

Rozwój ekonomii społecznej w 2019 r. Wyniki badań pilotażowych

Development of the social economy in 2019
The results of pilot studies

Rozwój ekonomii społecznej w 2019 r.

Wyniki badań pilotażowych

Development of the social economy in 2019
The results of pilot studies

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych, Urząd Statystyczny w Krakowie, Urząd Statystyczny we Wrocławiu
Statistics Poland, Social Surveys Department, Statistical Office in Kraków, Statistical Office in Wrocław

Zespół autorski

Editorial team

Karolina Goś-Wójcicka, Katarzyna Jarębska, Ewelina Kiełsińska, Edyta Makowska-Belta, Remigiusz Pluta, Tomasz Sekuła,
Paweł Sobik

Prace redakcyjne

Editorial works

Szymon Wozniak, Jan Świątek

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Andrzej Paluchowski, Anna Bińkowska, Beata Lipińska

ISBN 978-83-66466-67-8

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Publikacja prezentuje dane z badań zrealizowanych w ramach projektu Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej realizowanego w partnerstwie z Ministerstwem Rodziny i Pomocy Społecznej, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

The publication is based on data from research carried out as part of the Integrated Monitoring System for the Social Economy Sector project implemented in partnership with the Ministry of Family and Social Welfare, co-financed by the European Union under the Operational Program - Knowledge Education Development 2014-2020.

Przedmowa

Szanowni Państwo,

Publikacja „Rozwój ekonomii społecznej w 2019 r. Wyniki badań pilotażowych” prezentuje rezultaty badań eksperymentalnych GUS przeprowadzone w ramach projektu realizowanego w partnerstwie z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej „Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Głównym celem tego projektu jest stworzenie trwałego i kompleksowego systemu monitorowania sektora ekonomii społecznej w Polsce. System ten ma dostarczać kluczowych wskaźników związanych z kondycją sektora ekonomii społecznej i jego znaczeniem w gospodarce narodowej. Gromadzone dane służą do planowania i ewaluacji krajowych oraz regionalnych polityk publicznych prowadzonych na rzecz rozwoju tego sektora.

Rozwój ekonomii społecznej w publikacji został scharakteryzowany zarówno poprzez prezentację kluczowych aspektów działalności dwóch największych grup podmiotów ekonomii społecznej – organizacji non-profit i spółdzielni, jak również poprzez uwzględnienie perspektywy jednostek samorządu terytorialnego, wszystkich trzech szczebli. Opisywane zjawiska dotyczą 2019 r., jednak przy prezentacji szczególnie istotnych informacji uwzględnione zostało porównanie do 2017 r.

Pragnę podziękować Ministerstwu Rodziny i Polityki Społecznej za zaproszenie do udziału we wspólnym projekcie oraz doskonałą współpracę z Departamentem Ekonomii Społecznej i Solidarnej przy jego realizacji. Serdecznie dziękuję przedstawicielom organizacji, spółdzielni oraz jednostek samorządu terytorialnego, którzy dobrowolnie wypełnili dodatkowe sprawozdania, ponieważ to dzięki Państwa zaangażowaniu możliwe było opracowanie nowego i tak szerokiego zakresu danych. Dziękuję serdecznie także pracownikom Departamentu Badań Społecznych GUS, Urzędów Statystycznych w Krakowie i Wrocławiu za ich zaangażowanie w przygotowanie tej publikacji.

W związku z ciągłym rozwojem badań statystycznych, będę wdzięczny za Państwa sugestie dotyczące zakresu publikacji i prowadzonych przez nas badań gospodarki społecznej. Mam nadzieję, że niniejsza publikacja będzie służyć jako cenne źródło wiedzy o rozwoju ekonomii społecznej w Polsce.

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

Dominik Rozkrut

Warszawa, Listopad 2021

Preface

Dear Readers,

The publication "The development of the social economy in 2019. The results of pilot studies" presents the results of experimental research conducted by Statistics Poland as part of the project implemented in partnership with the Ministry of Family and Social Policy, "Integrated Monitoring System for the Social Economy Sector", co-financed by the European Union under the Knowledge Operational Program Education Development 2014-2020.

The main goal of this project is to create a permanent and comprehensive system for monitoring the social economy sector in Poland. This system is supposed to provide key indicators related to the condition of the social economy sector and its importance in the national economy. The collected data is used for planning and evaluation of national and regional public policies conducted for the development of the social economy.

The development of the social economy in the publication was characterized both by presenting the key aspects of the activities of the two largest groups of social economy entities - non-profit organizations and cooperatives, as well as by taking into account the perspective of local government units, all three levels. The base period for the description of the phenomena is 2019, however, the dynamics up to 2017 was taken into account when presenting particularly important variables.

I would like to thank the Ministry of Family and Social Policy for the invitation to participate in a joint project and excellent cooperation with the Department of Social and Solidarity Economy in its implementation. I sincerely thank the representatives of organizations, cooperatives and local government units who voluntarily filled in additional reports, because it was thanks to your commitment that it was possible to develop a new and such wide range of data. I would also like to thank the employees of the Social Research Department of Statistics Poland and the Statistical Offices in Kraków and Wrocław for their involvement in the preparation of this publication.

Due to the continuous development of statistical surveys, I would be grateful for your suggestions regarding the scope of publications and the social economy research we conduct. I hope that this publication will serve as a valuable source of knowledge about the development of the social economy in Poland.

President
Statistics Poland

Dominik Rozkrut, Ph.D.

Warsaw, November 2021

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Spis tablic	7
List of tables	7
Spis wykresów	8
List of charts	8
Spis map	14
List of maps	14
Spis rysunków	15
List of figures	15
Objaśnienia znaków umownych i Ważniejsze skróty	16
Symbols and Main abbreviations	16
Wstęp	17
Introduction	19
Synteza	21
Executive summary	23
Rozdział 1. Działalność spółdzielni socjalnych, pracy oraz inwalidów i niewidomych	25
Chapter 1. The activity of social, labor, disabled and blind cooperatives	25
1.1. Liczba aktywnych podmiotów	25
1.1. Number of active organizations	25
1.2. Korzystanie z usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej	28
1.2. Using the services of Support Center for Social Economy	28
1.3. Rodzaj działalności	31
1.3. Type of activity	31
1.4. Współpraca i zarządzanie	35
1.4. Cooperation and management	35
1.5. Członkostwa	43
1.5. Memberships	43
1.6. Zatrudnienie i jego reintegracyjny wymiar	45
1.6. Employment and its reintegration dimension	45
1.7. Przychody i ich źródła	54
1.7. Revenues and their sources	54
1.8. Pożyczki, kredyty	58
1.8. Loans, credits	58
1.9. Prognozowana sytuacja w kolejnym roku	62
1.9. Forecasted situation for the next year	62
Rozdział 2. Ekonomia społeczna w działalności organizacji non-profit	69
Chapter 2. Social economy in the activities of non-profit organizations	69
2.1. Liczba aktywnych podmiotów	69
2.1. Number of active organizations	69

2.2. Korzystanie z usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej	72
2.2. Using the services of Support Center for Social Economy	72
2.3. Zatrudnienie i jego reintegracyjne aspekty	78
2.3. Employment and its reintegration aspects	78
2.4. Przychody i ich źródła	86
2.4. Revenues and their sources	86
2.5. Pożyczki, kredyty	91
2.5. Loans, credits	91
2.6. Prognozowana sytuacja w kolejnym roku	94
2.6. Forecasted situation for the next year	94
Rozdział 3. Działalność jednostek samorządu terytorialnego w zakresie rozwoju ekonomii społecznej	101
Chapter 3. Activities of local government organizations in the development of social economy	101
3.1. Ekonomia społeczna w dokumentach strategicznych	101
3.1. Social economy in strategic documents	101
3.2. Sposób realizacji usług społecznych	103
3.2. Method of providing social services	103
3.3. Stosowanie aspektów społecznych w zamówieniach publicznych	112
3.3. Applying social aspects in public procurement	112
3.4. Współpraca z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej	114
3.4. Cooperation with Support Center for Social Economy	114
3.5. Sieciowanie podmiotów ekonomii społecznej	116
3.5. Networking of social economy organizations	116
3.6. Zakładanie i finansowanie jednostek reintegracyjnych	117
3.6. Establishing and financing reintegration units	117
3.7. Zaangażowanie w działalność spółdzielni socjalnych	119
3.7. Involvement in activities of social cooperatives	119
3.8. Budżet obywatelski	121
3.8. Citizen's budget	121
Uwagi metodologiczne	123
Methodological notes	123
Źródła danych	123
Data sources	123

Spis tablic

List of tables

Tablica 1.1.	Odsetek spółdzielni według PKD głównej działalności i rodzaju spółdzielni	32
Table 1.1.	Percentage of cooperatives by PKD main activity and type of cooperative	32
Tablica 1.2.	Struktura przychodów spółdzielni według rodzaju spółdzielni w 2019 r.	56
Table 1.2.	Structure of cooperative revenues by type of cooperative in 2019	56
Tablica 2.1.	Struktura przychodów organizacji non-profit według rodzaju organizacji w 2019 r.	89
Table 2.1.	Structure of non-profit organizations revenues by type of organization in 2019	89
Tablica 3.1.	Realizacja usług społecznych według trybu w ramach, którego wydatkowano najwięcej środków w 2019 r.	105
Table 3.1.	Implementation of social services according to the mode under which the most funds were spent in 2019	105
Tablica 3.2.	Stosowanie klauzul zastrzeżonych i aspektów społecznych w zamówieniach publicznych według rodzaju jednostki samorządu terytorialnego w 2019 r.	112
Table 3.2.	Use of reserved clauses and social aspects in public procurement by type of local government unit in 2019	112
Tablica I.	Ostateczna kompletność badania na formularzu ES-S wg rodzaju podmiotu	124
Table I.	Final completeness of the study on the ES-S form by type of entity	124
Tablica II.	Ostateczna kompletność badania na formularzu SOF-5ES wg rodzaju organizacji	125
Table II.	Final completeness of the study on the SOF-5ES form by type of organizations	125
Tablica III.	Ostateczna kompletność badania na formularzu ES-JST wg rodzaju organizacji	126
Table III.	Final completeness of the study on the ES-JT form by type of organizations	126

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1.1.	Struktura spółdzielni będących podmiotami ekonomii społecznej według rodzaju	25
Chart 1.1.	Structure of cooperatives that are social economy entities by type	25
Wykres 1.2.	Struktura spółdzielni w 2019 r. według klas roku powstania podmiotów	26
Chart 1.2.	The structure of the cooperative in 2019 by class of the year of establishment of entities	26
Wykres 1.3.	Odsetek spółdzielni według maksymalnego zasięgu działalności w 2019 r.	28
Chart 1.3.	Percentage of cooperatives by maximum scope of activity in 2019	28
Wykres 1.4.	Odsetek spółdzielni socjalnych korzystających z usług OWES według rodzaju usługi	30
Chart 1.4.	Percentage of social cooperatives using OWES services by type of service	30
Wykres 1.5.	Struktura spółdzielni socjalnych korzystających z usług OWES w 2019 r. według oceny jakości usług OWES	30
Chart 1.5.	Structure of social cooperatives using OWES services in 2019 according to the quality assessment of OWES services	30
Wykres 1.6.	Opinia spółdzielni socjalnych na temat ich sytuacji, gdyby nie skorzystały z usług OWES w 2019 r.	31
Chart 1.6.	Opinion of social cooperatives on their situation if they did not use the services of OWES in 2019	31
Wykres 1.7.	Odsetek spółdzielni socjalnych prowadzących działalność pożytku publicznego według głównej dziedziny działalności	34
Chart 1.7.	Percentage of social cooperatives carrying out public benefit activities by main field of activity	34
Wykres 1.8.	Przynależność spółdzielni do związków, zrzeszeń i innych sieci krajowych według rodzaju spółdzielni w 2019 r.	36
Chart 1.8.	Membership of cooperatives in unions, associations and other national networks by type of cooperative in 2019	36
Wykres 1.9.	Współpraca spółdzielni według rodzaju partnera i rodzaju spółdzielni w 2019 r.	37
Chart 1.9.	Cooperation of cooperatives by type of partner and type of cooperative in 2019	37
Wykres 1.10.	Częstotliwość współpracy według rodzaju partnera w 2019 r.	38
Chart 1.10.	Frequency of cooperation by type of partner in 2019	38
Wykres 1.11.	Główni odbiorcy dóbr lub usług świadczonych przez spółdzielnie według rodzaju spółdzielni w 2019 r.	40
Chart 1.11.	Main recipients of goods or services provided by cooperatives by type of cooperative in 2019	40
Wykres 1.12.	Stopień realizacji działań zaplanowanych w dokumencie o charakterze strategicznym w 2019 r.	40
Chart 1.12.	The degree of implementation of the activities planned in the strategic document in 2019	40
Wykres 1.13.	Udział spółdzielni konsultujących plany działań według typów interesariuszy i rodzaju spółdzielni w 2019 r.	41
Chart 1.13.	Participation of cooperatives consulting action plans by type of stakeholder and type of cooperative in 2019	41
Wykres 1.14.	Członkowie osoby fizyczne według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.	43
Chart 1.14.	Members of natural persons by type of cooperative as at 31.12.2019	43

Wykres 1.15.	Odsetek kobiet oraz odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród członków osób fizycznych według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.	44
Chart 1.15.	Percentage of women and the percentage of people at risk of social exclusion among members of natural persons by type of cooperative as at 31.12.2019	44
Wykres 1.16.	Członkowie osoby prawne według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.	45
Chart 1.16.	Members of legal persons by type of cooperative as at 31.12.2019	45
Wykres 1.17.	Liczba pracowników etatowych zatrudnionych w spółdzielniach według rodzaju spółdzielni.	45
Chart 1.17.	Number of full-time employees employed in cooperatives by type of cooperative	45
Wykres 1.18.	Odsetek kobiet i mężczyzn wśród pracowników etatowych zatrudnionych w spółdzielniach według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.	46
Chart 1.18.	Percentage of women and men among full-time employees employed in cooperatives by type of cooperative as at 31.12.2019	46
Wykres 1.19.	Odsetek osób niepełnosprawnych wśród pracowników etatowych zatrudnionych w spółdzielniach według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12	47
Chart 1.19.	Percentage of disabled persons among full-time employees employed in cooperatives by type of cooperative as at 31.12	47
Wykres 1.20.	Odsetek spółdzielni zatrudniających osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz odsetek pracowników z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.	48
Chart 1.20.	Percentage of cooperatives employing people from groups at risk of social exclusion and the percentage of employees from groups at risk of social exclusion by type of cooperative as at 31.12.2019	48
Wykres 1.21.	Struktura zatrudnionych osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w spółdzielniach według stanu na dzień 31.12.2019 r.	48
Chart 1.21.	Structure of employed persons from groups at risk of social exclusion in cooperatives as at 31.12.2019	48
Wykres 1.22.	Struktura zatrudnionych osób po zakończeniu udziału w zajęciach w jednostkach reintegracji społeczno-zawodowej w spółdzielniach według rodzaju placówki na dzień 31.12.2019 r.	50
Chart 1.22.	Structure of employed persons after the end of participation in classes in socio-occupational reintegration units in cooperatives by type of institution as at 31.12.2019	50
Wykres 1.23.	Odsetek spółdzielni prowadzących na rzecz pracowników działania z zakresu reintegracji społecznej lub zawodowej wśród spółdzielni zatrudniających pracowników etatowych według rodzaju spółdzielni w 2019 r.	50
Chart 1.23.	Percentage of cooperatives carrying out social or professional reintegration activities for employees among cooperatives employing full-time employees by type of cooperative in 2019	50
Wykres 1.24.	Odsetek spółdzielni prowadzących na rzecz pracowników działania z zakresu reintegracji społecznej lub zawodowej według rodzaju prowadzonych działań	51
Chart 1.24.	Percentage of cooperatives carrying out social or occupational reintegration activities for employees by type of activity carried out	51
Wykres 1.25.	Odsetek spółdzielni zatrudniających pracowników, którzy otrzymali w grudniu wynagrodzenie brutto nieprzekraczające wynagrodzenia minimalnego oraz odsetek pracowników otrzymujących takie wynagrodzenie według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.	52
Chart 1.25.	Percentage of cooperatives employing employees who received gross wages not exceeding the minimum wage in December and percentage of employees receiving such remuneration by type of cooperative as at 31.12.2019	52

Wykres 1.26.	Liczba osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych w spółdzielniach według rodzaju spółdzielni w 2019 r.	53
Chart 1.26.	Number of persons employed under civil law contracts in cooperatives by type of cooperative in 2019	53
Wykres 1.27.	Przychody spółdzielni według rodzaju spółdzielni.	54
Chart 1.27.	Revenue of cooperatives by type of cooperative	54
Wykres 1.28.	Struktura przychodów i spółdzielni według rodzaju spółdzielni w 2019 r.	54
Chart 1.28.	Structure of revenues and cooperatives by type of cooperative in 2019	54
Wykres 1.29.	Średnie i mediany przychodów spółdzielni według rodzaju spółdzielni w 2019 r.	55
Chart 1.29.	Average and median revenues of cooperatives by type of cooperative in 2019	55
Wykres 1.30.	Odsetek spółdzielni posiadających pożyczkę lub kredyt.	58
Chart 1.30.	Percentage of cooperatives holding a loan or credit	58
Wykres 1.31.	Suma pożyczek i kredytów zaciągniętych przez spółdzielnie.	59
Chart 1.31.	Sum of loans and credits taken out by cooperatives	59
Wykres 1.32.	Średnie i mediany pożyczek i kredytów zaciągniętych przez spółdzielnie według rodzaju spółdzielni w 2019 r.	59
Chart 1.32.	Average and median loans and credits taken out by cooperatives by type of cooperative in 2019	59
Wykres 1.33.	Odsetek spółdzielni według celu przeznaczenia środków finansowych z pożyczki lub kredytu w 2019 r.	61
Chart 1.33.	Percentage of cooperatives by purpose of allocation of funds from a loan or credit in 2019	61
Wykres 1.34.	Struktura spółdzielni według prognozowanej sytuacji finansowej w 2020 r. w stosunku do 2019 r.	62
Chart 1.34.	Structure of cooperatives according to the forecasted financial situation in 2020 compared to 2019	62
Wykres 1.35.	Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej w spółdzielniach w kolejnym roku według rodzaju spółdzielni	63
Chart 1.35.	Indicator of the expected financial situation in cooperatives in the following year by type of cooperative	63
Wykres 1.36.	Struktura spółdzielni według prognozowanego zatrudnienia w 2020 r. w stosunku do 2019 r.	65
Chart 1.36.	Structure of cooperatives according to the forecasted employment in 2020 compared to 2019	65
Wykres 1.37.	Wskaźnik przewidywanego zatrudnienia w spółdzielniach w kolejnym roku według rodzaju spółdzielni	66
Chart 1.37.	Rate of expected employment in cooperatives in the following year by type of cooperative	66
Wykres 1.38.	Odsetek spółdzielni rozważających zakończenie działalności w kolejnym roku według rodzaju spółdzielni	68
Chart 1.38.	Percentage of cooperatives considering closure in the following year by type of cooperative	68
Wykres 1.39.	Odsetek spółdzielni rozważających zakończenie działalności w kolejnym roku według klas roku powstania	68
Chart 1.39.	Percentage of cooperatives considering closing operations in the following year by year of establishment	68
Wykres 2.1.	Liczba aktywnych organizacji non-profit	70
Chart 2.1.	Number of active non-profit organizations	70

Wykres 2.2.	Struktura organizacji non-profit według rodzaju prowadzonej działalności w 2019 r.	70
Chart 2.2.	Structure of non-profit organizations by type of business in 2019	70
Wykres 2.3.	Odsetek organizacji non-profit korzystających z usług OWES	73
Chart 2.3.	Percentage of non-profit organizations using OWES	73
Wykres 2.4.	Odsetek organizacji non-profit korzystających ze wsparcia OWES według głównej dziedziny działalności w 2019 r.	74
Chart 2.4.	Percentage of non-profit organizations benefiting from OWES support by main field of activity in 2019	74
Wykres 2.5.	Odsetek organizacji non-profit korzystających z usług OWES według rodzaju usługi	75
Chart 2.5.	Percentage of non-profit organizations using OWES by type of service	75
Wykres 2.6.	Odsetek organizacji non-profit korzystających z usług OWES według rodzaju działalności	75
Chart 2.6.	Percentage of non-profit organizations using OWES by type of activity	75
Wykres 2.7.	Struktura organizacji non-profit korzystających z usług OWES w 2019 r. według oceny usług OWES	76
Chart 2.7.	Structure of non-profit organizations using OWES services in 2019 according to the assessment of OWES services	76
Wykres 2.8.	Opinia organizacji na temat ich sytuacji, gdyby nie skorzystały z usług OWES w 2019 r. ..	77
Chart 2.8.	The organization's opinion on their situation if they did not use OWES services in 2019 ..	77
Wykres 2.9.	Odsetek organizacji non-profit zatrudniających pracowników etatowych według rodzaju organizacji	78
Chart 2.9.	Percentage of non-profit organizations employing full-time employees by type of organization	78
Wykres 2.10.	Odsetek kobiet i mężczyzn wśród pracowników etatowych zatrudnionych w organizacjach non-profit według rodzaju organizacji - stan na dzień 31.12.2019 r.	80
Chart 2.10.	Percentage of women and men among full-time employees employed in non-profit organizations by type of organization - as of 31.12.2019	80
Wykres 2.11.	Odsetek osób niepełnosprawnych wśród pracowników etatowych zatrudnionych w organizacjach non-profit według rodzaju organizacji - stan na dzień 31.12	81
Chart 2.11.	Percentage of people with disabilities among full-time employees employed in non-profit organizations by type of organization - as of 31.12	81
Wykres 2.12.	Odsetek osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród pracowników etatowych według rodzaju organizacji – stan na dzień 31.12	82
Chart 2.12.	Percentage of people from groups at risk of social exclusion among full-time employees by type of organization - as at 31.12	82
Wykres 2.13.	Struktura zatrudnionych osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w organizacjach non-profit – stan na dzień 31.12.2019 r.	82
Chart 2.13.	Structure of employed people from groups at risk of social exclusion in non-profit organizations - as at 31.12.2019	82
Wykres 2.14.	Struktura zatrudnionych osób po zakończeniu udziału w zajęciach w jednostkach reintegracji społeczno-zawodowej w organizacjach non-profit według rodzaju placówki – stan na dzień 31.12.2019 r.	84
Chart 2.14.	Structure of employed persons after completing participation in classes in socio-occupational reintegration units in non-profit organizations by type of institution - as at 31.12.2019	84

Wykres 2.15.	Odsetek organizacji non-profit zatrudniających pracowników, którzy otrzymali w grudniu wynagrodzenie brutto nieprzekraczające wynagrodzenia minimalnego oraz odsetek pracowników otrzymujących takie wynagrodzenie według rodzaju organizacji – stan na dzień 31.12.2019 r.	85
Chart 2.15.	Percentage of non-profit organizations employing employees who received gross wages not exceeding the minimum wage in December and the percentage of employees receiving such remuneration by type of organization - as of 31.12.2019	85
Wykres 2.16.	Przychody organizacji non-profit według rodzaju organizacji	86
Chart 2.16.	Revenues of non-profit organizations by organization type	86
Wykres 2.17.	Struktura przychodów i organizacji non-profit według rodzaju organizacji w 2019 r.	87
Chart 2.17.	Revenue and non-profit organizations structure by type of organization in 2019	87
Wykres 2.18.	Struktura przychodów i organizacji non-profit według głównej dziedziny działalności statutowej w 2019 r.	87
Chart 2.18.	Structure of revenues and non-profit organizations by the main field of mission-activity in 2019	87
Wykres 2.19.	Średnie i mediany przychodów organizacji non-profit według rodzaju organizacji w 2019 r.	88
Chart 2.19.	Average and median revenues of non-profit organizations by organization type in 2019	88
Wykres 2.20.	Odsetek organizacji non-profit posiadających pożyczkę lub kredyt	91
Chart 2.20.	Percentage of non-profit organizations holding a loan or credit	91
Wykres 2.21.	Suma pożyczek i kredytów zaciągniętych przez organizacje non-profit	92
Chart 2.21.	Sum of loans and credits taken out by non-profit organizations	92
Wykres 2.22.	Odsetek organizacji non-profit według celu przeznaczenia środków finansowych z pożyczki lub kredytu w 2019 r.	93
Chart 2.22.	Percentage of non-profit organizations by purpose of allocating funds from a loan or credit in 2019	93
Wykres 2.23.	Struktura organizacji non-profit według prognozowanej sytuacji finansowej w 2020 r. w stosunku do 2019 r.	95
Chart 2.23.	Structure of non-profit organizations according to the projected financial situation in 2020 compared to 2019	95
Wykres 2.24.	Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej w organizacjach non-profit w kolejnym roku według głównej dziedziny działalności	96
Chart 2.24.	Indicator of the expected financial situation in non-profit organizations in the following year by the main field of activity	96
Wykres 2.25.	Struktura organizacji non-profit według prognozowanego zatrudnienia w 2020 r. w stosunku do 2019 r.	98
Chart 2.25.	Structure of non-profit organizations by projected employment in 2020 compared to 2019	98
Wykres 2.26.	Wskaźnik przewidywanego zatrudnienia w organizacjach non-profit w kolejnym roku według głównej dziedziny działalności.	99
Chart 2.26.	Rate of expected employment in non-profit organizations in the following year by main field of activity	99
Wykres 3.1.	Odsetek jednostek samorządu terytorialnego posiadających obowiązującą strategię rozwoju, w której uwzględniono zagadnienia związane z rozwojem ekonomii społecznej	101
Chart 3.1.	Percentage of local government units with a valid development strategy, which includes issues related to the development of the social economy	101

Wykres 3.2.	Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, w których obowiązywał program rozwoju ekonomii społecznej	102
Chart 3.2	Percentage of local government units having the social economy development program	102
Wykres 3.3.	Struktura jednostek samorządu terytorialnego według wartości syntetycznego wskaźnika trybu, w ramach którego wydatkowano najwięcej środków dla wszystkich obszarów usług społecznych w 2019 r.	104
Chart 3.3.	The structure of local government units according to the value of the synthetic indicator of the mode under which the most funds were spent for all areas of social services in 2019	104
Wykres 3.4.	Odsetek jednostek samorządu terytorialnego współpracujących z co najmniej jednym ośrodkiem wsparcia ekonomii społecznej	114
Chart 3.4.	Percentage of local government units cooperating with at least one social economy support center	114
Wykres 3.5.	Jednostki samorządu terytorialnego współpracujące z co najmniej jednym ośrodkiem wsparcia ekonomii społecznej według form współpracy	115
Chart 3.5.	Local government units cooperating with at least one social economy support center according to forms of cooperation	115
Wykres 3.6.	Odsetek jednostek samorządu terytorialnego wspierających sieciowanie podmiotów ekonomii społecznej	116
Chart 3.6.	Percentage of local government units supporting the networking of social economy entities	116
Wykres 3.7.	Jednostki samorządu terytorialnego wspierające sieciowanie podmiotów ekonomii społecznej według form sieciowania	117
Chart 3.7.	Local government units supporting the networking of social economy entities according to forms of networking	117
Wykres 3.8.	Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, które przekazały środki finansowe na prowadzenie jednostek reintegracyjnych według rodzaju placówki w 2019 r.	118
Chart 3.8.	Percentage of local government units that transferred funds for running reintegration units by type of institution in 2019	118
Wykres 3.9.	Odsetek jednostek samorządu terytorialnego będących członkiem spółdzielni socjalnej w 2019 r.	119
Chart 3.9.	Percentage of local government units that were members of a social cooperative in 2019	119
Wykres 3.10.	Kwoty środków przekazanych przez jednostki samorządu terytorialnego spółdzielniom socjalnym według trybu przekazania w 2019 r.	120
Chart 3.10.	Amounts of funds transferred by local government units to social cooperatives according to the transfer procedure in 2019	120
Wykres 3.11.	Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, które wyodrębniły kwotę na budżet obywatelski	121
Chart 3.11.	Percentage of local government units that separated the amount for the civic budget	121
Wykres 3.12.	Średnia łączna wartość projektów wybranych do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego w jednostkach samorządu terytorialnego	122
Chart 3.12.	Average total value of projects selected for implementation under the civic budget in local government units	122

Spis map

List of maps

Mapa 1. Spółdzielnie według województw i regionów w 2019 r.	27
Map 1. Cooperatives by voivodships and regions in 2019	27
Mapa 2. Odsetek spółdzielni socjalnych korzystających z usług OWES w 2019 r. według województw i regionów	29
Map 2. The percentage of social cooperatives using OWES services in 2019 by voivodships and regions	29
Mapa 3. Odsetek spółdzielni należących do co najmniej jednej formalnej struktury lub nieformalnych porozumień, sieci według województw i regionów w 2019 r.	35
Map 3. Percentage of cooperatives belonging to at least one formal structure or informal arrangements, networks by voivodships and regions in 2019	35
Mapa 4. Współpraca spółdzielni według rodzaju partnera, województw i regionów w 2019 r.	38
Map 4. Cooperation of cooperatives by type of partner, voivodships and regions in 2019	38
Mapa 5. Odsetek spółdzielni konsultujących plany działań według województw i regionów w 2019 r.	42
Map 5. Percentage of cooperatives consulting action plans by voivodships and regions in 2019	42
Mapa 6. Odsetek osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród pracowników etatowych według województw i regionów na dzień 31.12.2019 r.	49
Map 6. Percentage of people from groups at risk of social exclusion among full-time employees by voivodships and regions as at 31.12.2019	49
Mapa 7. Odsetek spółdzielni zaciągających pożyczki lub kredyty według województw i regionów w 2019 r.	60
Map 7. Percentage of cooperatives taking out loans or credits by voivodships and regions in 2019	60
Mapa 8. Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej w spółdzielniach w kolejnym roku według województw i regionów.	64
Map 8. Indicator of the expected financial situation in cooperatives in the following year by voivodships and regions	64
Mapa 9. Wskaźnik przewidywanego zatrudnienia w spółdzielniach w kolejnym roku według województw i regionów	67
Map 9. Rate of expected employment in cooperatives in the following year by voivodships and regions	67
Mapa 10. Odsetek organizacji non-profit korzystających z usług OWES według województw i regionów w 2019 r.	72
Map 10. Percentage of non-profit organizations using OWES by voivodships and regions in 2019	72
Mapa 11. Struktura organizacji non-profit korzystających z usług OWES w 2019 r. według oceny usług OWES w województwach i regionach.	77
Map 11. Structure of non-profit organizations using OWES services in 2019 according to the assessment of OWES services in voivodships and regions	77
Mapa 12. Odsetek organizacji non-profit zatrudniających pracowników etatowych według województw i regionów w 2019 r.	79
Map 12. Percentage of non-profit organizations employing full-time employees by voivodships and regions in 2019	79

Mapa 13.	Odsetek osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród pracowników etatowych według województw i regionów – stan na dzień 31.12.2019 r.	83
Map 13.	Percentage of people from groups at risk of social exclusion among full-time employees by voivodships and regions - as at 31.12.2019	83
Mapa 14.	Odsetek organizacji non-profit zaciągających pożyczki lub kredyty według województw i regionów w 2019 r.	94
Map 14.	Percentage of non-profit organizations taking out loans by province and region in 2019	94
Mapa 15.	Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej w organizacjach non-profit w kolejnym roku według województw i regionów	97
Map 15.	Indicator of the expected financial situation in non-profit organizations in the following year by voivodships and regions	97
Mapa 16.	Wskaźnik przewidywanego zatrudnienia w organizacjach non-profit w kolejnym roku według województw i regionów.	100
Map 16.	Rate of expected employment in non-profit organizations in the following year by voivodships and regions	100

Spis rysunków

List of figures

Rysunek 1.1.	Współpraca spółdzielni według rodzaju partnera w 2019 r. – ujęcie łączne	39
Figure 1.1.	Cooperation of cooperatives by type of partner in 2019 – cumulative approach	39
Rysunek 2.1.	Odsetek organizacji non-profit współpracujących z innymi podmiotami w 2019 r.	71
Figure 2.1.	Percentage of non-profit organizations cooperating with other entities in 2019	71

Objaśnienia znaków umownych i Ważniejsze skróty

Symbols and Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
CIS	Centrum integracji społecznej Centre for social inclusions
GUS	Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
JST	Jednostka samorządu terytorialnego Local government units
KIS	Klub integracji społecznej Social integration club
Odppiw	Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work
OPP	Podmioty posiadające status organizacji pożytku publicznego Public benefit organizations
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Support center for social economy
PES	Podmiot ekonomii społecznej Social Economy Organization
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych The State Fund for Rehabilitation of Disabled People
PKD NACE	Polska Klasyfikacja Działalności Nomenclature of Economic Activities
PZP	Prawo zamówień publicznych Public procurement law
UE EU	Unia Europejska European Union
WTZ	Warsztat terapii zajęciowej Occupational therapy workshop
ZAZ	Zakład aktywności zawodowej Establishment of professional activity
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych Social Insurance Institution

Wstęp

Publikacja *Rozwój ekonomii społecznej w 2019 r. Wyniki badań pilotażowych* została przygotowana na podstawie badań pilotażowych zrealizowanych w ramach projektu partnerskiego Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Głównego Urzędu Statystycznego pt. *Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej*, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach działania nr 2.9 Rozwój ekonomii społecznej, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER).

Projekt *Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej* realizowany jest od czerwca 2016 r., w ramach czterech komponentów: (1) diagnostyczno-analitycznego, (2) koncepcyjnego, (3) wdrożeniowego i (4) upowszechniającego. W ramach projektu zostały rozpoznane i zweryfikowane dotychczas niewykorzystywane administracyjne źródła danych, zidentyfikowano luki informacyjne, a także wypracowywano metodologię gromadzenia, integracji i przetwarzania danych, które umożliwiają budowanie kompleksowego systemu monitorowania sektora ekonomii społecznej. System ten w maksymalnie szerokim zakresie bazuje na źródłach danych administracyjnych i prowadzonych już badaniach statystyki publicznej. Dodatkowo w jego ramach wypracowywane zostały rekomendacje dla gestorów danych administracyjnych oraz uzupełnione ważne luki informacyjne. Powstał też portal internetowy dane.ekonomiaspoleczna.gov.pl, w którym prezentowane są wskaźniki pozwalające, w ujęciu przestrzennych, monitorować rozwój ekonomii społecznej. Kluczowymi odbiorcami systemu są władze publiczne odpowiedzialne za politykę społeczną, w tym politykę rynku pracy i politykę spójności – na poziomie centralnym i na poziomie regionalnym – Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej oraz Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Przy realizacji projektu wykorzystane zostały różnych form konsultacji z interesariuszami, a kluczowe produkty opiniowane są przez grupę ds. monitoringu i ewaluacji działającej w ramach Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej¹.

Pojęcie ekonomia społeczna (ES), stosowane zamiennie z gospodarką społeczną (np. w ramach Programu badań statystycznych statystyki publicznej) lub ekonomią solidarności, upowszechniło się w Polsce wraz z rozpoczęciem wdrażania unijnej polityki spójności. Jest ono szeroko dyskutowane zarówno wśród teoretyków, jak i praktyków polityki społecznej. Podstawę do wypracowanej na potrzeby realizacji projektu definicji operacyjnej stanowił Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej².

Podmioty ekonomii społecznej (PES) tworzą najszerszą zbiorowość w ramach sektora ekonomii społecznej. Składają się na nią organizacje pozarządowe i podmioty zrównane z nimi w prawach, prowadzące działalność pożytku publicznego oraz wybrane typy spółdzielni, a także jednostki reintegracyjne, które nie mają swojej osobowości prawnej i w części są prowadzone przez wcześniej wymienione podmioty, a w części przez jednostki samorządu terytorialnego (JST).

Do podmiotów ekonomii społecznej zaliczone zostały:

- organizacje non-profit:
  - stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne, ochotnicze straże pożarne, stowarzyszenia sportowe, koła łowieckie),
  - fundacje,
  - społeczne podmioty wyznaniowe,
  - samorząd gospodarczy,

¹ Powołany zarządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej zespół, w którego skład wchodzi przedstawiciele administracji rządowej, samorządowej oraz sektora ekonomii społecznej, środowisk naukowych, partnerów społecznych i instytucji finansowych.

² MRIPS, DES, Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku, https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/EKONOMIA_SPOLECZNA/KPRES.pdf (dostęp 30.09.2021)

- wybrane typy spółdzielni:
  - spółdzielnie socjalne,
  - spółdzielnie pracy
  - spółdzielnie inwalidów i niewidomych
- jednostki reintegracyjne prowadzone przez samorząd terytorialny³.

W celu wypełnienia zidentyfikowanych luk informacyjnych w projekcie, opracowano narzędzia badawcze, których celem było pilotażowe zebranie brakujących danych. Pierwsza edycja badań pilotażowych dotyczyła 2017 r. i została zrealizowana w 2018 r. wśród organizacji pozarządowych i wybranych typów spółdzielni oraz jednostek samorządu terytorialnego. Kolejna edycja badań, uwzględniająca wnioski i rekomendacje z pierwszej dotyczyła 2019 r. Badania zostały przeprowadzone z wykorzystaniem następujących formularzy sprawozdawczych:

- *SOF-5ES Załącznik do sprawozdania SOF-5 na potrzeby monitorowania rozwoju sektora ekonomii społecznej* – kierowany był do stowarzyszeń, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz organizacji samorządu gospodarczego;
- *ES-S Sprawozdanie o działalności spółdzielni: pracy, socjalnych, inwalidów i niewidomych* – kierowane do 3 typów spółdzielni wymienionych w tytule formularza;
- *ES-G Sprawozdanie o rozwoju ekonomii społecznej w gminie* – kierowane do urzędów gmin;
- *ES-P Sprawozdanie o rozwoju ekonomii społecznej w powiecie* – kierowane do starostw powiatowych;
- *ES-W Sprawozdanie o rozwoju ekonomii społecznej w województwie* – kierowane do urzędów marszałkowskich.

Niniejsza publikacja kompleksowo prezentuje dane zgromadzone z wykorzystaniem tych narzędzi badawczych.

³ Ze względu na konieczność uniknięcia dublowania danych nie zostały tutaj wyszczególnione jednostki reintegracyjne prowadzone przez PES, gdyż dane na ich temat są już ujmowane przy poszczególnych rodzajach PES. Wprowadzony został w związku z tym odrębny przekrój dla jednostek reintegracyjnych, który uwzględnia je wszystkie bez względu na to czy prowadzone są przez JST czy przez NGO.

Introduction

The publication Development of the social economy in 2019. The results of the pilot studies was prepared on the basis of pilot studies carried out as part of the partnership project of the Ministry of Family and Social Policy and Statistics Poland entitled The Integrated Monitoring System of the Social Economy Sector co-financed by the European Union under Measure 2.9 Development of the social economy, Operational Program Knowledge Education Development 2014-2020 (PO WER).

The Integrated Monitoring System of the Social Economy Sector project has been implemented since June 2016, as part of four components: (1) diagnostic and analytical, (2) conceptual, (3) implementation and (4) dissemination. As part of the project, hitherto unused administrative data sources were identified and verified, information gaps were identified, and a methodology for collecting, integrating and processing data was developed, which allows building a comprehensive monitoring system for the social economy sector. The system is based to the greatest extent possible on the sources of administrative data and the already conducted surveys of official statistics. Additionally, as part of it, recommendations for administrators of administrative data were developed and important information gaps were filled. The internet portal dane.ekonomiaspoleczna.gov.pl was also created, in which indicators are presented that allow to monitor the development of the social economy in a spatial perspective. The key recipients of the system are public authorities responsible for social policy, including labor market and cohesion policy – at the central and regional level – Regional Social Policy Centers and Social Economy Support Centers.

Various forms of consultation with stakeholders were used in the implementation of the project, and key products are assessed by the monitoring and evaluation group operating within the National Committee for the Development of Social Economy⁴.

The concept of social economy (ES), used interchangeably with the social economy (e.g. as part of the Program of statistical surveys of official statistics) or the solidarity economy, became popular in Poland with the commencement of the implementation of the EU cohesion policy. It is widely discussed among both theoreticians and practitioners of social policy. The basis for the operational definition developed for the implementation of the project was the National Program for the Development of Social Economy⁵.

Social economy organizations (PES) constitute the widest community within the social economy sector. It consists of non-governmental organizations and entities equal to them in rights, conducting public benefit activities and selected types of cooperatives, as well as reintegration units that do not have their own legal personality and are in part run by the previously mentioned entities, and in part by local government units (JST).

Social economy organizations include:

- non-profit organizations:
  - associations and similar social organizations (typical associations and similar organizations, voluntary fire brigades, sports associations, hunting clubs),
  - foundations,
  - faith-based charities,
  - economic self-government,

---

⁴ A team established by an order of the Minister of Family and Social Policy, composed of representatives of government administration, local government and the social economy sector, scientific circles, social partners and financial institutions.

⁵ Ministry of Family and Social Policy, Department of Social and Solidary Economy, National Program for the Development of the Social Economy until 2023, https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/EKONOMIA_SPOLECZNA/KPRES.pdf (access 30.09.2021)

- selected types of cooperatives:
  - social cooperatives,
  - labor cooperatives
  - cooperatives of blind and disabled people
- reintegration units run by local government⁶.

In order to fill the identified information gaps in the project, research tools were developed with the aim of a pilot collection of missing data. The first edition of the pilot study concerned 2017 and was carried out in 2018 among non-governmental organizations and selected types of cooperatives and local government units. The next edition of the research, taking into account the conclusions and recommendations from the first one, concerned 2019. The research was conducted with the use of the following reporting forms:

- SOF-5ES Appendix to the SOF-5 report for the purposes of monitoring the development of the social economy sector – was addressed to associations, foundations, faith-based charities and organizations of business associations ;
- ES-S Report on the activities of cooperatives: labor, social, disabled and blind – addressed to 3 types of cooperatives listed in the title of the form;
- ES-G Report on the development of the social economy in the commune – addressed to commune offices;
- ES-P Report on the development of the social economy in the poviat – addressed to poviat starosties;
- ES-W Report on the development of the social economy in the voivodship – addressed to the marshal's offices

This publication comprehensively presents the data collected with the use of these research tools.

---

⁶ Due to the need to avoid duplication of data, reintegration units run by social economy organizations are not listed here, as the data on them are already included in individual types of social economy organizations. Therefore, a separate section has been introduced for reintegration units, which includes all of them, regardless of whether they are run by local government units or by NGOs.

Synteza

Potencjał podmiotów ekonomii społecznej

W 2019 r. aktywną działalność prowadziło 1,4 tys. spółdzielni oraz 88,6 tys. organizacji non-profit, które spełniały definicję podmiotów ekonomii społecznej. Łączna ich liczba wyniosła 90 tys. i była niższa o 3,6% w stosunku do 2017 r. W 2019 r. 3,9 tys. z badanych podmiotów ekonomii społecznej deklarowało korzystanie z usług oferowanych przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej. Wśród podmiotów ekonomii społecznej szczególną grupę stanowią przedsiębiorstwa społeczne, których w 2019 r. było 1,1 tys., co stanowiło 1,2% zbiorowości.

Zbiorowość spółdzielni tworzyły głównie spółdzielnie socjalne (65,7%), następnie spółdzielnie pracy (26,3%) oraz w najmniejszej części spółdzielnie inwalidów i niewidomych (8,0%). W porównaniu do 2017 r. liczba aktywnych spółdzielni obniżyła się o 3,7% za sprawą zmniejszenia się liczby spółdzielni pracy (o 18,0%) oraz spółdzielni inwalidów i niewidomych (o 13,1%). Między 2017 r. a 2019 r. przybyło natomiast spółdzielni socjalnych (wzrost liczby aktywnych podmiotów o 5,0%).

Z kolei liczba organizacji non-profit między 2017 r. a 2019 r. obniżyła się o 3,7%. W tej grupie podmiotów ekonomii społecznej największą część stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (78,9%), a następnie fundacje (17,3%), zdecydowanie niższy udział miały społeczne podmioty wyznaniowe (2,0%) oraz samorząd gospodarczy i kółka rolnicze (1,9%).

Na koniec 2019 r. w omawianych podmiotach ekonomii społecznej zatrudnionych na podstawie stosunku pracy było 199,1 tys. osób, o 2,1% osób więcej niż w 2017 r. Największą część osób pracowała w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych (44,0%; 87,4 tys.), następnie społecznych podmiotach wyznaniowych (20,6%; 41,0 tys.) oraz fundacjach (17,8%; 35,4 tys.). Na inny aspekt potencjału zatrudnieniowego wskazują statystyki opisowe. Średnia liczba zatrudnionych, przypadających na jeden podmiot, była zdecydowanie najwyższa wśród spółdzielni inwalidów i niewidomych (115 osób), następnie w spółdzielniach pracy (34 osób) i społecznych podmiotach wyznaniowych (28 osób).

Wśród zatrudnionych na podstawie stosunku pracy 25,4 tys. stanowiły osoby zatrudnione ze względu na przynależność do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Struktura zatrudnienia tych osób odbiegała od zatrudniania ogółem, największa ich część pracowała w spółdzielniach inwalidów i niewidomych (37,8%), następnie w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych (23,2%), spółdzielniach socjalnych (17,7%) oraz fundacjach (12,6%).

Działania na rzecz reintegracji społeczno-zawodowej swoich pracowników prowadziło około 1,2 tys. podmiotów, mniej więcej po połowie były to spółdzielnie i organizacje non-profit, jednak wśród aktywnych spółdzielni podmioty reintegrujące pracowników stanowiły 44,1%, a wśród aktywnych organizacji non-profit jedynie 4,3%.

W 2019 r. podmioty ekonomii społecznej wygenerowały przychody o łącznej kwocie 35,1 mld zł, o 3,1 mld zł (9,8%) wyższe niż w 2017 r. Przychody spółdzielni w 2019 r. były na poziomie 4,1 mld zł i stanowiły jedynie 11,7% łącznej sumy przychodów podmiotów ekonomii społecznej. Jednak wśród spółdzielni odnotowano zdecydowanie wyższe przeciętne przychody niż wśród organizacji non-profit (3,0 mln zł wobec 0,4 mln zł), szczególnie wysokimi średnimi przychodami charakteryzowały się spółdzielnie inwalidów i niewidomych (12,4 mln zł), a następnie spółdzielnie pracy (6,2 mln zł). Zestawiając poziom przychodów z 2017 r. i 2019 r. na tle pozostałych typów podmiotów wyróżniają się spółdzielnie socjalne, wśród których przeciętne roczne przychody wzrosły aż o 40,0% (z 375 tys. zł na 525 tys. zł).

Ze źródeł publicznych w 2019 r. środki pozyskiwało 52,8% organizacji non-profit oraz 44,7% spółdzielni, zaś ze źródeł rynkowych 32,2% organizacji non-profit i aż 98,4% spółdzielni. Dominujące znaczenie środków rynkowych wśród spółdzielni potwierdza także struktura ich łącznego budżetu – 92,0% przychodów spółdzielni pochodziło ze źródeł rynkowych wobec 33,4% wśród organizacji non-profit. Z kolei w ogólnej kwocie przychodach organizacji non-profit większy udział miały środki z publicznych źródeł nierynkowo-

wych – 47,3% wobec 6,5% wśród spółdzielni. Uwzględniając rodzaj podmiotu z jednej strony wyróżniają się spółdzielnie pracy, których przychody w 98,0% pochodziły ze źródeł rynkowych, a z drugiej społeczne podmioty wyznaniowe, których 57,4% środków pochodziło z nierynkowych źródeł publicznych.

Działalność jednostek samorządu terytorialnego na rzecz rozwoju ekonomii społecznej

W 2019 r. 2,9% jednostek samorządu terytorialnego posiadało program rozwoju ekonomii społecznej. Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej funkcjonował we wszystkich wojewódzkich. Natomiast na szczeblu lokalnym program rozwoju ekonomii społecznej obowiązywał w 2019 r. na terenie 5,8% powiatów, 4,6% miast na prawach powiatu oraz zaledwie 1,9% pozostałych miast i gmin. Sytuacja w tym obszarze nie zmieniła się w sposób istotny w porównaniu do 2017 r.

Ogółem 21,1% JST zadeklarowało, że w 2019 r. posiadało osobę lub komórkę organizacyjną, wyznaczoną do wspierania rozwoju ekonomii społecznej. Jednak w grupie jednostek, w których obowiązywał program rozwoju ekonomii społecznej, około połowa (50,6%) posiadała wyznaczoną osobę lub komórkę, której zadaniem było wspieranie rozwoju ekonomii społecznej.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą świadczyć usługi społeczne samodzielnie lub przekazywać je w różnych trybach do realizacji podmiotom zewnętrznym, w tym podmiotom ekonomii społecznej. Realizacja zadań wyłącznie przez podmioty niepubliczne w różnym stopniu dotyczy poszczególnych obszarów usług. W 2019 r. najczęściej miała miejsce w kulturze fizycznej, turystyce, krajoznawstwie, gdzie 54,9% JST zlecało wszystkie zadania, a następnie ochronie zdrowia (29,3%), kulturze oraz ochronie zabytków (28,3%), wspieraniu osób niepełnosprawnych (24,2%). Niewiele niższy udział miały JST, które przekazywały do realizacji podmiotom zewnętrznym wszystkie zadania w zakresie pobudzenia aktywności obywatelskiej (22,7%), rewitalizacji (22,0%) oraz ochronie środowiska, przyrody i gospodarki wodnej (21,3%).

Przynajmniej jedną klauzulę zastrzeżoną lub aspekt społeczny w zamówieniach publicznych prowadzonych w oparciu o przepisy ustawy PZP o szacunkowej wartości przekraczającej kwotę 30 tys. euro stosowało w 2019 r. 73,8% jednostek samorządu terytorialnego. Dla porównania w 2017 r. było to 67,9% JST. Przynajmniej jedną klauzulę zastrzeżoną lub aspekt społeczny przewidziane w ustawie PZP w 2019 r. zastosowały wszystkie urzędy miast na prawach powiatu i prawie wszystkie urzędy marszałkowskie (15 z 16 urzędów). Rzadziej natomiast takie instrumenty wsparcia polityki społecznej i ekonomii społecznej w swoich zamówieniach publicznych wykorzystywały starostwa powiatowe (82,1%) czy też urzędy miast i gmin (71,8%).

Działania wspierające sieciowanie podmiotów ekonomii społecznej w 2019 r. prowadziło 44,1% jednostek samorządu terytorialnego. Między 2017 r. a 2019 r. odsetek ten wzrósł o 8,7 p. proc. Działania wspierające sieciowanie PES prowadziły wszystkie urzędy marszałkowskie oraz prawie wszystkie urzędy miast na prawach powiatu (93,8%). Jednostki samorządu terytorialnego wspierające sieciowanie podmiotów ekonomii społecznej najczęściej robiły to poprzez włączenie się w wymianę informacji w zakresie współpracy PES (83,1%). W dalszej kolejności organizowano spotkania służące rozwojowi współpracy między PES (68,3%). Rzadziej natomiast prowadzono doradztwo lub szkolenia dotyczące współpracy PES (47,3%), a dość rzadko wspierano powoływanie i funkcjonowanie partnerstw, klastrów czy konsorcjów, w których brałyby udział PES (11,9%).

W 2019 r. 13,9% JST było założycielami jednostek reintegracyjnych takich jak: centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej lub zakłady aktywności zawodowej. W porównaniu do 2017 r. liczba takich JST zwiększyła się o 6,3%. Ponad co czwarta jednostka samorządu terytorialnego przekazała w 2019 r. środki finansowe na prowadzenie placówek reintegracyjnych (26,3%). Najczęściej JST przekazywały środki finansowe na funkcjonowanie jednego rodzaju placówek (22,5% ogółu JST), przede wszystkim warsztatów terapii zajęciowej (19,8%).

Executive summary

The potential of social economy entities

In 2019, 1.4 thousand cooperatives and 88.6 thousand non-profit organizations that meet the definition of social economy entities. Their total number was 90 thousand and was lower by 3.6% compared to 2017. In 2019 3.9 thousand out of the surveyed social economy entities declared that they used services offered by Support centers for social economy. Social enterprises constitute a special group among social economy entities, with 1.1 thousand of them in 2019, which constituted 1.2% of the population.

The community of cooperatives consisted mainly of social cooperatives (65.7%), then labour cooperatives (26.3%) and the smallest number of disabled and blind cooperatives (8.0%). Compared to 2017, the number of active cooperatives decreased by 3.7% due to the decrease in the number of labour cooperatives (by 18.0%) and disabled and blind cooperatives (by 13.1%). Between 2017 and 2019, there were more social cooperatives (increase in the number of active entities by 5.0%).

On the other hand, the number of non-profit organizations decreased by 3.7% between 2017 and 2019. In this group of social economy organizations, associations and similar organizations constituted the largest part (78.9%), followed by foundations (17.3%), while faith-based charities had a much lower share (2.0%), as well as business associations and farmers organizations (1.9%).

At the end of 2019 in the discussed social economy entities, there were 199.1 thousand people by 2.1% more people than in 2017. The largest part of people worked in associations and similar organizations (44.0%; 87.4 thousand), then faith-based charities (20.6%; 41.0 thousand) and foundations (17.8%; 35.4 thousand). Descriptive statistics indicate another aspect of the employment potential. The average number of employees per one entity was by far the highest among the disabled and the blind cooperatives (115 people), followed by labour cooperatives (34 people) and faith-based charities (28 people).

Among those employed on the basis of an employment relationship, 25.4 thousand were employed due to belonging to groups at risk of social exclusion. The employment structure of these people differed from total employment, most of them worked in disabled and blind cooperatives (37.8%), then in associations and similar organizations (23.2%), social cooperatives (17.7%) and foundations (12.6%).

Activities for the socio-professional reintegration of their employees were carried out by about 1.2 thousand entities, more or less half of them were cooperatives and non-profit organizations, however among active cooperatives, entities reintegrating employees accounted for 44.1%, and among active non-profit organizations only 4.3%.

In 2019, social economy organizations generated revenues in the total amount of PLN 35.1 billion, which was PLN 3.1 billion (9.8%) higher than in 2017. The cooperative's revenues in 2019 amounted to PLN 4.1 billion and accounted for only 11.7% of the total revenues of social economy organizations. However, among cooperatives there were significantly higher average revenues than among non-profit organizations (PLN 3.0 million compared to PLN 0.4 million), especially high average revenues were recorded for disabled and blind cooperatives (PLN 12.4 million), and then by labour cooperatives (PLN 6.2 million). Comparing the level of revenues from 2017 and 2019, social cooperatives stand out from other types of entities, among which the average annual revenues increased by as much as 40.0% (from PLN 375 thousand to PLN 525 thousand).

In 2019, funds were obtained from public sources by 52.8% of non-profit organizations and 44.7% of cooperatives, and from market sources by 32.2% of non-profit organizations and as much as 98.4% of cooperatives. The dominant importance of market measures among cooperatives is also confirmed by the structure of their total budget – 92.0% of the cooperative's revenues came from market sources compared to 33.4% among non-profit organizations. On the other hand, in the total amount of revenues of non-profit organizations, funds from public non-market sources had a greater share – 47.3% compared to 6.5% among cooperatives. Taking into account the type of entity, on the one hand labour cooperatives stand out with

98.0% of revenues coming from market sources and on the other hand faith-based charities, 57.4% of which were obtained from non-market public sources.

The activity of local government units for the development of the social economy

In 2019, 2.9% of local government units had a social economy development program. Such a document was in force in all voivodships. In 2019, the local social economy development program operated in 5.8% of poviats, 4.6% of cities with poviat rights and only 1.9% of other cities and communes. The situation in this area has not changed significantly compared to 2017.

In total, 21.1% of local government units declared that in 2019 they had a person or an organizational unit designated to support the development of the social economy. However, in the group of units in which the social economy development program was in force, approximately half (50.6%) had a designated person or unit whose task was to support the development of the social economy.

Local government units may provide social services on their own or transfer them in various modes for implementation to external entities, including social economy entities. The implementation of tasks only by non-public entities concerned individual areas of services to a different extent. Most often it took place in physical culture, tourism, sightseeing, where 54.9% of local government units commissioned all tasks, and then health protection (29.3%), culture and monument protection (28.3%), supporting people with disabilities (24.2%). Local government units had a slightly lower share, which transferred tasks to external entities to stimulate active citizenship (22.7%), revitalization (22.0%), and environmental protection, nature and water management (21.3%).

In 2019, 73.8% of local government units used at least one reserved clause or a social aspect in public procurement conducted pursuant to the provisions of the Public Procurement Law Act with an estimated value exceeding 30,000 euros. For comparison, in 2017 it was 67.9% of local government units. In 2019, at least one reserved clause or social aspect provided for in the Public Procurement Law was applied by all city offices with poviat rights and almost all marshal offices (15 out of 16 offices). On the other hand, such instruments of social policy and social economy support were used less frequently in their public procurement by poviat starosts (82.1%) or city and commune offices (71.8%).

In 2019, 44.1% of local government units carried out activities supporting the networking of social economy organizations. Between 2017 and 2019, this percentage increased by 8.7 percentage points. Activities supporting the networking of PES were carried out by all marshal offices and almost all city offices with poviat status (93.8%). Local government units supporting the networking of social economy organizations most often did so by joining the exchange of information in the field of PES cooperation (83.1%). Subsequently, meetings were organized to develop cooperation between PES (68.3%). On the other hand, consultancy or training on PES cooperation was less frequent (47.3%), and the establishment and functioning of partnerships, clusters or consortia was rarely supported, in which PES would participate (11.9%).

In 2019, 13.9% of JST were founders of reintegration units such as: centre for social inclusions, social integration clubs, occupational therapy workshops or establishments of professional activity. Compared to 2017, the number of such local government units increased by 6.3%. In 2019, over every fourth JST transferred funds for running reintegration centers (26.3%). Most often, JST provided financial resources for the operation of one type of facility (22.5% of all JST), mainly occupational therapy workshops (19.8%).

Rozdział 1.

Chapter 1.

Działalność spółdzielni społecznych, pracy oraz inwalidów i niewidomych

The activity of social, labor, disabled and blind cooperatives

W niniejszym rozdziale do analizy zostały ujęte trzy rodzaje spółdzielni, które zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej objęte są definicją podmiotów ekonomii społecznej i mogą stawać się przedsiębiorstwami społecznymi.

Zaliczane są do nich:

- spółdzielnie społeczne,
- spółdzielnie pracy,
- spółdzielnie inwalidów i niewidomych.

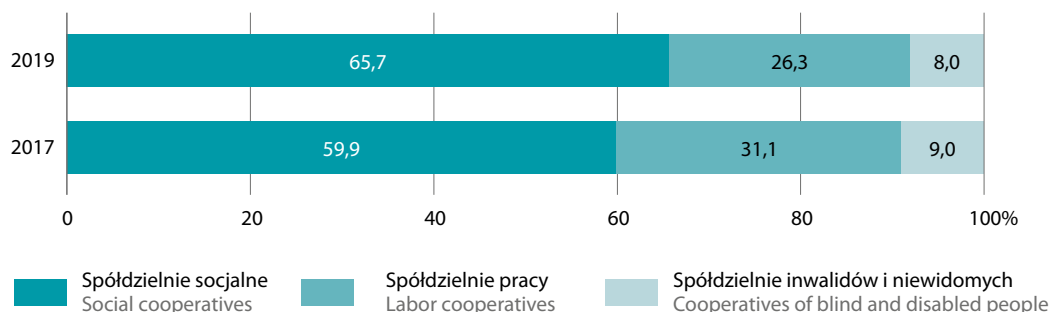
1.1. Liczba aktywnych podmiotów

1.1. Number of active organizations

W 2019 r. aktywnych było 1,4 tys. spółdzielni, które spełniały definicję podmiotów ekonomii społecznej. Większość z nich (65,7%) stanowiły spółdzielnie społeczne.

W porównaniu do 2017 r. liczba aktywnych spółdzielni obniżyła się o 3,7%. Nastąpiło to za sprawą zmniejszenia się liczby spółdzielni pracy (o 18,0%) oraz spółdzielni inwalidów i niewidomych (o 13,1%). Między 2017 r. a 2019 r. przybyło natomiast spółdzielni społecznych (wzrost liczby aktywnych podmiotów o 5,0%).

Wykres 1.1. Struktura spółdzielni będących podmiotami ekonomii społecznej według rodzaju
Chart 1.1. Structure of cooperatives that are social economy entities by type

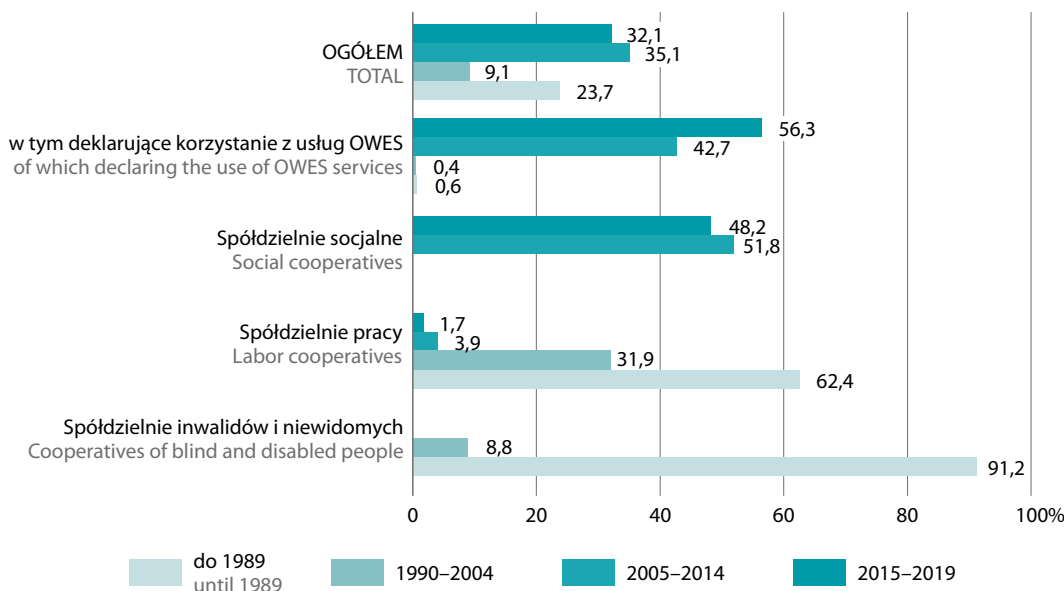

Powstawanie badanych spółdzielni nie było równomiernie rozłożone w czasie. Przed 1989 r. powstało 23,7% funkcjonujących w 2019 r. spółdzielni, w tym największy wzrost charakteryzował 1975 r., w którym założonych zostało 15,8% podmiotów. Kolejna większa zmiana miała miejsce w 1990 r., kiedy zarejestrowano 4,6% podmiotów ze względu na ustawę związaną z prywatyzacją spółdzielczości, a w całym okresie od 1990 r. do 2004 r. założono 9,1% spółdzielni. Istotną cezurą był również 2006 r., w którym została uchwalona ustawa o spółdzielniach społecznych, mająca wpływ na liczbę nowo powstających podmiotów w następnych latach. W okresie 2005-2014 zostało zarejestrowanych 35,1% ogółu aktywnych w 2019 r. jednostek, a w latach 2015-2019 – 32,1%.

Analizując strukturę spółdzielni ze względu na rok powstania z uwzględnieniem ich rodzaju, należy zwrócić uwagę na dynamiczny wzrost liczebności spółdzielni socjalnych – liczba podmiotów założonych w latach 2005-2014 stanowiła 34,0% ogółu spółdzielni funkcjonujących w 2019 r., natomiast w ciągu następnych 5 lat odsetek ten powiększył się o 31,6 p. proc. Drugim istotnym zjawiskiem był spadek tempa zakładania jednostek pozostałych typów. W przypadku spółdzielni pracy do 2005 r. powstało aż 94,4% funkcjonujących w 2019 r. jednostek. Jeśli chodzi natomiast o spółdzielnie inwalidów i niewidomych po 2005 r. nie powstał żaden taki podmiot, a zdecydowaną większość (80,5%) powołano w 1975 r.

Wykres 1.2. Struktura spółdzielni w 2019 r. według klas roku powstania podmiotów
Chart 1.2. The structure of the cooperative in 2019 by class of the year of establishment of entities

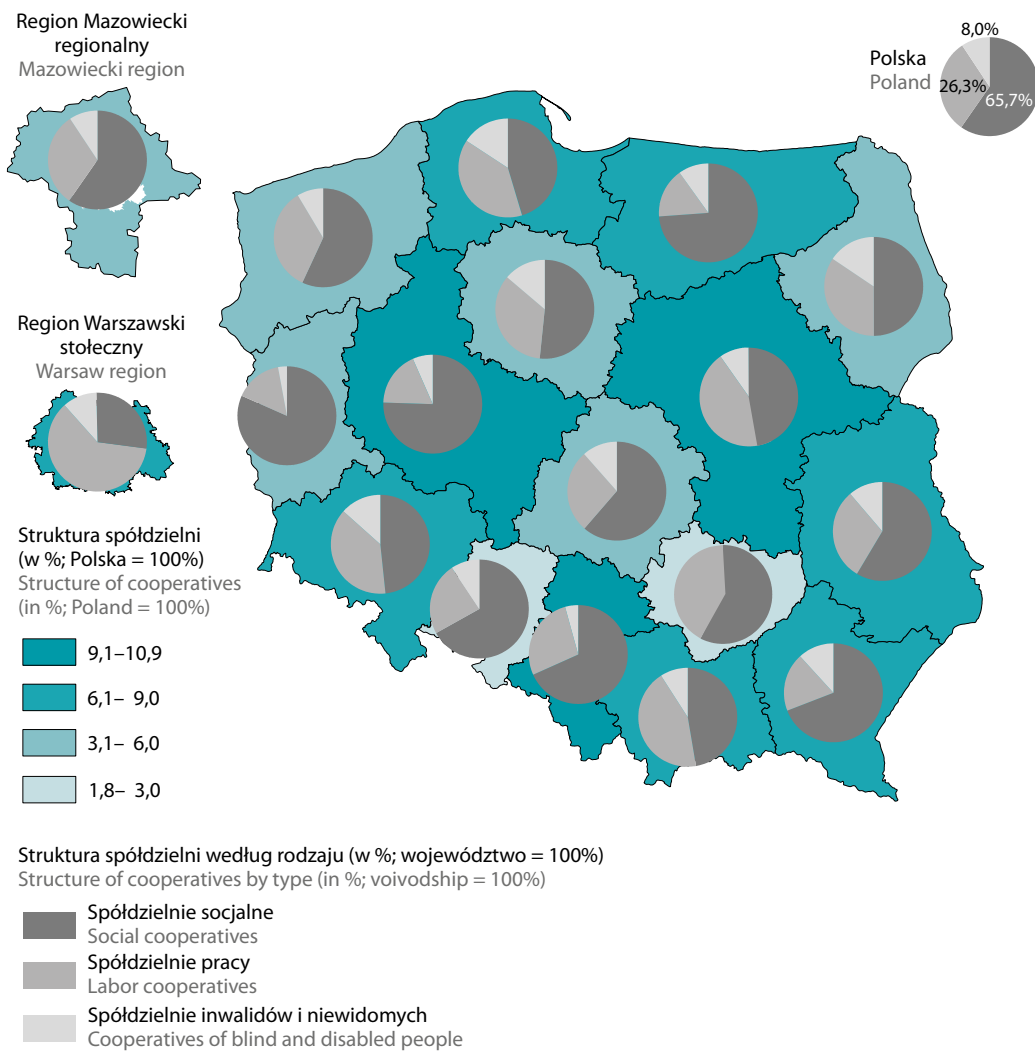
Biorąc pod uwagę zróżnicowanie spółdzielni ze względu na rozmieszczenie terytorialne ich siedzib najliczniejsza grupa podmiotów, podobnie jak w 2017 r., zlokalizowana była w województwie wielkopolskim (10,9%). Następnie, znaczna część spółdzielni mieściła się w województwach: mazowieckim (10,7%), śląskim (9,6%) oraz małopolskim (8,5%), natomiast najmniej podmiotów funkcjonowało w województwie świętokrzyskim (1,8%).

Uwzględniając przy zróżnicowaniu terytorialnym także rodzaj spółdzielni, można zauważyć, że we wszystkich województwach najliczniejszą grupą, spośród omawianych, były spółdzielnie socjalne, których odsetek wynosił od 46,9% w województwie mazowieckim do 85,6% w województwie lubuskim. Jedynie w regionie warszawskim stołecznym wystąpiła przewaga spółdzielni pracy (60,0%) nad spółdzielniami socjalnymi (33,1%). Należy jednak zwrócić uwagę, że w porównaniu do 2017 r. różnica między tymi dwoma rodzajami spółdzielni w regionie warszawskim stołecznym zmniejszyła się (w 2017 r. wynosiła odpowiednio 62,8% i 28,5%).

W przypadku spółdzielni inwalidów i niewidomych, największy ich odsetek charakteryzował województwo pomorskie (13,7%), a następnie dolnośląskie (13,4%). W województwie świętokrzyskim z kolei w 2019 r. nie działała aktywnie żadna spółdzielnia inwalidów i niewidomych.

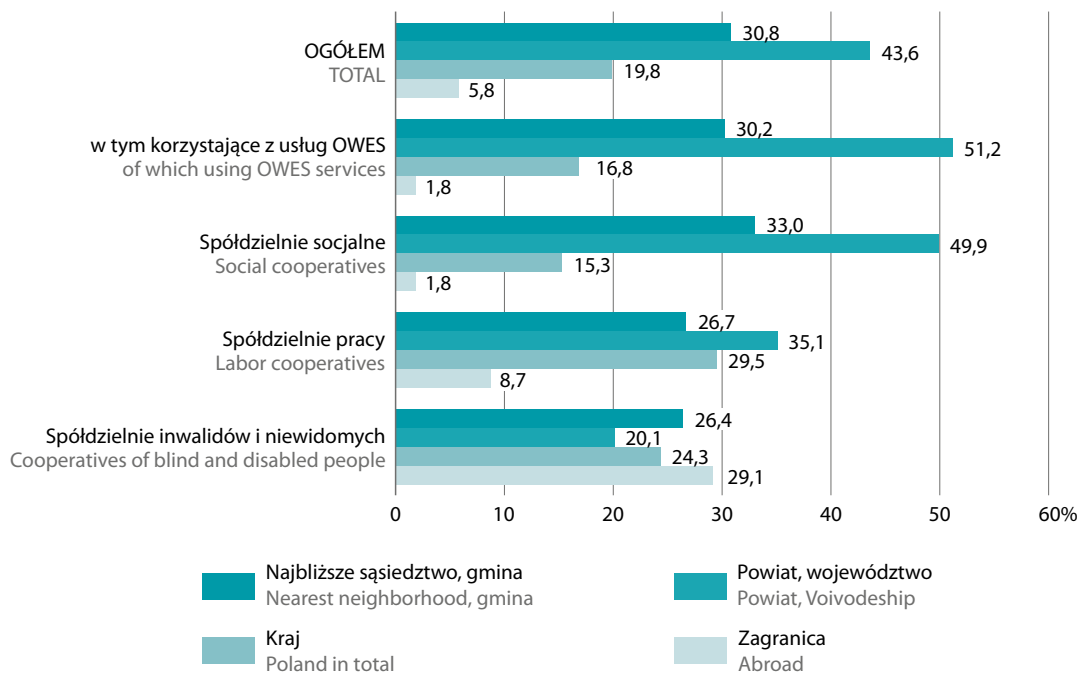

Mapa 1. Spółdzielnie według województw i regionów w 2019 r.
 Map 1. Cooperatives by voivodships and regions in 2019

Określając maksymalny terytorialny zasięg prowadzenia działalności, najwięcej spółdzielni (43,6%) wskazało, że działało na terenie powiatu lub województwa, a kolejne 30,8% podmiotów było aktywnych wyłącznie na terenie najbliższego sąsiedztwa, gminy. W skali całego kraju działało zaś 19,8% jednostek, natomiast poza jego granice wykraczało 5,8%.

Wykres 1.3. Odsetek spółdzielni według maksymalnego zasięgu działalności w 2019 r.
Chart 1.3. Percentage of cooperatives by maximum scope of activity in 2019

W porównaniu do 2017 r. zwiększył się odsetek spółdzielni działających na terenie powiatu lub województwa (o 2,8 p. proc.), z kolei zmniejszył się udział podmiotów, których działalność wykraczała poza granice kraju (o 1,7 p. proc.).

Spółdzielnie socjalne charakteryzowały się najwęższym zasięgiem prowadzonej działalności w porównaniu do innych typów spółdzielni. Maksymalnie w najbliższym sąsiedztwie lub na terenie gminy działało 33,0% spółdzielni socjalnych, a kolejne 49,9% ze swoją działalnością nie wychodziło poza teren powiatu lub województwa. Z kolei najwyższy udział podmiotów działających w skali kraju wystąpił wśród spółdzielni pracy (29,5%), a poza granicami wśród spółdzielni inwalidów i niewidomych (29,1%).

1.2. Korzystanie z usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej

1.2. Using the services of Support Center for Social Economy

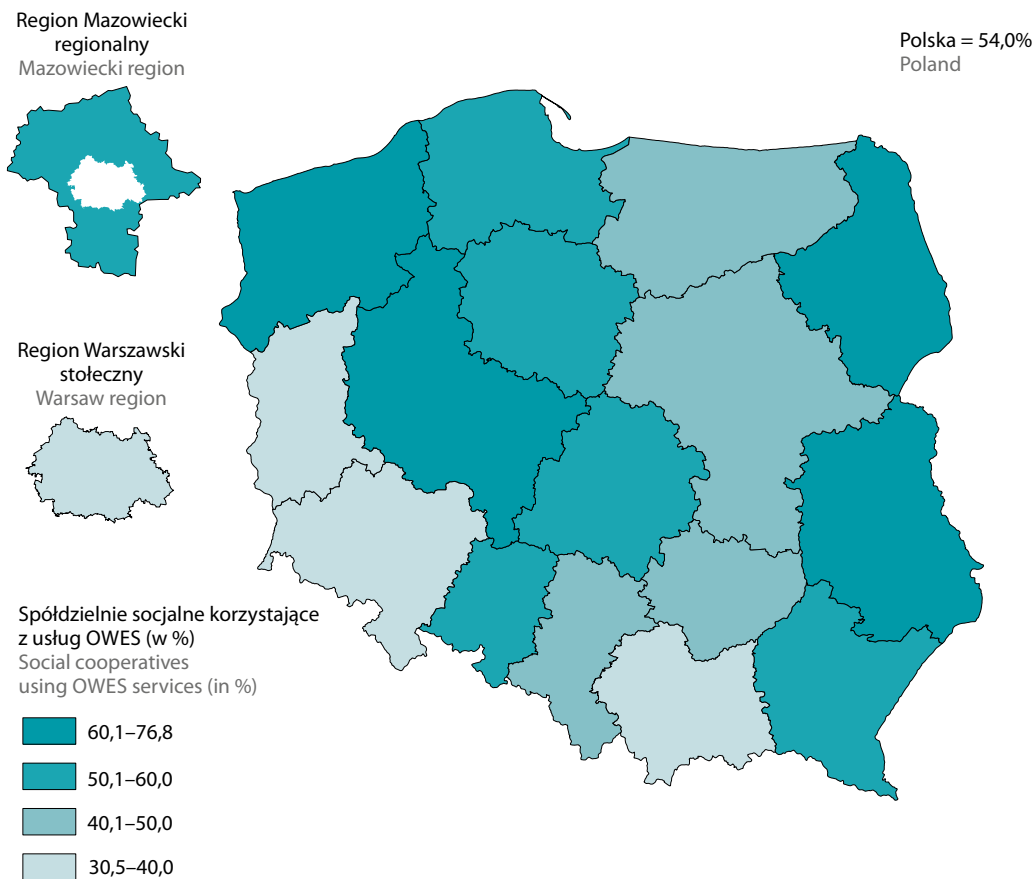
W 2019 r. 0,5 tys. (35,9%) spółdzielni zadeklarowało skorzystanie w ciągu roku z usług oferowanych przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, o 3,2 p. proc. więcej niż w 2017 r.

W odniesieniu do rodzaju spółdzielni, istotny odsetek podmiotów korzystających z usług OWES cechował spółdzielnie socjalne (54,0%). W przypadku pozostałych grup, tj. spółdzielni pracy oraz spółdzielni inwalidów i niewidomych, dotyczyło to jedynie pojedynczych przypadków. W związku z tym w zbiorowości podmiotów, które korzystały z usług OWES w 98,8% stanowiły spółdzielnie socjalne⁷. W odniesieniu do 2017 r., udział ich nieznacznie spadł (o 0,4 p. proc.).

⁷ W dalszej analizie dotyczącej korzystania z usług OWES zaprezentowane zostaną dane tylko dla spółdzielni socjalnych.

Mapa 2. Odsetek spółdzielni społecznych korzystających z usług OWES w 2019 r. według województw i regionów

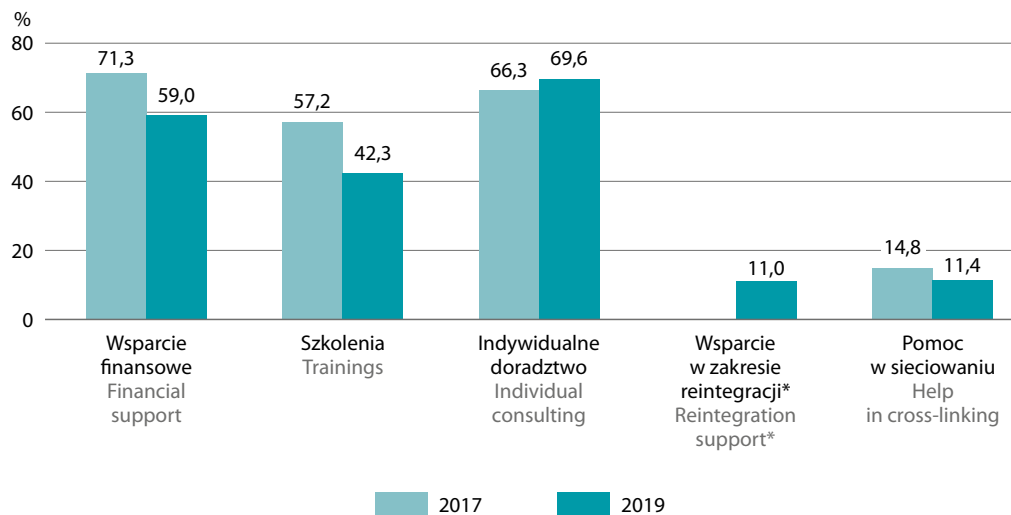
Map 2. The percentage of social cooperatives using OWES services in 2019 by voivodships and regions

Największy odsetek jednostek sięgających po wsparcie OWES charakteryzował województwo lubelskie, gdzie 76,8% aktywnych podmiotów korzystało z takiej pomocy. Mniejsze wartości występowały w województwach zachodniopomorskim (75,5%), wielkopolskim (63,7%), a następnie podlaskim i podkarpackim (odpowiednio 60,5% i 59,4%). Ogółem w 8 województwach odsetek był większy niż wartość średnia w skali kraju. Najniższa wartość cechowała województwa lubuskie i dolnośląskie, w których odpowiednio 30,5% i 30,9% spółdzielni społecznych skorzystało ze wsparcia OWES.

W porównaniu do 2017 r., największe zmiany odnotowano w województwie lubuskim, gdzie odsetek spółdzielni korzystających ze wsparcia OWES zmalał o 38,2 p. proc. (z 68,7% w 2017 r.). Natomiast w województwie pomorskim zaobserwowano największy wzrost organizacji korzystających z usług OWES, gdzie odsetek zwiększył się o 38,0 p. proc. (z 13,7% w 2017 r. do 51,7% w 2019 r.) oraz w województwie świętokrzyskim – wzrost o 35,1 p. proc. (z 14,9% w 2017 r. do 50,0% w 2019 r.).

Wykres 1.4. Odsetek spółdzielni społecznych korzystających z usług OWES według rodzaju usługi
 Chart 1.4. Percentage of social cooperatives using OWES services by type of service

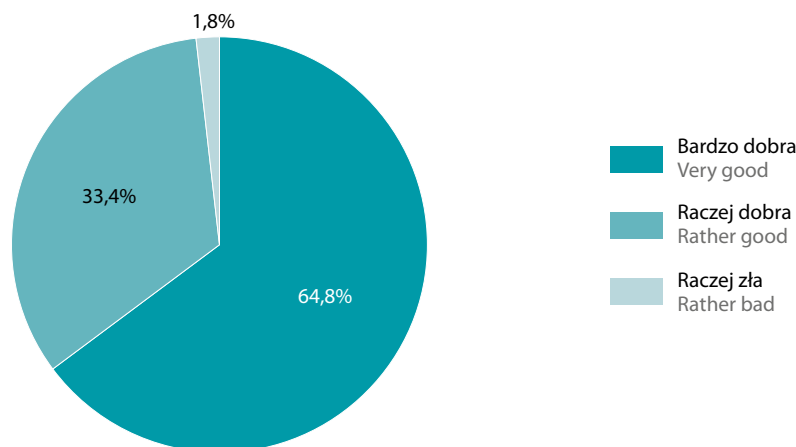
* Kategoria nie występowała w 2017 r.

* Category was not available in 2017

W odniesieniu do rodzaju usług świadczonych przez OWES, spółdzielnie najczęściej korzystały z indywidualnego doradztwa, po które sięgnęło 69,6% podmiotów współpracujących z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej, w tym 59,5% w zakresie indywidualnego doradztwa biznesowego. Jednostki niemal również często (59,0%) korzystały ze wsparcia finansowego. Relatywnie wysoki był też poziom uczestnictwa w szkoleniach (42,3%, w tym 24,1% w szkoleniach mających na celu rozpoczęcie lub rozwój działalności gospodarczej lub odpłatnej statutowej). Najrzadziej spółdzielnie wskazywały na wsparcie w zakresie w reintegracji (11,0% podmiotów).

W porównaniu do 2017 r., największe zmiany odnotowano pod względem rozpowszechnienia udziału w szkoleniach – spadek o 14,9 p. proc. (z 57,2% w 2017 r. do 42,3% w 2019 r.) oraz korzystających ze wsparcia finansowego – spadek o 12,3 p. proc. (z 71,3% w 2017 r., do 59,0% w 2019 r.). Nieznaczny wzrost (o 3,3 p. proc.) nastąpił w grupie jednostek wykorzystujących indywidualne doradztwo (z 66,3% w 2017 r. do 69,6% w 2019 r.).

Wykres 1.5. Struktura spółdzielni społecznych korzystających z usług OWES w 2019 r. według oceny jakości usług OWES
 Chart 1.5. Structure of social cooperatives using OWES services in 2019 according to the quality assessment of OWES services

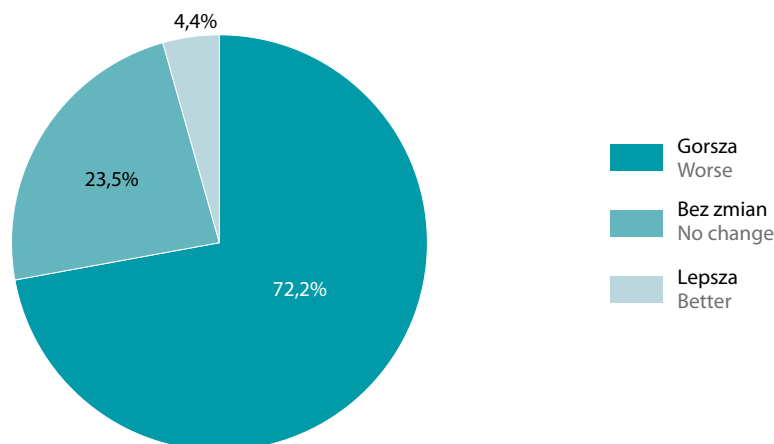

Podobnie, jak w 2017 r. zdecydowana większość spółdzielni korzystających z usług OWES pozytywnie oceniła tę współpracę, co więcej w 2019 r. nastąpił wzrost pozytywnych opinii o 1,7 p. proc. (z 96,5% do 98,2%). Zmiana ta wynikała ze zwiększenia odsetka odpowiedzi „raczej dobra” o 3,2 p. proc. (z 30,2% w 2017 r. do 33,4% w 2019 r.), przy równoczesnym zmniejszeniu się o 1,5 p. proc. odsetka opinii „bardzo dobra” (z 66,3% w 2017 r. do 64,8% w 2019 r.). Negatywnie pomoc OWES oceniło 1,8% spółdzielni, przy czym żadna spółdzielnia nie oceniła współpracy jako bardzo złej, podczas gdy w 2017 r. takich opinii było 0,7%.

Oceniając swoją sytuację 72,2% spółdzielni socjalnych uznało, że bez wsparcia OWES byłaby ona gorsza. Ponad 1/5 podmiotów (23,5%) stwierdziła, że usługi OWES nie miały wpływu na ich sytuację, a tylko 4,4% oceniło, że współpraca ta negatywnie odbiła się na położeniu jednostki.

Między 2017 r. a 2019 r. odnotowano obniżenie o 3,4 p. proc. udziału podmiotów oceniających, że ich sytuacja pogorszyłaby się bez wsparcia OWES (z 75,6% w 2017 r. do 72,2% w 2019 r.). Natomiast w przypadku spółdzielni, które uważały, że bez wsparcia OWES ich sytuacja pozostałaby bez zmian oraz poprawiłaby się zaobserwowano wzrost, odpowiednio o 1,9 p. proc i 1,6 p. proc.

Wykres 1.6. Opinia spółdzielni socjalnych na temat ich sytuacji, gdyby nie skorzystały z usług OWES w 2019 r.
Chart 1.6. Opinion of social cooperatives on their situation if they did not use the services of OWES in 2019

1.3. Rodzaj działalności

1.3. Type of activity

Zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności sekcją, w ramach której spółdzielnie najczęściej prowadziły swoją główną działalność gospodarczą w 2019 r. było przetwórstwo przemysłowe (21,9%). Znaczący udział stanowiły także spółdzielnie zajmujące się usługami administrowania (17,6%) oraz zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (12,5%). Ponadprzeciętnie często spółdzielnie działały również w obszarze opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (11,2%) oraz handlu (7,4%). Najrzadszymi dziedzinami działalności były: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i gorącą wodę (0,1%), a następnie górnictwo i wydobywanie (0,2%).

Branżą, w której najczęściej działały spółdzielnie inwalidów i niewidomych oraz spółdzielnie pracy, było przetwórstwo przemysłowe (odpowiednio 75,8% i 26,2%). Porównując do 2017 r., obydwie zbiorowości odnotowały spadek, odpowiednio o 5,2 p. proc. oraz 1,7 p. proc. Z kolei odsetek spółdzielni socjalnych prowadzących działalność w ramach przetwórstwa przemysłowego wzrósł o 4,8 p. proc. (z 8,8% w 2017 r. do 13,6% w 2019r.).

Spółdzielnie socjalne najczęściej prowadziły działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (22,1%; o 1,8 p. proc. więcej niż w 2017 r.), następnie – związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (18,6%; o 2,8 p. proc. mniej niż w 2017 r.). Natomiast udział podmiotów zajmujących się przetwórstwem przemysłowym oraz opieką zdrowotną i pomocą społeczną były na zbliżonym poziomie

(odpowiednio 13,6% oraz 13,4%). Podmioty działające w tych cztery branżach stanowiły 66,7% zbiorowości spółdzielni socjalnych, pozostała część rozkładała się na 13 kolejnych sekcji PKD.

Podobnie zróżnicowana była działalność spółdzielni pracy, obok przetwórstwa przemysłowego, dość często zajmowały się one handlem hurtowym i detalicznym (17,8%) oraz obsługą rynku nieruchomości (13,9%). Główna działalność pozostałych 42,1% spółdzielni pracy rozkładała się pomiędzy kolejne 15 sekcji PKD.

Spółdzielnie inwalidów i niewidomych, jak wspomniano powyżej, koncentrowały swoją działalność w przetwórstwie przemysłowym, a następnie w usługach administrowania i działalności wspierającej (16,2%). Ponadto działały jeszcze tylko w trzech sekcjach i dotyczyło to po kilka podmiotów.

Tablica 1.1. Odsetek spółdzielni według PKD głównej działalności i rodzaju spółdzielni
Table 1.1. Percentage of cooperatives by PKD main activity and type of cooperative

Procent w kolumnie The percentage in the column a – 2019 b – 2017		Ogółem Total	w tym deklarujące korzystanie z usług OWES of which declaring the use of OWES services	Rodzaj spółdzielni Type of cooperative		
				spółdzielnie socjalne social cooperative	spółdzielnie pracy labor cooperative	spółdzielnie inwalidów i niewido- mych cooperatives of blind and disabled people
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	a	21,9	14,5	13,6	26,2	75,8
	b	21,0	10,7	8,8	27,9	81,0
Usługi administrowania i działalność wspierająca Administrative and support service activities	a	17,6	23,8	22,1	6,7	16,2
	b	15,7	22,5	20,3	6,9	14,7
Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne Accommodation and catering services	a	12,5	21,3	18,6	0,9	-
	b	13,1	23,0	21,4	0,8	-
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	a	11,2	11,9	13,4	8,6	1,8
	b	10,2	11,7	13,4	6,9	-
Handel hurtowy i detaliczny Wholesale and retail trade	a	7,4	3,2	3,8	17,8	3,5
	b	8,8	3,8	5,2	17,6	2,7
Budownictwo Construction	a	5,3	6,2	6,6	3,4	-
	b	4,4	4,0	5,4	3,6	-
Obsługa rynku nieruchomości Real estate market services	a	4,2	-	0,6	13,9	2,7
	b	5,2	0,4	0,8	14,7	1,6
Edukacja Education	a	4,2	4,6	5,7	1,7	-
	b	4,4	6,3	6,1	2,4	-
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	a	4,1	2,8	3,6	6,5	-
	b	4,5	2,6	4,0	6,6	-
Pozostała działalność usługowa Other service activities	a	2,7	3,3	2,7	3,4	-
	b	2,2	2,2	2,1	3,1	-

Tablica 1.1. Odsetek spółdzielni według PKD głównej działalności i rodzaju spółdzielni (dok.)
 Table 1.1. Percentage of cooperatives by PKD main activity and type of cooperative (cont.)

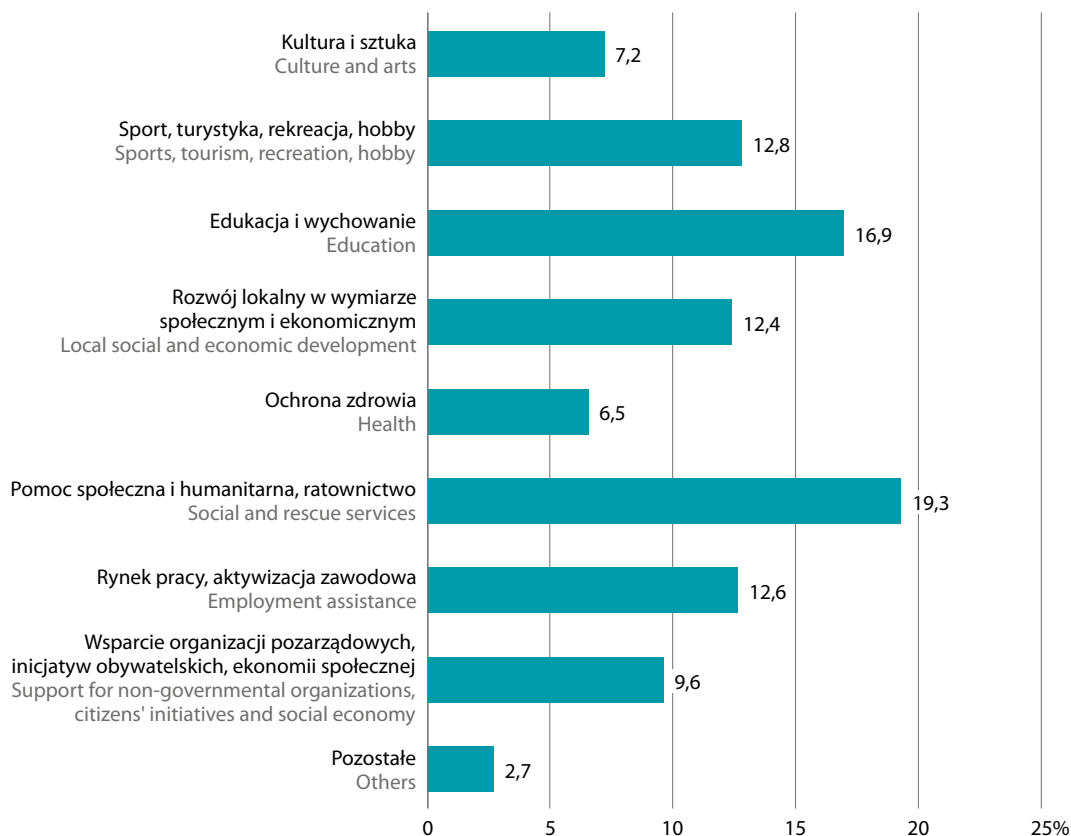
Procent w kolumnie The percentage in the column a – 2019 b – 2017		Ogółem Total	w tym deklarujące korzystanie z usług OWES of which declaring the use of OWES services	Rodzaj spółdzielni Type of cooperative		
				spółdzielnie socjalne social cooperative	spółdzielnie pracy labor cooperative	spółdzielnie inwalidów i niewido- mych cooperatives of blind and disabled people
Informacja i komunikacja Information and communication	a	2,4	1,9	2,0	4,2	-
	b	3,1	3,3	3,5	3,2	-
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	a	2,2	2,5	3,1	0,7	-
	b	2,3	3,6	3,5	0,6	-
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	a	1,4	1,4	1,4	1,7	-
	b	2,4	2,8	2,5	3,0	-
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	a	1,1	0,5	1,0	1,7	-
	b	1,6	2,1	2,0	1,2	-
Gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja Sewage and wastewater management, reclamation	a	1,1	1,6	1,4	0,7	-
	b	0,7	1,2	1,1	0,2	-
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	a	0,4	0,3	0,3	0,8	-
	b	0,2	-	-	0,7	-
Górnictwo i wydobywanie Mining and quarrying	a	0,2	-	0,1	0,6	-
	b	0,2	-	-	0,5	-
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię, gaz, ciepłą wodę Electricity, gas, steam, etc.	a	0,1	-	-	0,5	-
	b	0,1	-	-	0,2	-

(-) Zjawisko nie wystąpiło

(-) Magnitude zero

Wykres 1.7. Odsetek spółdzielni socjalnych prowadzących działalność pożytku publicznego według głównej dziedziny działalności

Chart 1.7. Percentage of social cooperatives carrying out public benefit activities by main field of activity

Działalność pożytku publicznego może być prowadzona wyłącznie przez spółdzielnie socjalne. W 2019 r. ten rodzaj działalności prowadziło blisko 0,2 tys. jednostek (19,0%), o 1,6 p. proc. mniej niż w 2017 r. Najczęściej główną dziedziną odpłatnej działalności statutowej była pomoc społeczna, humanitarna i ratownictwo (na poziomie 19,3%), kolejną dziedziną była edukacja i wychowanie (16,9%), a następnie na bardzo zbliżonym poziomie sport, turystyka, rekreacja i hobby, rynek pracy, aktywizacja zawodowa oraz rozwój lokalny (odpowiednio 12,8%, 12,6% i 12,4%).

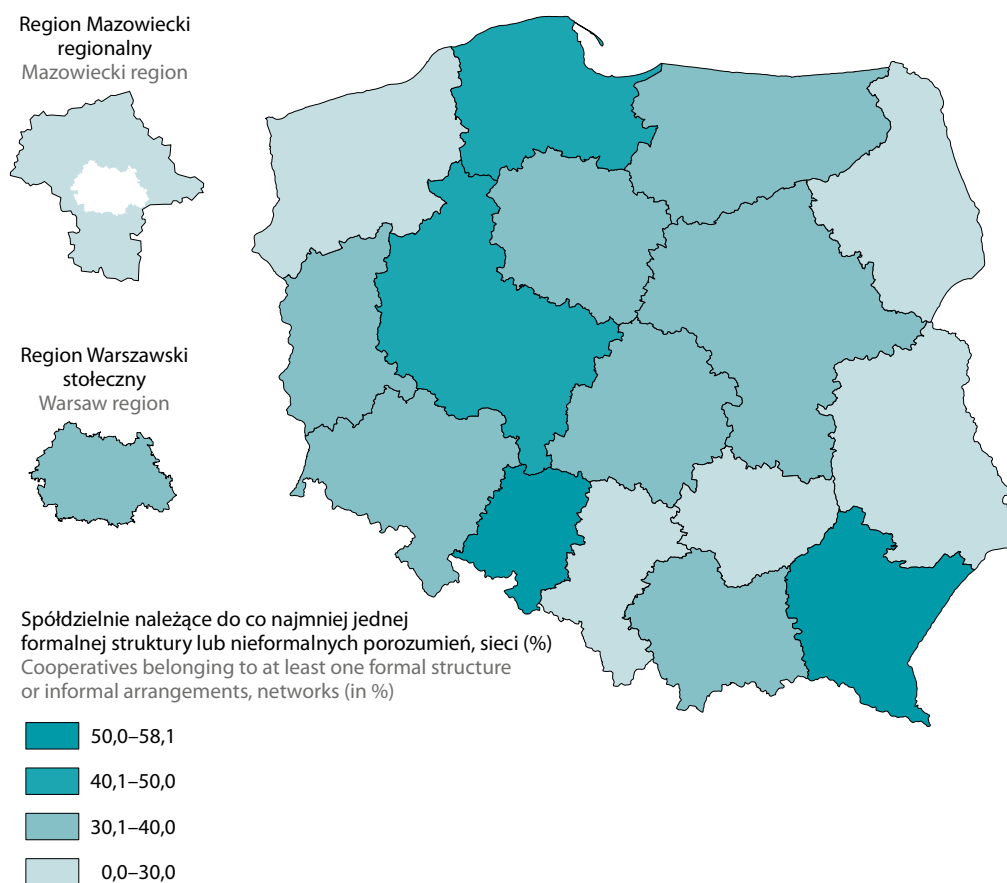
1.4. Współpraca i zarządzanie

1.4. Cooperation and management

W 2019 r. 34,6% spośród 1,4 tys. aktywnych spółdzielni zadeklarowało, że należy do co najmniej jednej formalnej struktury lub nieformalnego porozumienia czy sieci, o 0,8 p. proc. więcej niż w 2017 r. Przynależność do porozumień najczęściej deklarowały spółdzielnie z województwa opolskiego (58,1%), następnie – podkarpackiego (50,2%), a najrzadziej – spółdzielnie podlaskie (16,8%). Badane spółdzielnie – podobnie jak 2 lata wcześniej – najczęściej przynależały do związków rewizyjnych/lustracyjnych (26,8% w 2019 r. i 25,0% w 2017 r.). Do innych formalnych struktur krajowych należało 5,3% podmiotów, natomiast do nieformalnych porozumień, sieci – 4,1% (w 2017 r. odpowiednio 5,2% i 5,8%) spółdzielni. Z kolei najmniej podmiotów działało w ramach formalnych struktur międzynarodowych (1,2%), tj. o 0,2 p. proc. więcej niż w poprzedniej edycji badania.

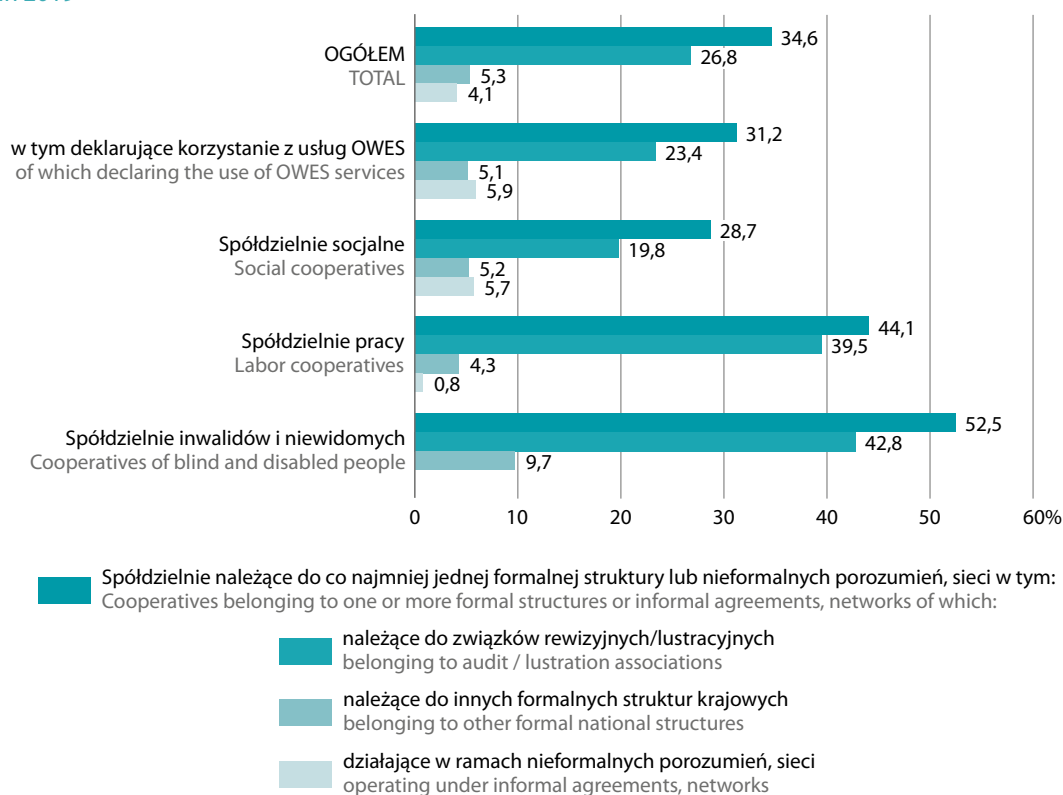
Mapa 3. Odsetek spółdzielni należących do co najmniej jednej formalnej struktury lub nieformalnych porozumień, sieci według województw i regionów w 2019 r.

Map 3. Percentage of cooperatives belonging to at least one formal structure or informal arrangements, networks by voivodships and regions in 2019

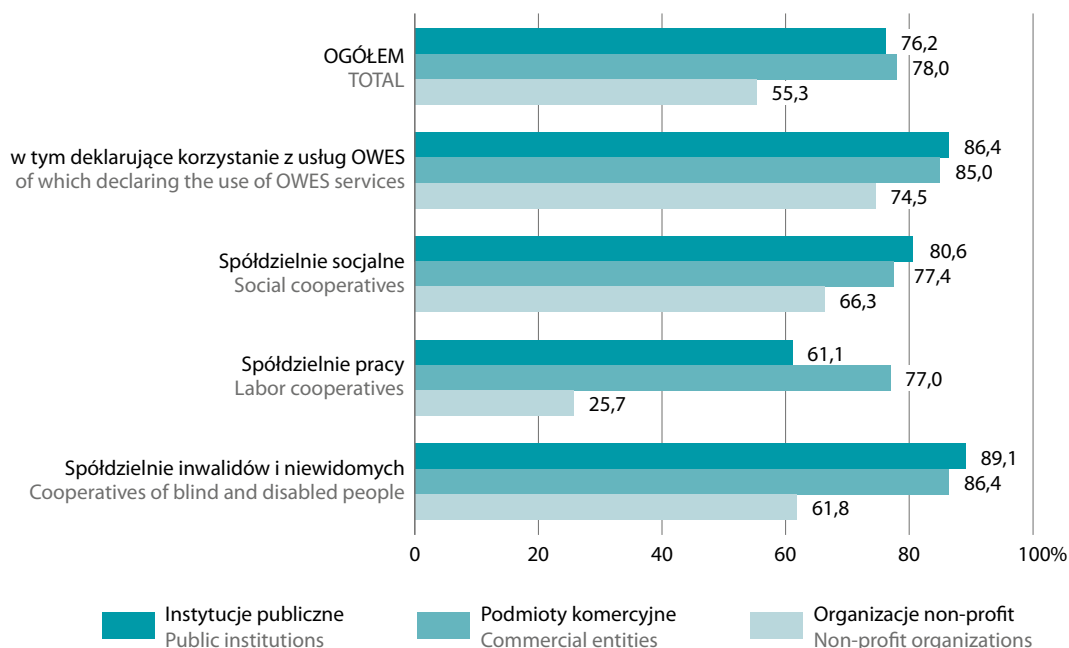
Wykres 1.8. Przynależność spółdzielni do związków, zrzeszeń i innych sieci krajowych według rodzaju spółdzielni w 2019 r.

Chart 1.8. Membership of cooperatives in unions, associations and other national networks by type of cooperative in 2019

Podobnie jak w 2017 r., ponad połowa spółdzielni inwalidów i niewidomych działała w ramach formalnych struktur krajowych (52,5%), najczęściej w związku rewizyjnym (42,8%). Spółdzielnie pracy działały w ramach formalnych porozumień (44,1%), w tym 1,2% przynależało do struktur międzynarodowych. Przynależność do porozumień najrzadziej deklarowały spółdzielnie socjalne (28,7%), lecz w porównaniu do 2017 r. nastąpił wśród nich wzrost o 4,3 p. proc. Najwięcej spółdzielni socjalnych działało w związku rewizyjnym (19,8% w 2019 r. i 14,2% w 2017 r.), najmniej w strukturach międzynarodowych (1,2%). W porównaniu z innymi rodzajami spółdzielni, charakteryzowały się najwyższym odsetkiem działalności w ramach nieformalnych porozumień, sieci (5,7%).

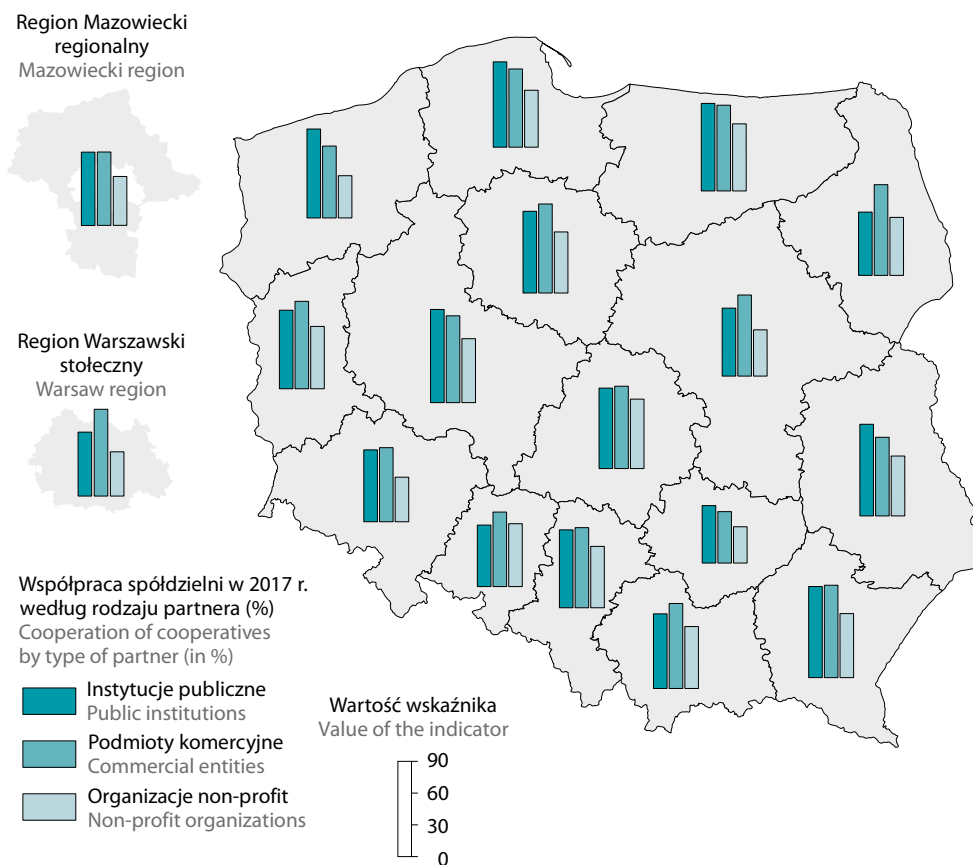
Wykres 1.9. Współpraca spółdzielni według rodzaju partnera i rodzaju spółdzielni w 2019 r.
 Chart 1.9. Cooperation of cooperatives by type of partner and type of cooperative in 2019

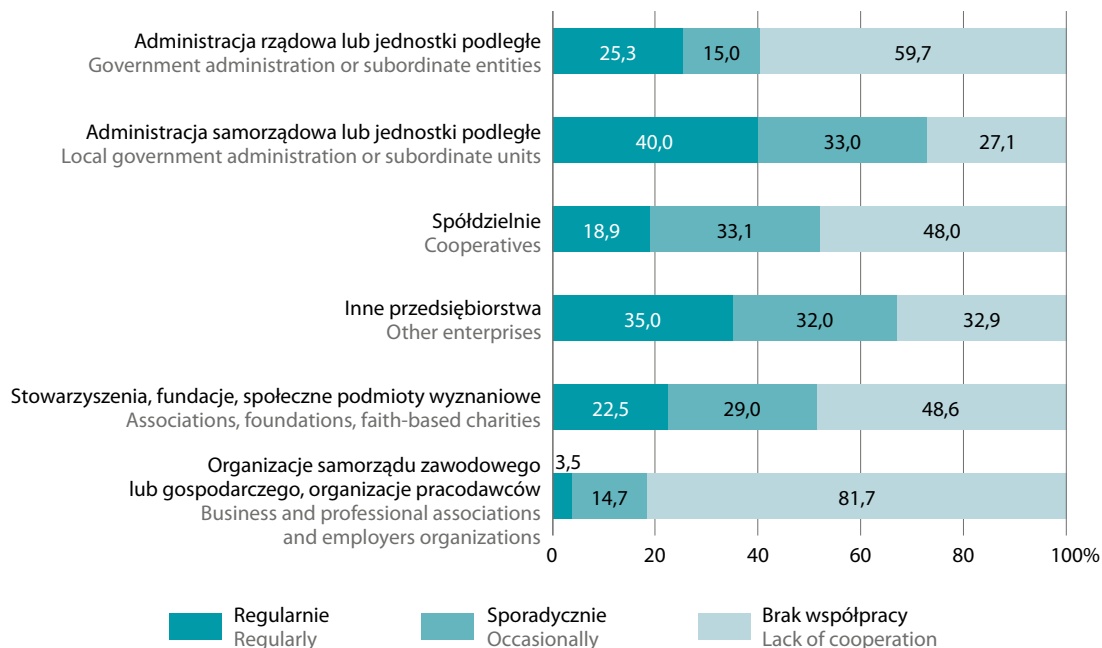
W 2019 r. 92,7% spółdzielni współpracowało z innymi podmiotami, podczas gdy w 2017 r. było to 87,7%. Analogicznie jak wówczas, partnerami współpracy były przede wszystkim podmioty komercyjne (78,0%) oraz instytucje publiczne (76,2%). W stosunku do 2017 r. wzrost w tym zakresie odpowiednio o 6,1 p. proc. i 4,4 p. proc. Niezmiennie instytucje publiczne były głównym partnerem współpracy dla spółdzielni inwalidów i niewidomych oraz spółdzielni socjalnych. Współpracę z administracją rządową, samorządową lub podległymi jej jednostkami zadeklarowało 89,1% spółdzielni inwalidów i niewidomych (94,9% w 2017 r.) oraz 80,6% spółdzielni socjalnych (77,8% w 2017 r.). Spółdzielnie pracy kooperowały najczęściej z podmiotami komercyjnymi (77,0%), w stosunku do 2017 r. odsetek ten wzrósł o 5,6 p. proc. Ponad połowa spółdzielni współpracowała z organizacjami non-profit i podobnie jak w 2017 r. najczęściej były to spółdzielnie socjalne (66,3%).

Współpraca z instytucjami publicznymi podejmowana była najczęściej przez spółdzielnie zlokalizowane w województwach: wielkopolskim (88,0%), lubelskim (86,6%) oraz podkarpackim (86,1%). Najmniejsze odsetki spółdzielni kooperujących z administracją rządową lub samorządową wystąpiły w: opolskim (58,1%), podlaskim (59,8%) oraz regionie warszawskim stołecznym (60,4%). Z podmiotami komercyjnymi najczęściej współpracowały spółdzielnie podkarpackie (87,3%), następnie podlaskie (85,7%), a najrzadziej – tak jak w 2017 r. – zachodniopomorskie (67,9%). Najwięcej spółdzielni podjęło współpracę z organizacjami non-profit w województwie łódzkim (65,6%) oraz warmińsko-mazurskim (63,4%), najmniej w zachodniopomorskim (39,9%) oraz regionie stołecznym warszawskim (41,8%).

Mapa 4. Współpraca spółdzielni według rodzaju partnera, województw i regionów w 2019 r.
 Map 4. Cooperation of cooperatives by type of partner, voivodships and regions in 2019

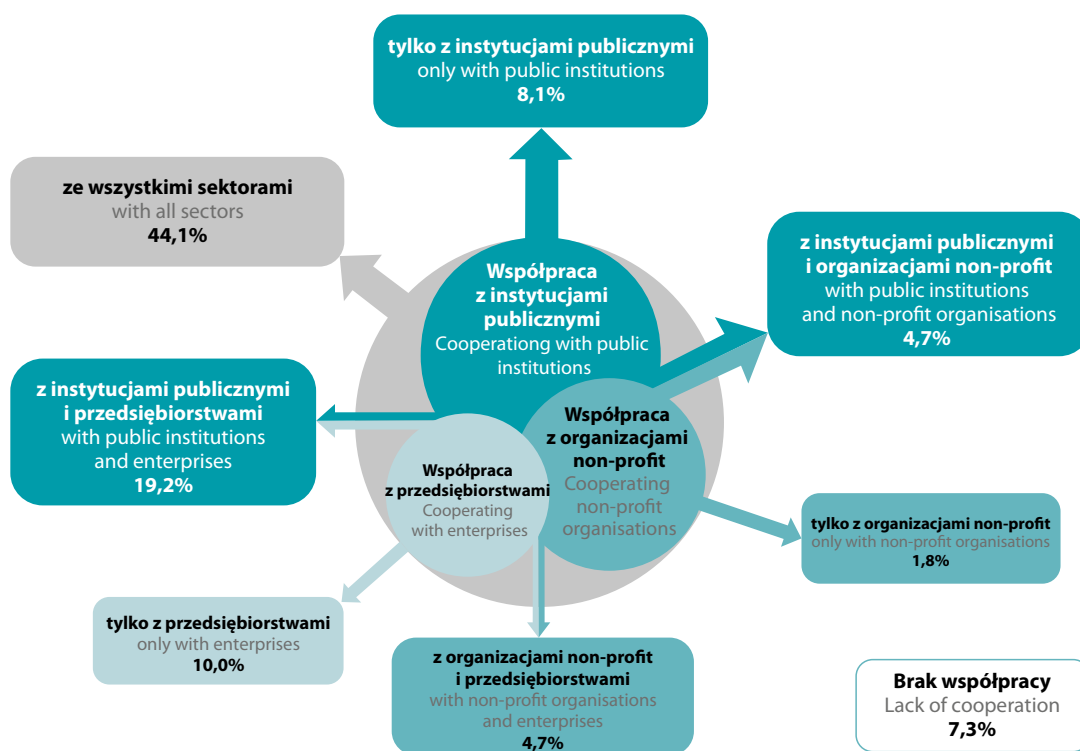
Wykres 1.10. Częstotliwość współpracy według rodzaju partnera w 2019 r.
 Chart 1.10. Frequency of cooperation by type of partner in 2019

Badane spółdzielnie częściej współpracowały z administracją samorządową niż rządową (73,0% wobec 40,3%). Regularną współpracę z samorządem zadeklarowało 40,0% spółdzielni (w 2017 r. 36,5%), a sporadyczną – kolejne 33,0% (w 2017 r. 31,5%). Z administracją rządową współpracowało regularnie 25,3% podmiotów (analogicznie jak w 2017 r.), a sporadycznie – 15,0% (11,6% w 2017 r.). Drugą, najczęściej wskazywaną grupę podmiotów, z którymi regularnie kooperowały badane spółdzielnie, tak jak w poprzedniej edycji badania stanowiły inne niż spółdzielnie przedsiębiorstwa, poziom tej współpracy utrzymał się niemalże na tym samym poziomie (35,0% wobec 35,3%). Prawie połowa spółdzielni zadeklarowała, że w 2019 r. podjęła współpracę z innymi spółdzielniami, z czego tylko 18,9% kooperowało regularnie. Ponad połowa badanych spółdzielni współpracowała także z organizacjami pozarządowymi. Regularną formę takiej współpracy zadeklarowało 22,5% z nich, natomiast 29,0% spółdzielni kooperowało sporadycznie.

Spółdzielnie mogły współpracować z wieloma podmiotami jednocześnie. Najczęściej utrzymywały relacje partnerskie ze wszystkimi trzema sektorami (44,1%), o 6,3 p. proc. więcej niż w 2017 r. Równoległą współpracę z instytucjami publicznymi i podmiotami komercyjnymi podejmowało niemalże tyle samo jednostek co poprzednio, tj. 19,2%. W dalszej kolejności spółdzielnie decydowały się na nawiązanie współpracy tylko z podmiotami komercyjnymi (10,0%) albo z instytucjami publicznymi (8,1%) – także i te odsetki pozostało na podobnym poziomie co w 2017 r. Najmniej spółdzielni decydowało się kooperować wyłącznie z organizacjami non-profit (1,8%). Brak współpracy z innymi podmiotami odnotowano wśród 7,3% spółdzielni (spadek o 4,0 p. proc.).

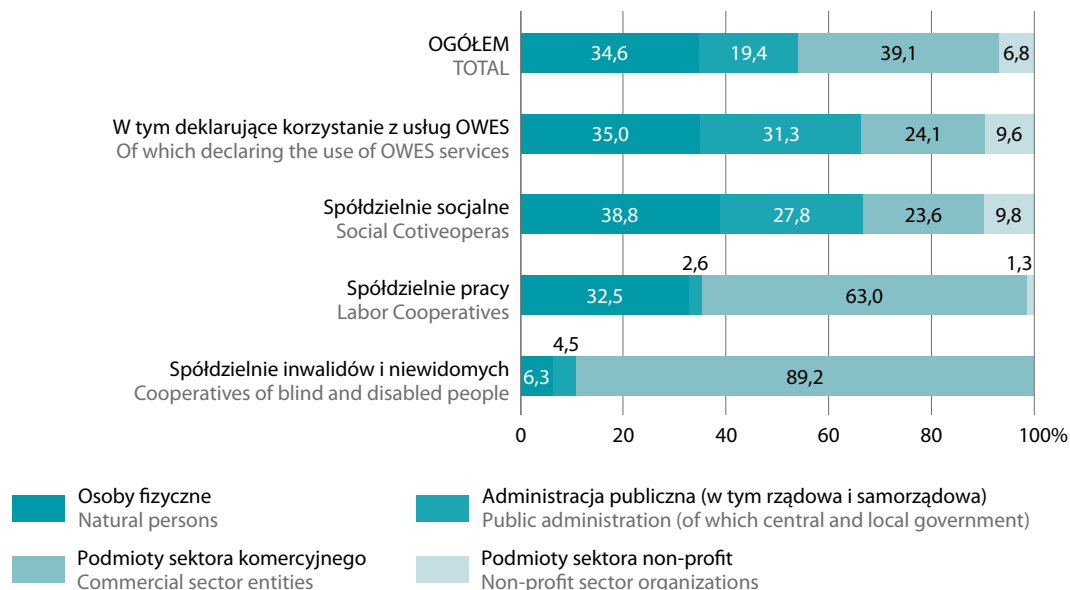
Rysunek 1.1. Współpraca spółdzielni według rodzaju partnera w 2019 r. – ujęcie łączne
Figure 1.1. Cooperation of cooperatives by type of partner in 2019 – cumulative approach

Głównymi odbiorcami dóbr lub usług świadczonych przez spółdzielnie w 2019 r. były podmioty sektora komercyjnego. Na ich rzecz usługi świadczyło 39,1% badanych spółdzielni, nieco mniej niż w 2017 r. (43,0%). Do podmiotów komercyjnych swoje usługi kierowały głównie spółdzielnie inwalidów i niewidomych oraz spółdzielnie pracy. Osoby fizyczne były odbiorcami dóbr i usług świadczonych przez 34,6% spółdzielni (wzrost o 0,7 p. proc.). Na rzecz administracji publicznej usługi swe świadczyło 19,4% spółdzielni (wzrost o 2,8 p. proc.) i były to głównie spółdzielnie socjalne. Najrzadziej natomiast świadczone usługi na rzecz podmiotów sektora non-profit (6,8%; wzrost o 1,9 p. proc.).

Wykres 1.11. Główni odbiorcy dóbr lub usług świadczonych przez spółdzielnie według rodzaju spółdzielni w 2019 r.

Chart 1.11. Main recipients of goods or services provided by cooperatives by type of cooperative in 2019

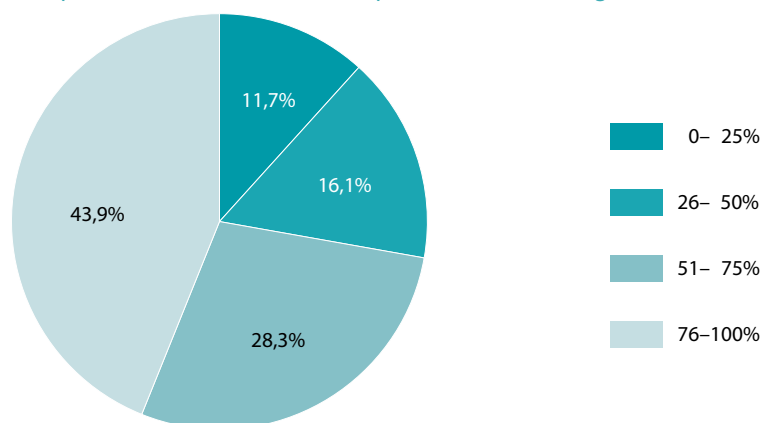

W 2019 r. strategię lub inny dokument określający cele i planowane działania w perspektywie dłuższej niż rok (poza statutem), posiadało tylko 9,1% badanych spółdzielni i był to udział prawie taki sam jak w 2017 r. Tego typu dokument częściej występował w spółdzielniach inwalidów i niewidomych (15,9%) niż w spółdzielniach pracy (8,5%) lub spółdzielniach socjalnych (8,4%).

Prawie połowa spółdzielni w 2019 r. zrealizowała od 76% do 100% działań zgodnie z obowiązującą strategią, a drugą pod względem liczebności kategorię stanowiły te spółdzielnie, których działania odpowiadały strategii w 50%-75%. Podmioty, których rzeczywiste działania odpowiadała planom ze strategii w minimalnym zakresie (do 25%) stanowiły najmniej liczną kategorię (11,7%).

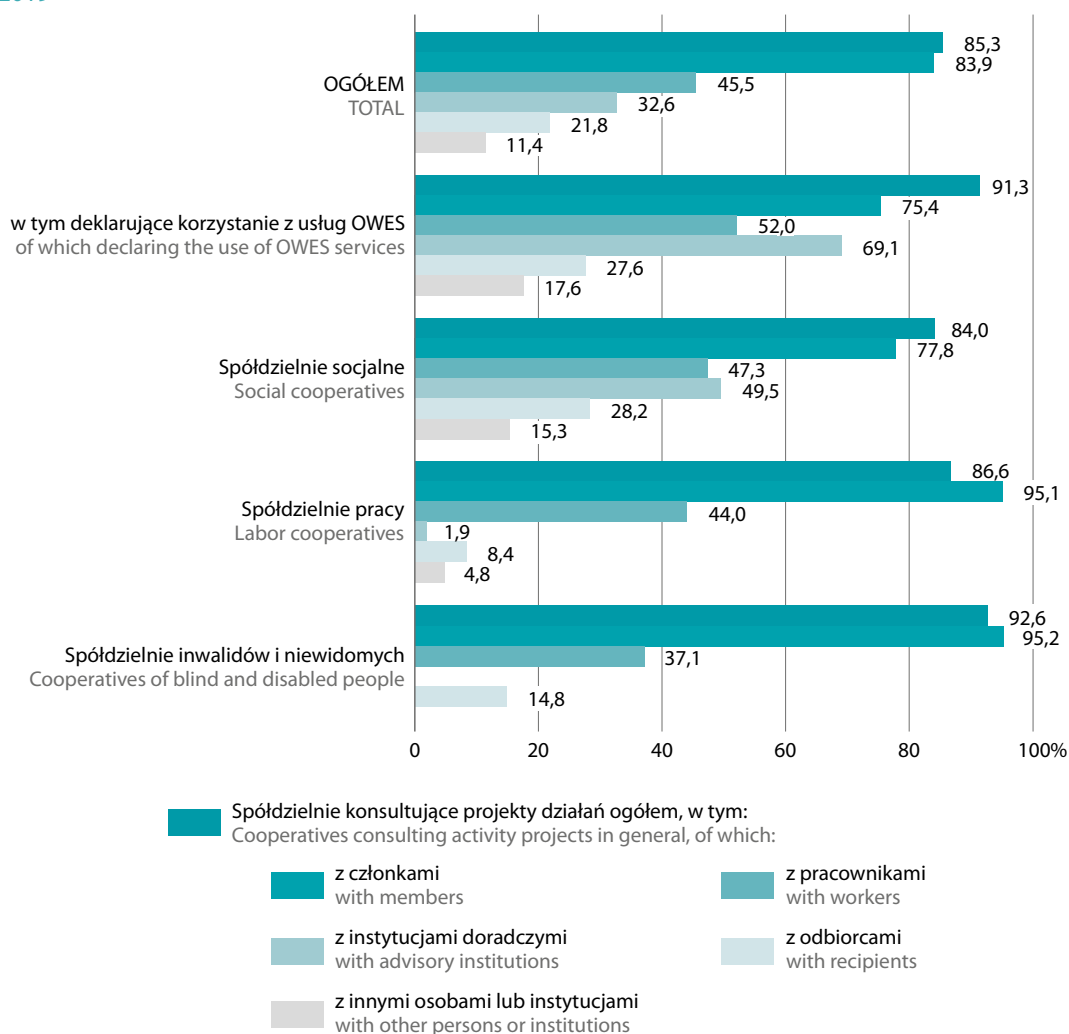
Wykres 1.12. Stopień realizacji działań zaplanowanych w dokumencie o charakterze strategicznym w 2019 r.

Chart 1.12. The degree of implementation of the activities planned in the strategic document in 2019

Wykres 1.13. Udział spółdzielni konsultujących plany działań według typów interesariuszy i rodzaju spółdzielni w 2019 r.

Chart 1.13. Participation of cooperatives consulting action plans by type of stakeholder and type of cooperative in 2019

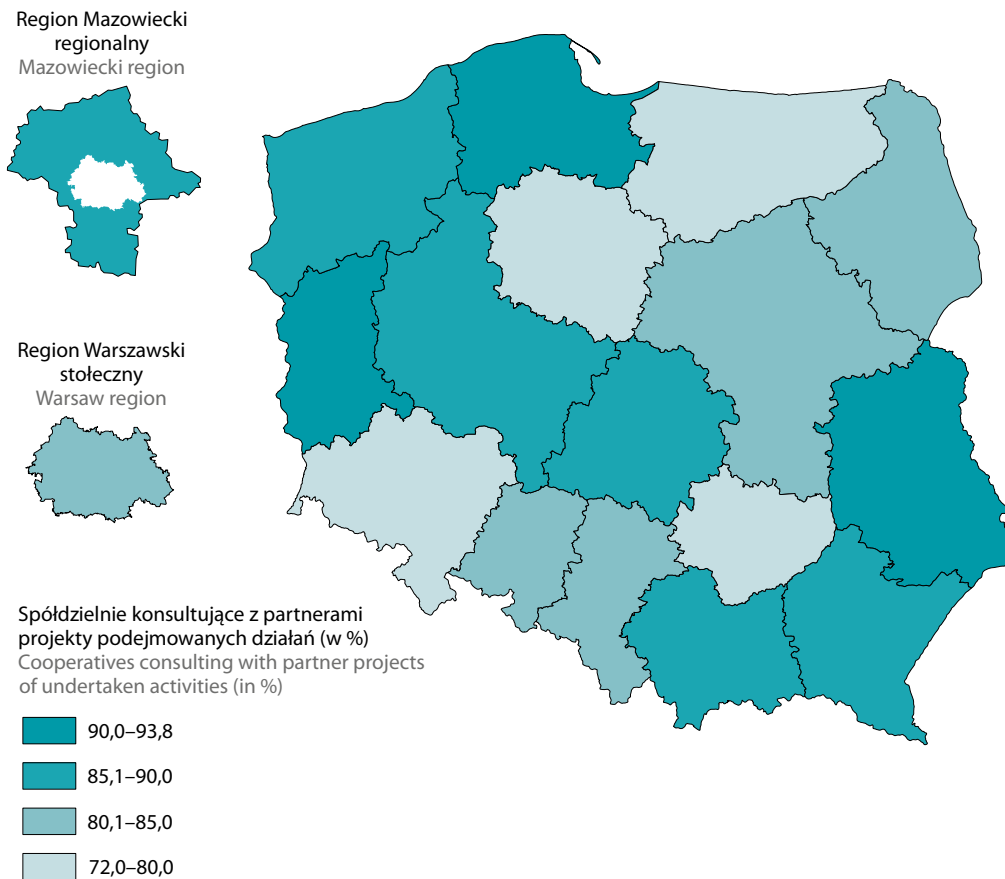

Zdecydowana większość spółdzielni zarówno w 2019 r., jak i w 2017 r. konsultowała ze swoimi partnerami projekty podejmowanych działań (odpowiednio 85,3% i 83,9%). W obu latach szczególnie często robiły to spółdzielnie inwalidów i niewidomych (92,6% oraz 92,2%).

W 2019 r. ponadprzeciętnie często konsultacje przeprowadzały spółdzielnie zlokalizowane w województwie lubelskim (93,8%), pomorskim (93,5%) oraz lubuskim (91,5%), a relatywnie rzadko – świętokrzyskim (72,0%), dolnośląskim (73,1%), oraz warmińsko-mazurskim (74,6%). Spółdzielnie konsultowały plany działań przede wszystkim ze swoimi członkami (83,9%), następnie z pracownikami (45,5%), a dalej z instytucjami doradczymi (32,6%) lub odbiorcami działań (21,8%). Taka sama kolejność wskazań miała miejsce również 2 lata wcześniej, przy czym największa zmiana dotyczyła wzrostu o 7,5 p. proc. w zakresie konsultacji z odbiorcami działań.

Spółdzielnie pracy oraz inwalidów i niewidomych przede wszystkim konsultowały swe plany wewnątrz struktur organizacyjnych – z członkami lub pracownikami. Spółdzielnie socjalne częściej od pozostałych konsultowały plany działań z instytucjami doradczymi lub z odbiorcami swych usług.

Mapa 5. Odsetek spółdzielni konsultujących plany działań według województw i regionów w 2019 r.
 Map 5. Percentage of cooperatives consulting action plans by voivodships and regions in 2019

Regulamin pracy występował w 60,9% badanych w 2019 r. spółdzielni, przy czym w zdecydowanej większości spółdzielni inwalidów i niewidomych (96,5%). W przypadku spółdzielni pracy odsetek ten wyniósł 80,3%. Najrzadziej tego typu dokument występował w spółdzielniach socjalnych (44,0%) oraz wśród podmiotów korzystających ze wsparcia OWES (48,4%). Jednak w tej ostatniej kategorii w stosunku do 2017 r. nastąpił wzrost o 4,6 p. proc.

1.5. Członkostwa

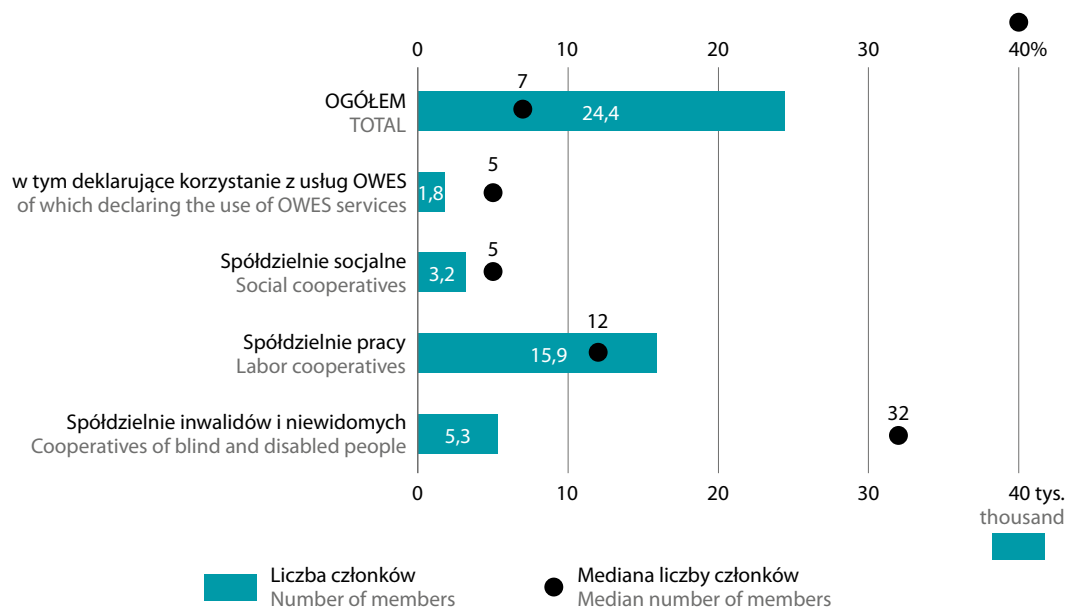
1.5. Memberships

Na koniec 2019 r. łączna liczba członkostw (osób prawnych⁸ oraz osób fizycznych) spółdzielni wyniosła 26,2 tys., z czego większość członkostw – analogicznie jak w 2017 r.- dotyczyła osób fizycznych (92,4%).

Członków będących osobami fizycznymi na koniec 2019 r. posiadało 76,0% spółdzielni, tj. o 3,2 p. proc. mniej niż w 2017 r. Ze względu na konstrukcję prawną takich członków posiadały wszystkie spółdzielnie inwalidów i niewidomych, które jednocześnie nie mogą mieć jako członków osoby prawne. Osoby fizyczne jako członków posiadała zdecydowana większość spółdzielni pracy (93,6%) oraz 66,0% spółdzielni socjalnych, przy czym wartości te były zbliżone do tych z poprzedniej edycji badania.

Łącznie spółdzielnie na koniec 2019 r. wykazały 24,4 tys. członków osób fizycznych, tj. o 2,1 tys. mniej niż w 2017 r. Średnio na jedną spółdzielnię posiadającą takich członków przypadało 17 członków, przy czym w połowie spółdzielni nie było to więcej niż 7 członków. Najwięcej członków będących osobami fizycznymi zrzeszały (podobnie jak poprzednio) spółdzielnie pracy – 15,9 tys. osób, a najmniej spółdzielnie socjalne – 3,2 tys. osób.

Wykres 1.14. Członkowie osoby fizyczne według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.
Chart 1.14. Members of natural persons by type of cooperative as at 31.12.2019

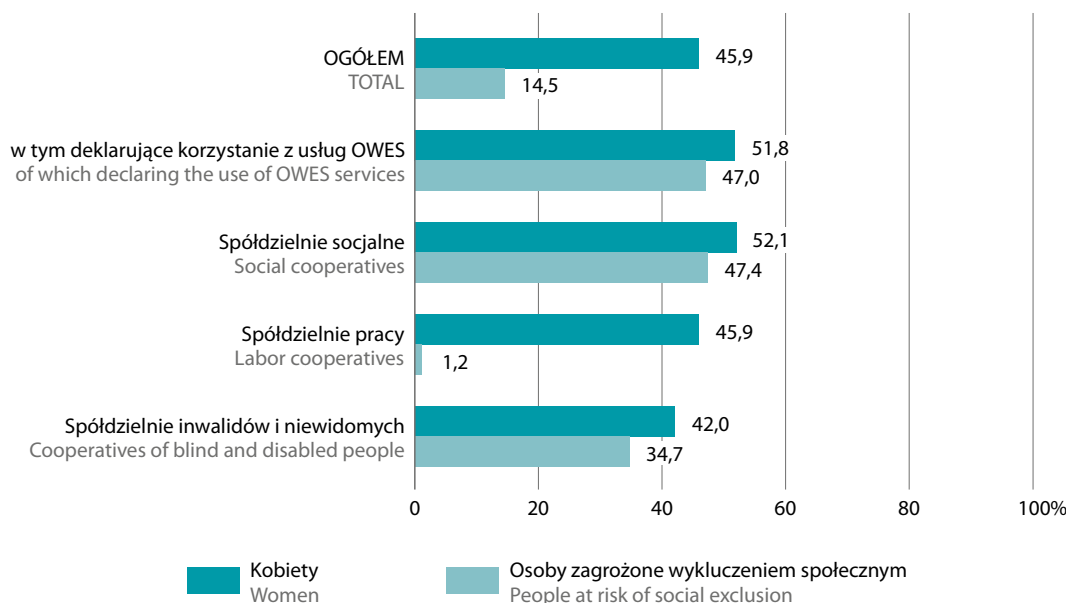
Kobiety stanowiły blisko połowę spośród członków osób fizycznych (45,9% w porównaniu do 46,5% w 2017 r.). Najwyższy ich udział odnotowano w spółdzielniach socjalnych (52,1%).

Wśród członków osób fizycznych w spółdzielniach znajdowały się również osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W 2019 r. stanowiły one 14,5% ogółu członków, tj. o 3,5 p. proc. mniej niż w 2017 r. Wysoki udział osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród członków wystąpił analogicznie jak w poprzedniej edycji badania, w spółdzielniach socjalnych (47,4%) oraz spółdzielniach inwalidów i niewidomych (34,7%). Osoby z grup zagrożonych wykluczeniem w spółdzielniach pracy stanowiły jedynie 1,2% członków osób fizycznych.

⁸ Osoba prawna to jednostka organizacyjna, której przepisy przyznają osobowość prawną. Osobami prawnymi są m.in. stowarzyszenia, fundacje, spółdzielnie, związki pracodawców, gminy.

Wykres 1.15. Odsetek kobiet oraz odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznym^a wśród członków osób fizycznych według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.

Chart 1.15. Percentage of women and the percentage of people at risk of social exclusion^a among members of natural persons by type of cooperative as at 31.12.2019

a Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym to osoby, które w momencie podjęcia zatrudnienia w podmiocie należały do jednej z następujących grup: bezrobotni, osoby niepełnosprawne, bezdomni, uzależnieni od alkoholu lub innych środków odurzających, osoby psychicznie chore, zwalniane z zakładów karnych, uchodźcy, osoby do 30. roku życia lub po ukończeniu 50. roku życia, jeśli posiadały status osoby poszukującej pracy i nie pozostawały w zatrudnieniu.

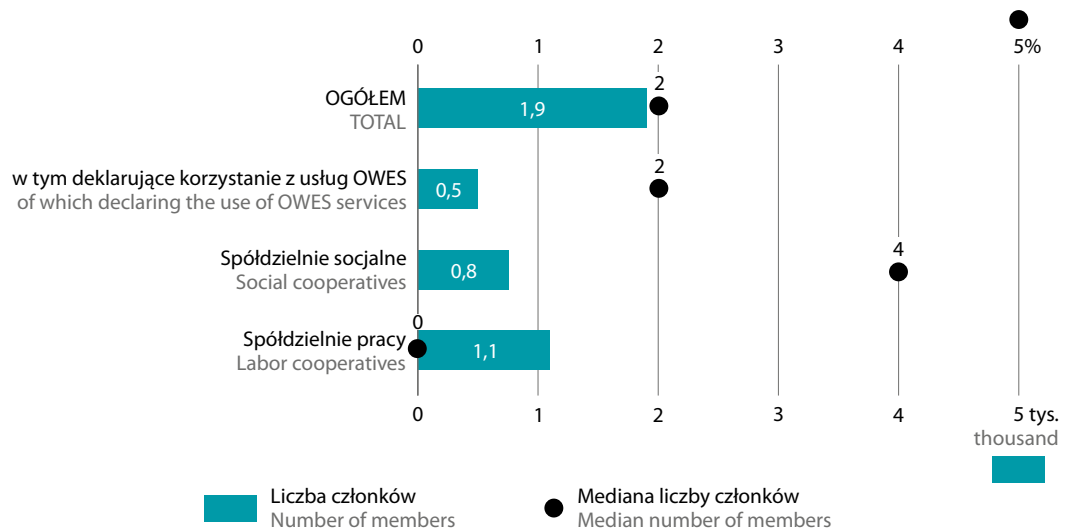
a People at risk of social exclusion are people who, at the time of taking up employment in the entity, belonged to one of the following groups: unemployed, disabled people, homeless people, addicted to alcohol or other intoxicants, mentally ill, dismissed from prisons, refugees, people under 30. years of age or after turning 50, if they had the status of a jobseeker and were not employed.

Członków osoby prawne na koniec 2019 r. posiadało 29,5% spółdzielni (w 2017 r. 26,4%), częściej spółdzielnie socjalne (41,2%) niż spółdzielnie pracy (9,3%). Łącznie na koniec 2019 r. wśród członków spółdzielni było 1,9 tys. osób prawnych – o 0,1 tys. więcej niż w 2017 r. Identycznie jak w 2017 r. średnio na jedną spółdzielnię posiadającą członków osoby prawne, przypadało 5 takich członków, z czego w połowie przypadków nie było to więcej niż 2 członków.

Najwięcej członków osób prawnych posiadały spółdzielnie pracy – 1,1 tys., w tym 24,6% stanowiły organizacje non-profit⁹. Pozostałe 0,8 tys. członków osób prawnych zrzeszały spółdzielnie socjalne. Zgodnie z kryteriami prawnymi spółdzielnie socjalne mogą być zakładane przez organizacje non-profit lub samorząd terytorialny. Pierwsza kategoria podmiotów stanowiła 57,8% członków osób prawnych w spółdzielniach socjalnych, a druga odpowiednio 35,8% (w 2017 r. struktura ta była identyczna).

⁹ Fundacje, stowarzyszenia, organizacje pracodawców, kościoły, związki wyznaniowe, organizacje samorządu gospodarczego lub zawodowego, inne organizacje społeczne.

Wykres 1.16. Członkowie osoby prawne według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.
Chart 1.16. Members of legal persons by type of cooperative as at 31.12.2019

1.6. Zatrudnienie i jego reintegracyjny wymiar

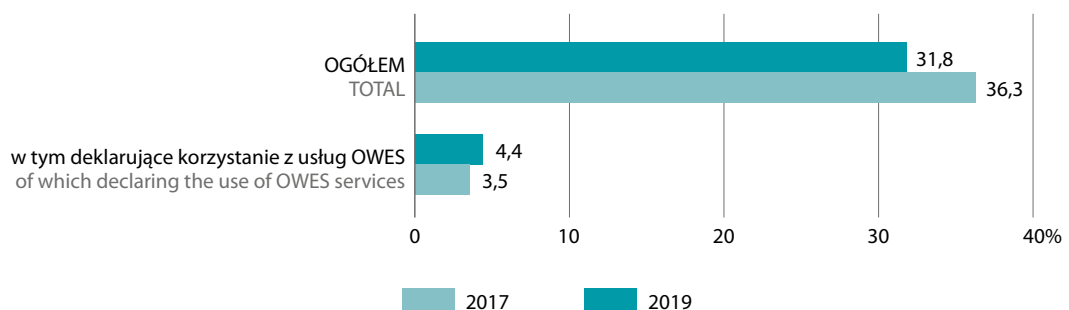
1.6. Employment and its reintegration dimension

Pracownicy etatowi są to pracownicy zatrudnieni na podstawie stosunku pracy tj. na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru lub stosunku służbowego.

Na koniec 2019 r. spółdzielnie zatrudniały na podstawie umowy o pracę łącznie 31,8 tys. osób, w tym dla 29,3 tys. było to główne miejsce pracy. Największa część pracowników etatowych zatrudniona była w spółdzielniach niewidomych i inwalidów (12,9 tys.), a następnie w spółdzielniach pracy (12,2 tys.). Spółdzielnie socjalnie zatrudniały niemal o połowę mniej pracowników etatowych (6,7 tys.).

W porównaniu do 2017 r., w 2019 r. liczba pracowników etatowych uległa zmniejszeniu o 4,5 tys. (z 36,3 w 2017 r. do 31,8 tys. w 2019 r.). Spadła również liczba zatrudnionych, dla których omawiane spółdzielnie były głównym miejscem pracy - o 5,3 tys. (z 34,6 do 29,3 tys.). W przypadku spółdzielni niewidomych i inwalidów liczba zatrudnionych na umowę o pracę zmniejszyła się o 3,3 tys. osób (z 16,2 w 2017 r.), w spółdzielni pracy – o 2,4 tys. (z 14,6 w 2017 r.). Natomiast w grupie spółdzielni socjalnych zatrudnienie wzrosło o 1,2 tys. pracowników etatowych (z 5,5 tys. osób w 2017 r.).

Wykres 1.17. Liczba pracowników etatowych^a zatrudnionych w spółdzielniach według rodzaju spółdzielni.
Chart 1.17. Number of full-time employees^a employed in cooperatives by type of cooperative

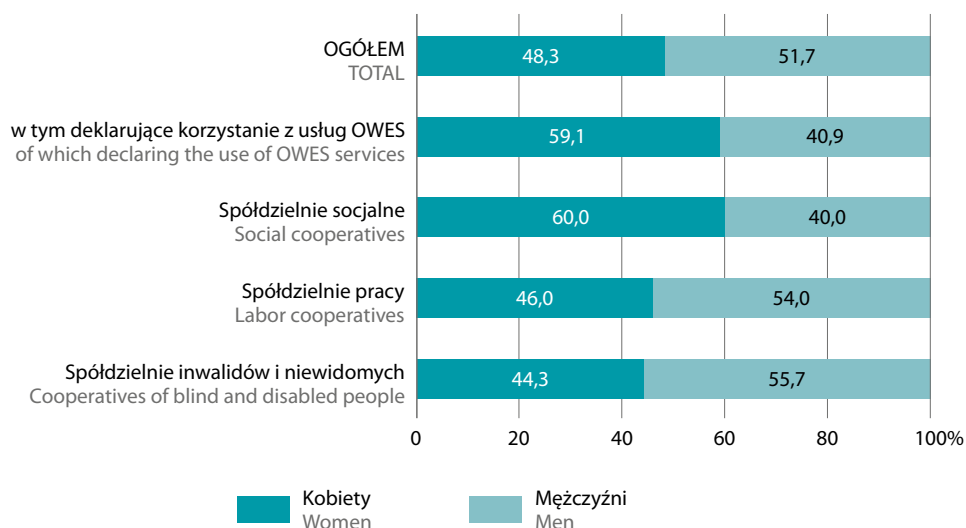
^a Pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, w tym na podstawie spółdzielczej umowy o pracę.
a Employees employed on the basis of an employment contract, including a cooperative employment contract.

W 2019 r. średnio na jedną spółdzielnię inwalidów i niewidomych przypadało 115 osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę (o 7 osób mniej niż w 2017 r.), a mediana wyniosła 86 pracowników. W spółdzielniach pracy przeciętnie na jeden podmiot przypadało 34 pracowników etatowych (o 1 osobę więcej niż w 2017 r.). Połowa spółdzielni pracy nie zatrudniała jednak więcej niż 13 osób. Z kolei w spółdzielniach socjalnych średnio na jedną spółdzielnię zatrudniającą osoby na podstawie umowy o pracę przypadało 8 pracowników (o 1 osobę więcej niż w 2017 r.), przy czym połowa spółdzielni socjalnych nie zatrudniała więcej niż 6 osób.

W spółdzielniach zrzeszających osoby fizyczne, członkowie stanowili 48,7% osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę na koniec grudnia 2019 r., o 3,7 p. proc. mniej niż w 2017 r. Ponadprzeciętnie wysoki udział członków wśród pracowników odnotowano wśród zrzeszających osoby fizyczne spółdzielni pracy (44,1%), a następnie spółdzielni socjalnych (53,2%). W przypadku spółdzielni inwalidów i niewidomych członkowie stanowili 41,0% pracowników etatowych.

Wykres 1.18. Odsetek kobiet i mężczyzn wśród pracowników etatowych zatrudnionych w spółdzielniach według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.

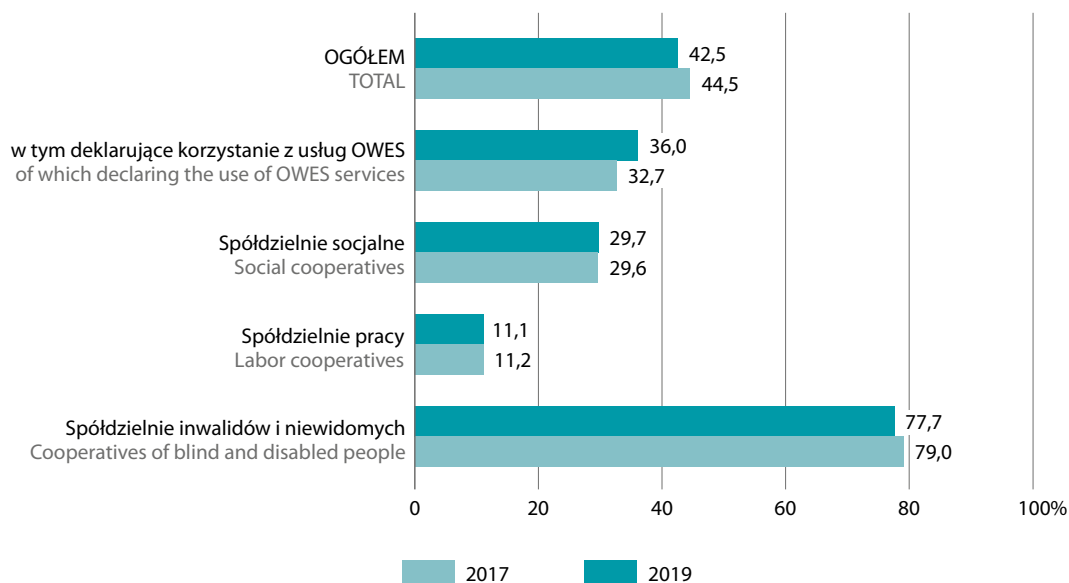
Chart 1.18. Percentage of women and men among full-time employees employed in cooperatives by type of cooperative as at 31.12.2019

W 2019 r. kobiety stanowiły 48,3% ogółu etatowych pracowników spółdzielni. Względem 2017 r. odnotowano nieznaczny wzrost procentowego udziału kobiet wśród pracowników spółdzielni zatrudnionych na umowę o pracę – o 2,0 p. proc. (z 46,3% w 2017 r.). Największy odsetek pracowników kobiety stanowiły w spółdzielniach socjalnych (60,0%) i odsetek ten wzrósł od 2017 r. o 1,7 p. proc. Natomiast w spółdzielniach pracy i spółdzielniach inwalidów i niewidomych, odsetek kobiet był na zbliżonym poziomie – odpowiednio 46,0% oraz 44,3%.

Wykres 1.19. Odsetek osób niepełnosprawnych wśród pracowników etatowych zatrudnionych w spółdzielniach według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12

Chart 1.19. Percentage of disabled persons among full-time employees employed in cooperatives by type of cooperative as at 31.12

Osoby, z orzeczeniem o niepełnosprawności zatrudniało na koniec grudnia 2019 r. 42,1% ogółu spółdzielni. Natomiast pracownicy z niepełnosprawnością stanowili 42,5% ogółu etatowych pracowników spółdzielni. Ze względu na konstrukcję prawną najwyższy udział takich pracowników wystąpił wśród spółdzielni inwalidów i niewidomych (77,7%). Z kolei najrzadziej osoby z niepełnosprawnością znajdowały się wśród zatrudnionych w spółdzielniach pracy (11,1%).

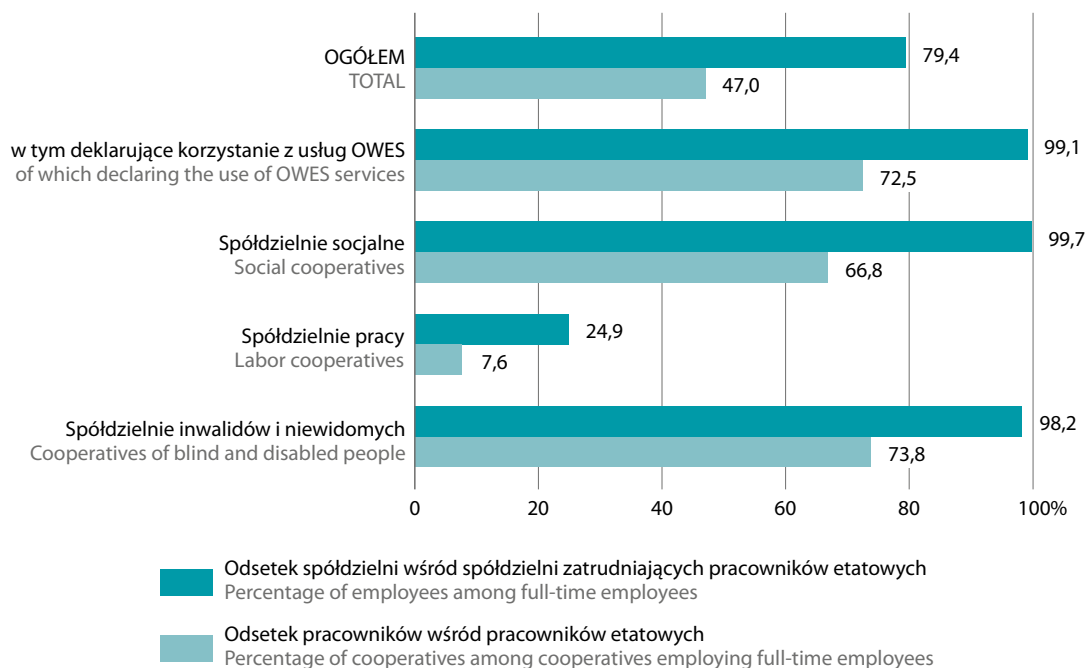
W porównaniu z 2017 r., odsetek osób z orzeczoną niepełnosprawnością wśród pracowników etatowych zatrudnionych w spółdzielniach, zmalał ogółem o 2,0 p. proc. Największą różnicę względem 2017 r. zaobserwowano wśród spółdzielni inwalidów i niewidomych – spadek o 1,3 p. proc., zaś wzrost zatrudnienia osób z orzeczeniem o niepełnosprawności wystąpił w grupie spółdzielni deklarujących korzystanie z usług OWES – o 3,3 p. proc (z 32,7% w 2017 r.). Natomiast w przypadku spółdzielni socjalnych i pracy odsetek zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami pozostał praktycznie na tym samym poziomie.

Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym to osoby, które w momencie podjęcia zatrudnienia w podmiocie należały do jednej z następujących grup: bezrobotni; osoby do 30. roku życia lub po ukończeniu 50. roku życia, jeśli posiadały status osoby poszukującej pracy; osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu lub niewykonujące innej pracy zarobkowej; osoby niepełnosprawne; bezdomni; uzależnieni od alkoholu lub innych środków odurzających; osoby z zaburzeniami psychicznymi; osoby zwolnione z zakładów karnych; uchodźcy; osoby podlegające ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym wymiarze, jeżeli ich dochód wynosi nie więcej niż dochód z 6 hektarów przeliczeniowych; osoby spełniające kryteria dochodowe umożliwiające przyznanie świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej; osoby usamodzielniane.

Posiadanie na koniec 2019 r. pracowników, którzy zostali zatrudnieni ze względu na to, że w momencie podjęcia zatrudnienia przynależeli do jednej z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym zadeklarowało 79,4% spółdzielni. Osoby te stanowiły 47,0% pracowników etatowych.

Wykres 1.20. Odsetek spółdzielni zatrudniających osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym^a oraz odsetek pracowników z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.

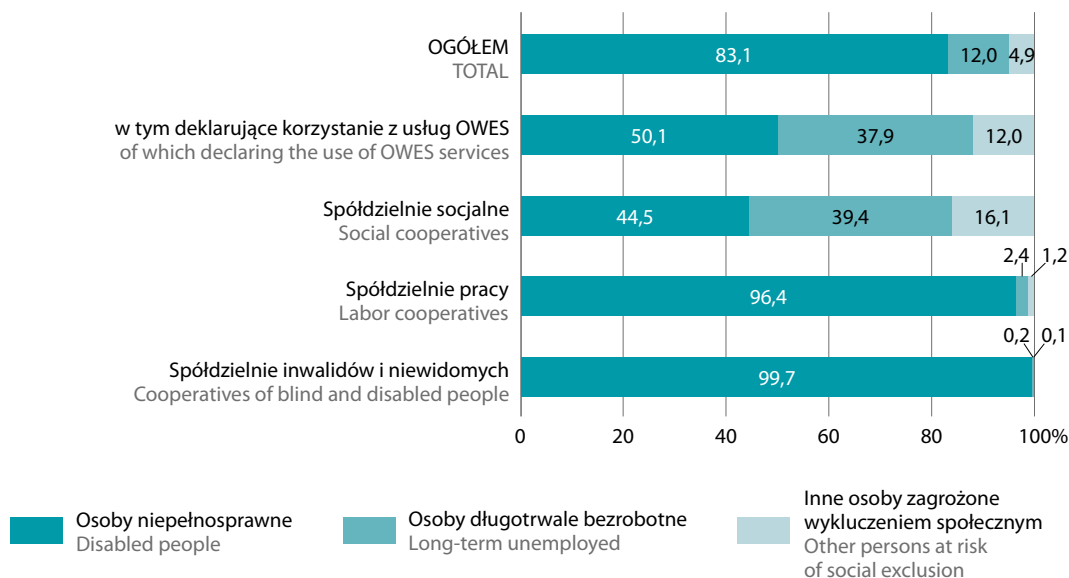
Chart 1.20. Percentage of cooperatives employing people from groups at risk of social exclusion and the percentage of employees from groups at risk of social exclusion by type of cooperative as at 31.12.2019

Największy odsetek pracowników zatrudnionych ze względu na przynależność do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym zatrudniano w spółdzielniach inwalidów i niewidomych, gdzie stanowili 73,8% pracowników etatowych. Ponadprzeciętnie często zatrudniano też takie osoby w spółdzielniach socjalnych - 66,8%. Natomiast relatywnie rzadko tacy pracownicy zatrudniani byli w spółdzielniach pracy (7,6%).

Wykres 1.21. Struktura zatrudnionych osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w spółdzielniach według stanu na dzień 31.12.2019 r.

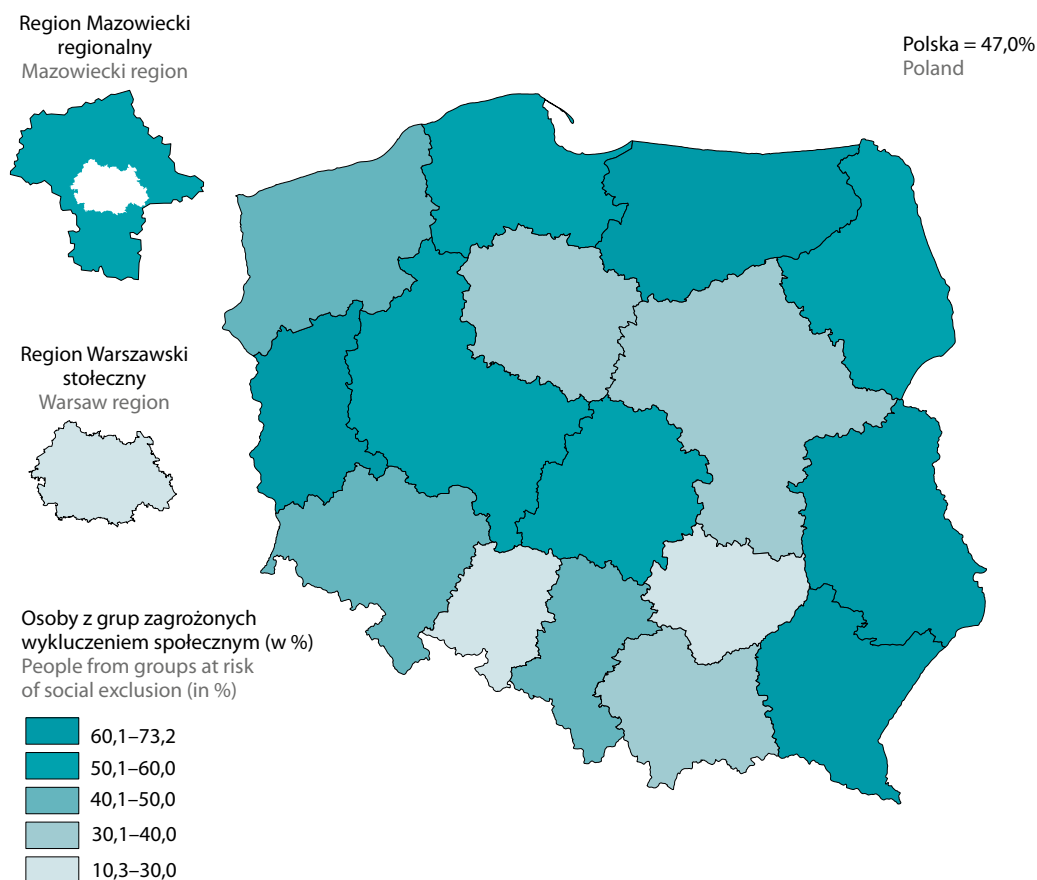
Chart 1.21. Structure of employed persons from groups at risk of social exclusion in cooperatives as at 31.12.2019

W strukturze zatrudnionych osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym dominowały osoby z niepełnosprawnościami (83,1%). Szczególnie wysoki udział osób z orzeczoną niepełnosprawnością odnotowano w spółdzielniach inwalidów i niewidomych (99,7%), a następnie spółdzielniach pracy (96,4%). Około co ósma osoba spośród zagrożonych wykluczeniem społecznym (12,0%) w momencie zatrudnienia w spółdzielni była bezrobotna. Najwyższy odsetek takich osób odnotowano w spółdzielniach socjalnych (39,4%).

Mapa 6. Odsetek osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród pracowników etatowych według województw i regionów na dzień 31.12.2019 r.

Map 6. Percentage of people from groups at risk of social exclusion among full-time employees by voivodships and regions as at 31.12.2019

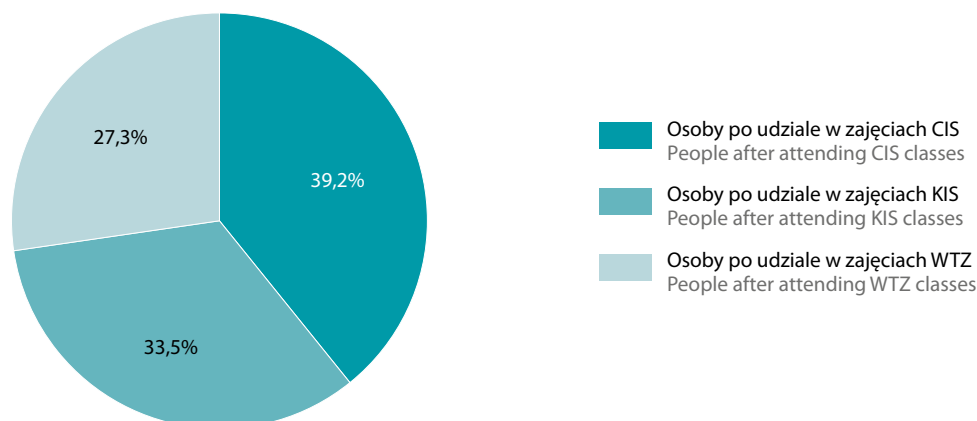

Relatywnie wysokie udziały osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród zatrudnionych pracowników, odnotowano w województwach: warmińsko-mazurskim, lubuskim, lubelskim, podkarpackim. Z kolei małą część stanowili tacy pracownicy wśród personelu spółdzielni w województwie świętokrzyskim, opolskim oraz w mazowieckim, a szczególnie w regionie warszawskim stołecznym.

Wśród pracowników spółdzielni na koniec grudnia 2019 r. znajdowały się także osoby zatrudnione po zakończeniu udziału w zajęciach jednostek reintegracji społeczno-zawodowej, takich jak centra lub kluby integracji społecznej oraz warsztaty terapii zajęciowej. Jednakże poziom zatrudnienia takich osób był relatywnie niski (1,4%). Posiadanie pracowników będących po zakończeniu udziału w zajęciach w CIS, KIS lub WTZ wykazało 8,5% spółdzielni.

Wykres 1.22. Struktura zatrudnionych osób po zakończeniu udziału w zajęciach w jednostkach reintegracji społeczno-zawodowej w spółdzielniach według rodzaju placówki na dzień 31.12.2019 r.

Chart 1.22. Structure of employed persons after the end of participation in classes in socio-occupational reintegration units in cooperatives by type of institution as at 31.12.2019

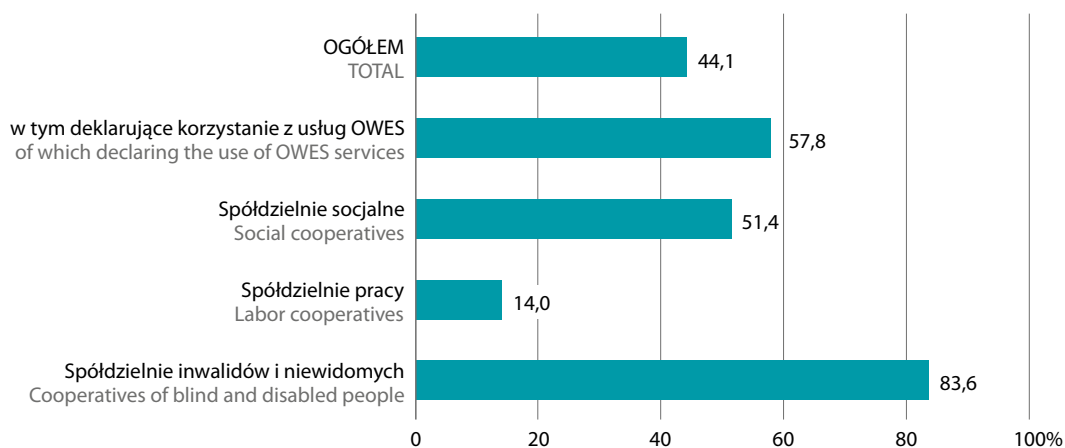
Podobnie jak w 2017 r., głównym miejscem pracy dla osób po ukończeniu zajęć w CIS, KIS lub WTZ, najczęściej były spółdzielnie korzystające z usług OWES (16,0% spółdzielni i 5,7% pracowników). Ponadto przeciętny udział wystąpił także wśród spółdzielni socjalnych (odpowiednio 12,5% i 4,7%).

W strukturze osób zatrudnionych w spółdzielniach po zakończeniu udziału w zajęciach w jednostkach reintegracji społeczno-zawodowej przeważały osoby, które ukończyły centrum integracji społecznej (39,2%). Osoby po udziale w zajęciach KIS stanowiły 33,5%, a po ukończeniu zajęć w warsztatach terapii zajęciowej – 27,3%.

Niespełna połowa (44,1%) spółdzielni prowadziła w 2019 r. na ich rzecz działania z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej. Takiego wsparcia swoim pracownikom udzielała zdecydowana większość spółdzielni inwalidów i niewidomych (83,6%), rzadziej spółdzielni socjalne (51,4%). Działania reintegracyjne na rzecz pracowników prowadziło jedynie 14,0% spółdzielni pracy.

Wykres 1.23. Odsetek spółdzielni prowadzących na rzecz pracowników działania z zakresu reintegracji społecznej lub zawodowej wśród spółdzielni zatrudniających pracowników etatowych według rodzaju spółdzielni w 2019 r.

Chart 1.23. Percentage of cooperatives carrying out social or professional reintegration activities for employees among cooperatives employing full-time employees by type of cooperative in 2019

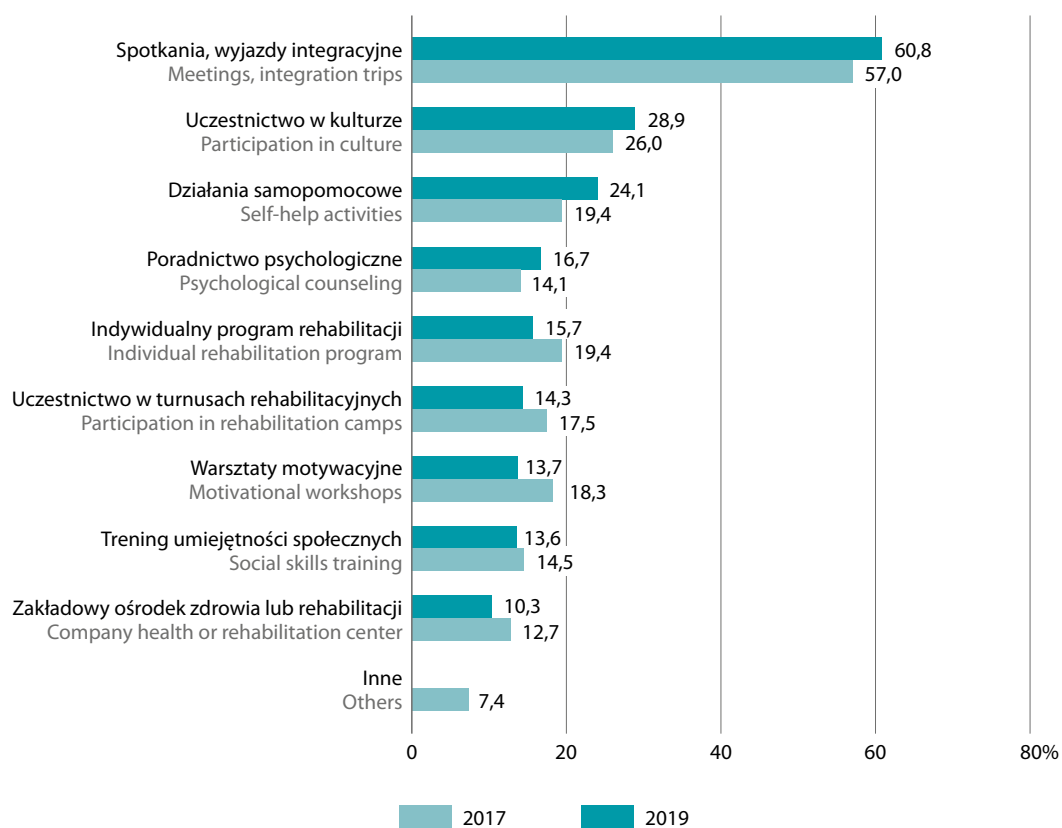

Najczęściej prowadzonymi przez spółdzielnie działaniami z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej na rzecz pracowników były spotkania lub wyjazdy integracyjne (26,8%). Rzadziej zapewniano pracownikom uczestnictwo w kulturze (12,7%), działania samopomocowe (10,6%), czy poradnictwo psychologiczne (7,4%). Najrzadziej pracownicy spółdzielni mogli skorzystać z zakładowego ośrodka zdrowia lub rehabilitacji (4,5%).

Rodzaj prowadzonych na rzecz pracowników działań reintegracji społeczno-zawodowej zróżnicowany był według rodzaju spółdzielni. Spółdzielnie inwalidów i niewidomych przede wszystkim oferowały swoim pracownikom indywidualny program rehabilitacji (84,5%), a następnie uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych (71,1%) lub dostęp do zakładowego ośrodka zdrowia lub rehabilitacji (53,1%). Z kolei w spółdzielniach socjalnych oraz spółdzielniach pracy w ramach działań reintegracyjnych pracownicy najczęściej mogli skorzystać ze spotkań i wyjazdów integracyjnych (odpowiednio 67,1% i 66,4%), a następnie z uczestnictwa w kulturze (33,2% i 35,8%), czy działań samopomocowych w przypadku spółdzielni socjalnych (29,2%) i dostępu do zakładowych ośrodków zdrowia lub rehabilitacji w spółdzielniach pracy (16,5%).

Wykres 1.24. Odsetek spółdzielni prowadzących na rzecz pracowników działania z zakresu reintegracji społecznej lub zawodowej według rodzaju prowadzonych działań^a

Chart 1.24. Percentage of cooperatives carrying out social or occupational reintegration activities for employees by type of activity carried out^a

^a Podstawę procentowania stanowiły spółdzielnie, które prowadziły na rzecz pracowników działania z zakresu reintegracji społecznej lub zawodowej.

^a The basis for the interest were cooperatives that carried out social or professional reintegration activities for employees.

Między 2017 r. a 2019 r. największy wzrost – o 4,7 p. proc. (z 19,4% do 24,1%), zaobserwowano wśród spółdzielni prowadzących działania samopomocowe oraz spółdzielni organizujących spotkania, wyjazdy integracyjne, których odsetek wzrósł o 3,8 p. proc. (z 57,0% w 2017 r. do 60,8% w 2019 r.)

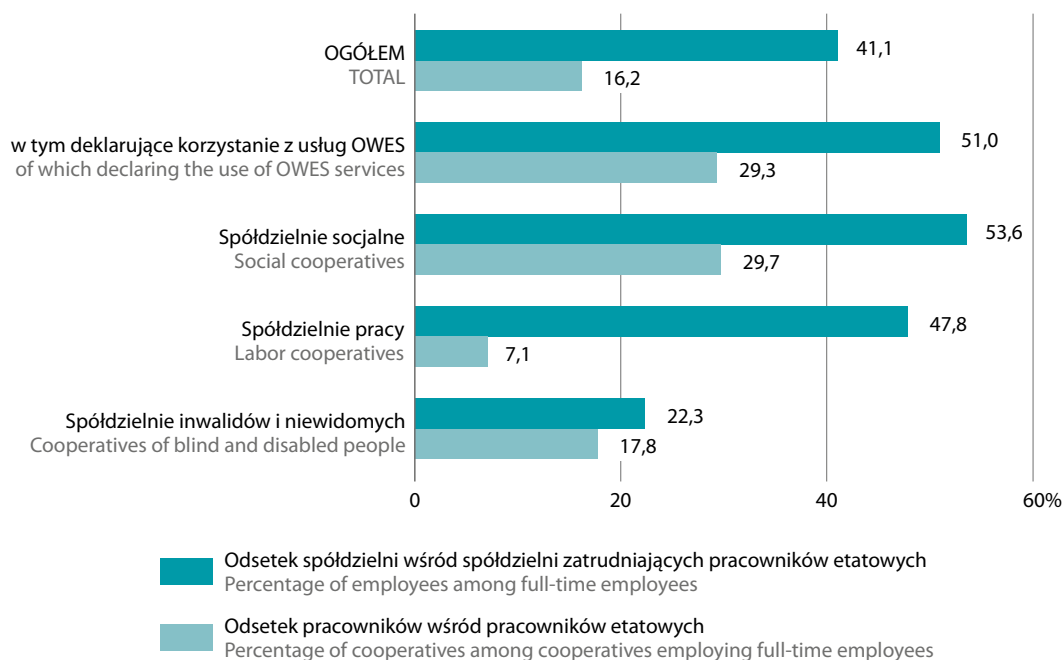
Odsetek spółdzielni zatrudniających co najmniej jedną osobę, która otrzymała za grudzień 2019 r. wynagrodzenie brutto nieprzekraczające wynagrodzenia minimalnego stanowił 41,1% spółdzielni posiadających

pracowników etatowych. Łącznie na dzień 31.12.2019 r. zatrudnionych było 5,2 tys. takich pracowników, co stanowiło 16,2% ogółu osób zatrudnionych w spółdzielniach na podstawie stosunku pracy.

W stosunku do 2017 r., liczba zatrudnionych osób na umowę o pracę, które w grudniu otrzymały wynagrodzenie nieprzekraczające minimalnego zmalała o 3,2 tys., co stanowiło spadek o 8,6 p. proc. (z 24,8% w 2017 r. do 16,2% w 2019 r.).

Wykres 1.25. Odsetek spółdzielni zatrudniających pracowników, którzy otrzymali w grudniu wynagrodzenie brutto nieprzekraczające wynagrodzenia minimalnego^a oraz odsetek pracowników otrzymujących takie wynagrodzenie według rodzaju spółdzielni na dzień 31.12.2019 r.

Chart 1.25. Percentage of cooperatives employing employees who received gross wages not exceeding the minimum^a wage in December and percentage of employees receiving such remuneration by type of cooperative as at 31.12.2019

a W 2019 r. minimalne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło 2250 zł. Wynagrodzenia osób zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy został przeliczone na wynagrodzenie przysługujące w pełnym wymiarze czasu pracy i odnieść do tej kwoty.

a In 2019, the minimum monthly gross salary was PLN 2250. The salaries of part-time workers have been converted into full-time remuneration and applied to that amount.

Relatywnie wysokie udziały, zarówno spółdzielni zatrudniających pracowników, którzy otrzymali wynagrodzenie nieprzekraczające wynagrodzenia minimalnego, jak i pracowników otrzymujących co najwyżej minimalne wynagrodzenie odnotowano wśród spółdzielni socjalnych (53,6% i 29,7%). Najrzadziej takich pracowników zatrudniały spółdzielnie inwalidów i niewidomych (odpowiednio 22,3% i 17,8%).

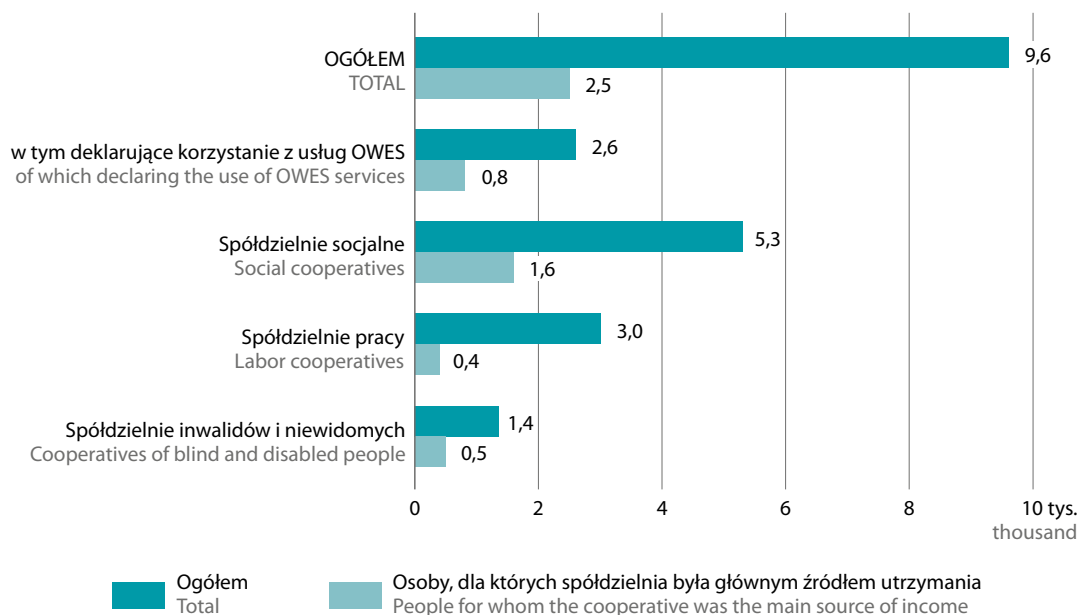
W 2019 r. 65,8% spółdzielni korzystało z pracy pozaetatowej, tj. pracy osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych i odsetek ten wzrósł względem 2017 r. o 6,1 p. proc. (z 59,7%). Najwyższy odsetek takich spółdzielni odnotowano wśród spółdzielni inwalidów i niewidomych (87,6%). W spółdzielniach pracy udział ten wyniósł 74,3%, a w zbiorowości spółdzielni socjalnych – 59,8%.

Porównując do 2017 r., kolejność spółdzielni pod względem korzystania z pracy świadczonej na podstawie umów cywilnoprawnych nie uległa zmianie. Największy wzrost nastąpił wśród spółdzielni inwalidów i niewidomych – o 15,5 p. proc. (z 72,1% w 2017 r. do 87,6% 2019 r.). Zbliżony poziom wzrostu widoczny był również w spółdzielniach pracy – o 13,4 p. proc. (z 60,9% w 2017 r. do 74,3% w 2019 r.), natomiast wśród spółdzielni socjalnych odsetek ten wzrósł o 2,6 p. proc. (z 57,2% w 2017 r. do 59,8% w 2019 r.).

Łącznie w 2019 r. spółdzielnie zatrudniały 9,6 tys. osób na podstawie umów cywilnoprawnych. Najwięcej takich pracowników odnotowano w spółdzielniach socjalnych (5,3 tys.), a następnie w spółdzielniach pracy (3,0 tys.).

Wykres 1.26. Liczba osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych w spółdzielniach według rodzaju spółdzielni w 2019 r.

Chart 1.26. Number of persons employed under civil law contracts in cooperatives by type of cooperative in 2019

Spółdzielnie zatrudniające pracowników pozaetatowych stanowiły główne źródło utrzymania dla 25,7% spośród osób zatrudnionych w nich na podstawie umów cywilnoprawnych (tj. 2,5 tys. osób). W tej grupie odsetek kobiet wyniósł 61,4% (1,6 tys.), a odsetek osób z orzeczoną niepełnosprawnością - 2,5% (tj. 0,1 tys.). Na przeciętną spółdzielnię korzystającą z pracy pozaetatowej przypadało prawie 9 osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej, dla których było to główne miejsce pracy.

Najwyższy udział osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych, dla których spółdzielnia była głównym miejscem pracy, odnotowano w spółdzielniach inwalidów i niewidomych (36,9%). Odsetek ten w spółdzielniach socjalnych wyniósł 29,7%, a w spółdzielniach pracy - 13,3%.

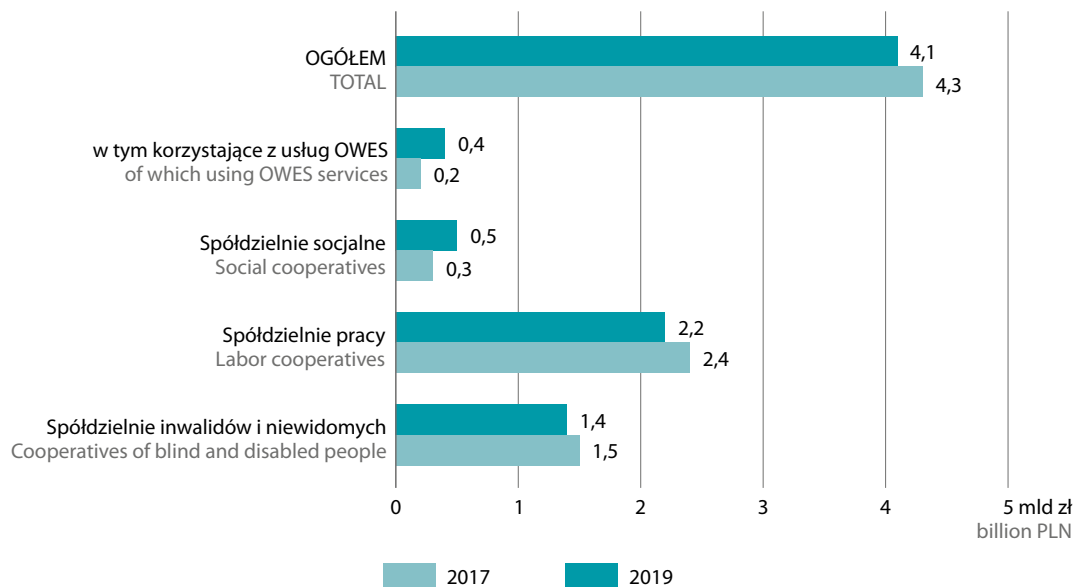
Porównując dane do 2017 r., to ogólna liczba zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych, dla których jednostka stanowiła główne miejsce pracy pozostała na tym samym poziomie - 2,5 tys., natomiast obserwując dane według rodzaju spółdzielni, największy wzrost względem 2017 r. zaobserwowano wśród spółdzielni socjalnych - o 0,4 tys. (z 1,2 tys. w 2017 r. do 1,6 tys. w 2019 r.), zaś spadek nastąpił w spółdzielniach pracy (z 0,8 tys. w 2017 r., do 0,4 tys. w 2019 r.).

1.7. Przychody i ich źródła

1.7. Revenues and their sources

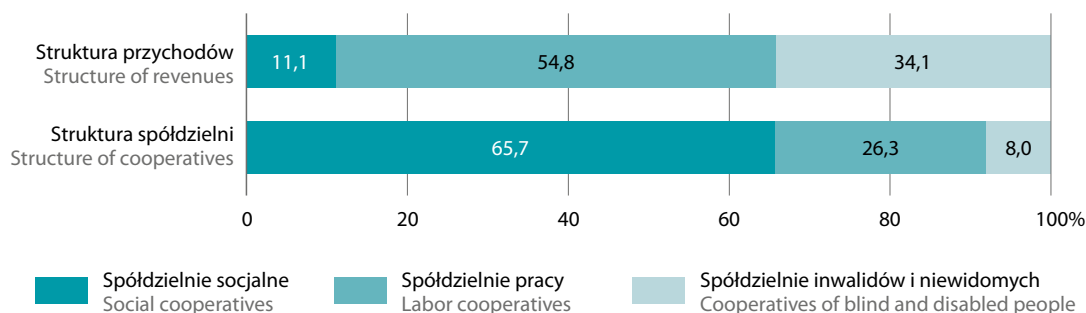
W 2019 r. łączna suma przychodów uzyskanych przez spółdzielnie objęte badaniem wyniosła 4,1 mld zł. W stosunku do 2017 r. przychody spółdzielni zmalały o 0,2 mld zł (4,1%). Największy w tym udział miały spółdzielnie pracy, które generowały największą część przychodów badanych spółdzielni. Ich przychody w 2017 r. wyniosły 2,4 mld zł, a w 2019 r. – 2,2 mld zł. Wzrost wartości przychodów w porównaniu do 2017 r. odnotowano wśród spółdzielni socjalnych (o 40,2%) oraz spółdzielni korzystających z usług OWES (o 80,2%).

Wykres 1.27. Przychody spółdzielni według rodzaju spółdzielni.
Chart 1.27. Revenue of cooperatives by type of cooperative

Spółdzielnie socjalne, stanowiące najliczniejszą grupę badanej zbiorowości (65,7%), zgromadziły 11,1% wszystkich przychodów osiągniętych przez spółdzielnie w 2019 r. Największy udział w sumie rocznych przychodów zanotowały spółdzielnie pracy (54,8%). Spółdzielnie inwalidów i niewidomych, mimo iż stanowiły mniej niż 1/10 badanych spółdzielni, osiągnęły przychody przekraczające 1/3 wszystkich środków finansowych zgromadzonych w 2019 r.

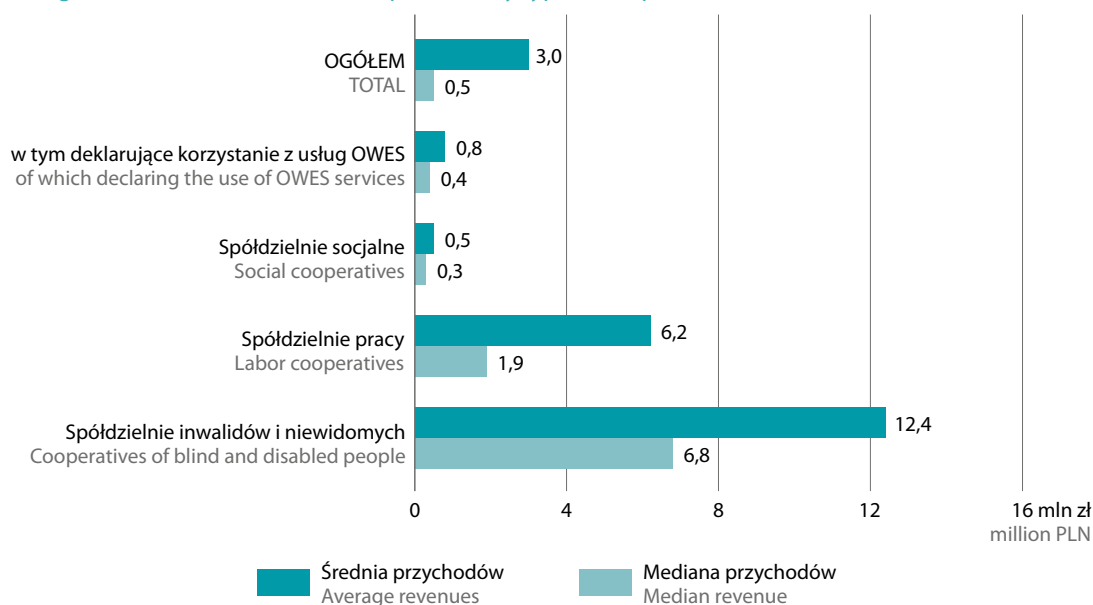
Wykres 1.28. Struktura przychodów i spółdzielni według rodzaju spółdzielni w 2019 r.
Chart 1.28. Structure of revenues and cooperatives by type of cooperative in 2019

Przeciętna wartość budżetu spółdzielni w 2019 r. wyniosła 3,0 mln zł. Jednocześnie połowa badanych spółdzielni osiągnęła przychód nieprzekraczający 0,5 mln zł. W 2017 r. zarówno wartość średniej jak i mediany była niższa i wyniosła odpowiednio 2,9 mln zł i 0,4 mln zł. Pod względem średniej wartości

przychodów największe wpływy osiągnęły spółdzielnie inwalidów i niewidomych – 12,4 mln zł. Najniższą średnią wartość przychodów odnotowano wśród spółdzielni socjalnych (0,5 mln zł). Przeciętne przychody spółdzielni korzystających z usług OWES wyniosły 0,8 mln zł, a mediana 0,4 mln zł. W tej grupie spółdzielni odnotowano najwyższy procentowy wzrost średniej wartości przychodów i mediany w stosunku do 2017 r. – odpowiednio o 76,4% i 45,7%. Wśród spółdzielni inwalidów i niewidomych, zarówno wartość średniej, jak i mediany wzrosła o 1,0 mln zł w porównaniu do 2017 r. W żadnej grupie badanych spółdzielni nie odnotowano spadku średniej wartości przychodów i mediany w stosunku do 2017 r.

Wykres 1.29. Średnie i mediany przychodów spółdzielni według rodzaju spółdzielni w 2019 r.
Chart 1.29. Average and median revenues of cooperatives by type of cooperative in 2019

W 2019 r. 92,0% całkowitej sumy przychodów osiągniętych przez spółdzielnie pochodziło ze źródeł o charakterze rynkowym (o 0,5 p. proc. mniej niż w 2017 r.). W tej kategorii zdecydowanie największy udział miały środki wypracowane w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej (89,8%). Przychody z odpłatnej działalności pożytku publicznego, zamówień publicznych oraz odsetek i dywidend stanowiły łącznie 2,2% wszystkich uzyskanych przychodów. Udział środków finansowych pochodzących ze źródeł nierynkowych kształtował się na poziomie 6,6%. Dominowały tu przychody publiczne (6,5%), a wśród nich środki na dofinansowanie do wynagrodzeń lub składek na ubezpieczenia społeczne pochodzące z PFRON lub Powiatowego Urzędu Pracy (4,8%). Udziały lub wpisowe członkowskie i inne przychody stanowiły 1,4% wszystkich środków finansowych osiągniętych w 2019 r.

Tablica 1.2. Struktura przychodów spółdzielni według rodzaju spółdzielni w 2019 r.
 Table 1.2. Structure of cooperative revenues by type of cooperative in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	w tym deklarujące korzystanie z usług OWES of which declaring the use of OWES services		Rodzaj spółdzielni Type of cooperative		
		ogółem total	w tym otrzymały wsparcie finan- sowe związane z dofinansowa- niem miejsc pracy of which they received financial support related to the financing of jobs	spół- dzielnie socjalne social cooper- atives	spół- dzielnie pracy labor cooper- atives	spółdzielnie inwalidów i niewidomych Cooperatives of blind and disabled people
Ogółem przychody (mld zł) Total revenues (in billion PLN)	4,1	0,4	0,2	0,5	2,2	1,4
% w kolumnie % in the column						
Przychody o charakterze rynkowym Market revenues	92,0	81,5	75,1	78,7	98,0	86,5
działalność gospodarcza economic activity	89,8	78,7	70,5	75,4	95,6	85,2
odpłatna działalność pożytku publicznego paid public benefit activity	0,1	0,6	1,3	0,5	–	–
zamówienia publiczne public procurement	0,4	1,7	2,7	2,1	0,2	0,2
odsetki, dywidendy, zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych i inwestycji interest, dividends, profit on disposal of non-financial fixed assets and investments	1,7	0,6	0,6	0,7	2,2	1,2
Przychody o charakterze nierynkowym Non-market revenues	6,6	17,6	23,6	20,3	0,7	11,7
publiczne, w tym: from public sources of which:	6,5	17,0	23,0	19,7	0,7	11,7
dotacje udzielane w trybie otwartego konkursu ofert subsidies awarded in the form of an open tender competition	0,1	0,5	0,7	1,0	0,0	–
dotacje przyznane według liczby odbiorców subsidies awarded in the form of an open tender competition	0,5	2,9	3,7	3,9	0,0	0,0

Tablica 1.2. Struktura przychodów spółdzielni według rodzaju spółdzielni w 2019 r. (dok.)
 Table 1.2. Structure of cooperative revenues by type of cooperative in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	w tym deklarujące korzystanie z usług OWES of which declaring the use of OWES services		Rodzaj spółdzielni Type of cooperative		
		ogółem total	w tym otrzymały wsparcie finansowe związane z dofinansowaniem miejsc pracy of which they received financial support related to the financing of jobs	spółdzielnie społeczne social cooperatives	spółdzielnie pracy labor cooperatives	spółdzielnie inwalidów i niewidomych Cooperatives of blind and disabled people
dofinansowanie do wynagrodzeń lub składek na ubezpieczenia społeczne co-financing of salaries or social security contributions	4,8	7,0	4,2	6,6	0,6	11,3
UE, zagranica EU, abroad	1,1	6,6	14,4	8,2	0,1	0,4
niepubliczne not public	0,1	0,6	0,6	0,6	0,1	0,0
Udziały lub wpisowe członkowskie oraz inne przychody Membership Shares or Entry Fee and Other Income	1,4	0,9	1,3	0,9	1,3	1,8

(-) zjawisko nie wystąpiło.

(-) magnitude zero

(0,0) zjawisko wystąpiło, ale liczebność spółdzielni mniejsza niż 3.

(0.0) the phenomenon occurred, but the number of cooperatives was less than 3.

Środki finansowe o charakterze rynkowym były głównym źródłem przychodów wszystkich badanych typów spółdzielni. Najwyższy odsetek stanowiły wśród spółdzielni pracy (98,0%), a najniższy w spółdzielniach społecznych (78,7%). Budżet każdego rodzaju spółdzielni opierał się głównie na przychodach z działalności gospodarczej, które stanowiły odpowiednio: 95,6% wszystkich przychodów spółdzielni pracy, 85,2% – środków spółdzielni inwalidów i niewidomych oraz 75,4% – spółdzielni społecznych.

Najwyższy udział środków o charakterze nierynkowym odnotowano w przychodach spółdzielni społecznych (20,3%), a najniższy – w spółdzielniach pracy (0,7%). We wszystkich typach spółdzielni środki pochodzące ze źródeł publicznych przeważały nad przychodami pozyskanymi ze źródeł niepublicznych. Dla spółdzielni inwalidów i niewidomych największe znaczenie miały środki na dofinansowanie do wynagrodzeń lub składek na ubezpieczenia społeczne. Stanowiły one ponad 10% ich rocznego budżetu. W przypadku spółdzielni społecznych, w kategorii przychodów nierynkowych, największy udział miały przychody z funduszy europejskich i publicznych środków zagranicznych (8,2%). W żadnym z analizowanych typów spółdzielni udziały lub wpisowe członkowskie i inne przychody nie przekroczyły 2,0%.

Struktura przychodów spółdzielni deklarujących korzystanie z usług OWES była wysoce zbliżona do struktury budżetów spółdzielni społecznych. Głównym źródłem ich finansowania były przychody o charakterze rynkowym (81,5%), w szczególności z prowadzonej działalności gospodarczej (78,7%).

W porównaniu do 2017 r. udział wymienionych środków zwiększył się odpowiednio o 9,0 p. proc. i 10,5 p. proc. Środki finansowe o charakterze nierynkowym stanowiły 17,6% ich rocznego budżetu. W tej

kategorii dominowały przychody ze źródeł publicznych (17,0%). Udziały lub wpisowe członkowskie i inne przychody stanowiły niecały 1% wszystkich przychodów spółdzielni korzystających z usług OWES.

1.8. Pożyczki, kredyty

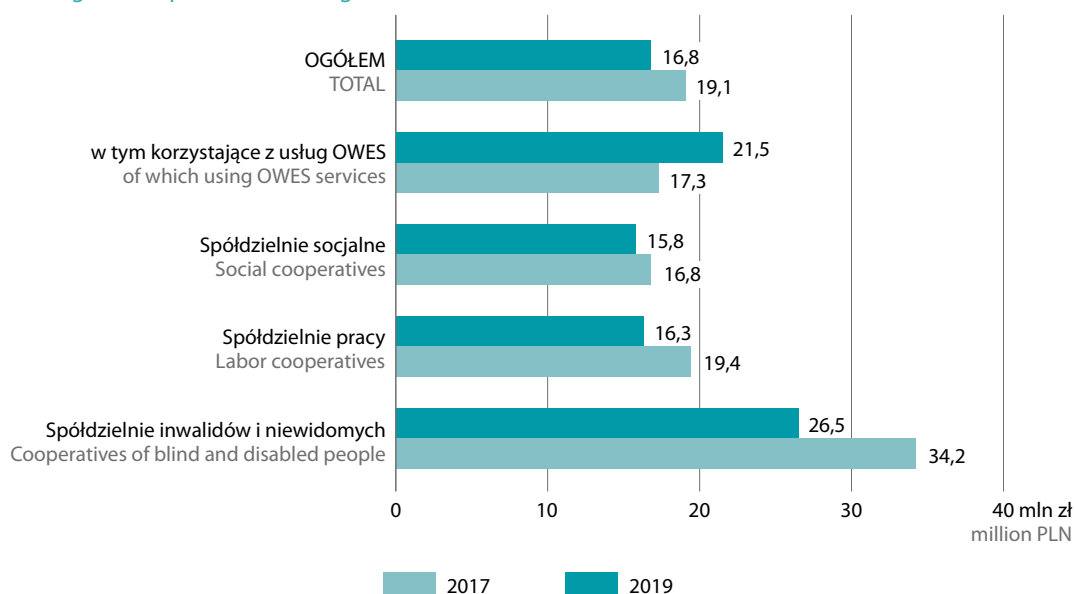
1.8. Loans, credits

W 2019 r. pożyczkę lub kredyt zaciągnęło 0,2 tys. spółdzielni, tj. 16,8% ogółu badanej zbiorowości. W porównaniu do 2017 r. odsetek spółdzielni, które zaciągnęły pożyczkę lub kredyt zmniejszył się o 2,3 p. proc. Najwyższy odsetek spółdzielni deklarujących pożyczkę lub kredyt wystąpił w spółdzielniach inwalidów i niewidomych (26,5%). Najmniejszy udział pożyczkobiorców lub kredytobiorców odnotowano w spółdzielniach socjalnych (15,8%). W porównaniu do 2017 r. w każdej grupie badanych spółdzielni odsetek podmiotów posiadających pożyczkę lub kredyt zmniejszył się. Największy spadek odnotowano w spółdzielniach inwalidów i niewidomych (z 34,2% w 2017 r. do 26,5% w 2019 r.). Warto zwrócić uwagę na podmioty korzystające z usług OWES, wśród których odsetek pożyczkobiorców lub kredytobiorców uległ zwiększeniu o 4,2 p. proc. w stosunku do 2017 r.

Wykres 1.30. Odsetek spółdzielni posiadających pożyczkę lub kredyt.

Chart 1.30.

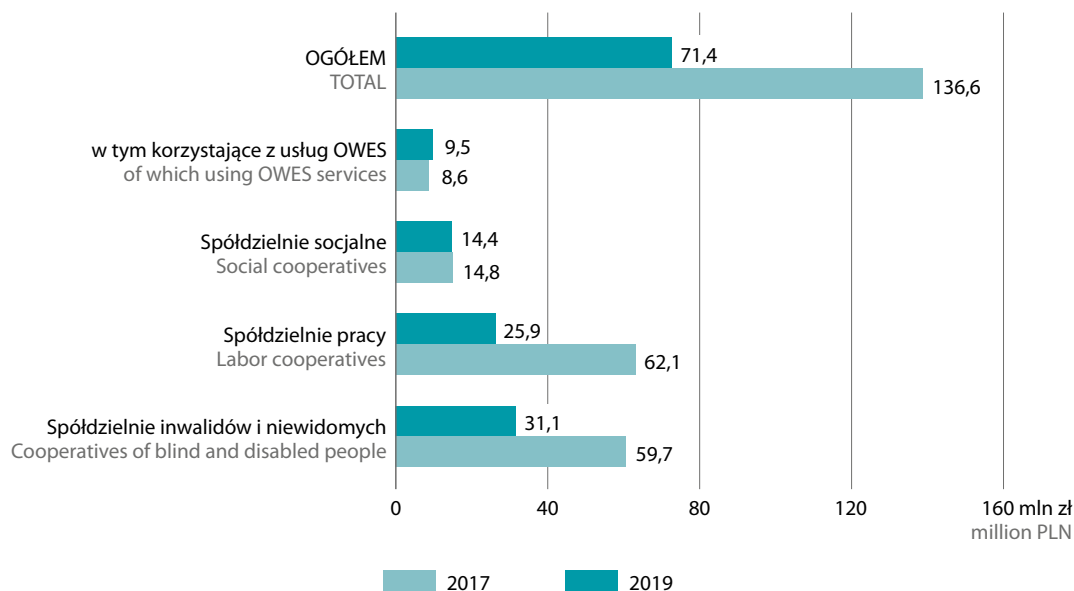
Percentage of cooperatives holding a loan or credit

W 2019 r. łączna suma zaciągniętych pożyczek i kredytów wyniosła 71,4 mln zł, tj. 2-krotnie mniej niż w 2017 r. Największą część tej kwoty stanowiły zobowiązania spółdzielni inwalidów i niewidomych (43,6%), mimo że ich udział w ogólnej liczbie spółdzielni zaciągających pożyczki lub kredyty był wyraźnie niższy i wyniósł 12,7%. Spółdzielnie socjalne zadłużyły się na łączną kwotę 14,4 mln zł (20,1%), a zobowiązania spółdzielni pracy stanowiły 36,3% całkowitej sumy zaciągniętych pożyczek i kredytów.

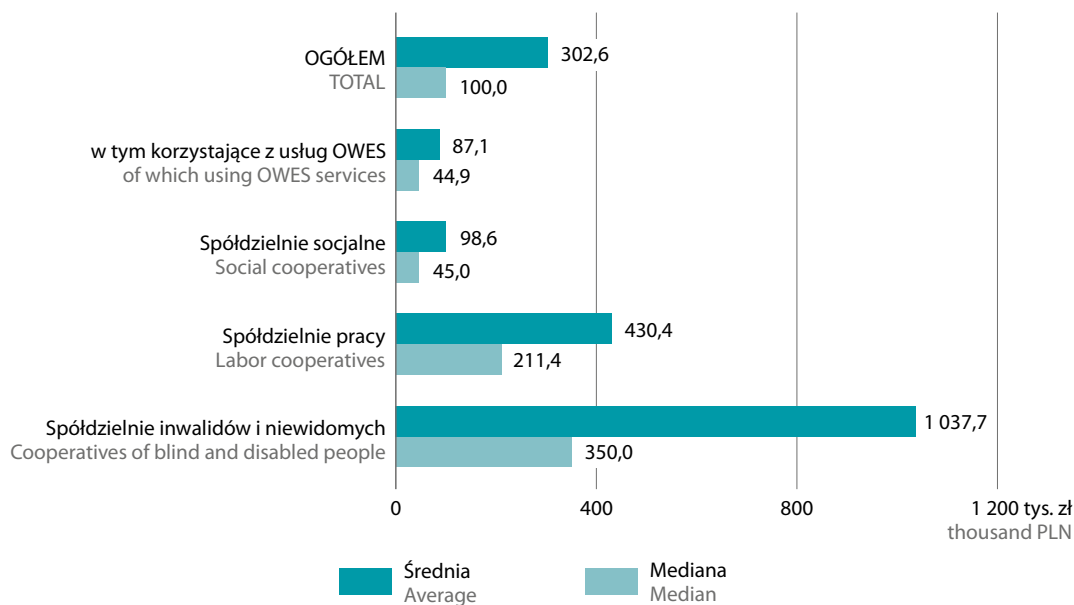
Wykres 1.31. Suma pożyczek i kredytów zaciągniętych przez spółdzielnie.
Chart 1.31. Sum of loans and credits taken out by cooperatives

W 2019 r. przeciętna wartość pożyczek i kredytów zaciągniętych przez spółdzielnie wyniosła 302,6 tys. zł, tj. o 38,2% mniej niż w 2017 r. Połowa spółdzielni posiadających pożyczkę lub kredyt zaciągnęła zobowiązania finansowe w kwocie nieprzekraczającej 100,0 tys. zł. Najwyższą średnią wartość pożyczek i kredytów oraz medianę odnotowano wśród spółdzielni inwalidów i niewidomych – odpowiednio 1037,7 tys. zł i 350 tys. zł. Najniższą średnią wartość pożyczek i kredytów charakteryzowała spółdzielnie socjalne (98,6 tys. zł). Tu także wartość mediany była najniższa i wyniosła 45,0 tys. zł. Wśród spółdzielni korzystających z usług OWES średnia wartość pożyczek i kredytów wyniosła 87,1 tys. zł, a mediana 44,9 tys. zł.

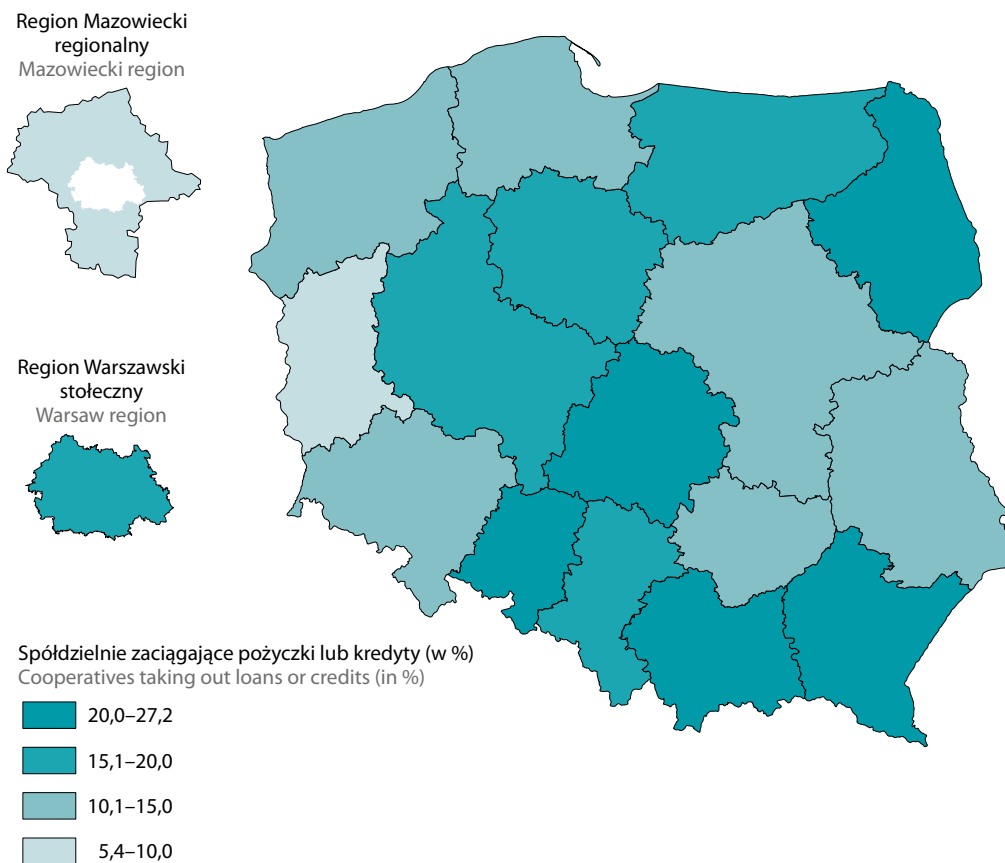
Wykres 1.32. Średnie i mediany pożyczek i kredytów zaciągniętych przez spółdzielnie według rodzaju spółdzielni w 2019 r.

Chart 1.32. Average and median loans and credits taken out by cooperatives by type of cooperative in 2019

W 2019 r. w większości województw odsetek spółdzielni posiadających pożyczkę lub kredyt przekroczył 15,0%. Najwyższy ich udział odnotowano w województwie łódzkim – 27,2%. Natomiast najniższy odsetek spółdzielni deklarujących pożyczkę lub kredyt charakteryzował województwo lubuskie – 5,4%.

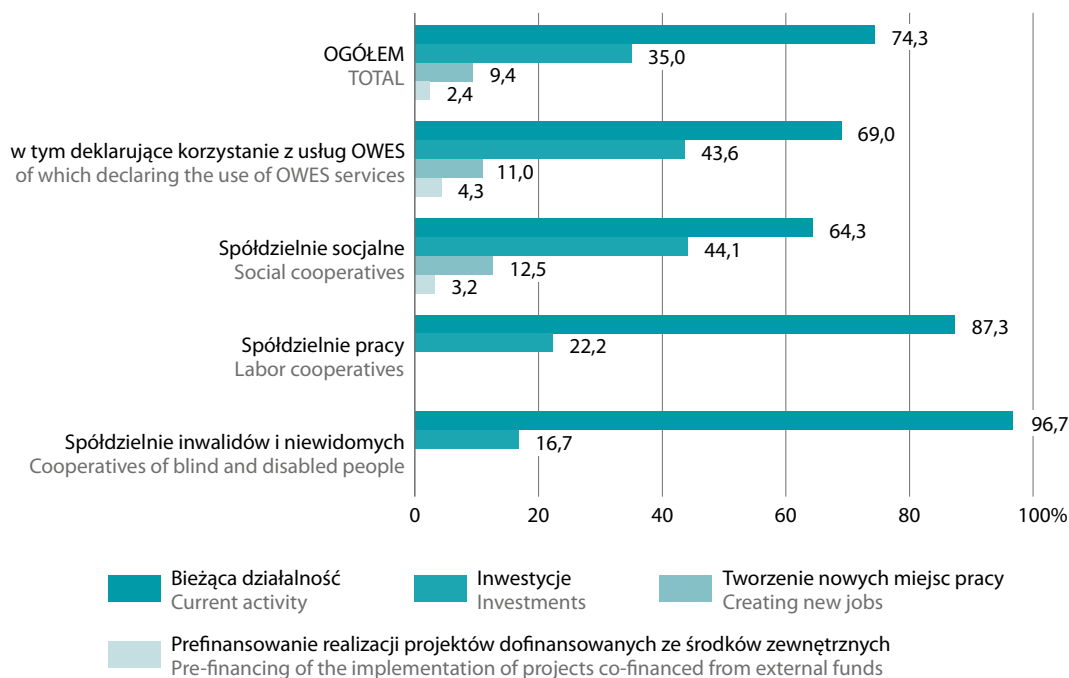
Mapa 7. Odsetek spółdzielni zaciągających pożyczki lub kredyty według województw i regionów w 2019 r.
Map 7. Percentage of cooperatives taking out loans or credits by voivodships and regions in 2019

Blisko 3/4 spółdzielni przeznaczyło środki z pożyczki lub kredytu na prowadzenie bieżącej działalności. Na inwestycje (zakup lub ulepszenie środków trwałych) zdecydowało się 35,0% podmiotów. Niecałe 10% spółdzielni przeznaczyło je na utworzenie nowych miejsc pracy, a 2,4% przekazało środki na prefinansowanie realizacji projektów dofinansowanych ze środków zewnętrznych. Najwyższy odsetek podmiotów przeznaczających środki na inwestycje wystąpił wśród spółdzielni socjalnych (44,1%), z kolei aż 96,7% spółdzielni inwalidów i niewidomych przeznaczyło środki z pożyczki lub kredytu na prowadzenie bieżącej działalności.

Wykres 1.33. Odsetek spółdzielni według celu przeznaczenia środków finansowych z pożyczki lub kredytu w 2019 r.^{a,b,c}

Chart 1.33. Percentage of cooperatives by purpose of allocation of funds from a loan or credit in 2019^{a,b,c}

a Dane nie sumują się do 100,0% ze względu na możliwość wskazania więcej niż jednego celu przeznaczenia środków z pożyczki, kredytu lub wkładu.

a The data does not add up to 100.0% due to the possibility of indicating more than one purpose of allocating funds from a loan, credit or contribution.

b (0,0) zjawisko wystąpiło, ale liczebność spółdzielni mniejsza niż 3.

b (0,0) the phenomenon occurred, but the number of cooperatives was less than 3.

c (-) zjawisko nie wystąpiło.

c (-) the phenomenon has not occurred.

Między 2017 r. a 2019 r. niemal 2-krotnie zwiększył się odsetek spółdzielni przeznaczających środki z pożyczek lub kredytów na tworzenie nowych miejsc pracy (z 4,8% do 9,4%). Zmiana ta wynikała z wyraźnego wzrostu odsetka jednostek wskazujących tworzenie miejsc pracy jako cel pożyczki lub kredytu wśród spółdzielni socjalnych (z 6,0% do 12,5%).

1.9. Prognozowana sytuacja w kolejnym roku

1.9. Forecasted situation for the next year

1.9.1. Prognozowana sytuacja finansowa w 2020 r.

1.9.1. Forecasted financial situation in 2020

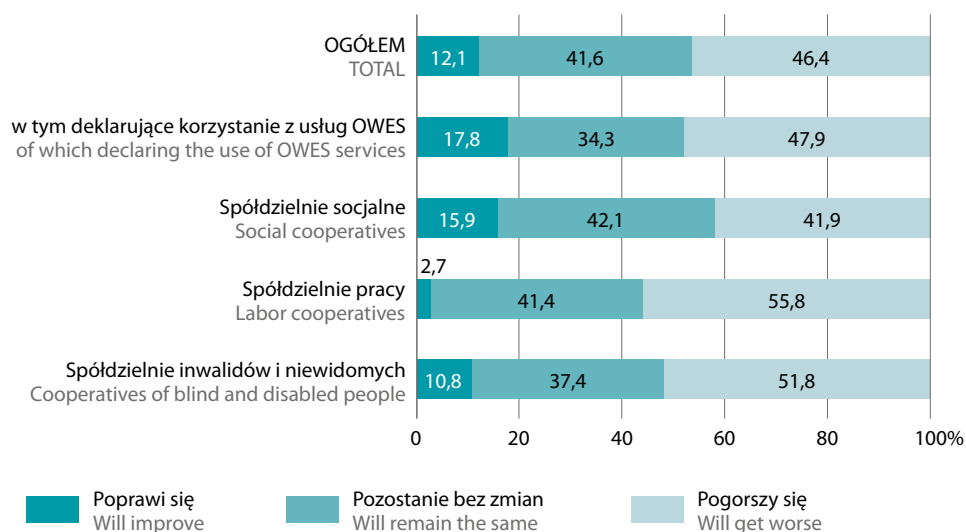
Badanie wśród spółdzielni przeprowadzono w trakcie trwania w Polsce stanu epidemii w związku z rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2, zwanej COVID-19.

W okresie od marca do sierpnia 2020 r. niespełna połowa spółdzielni przewidywała, że ich sytuacja finansowa pogorszy się w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. (46,4%). Odsetek ten znacząco wzrósł w odniesieniu do prognoz z 2017 r., gdzie pogorszenia sytuacji finansowej w kolejnym roku spodziewało się 14,2% podmiotów. Poprawienia sytuacji finansowej w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. spodziewało się 12,1% spółdzielni, podczas gdy w 2017 r. odsetek ten wyniósł 42,9%.

Najczęściej na oczekiwane pogorszenie sytuacji finansowej w 2020 r. wskazywano wśród spółdzielni pracy (55,8%), a następnie spółdzielni inwalidów i niewidomych (51,8%). Należy zaznaczyć, że w przypadku tych rodzajów spółdzielni, również w 2017 r. wystąpiły wyższe odsetki deklarujących pogorszenie sytuacji w kolejnym roku – wyniosły one odpowiednio 19,0% i 21,5%.

Spółdzielnie deklarujące korzystanie z usług OWES, a także spółdzielnie socjalne charakteryzował z kolei wyższy niż przeciętnie udział podmiotów prognozujących, że sytuacja finansowa poprawi się w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. (odpowiednio 17,8% i 15,9%). Jednak odsetki te są znacząco niższe w zestawieniu z pomiarem z 2017 r., gdzie poprawy sytuacji w kolejnym roku spodziewało się 66,2% spółdzielni korzystających z usług OWES oraz 54,9% spółdzielni socjalnych.

Wykres 1.34. Struktura spółdzielni według prognozowanej sytuacji finansowej w 2020 r. w stosunku do 2019 r.
Chart 1.34. Structure of cooperatives according to the forecasted financial situation in 2020 compared to 2019

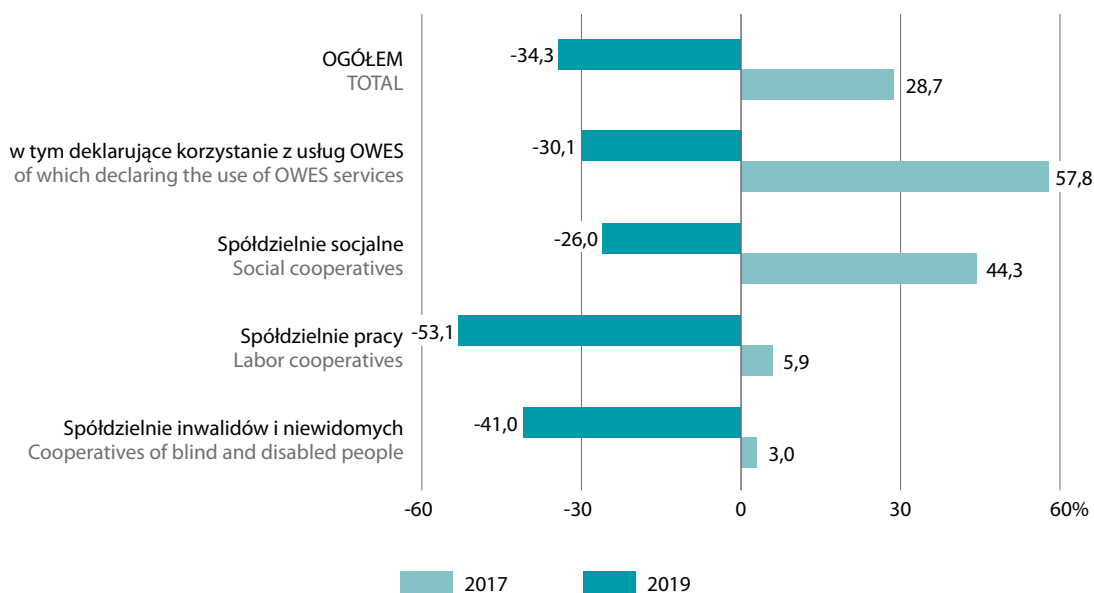
Opinie na temat sytuacji finansowej były zróżnicowane w zależności od wielkości przychodów spółdzielni. Spółdzielnie o przychodach do 100 tys. zł najczęściej deklarowały, że ich sytuacja finansowa w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. nie zmieni się (50,9%). W tej grupie podmiotów odnotowano również najwyższy udział deklarujących, że sytuacja finansowa poprawi się w kolejnym roku (19,2%). W kolejnych grupach wyróżnionych pod względem wielkości przychodów przeważały prognozy wskazujące na pogorszenie się sytuacji finansowej. W największym stopniu spodziewały się tego spółdzielnie o przychodach między 1 mln zł a 10 mln zł (54,4%).

Zdecydowana większość spółdzielni, które prognozowały pogorszenie się w 2020 r. ich sytuacji finansowej, wskazała, że jest to związane z epidemią COVID-19 (85,2%). Najwyższy udział takich podmiotów wystąpił wśród spółdzielni pracy (88,5%), a następnie spółdzielni inwalidów i niewidomych (86,1%).

Odnotowano ujemne wartości wskaźnika¹⁰ przewidywanej sytuacji finansowej we wszystkich rodzajach spółdzielni, co świadczy o złej koniunkturze w tym obszarze. Dla porównania w 2017 r. wszystkie grupy podmiotów charakteryzowały się dodatnią wartością wskaźnika.

Wykres 1.35. Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej w spółdzielniach w kolejnym roku według rodzaju spółdzielni

Chart 1.35. Indicator of the expected financial situation in cooperatives in the following year by type of cooperative

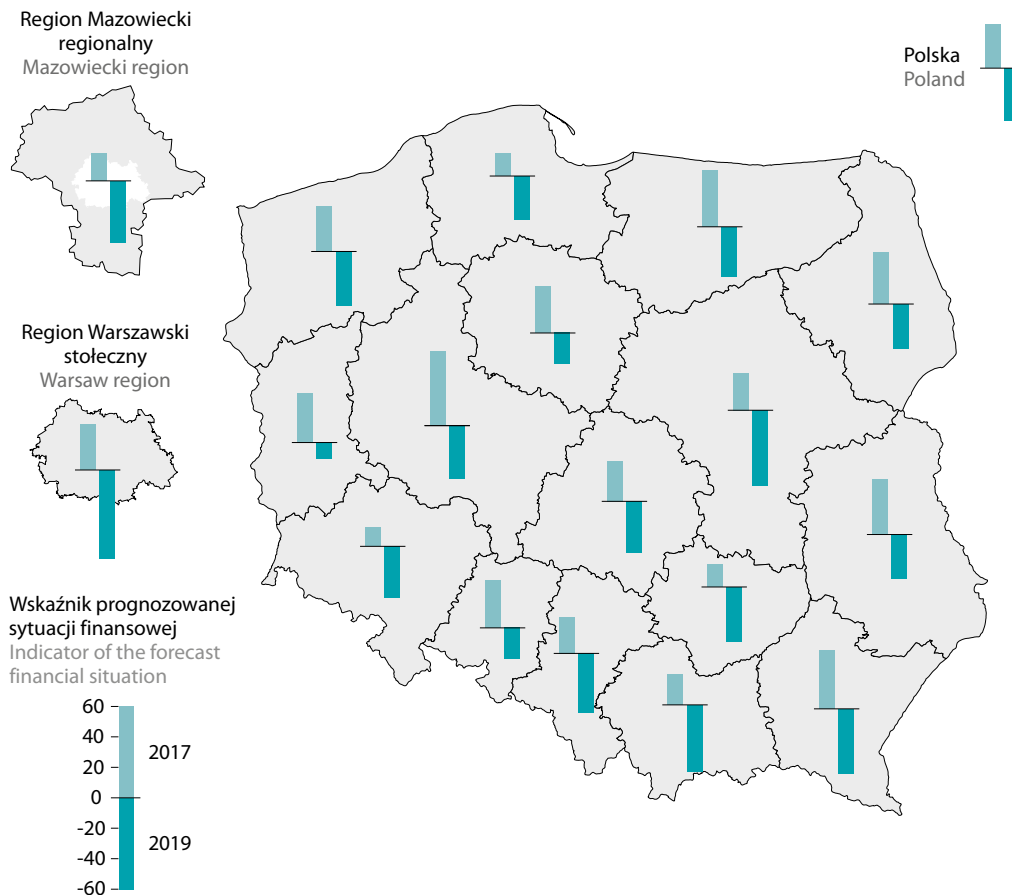

Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej przyjmował w 2019 r. ujemne wartości we wszystkich województwach, podczas gdy w 2017 r. wszędzie odnotowano wartości dodatnie. Najniższy poziom wskaźnika wystąpił w województwie mazowieckim (minus 49,3), w tym w regionie warszawskim stołecznym (minus 58,0). Relatywnie niskie wartości wskaźnika odnotowano również w województwie małopolskim (minus 43,5), a następnie podkarpackim (minus 42,4). Na tym tle lepiej wypadły województwa: lubuskie (minus 11,1), kujawsko-pomorskie (minus 20,4) oraz opolskie (minus 20,5).

¹⁰ Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej oraz wskaźnik przewidywanego zatrudnienia liczone są jako saldo (różnica) między procentem podmiotów wybierających korzystny z punktu widzenia podmiotu wariant odpowiedzi a procentem jednostek zaznaczających niekorzystny wariant. Wskaźniki przyjmują wartości z przedziału od -100 do +100. Dodatnia wartość wskaźnika oznacza koniunkturę „dobrą”, zaś ujemna – „złą” z punktu widzenia organizacji sektora-non-profit.

Mapa 8. Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej w spółdzielniach w kolejnym roku według województw i regionów.

Map 8. Indicator of the expected financial situation in cooperatives in the following year by voivodships and regions

1.9.2. Zmiany w zatrudnieniu w 2020 r.

1.9.2. Changes in employment in 2020

W okresie od marca do sierpnia 2020 r. w związku z epidemią COVID-19 6,4% ogółu spółdzielni podjęło decyzję o zwolnieniu pracowników, dla których były głównym miejscem pracy (zarówno zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, jak i umów cywilnoprawnych). Łącznie zwolniono w tym okresie 0,3 tys. osób, co dawało przeciętnie około 4 pracowników w przeliczeniu na jeden podmiot, który dokonał zwolnień.

Wśród spółdzielni, które zwolniły pracowników w związku z epidemią COVID-19 większość stanowiły spółdzielnie socjalne (81,6%), w których podjęto decyzję o zwolnieniu 0,2 tys. pracowników, co dawało średnio 3 pracowników w przeliczeniu na jeden podmiot.

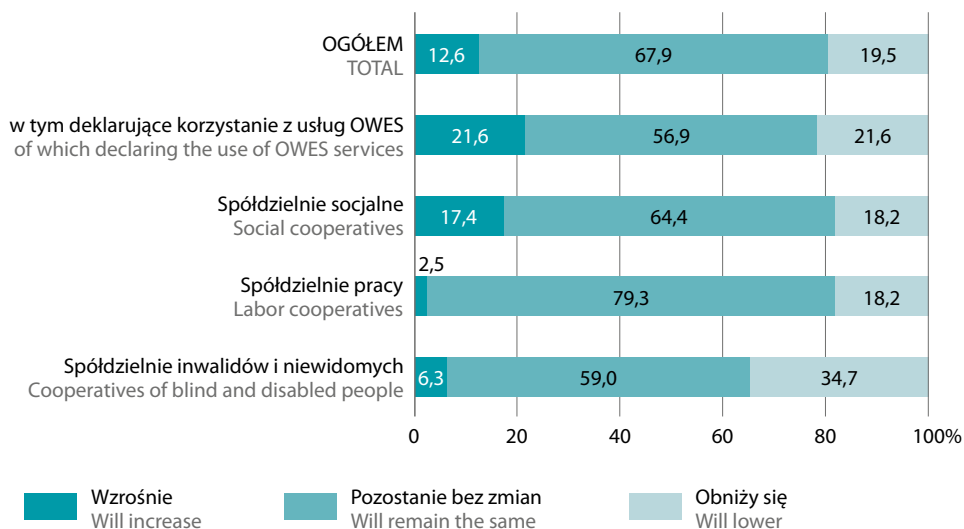
W przypadku pozostałych rodzajów spółdzielni, liczba podmiotów, w których zwolniono pracowników była co prawda niższa, jednak przeciętnie w przeliczeniu na jeden podmiot zwalniano więcej osób – w spółdzielniach pracy było to średnio 7 osób, a w spółdzielniach inwalidów i niewidomych 9 osób.

Prognozy dotyczące zatrudnienia w spółdzielniach w 2020 r. wskazują na mniejsze zmiany niż w zakresie sytuacji finansowej. Przeważająca część podmiotów (67,9%) zadeklarowała, że zatrudnienie w 2020 r. pozostanie bez zmian. Obniżenie poziomu zatrudnienia przewidywało 19,5% spółdzielni, o 5,5 p. proc. więcej niż w 2017 r.

Im więcej spółdzielnia zatrudniała pracowników na podstawie stosunku pracy, tym częściej prognozowano, że poziom zatrudnienia się obniży. W przypadku podmiotów posiadających ponad 19 pracowników zmniejszenie się liczby zatrudnionych zadeklarowało 29,8%. W spółdzielniach zatrudniających od 1 do 5 pracowników odsetek ten wyniósł 16,6%, a podobny odsetek podmiotów (16,9%) prognozował, że zatrudnienie wzrośnie w 2020 r.

W przypadku 45,9% spółdzielni przewidujących obniżenie zatrudnienia, według ich deklaracji było to związane z epidemią COVID-19. Najczęściej takie uzasadnienie zmniejszania liczby pracowników wystąpiło wśród spółdzielni korzystających z usług OWES (56,7%), a także spółdzielni socjalnych (53,3%). W przypadku spółdzielni inwalidów i niewidomych, wśród których wystąpił najwyższy udział podmiotów prognozujących obniżenie poziomu zatrudnienia w kolejnym roku (34,7%), blisko połowa (45,5%) deklarowała, że było to związane z epidemią COVID-19.

Wykres 1.36. Struktura spółdzielni według prognozowanego zatrudnienia w 2020 r. w stosunku do 2019 r.
Chart 1.36. Structure of cooperatives according to the forecasted employment in 2020 compared to 2019

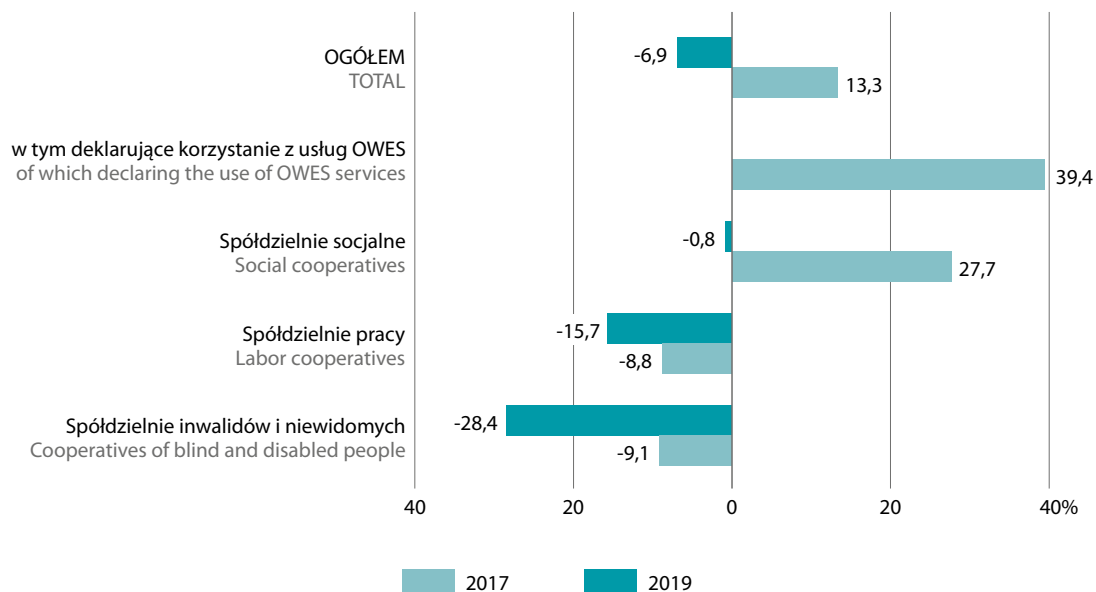

Wskaźnik przewidywanego zatrudnienia w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. w większości spółdzielni przyjmował wartość ujemną. Wyjątek stanowiły tutaj spółdzielnie korzystające z usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, gdzie wartość wskaźnika wyniosła 0,0 (taki sam odsetek spółdzielni prognozował wzrost, jak i spadek zatrudnienia). Najwyższa ujemna wartość wskaźnika przewidywanego zatrudnienia wystąpiła w przypadku spółdzielni inwalidów i niewidomych (minus 28,4), a następnie w spółdzielniach pracy (minus 15,7). Te rodzaje spółdzielni charakteryzowały się ujemnymi wartościami wskaźnika również w 2017 r. (odpowiednio minus 9,1 oraz minus 8,8).

Między 2017 r. a 2019 r. istotnie pogorszyła się wartość wskaźnika przewidywanego zatrudnienia w grupie spółdzielni socjalnych. W 2017 r. wskaźnik wskazywał dobrą koniunkturę w tym zakresie (plus 27,7), natomiast w pomiarze z 2019 r. jego wartość była już ujemna (minus 0,8).

Wykres 1.37. Wskaźnik przewidywanego zatrudnienia w spółdzielniach w kolejnym roku według rodzaju spółdzielni

Chart 1.37. Rate of expected employment in cooperatives in the following year by type of cooperative

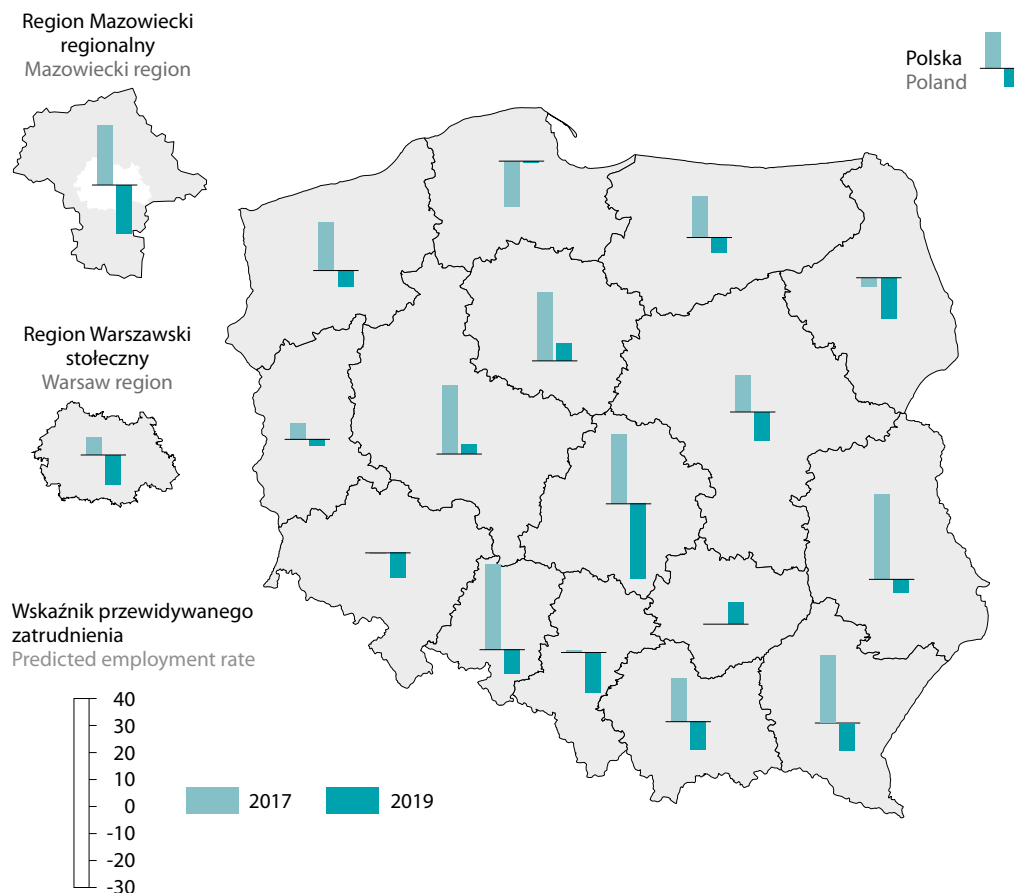

Wskaźnik przewidywanego zatrudnienia w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. osiągnął w trzech województwach dodatnie wartości – świętokrzyskim (plus 8,0), kujawsko-pomorskim (plus 6,8) oraz wielkopolskim (plus 3,6). Najniższy poziom wskaźnik odnotowano w województwie łódzkim (minus 27,8), a następnie podlaskim (minus 15,1) i śląskim (minus 15,0).

Mapa 9. Wskaźnik przewidywanego zatrudnienia w spółdzielniach w kolejnym roku według województw i regionów

Map 9. Rate of expected employment in cooperatives in the following year by voivodships and regions

1.9.3. Prognozy dotyczące zakończenia działalności spółdzielni w 2020 r.

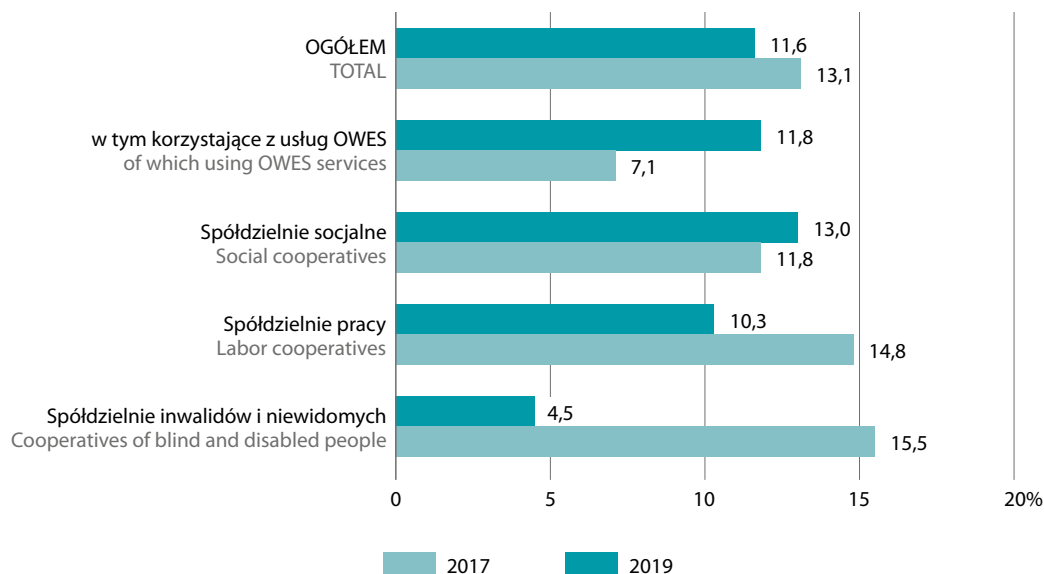
1.9.3. Forecasts for the termination of the cooperative's activities in 2020

Zakończenie działalności w 2020 r. rozważało 11,6% spółdzielni. Najwyższy udział takich podmiotów odnotowano wśród spółdzielni społecznych (13,0%), a następnie wśród spółdzielni deklarujących korzystanie z usług OWES (11,8%). Z kolei najrzadziej zakończenie działalności prognozowały spółdzielnie inwalidów i niewidomych (4,5%).

W przypadku 44,7% spółdzielni rozważających zakończenie działalności w 2020 r. przyznano, że jest to spowodowane epidemią COVID-19. Najwyższy odsetek takich deklaracji wystąpił wśród spółdzielni inwalidów i niewidomych (60,0%), a następnie wśród spółdzielni korzystających z usług OWES (49,0%) i spółdzielni społecznych (46,4%).

Wykres 1.38. Odsetek spółdzielni rozważających zakończenie działalności w kolejnym roku według rodzaju spółdzielni

Chart 1.38. Percentage of cooperatives considering closure in the following year by type of cooperative

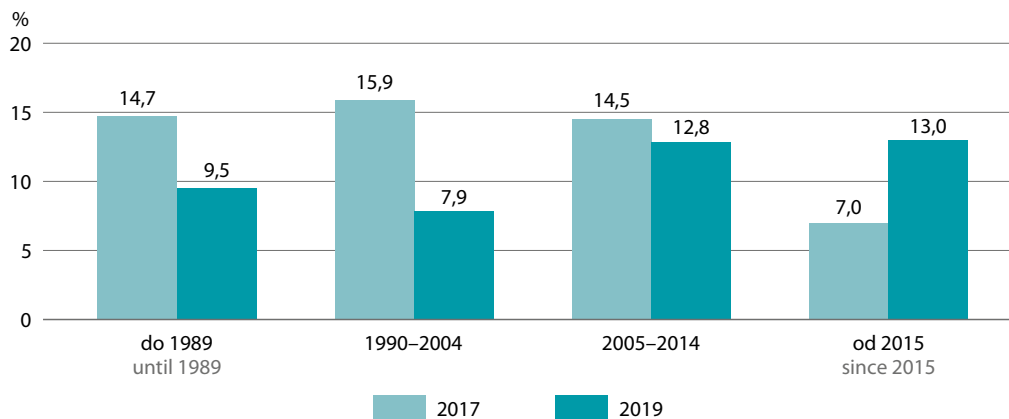

W porównaniu do 2017 r. zmieniło się zróżnicowanie spółdzielni prognozujących zakończenie działalności w kolejnym roku według rodzaju podmiotu. Częściej takie deklaracje składały spółdzielnie socjalne i spółdzielnie korzystające z usług OWES, rzadziej natomiast spółdzielnie pracy oraz inwalidów i niewidomych.

Prognozy dotyczące zakończenia działalności spółdzielni zależały od okresu, w jakim spółdzielnia powstała. Należy zauważyć, że nastąpiła zmiana pod tym względem między 2017 r. a 2019 r. W 2017 r. częściej zakończenie działalności w kolejnym roku rozważały spółdzielnie, które zostały założone przed 2015 r., a szczególnie te, które powstały w latach 1990-2004 (15,9%). Z kolei w 2019 r. rozważania takie w większym stopniu dotyczyły spółdzielni założonych po 2005 r., w tym szczególnie tych, które powstały w latach 2015-2019 (13,0%). Zmniejszył się natomiast odsetek prognozujących zakończenie działalności w przypadku spółdzielni działających najdłużej. W przypadku spółdzielni powstałych przed 1989 r. wyniósł 9,5%, a w latach 1990-2004 – 7,9% (w 2017 r. udziały te wyniosły odpowiednio 14,7% i 15,9%).

Wykres 1.39. Odsetek spółdzielni rozważających zakończenie działalności w kolejnym roku według klas roku powstania

Chart 1.39. Percentage of cooperatives considering closing operations in the following year by year of establishment

Rozdział 2.

Chapter 2.

Ekonomia społeczna w działalności organizacji non-profit

Social economy in the activities of non-profit organizations

Analizowaną w publikacji zbiorowość organizacji non-profit zawężono do jednostek, które mieszczą się w zakresie definicji podmiotów ekonomii społecznej. Uwzględniono zatem dane dla następujących grup organizacji:

- stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne,
- fundacje,
- społeczne podmioty wyznaniowe,
- samorząd gospodarczy, kółka rolnicze.

2.1. Liczba aktywnych podmiotów

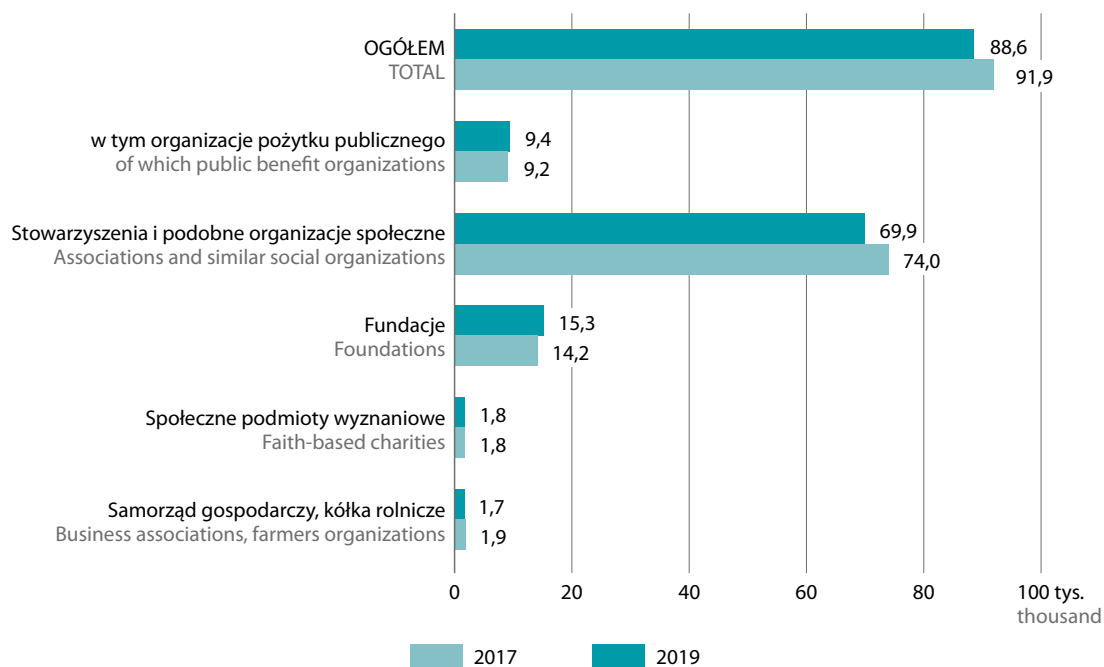
2.1. Number of active organizations

W 2019 r. aktywną działalność prowadziło 88,6 tys. organizacji non-profit, które zaliczono do zbiorowości podmiotów ekonomii społecznej¹¹, o 3,3 tys. mniej niż w 2017 r. Wśród nich największą grupę stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (78,9%), a następnie fundacje (17,3%).

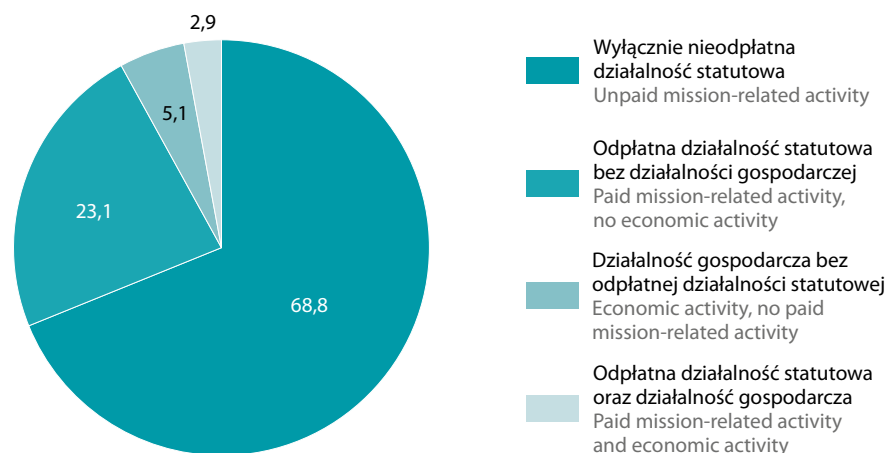
Większość z analizowanych w tym opracowaniu podmiotów ekonomii społecznej prowadziła wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (68,8%). Pozostałe częściej prowadziły dodatkowo odpłatną działalność statutową (23,1%) niż działalność gospodarczą (5,1%). Jedynie 2,9% świadczyło usługi zarówno w ramach odpłatnej działalności statutowej, jak i prowadziło działalność gospodarczą. Struktura organizacji non-profit nie uległa znaczącej zmianie względem 2017 r., o 1,8 p. proc. zwiększył się udział organizacji prowadzących działalność odpłatną bez działalności gospodarczej, co skutkowało nieznacznym obniżeniem się udziału pozostałych trzech grup organizacji.

¹¹ Więcej o działalności organizacji non-profit w 2019 r. w informacji sygnałnej GUS *Współpraca organizacji non-profit z innymi podmiotami w 2019 r.*: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/wspolpraca-organizacji-non-profit-z-innymi-podmiotami-w-2019-r-wyniki-wstepne,9,4.html>

Wykres 2.1. Liczba aktywnych organizacji non-profit
Chart 2.1. Number of active non-profit organizations

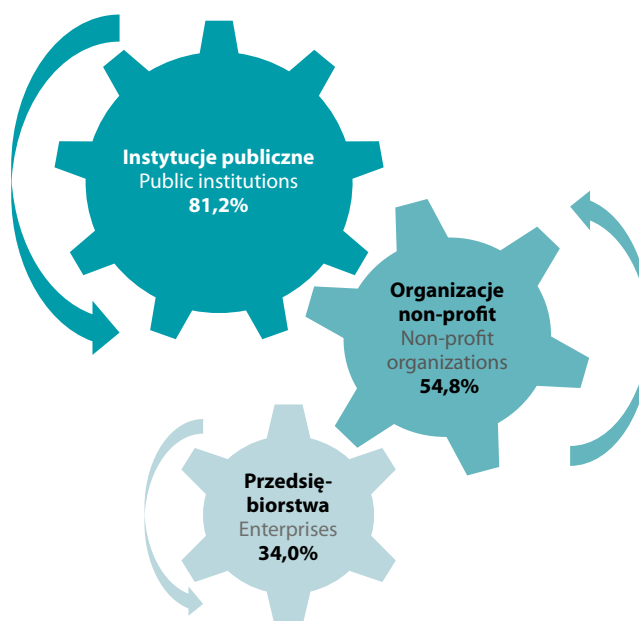

Wykres 2.2. Struktura organizacji non-profit według rodzaju prowadzonej działalności w 2019 r.
Chart 2.2. Structure of non-profit organizations by type of business in 2019

W 2019 r. 87,8% organizacji non-profit podejmowało współpracę z innymi podmiotami – administracją publiczną, przedsiębiorstwami bądź innymi organizacjami. W stosunku do 2015 r. odnotowano zmniejszenie odsetka organizacji non-profit, które prowadziły współpracę z innymi jednostkami o 0,8 p. proc., natomiast w stosunku do 2017 r. wzrost o 0,6 p. proc.

Rysunek 2.1. Odsetek organizacji non-profit współpracujących z innymi podmiotami w 2019 r.
 Figure 2.1. Percentage of non-profit organizations cooperating with other entities in 2019

Organizacje non-profit najczęściej nawiązywały relacje z instytucjami publicznymi (81,2%), przy czym odsetek ten wzrósł o 0,8 p. proc. w stosunku do 2017 r. Ponadto organizacje prowadziły współpracę wewnątrzsektorową (54,8% – wzrost o 3,0 p. proc.). Z kolei najniższy odsetek podmiotów kooperujących z sektorem komercyjnym (34,0%) uległ zwiększeniu o 1,5 p. proc.

Najwyższy odsetek organizacji non-profit nawiązujących relacje przynajmniej z jednym z wymienionych typów partnerów zaobserwowano wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (89,9%), w szczególności wśród ochotniczych straży pożarnych (96,7%) i stowarzyszeń sportowych (92,7%). Najniższy udział podmiotów współpracujących odnotowano natomiast w organizacjach samorządu gospodarczego i zawodowego (77,9%), a wśród nich w kółkach rolniczych (67,5%).

Organizacje non-profit mogą współpracować równocześnie z wieloma podmiotami. W 2019 r. 24,1% organizacji nawiązywało relacje równoległe z kilkoma partnerami, w tym najczęściej współdziałano równocześnie z instytucjami publicznymi oraz innymi przedstawicielami sektora non-profit (25,6%). Jednocześnie, nieco niższy odsetek organizacji współpracował wyłącznie z instytucjami publicznymi (24,8%). Blisko ¼ organizacji nawiązywała relacje ze wszystkimi sektorami (24,1%). Jedynie 12,2% organizacji non-profit nie podjęło współpracy z żadnym podmiotem.¹²

¹² Ibidem

2.2. Korzystanie z usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej

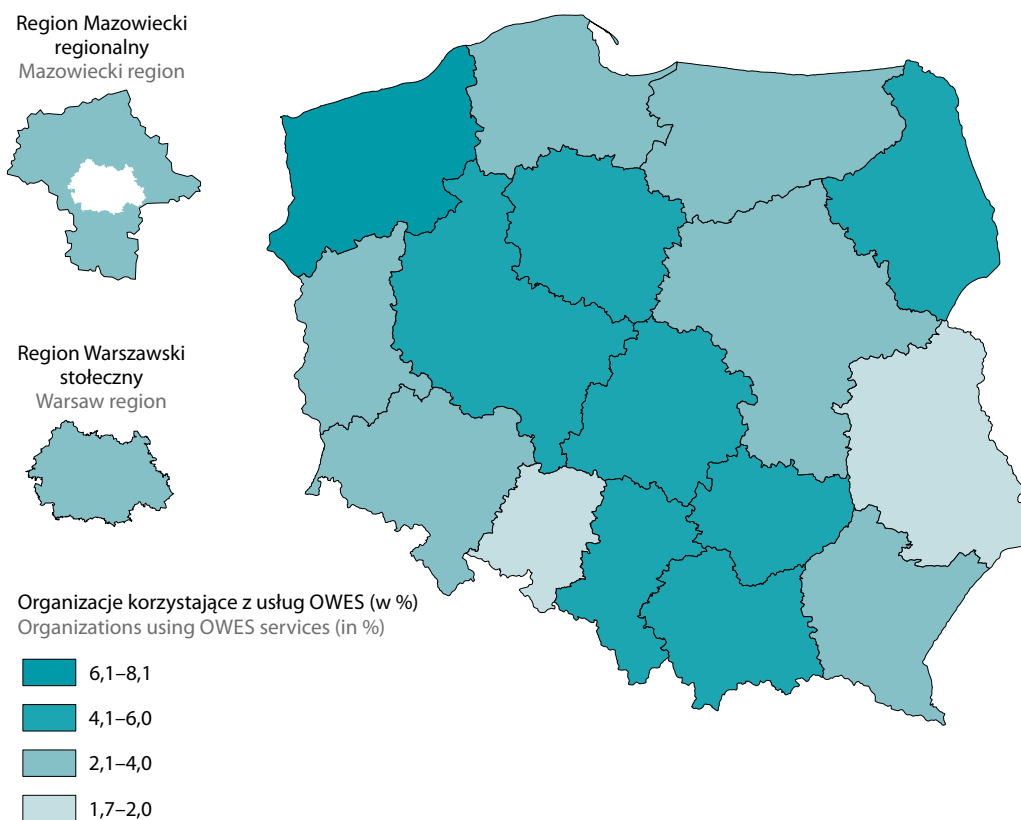
2.2. Using the services of Support Center for Social Economy

W 2019 r. z usług świadczonych przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej skorzystało w skali kraju 3,4 tys. podmiotów, co stanowiło 3,8% ogółu organizacji non-profit, o 0,9 p. proc. więcej niż w 2017 r. Najczęściej ze wsparcia OWES korzystały jednostki z województw: zachodniopomorskiego (8,1% organizacji działających w tym regionie), świętokrzyskiego (5,7%), kujawsko-pomorskiego (5,3%), śląskiego (4,9%) oraz łódzkiego (4,6%). Z kolei najniższy odsetek podmiotów współpracujących z OWES charakteryzował województwo opolskie – 1,7%.

W porównaniu do 2017 r., największe zmiany odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim, w którym odsetek organizacji korzystających z usług OWES wzrósł o 3,5 p. proc. (z 1,8% w 2017 r. do 5,3% w 2019 r.) oraz w województwie śląskim, gdzie zaobserwowano spadek o 2,9 p. proc. (z 7,8% w 2017 r. do 4,9% w 2019 r.).

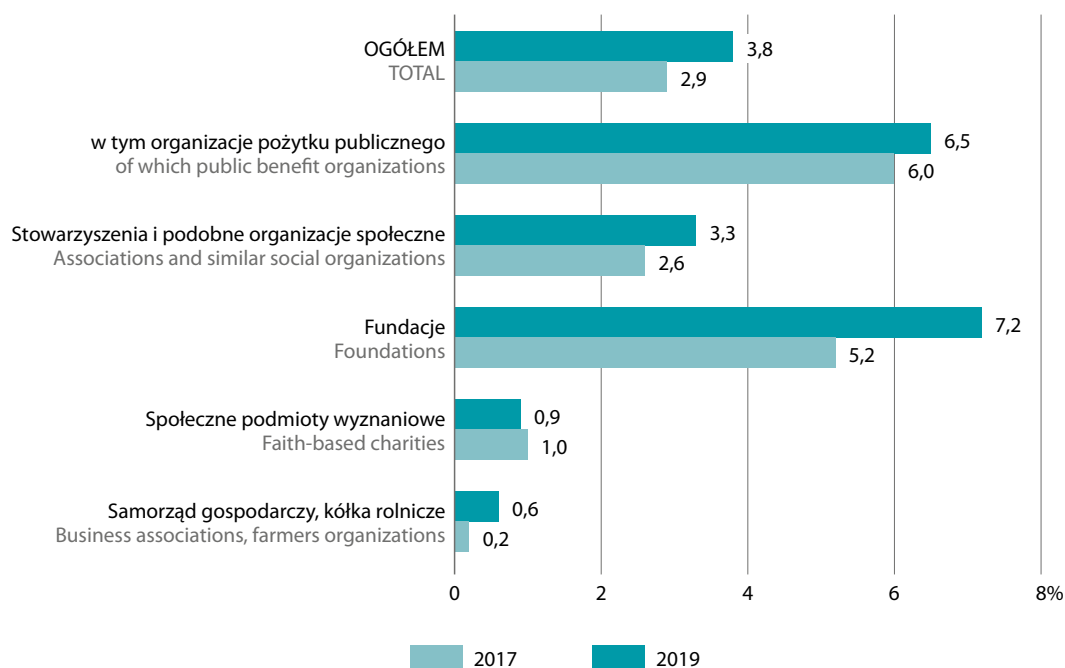
Mapa 10. Odsetek organizacji non-profit korzystających z usług OWES według województw i regionów w 2019 r.

Map 10. Percentage of non-profit organizations using OWES by voivodships and regions in 2019

W odniesieniu do zróżnicowania według typu organizacji, zdecydowana większość jednostek korzystających z usług OWES to stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje, stanowiące łącznie ponad 99,2% wszystkich kooperujących z Ośrodkami w omawianej grupie podmiotów. Mimo, iż współpracujące z OWES stowarzyszenia stanowiły ponad 2/3 wszystkich jednostek tej grupy (67,0%), ich odsetek w ogólnej liczbie stowarzyszeń (3,3%) był ponad dwukrotnie niższy, niż korzystających z usług OWES wśród fundacji (7,2%). Niemal dwukrotnie wyższy od średniej ogółem odsetek wystąpił wśród organizacji pożytku publicznego (6,5%).

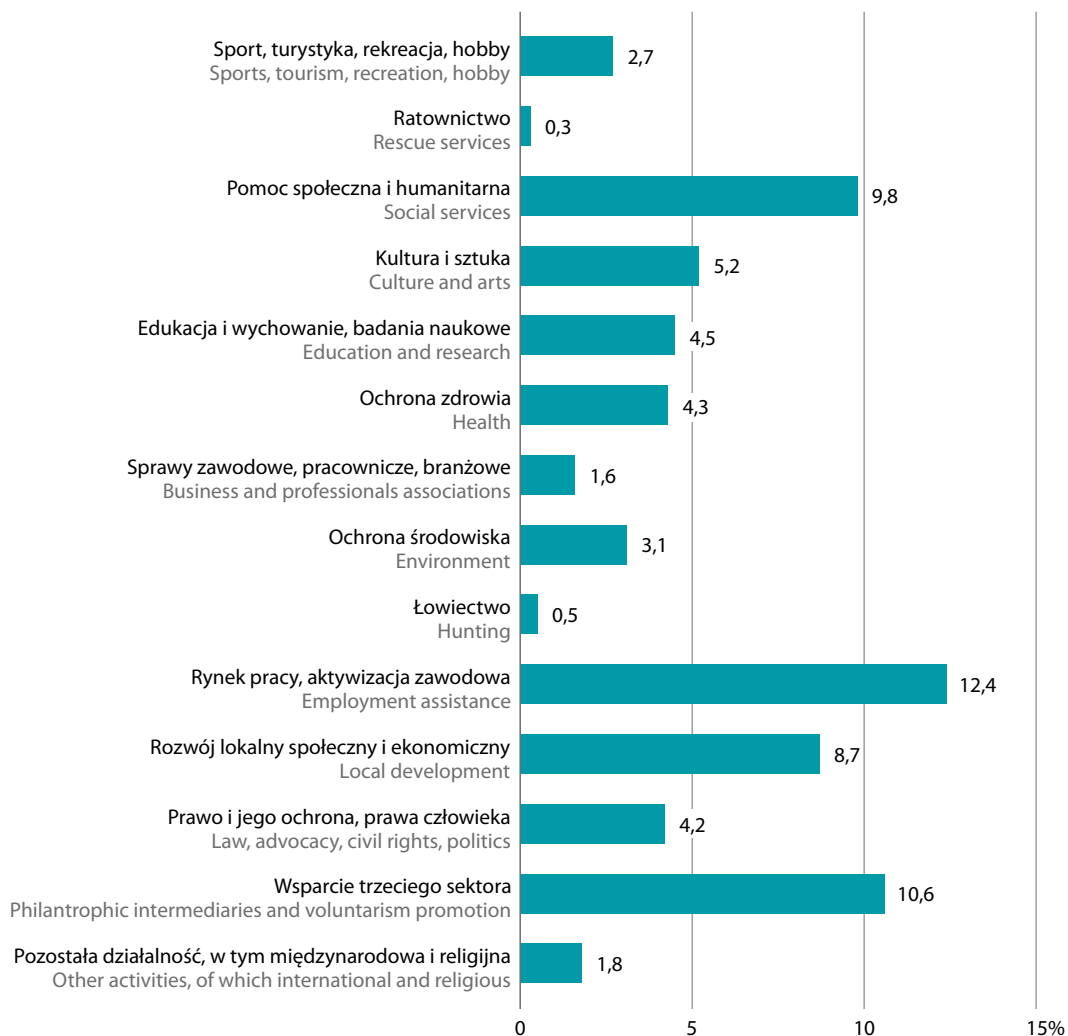
Wykres 2.3. Odsetek organizacji non-profit korzystających z usług OWES
 Chart 2.3. Percentage of non-profit organizations using OWES

Uwzględniając dziedzinę działalności podmiotu, najczęściej po usługi oferowane przez OWES sięgały organizacje zajmujące się rynkiem pracy i aktywizacją zawodową (12,4% spośród wszystkich działających w tym obszarze jednostek), wsparciem trzeciego sektora (10,6%) oraz pomocą społeczną i humanitarną (9,8%). Wśród podmiotów, które najrzadziej korzystały ze wsparcia OWES, należy wymienić, obok organizacji ratowniczych (0,3%) i łowieckich (0,5%), podmioty zajmujące się sprawami zawodowymi, pracowniczymi, branżowymi (1,6%).

Wykres 2.4. Odsetek organizacji non-profit korzystających ze wsparcia OWES według głównej dziedziny działalności w 2019 r.

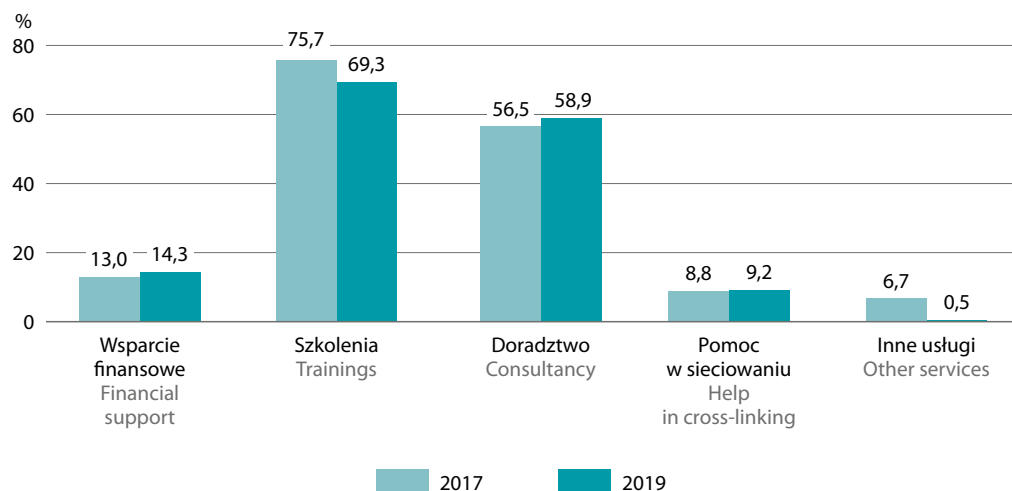
Chart 2.4. Percentage of non-profit organizations benefiting from OWES support by main field of activity in 2019

Jeśli chodzi o rodzaj usług OWES, organizacje najczęściej korzystały ze szkoleń (łącznie 69,3% podmiotów, w tym 21,4% uczestniczyło w szkoleniach dotyczących działalności gospodarczej lub odpłatnej statutowej). Relatywnie często badane podmioty wskazywały też usługi z zakresu doradztwa (58,9% jednostek, w tym 22,7% sięgających po indywidualne doradztwo biznesowe). Ze wsparcia finansowego, czyli dotacji na stworzenie miejsca pracy lub wsparcia pomostowego, skorzystało 14,3% organizacji. Najrzadziej wymieniana była pomoc w sieciowaniu z innymi podmiotami ekonomii społecznej (9,2%).

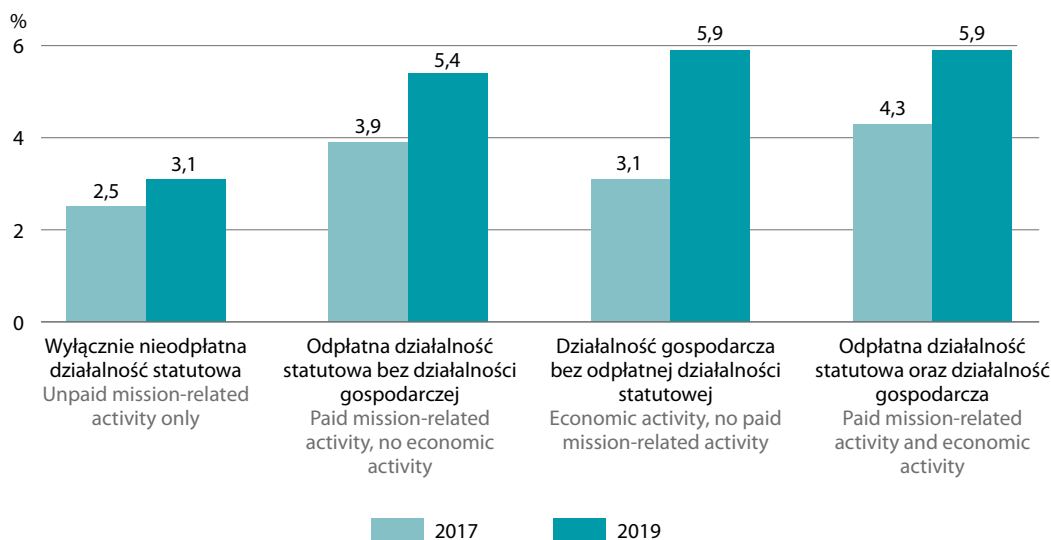
Wykres 2.5. Odsetek organizacji non-profit korzystających z usług OWES według rodzaju usługi
Chart 2.5. Percentage of non-profit organizations using OWES by type of service

Porównując 2019 r. do 2017 r., wśród podmiotów korzystających z usług OWES zaobserwowano wzrosty w zakresie usług doradczych (o 2,4 p. proc.) oraz wsparcia finansowego (o 1,3 p. proc.) i sieciowania (o 0,4 p. proc.). Natomiast w sferze szkoleń oraz innych usług (niesklasyfikowanych) odnotowano spadki (odpowiednio o 6,3 i 6,2 p. proc.).

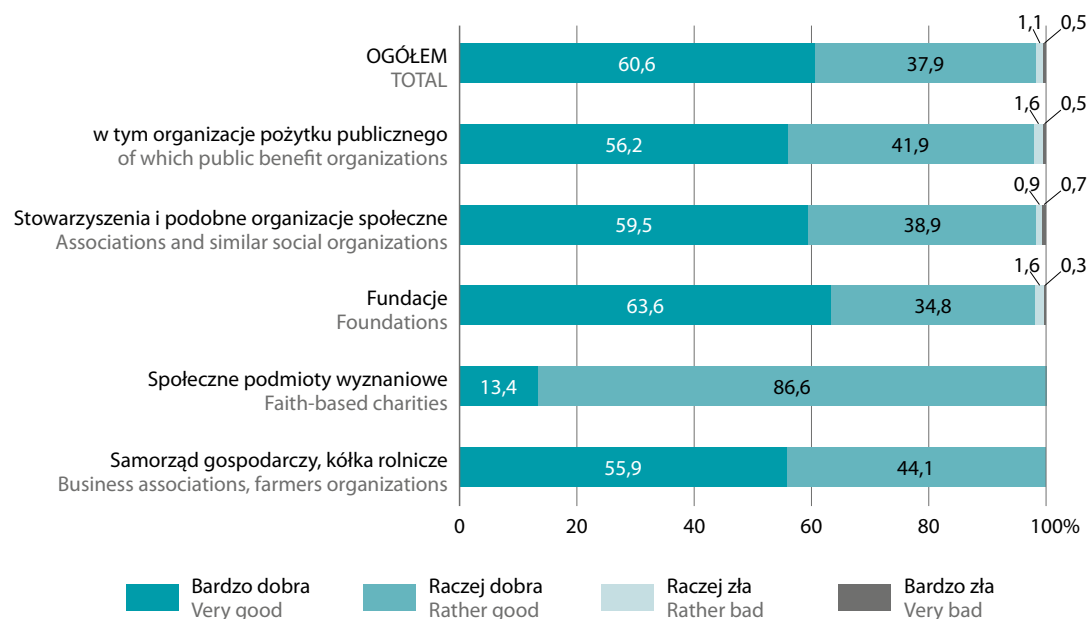
Pod względem rodzaju działalności organizacji, stopień korzystania z usług OWES był najniższy w grupie podmiotów o najwęższym zakresie działalności – tj. świadczących tylko usługi nieodpłatnie (3,1%), natomiast najwyższy w grupie podmiotów oferujących równocześnie usługi odpłatne statutowe i prowadzących działalność gospodarczą oraz prowadzących działalność gospodarczą bez odpłatnej działalności statutowej (po 5,9%). Mniejszy poziom współpracy z OWES (5,4%) cechował organizacje świadczące usługi w ramach odpłatnej działalności statutowej bez działalności gospodarczej.

Wykres 2.6. Odsetek organizacji non-profit korzystających z usług OWES według rodzaju działalności
Chart 2.6. Percentage of non-profit organizations using OWES by type of activity

Zdecydowana większość podmiotów korzystających ze wsparcia OWES pozytywnie oceniła jakość tego typu usług, 60,6% - jako bardzo dobrą, 37,9% - jako raczej dobrą, co stanowiło łącznie 98,5% organizacji, o 1,5 p. proc. więcej niż w 2017 r. Przeciwnego zdania było 1,6% podmiotów (2,9% w 2017 r.), w tym 1,1% oceniało usługi jako raczej złe, a 0,5% jako bardzo złe. Podobna struktura ocen występowała także w poszczególnych typach organizacji. Nieco większą część organizacji wyraziła negatywne oceny wśród organizacji pożytku publicznego (2,1%) oraz fundacji (1,9%), z kolei wśród społecznych podmiotów wyznaniowych, samorządów gospodarczych i kółek rolniczych, wszystkie jednostki były usatysfakcjonowane z otrzymanego wsparcia.

Wykres 2.7. Struktura organizacji non-profit korzystających z usług OWES w 2019 r. według oceny usług OWES
Chart 2.7. Structure of non-profit organizations using OWES services in 2019 according to the assessment of OWES services

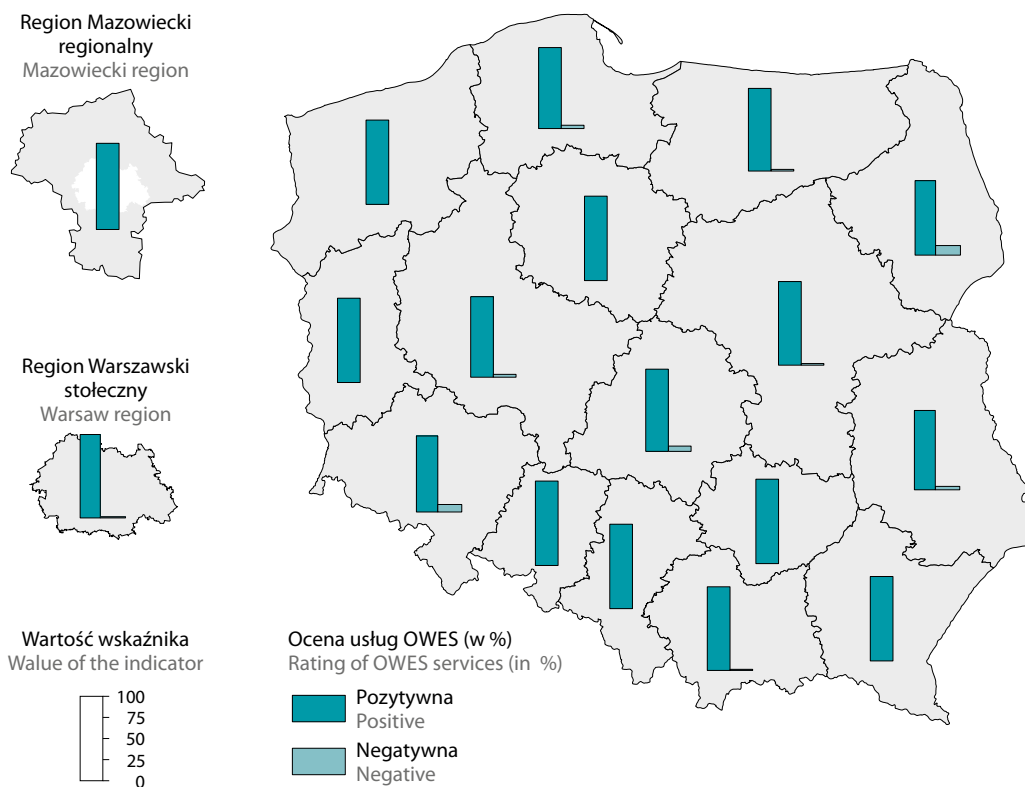

Organizacje w zdecydowanej większości województw oceniały usługi OWES niemal jednoznacznie pozytywnie – w 16 województwach co najmniej 97,4% podmiotów wyraziło się pozytywnie na temat współpracy z OWES, w tym w 7 z nich (śląskim, lubuskim, zachodniopomorskim, opolskim, kujawsko-pomorskim, świętokrzyskim i podkarpackim) ocen negatywnych w ogóle nie przydzielono. Najniższe odsetki pozytywnych ocen odnotowano w województwie podlaskim (87,9%) oraz dolnośląskim (90,7%).

Oceniając swoją sytuację, mniej niż połowa jednostek (43,7%) stwierdziła, że bez wsparcia otrzymanego z OWES ich sytuacja w 2019 r. nie zmieniłaby się, natomiast 53,8% podmiotów uznało, że ich położenie byłoby gorsze, gdyby nie podjęły współpracy z OWES, podczas gdy tylko 2,6% organizacji stwierdziło, że ich sytuacja byłaby lepsza, gdyby nie skorzystały z usług OWES. Struktury opinii społecznych podmiotów wyznaniowych różnią się zarówno od wyników ogólnych, jak i od podobnych do siebie w tym zakresie pozostałych organizacji – istnieje wyraźna przewaga opinii o braku wpływu usług OWES na sytuację (86,6% społecznych podmiotów wyznaniowych). W przypadku organizacji pożytku publicznego, można zaobserwować, podobnie jak w zakresie ocen jakości usług OWES, większą ostrożność w formułowaniu opinii o pozytywnym wpływie uzyskanego wsparcia na kondycję jednostki – większość podmiotów w tej zbiorowości (55,4%) stwierdziło brak znaczenia pomocy uzyskanej z OWES na swoją sytuację. Natomiast w obszarze samorządów gospodarczych, kółek rolniczych, żadna jednostka nie stwierdziła, że ich sytuacja poprawiłaby się bez wsparcia otrzymanego z OWES.

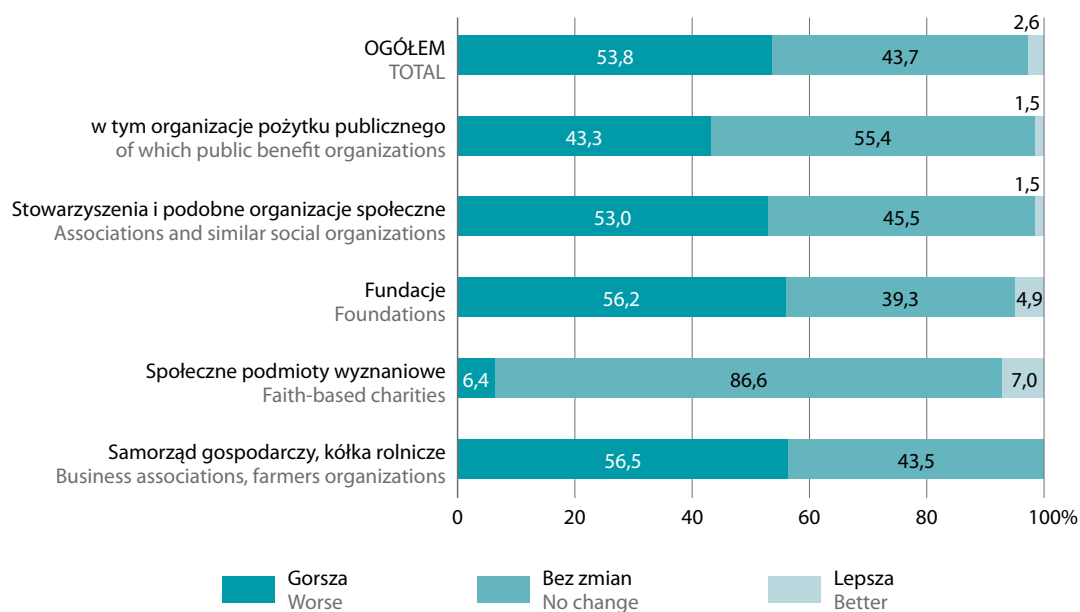
Mapa 11. Struktura organizacji non-profit korzystających z usług OWES w 2019 r. według oceny usług OWES w województwach i regionach.

Map 11. Structure of non-profit organizations using OWES services in 2019 according to the assessment of OWES services in voivodships and regions

Wykres 2.8. Opinia organizacji na temat ich sytuacji, gdyby nie skorzystały z usług OWES w 2019 r.

Chart 2.8. The organization's opinion on their situation if they did not use OWES services in 2019

2.3. Zatrudnienie i jego reintegracyjne aspekty

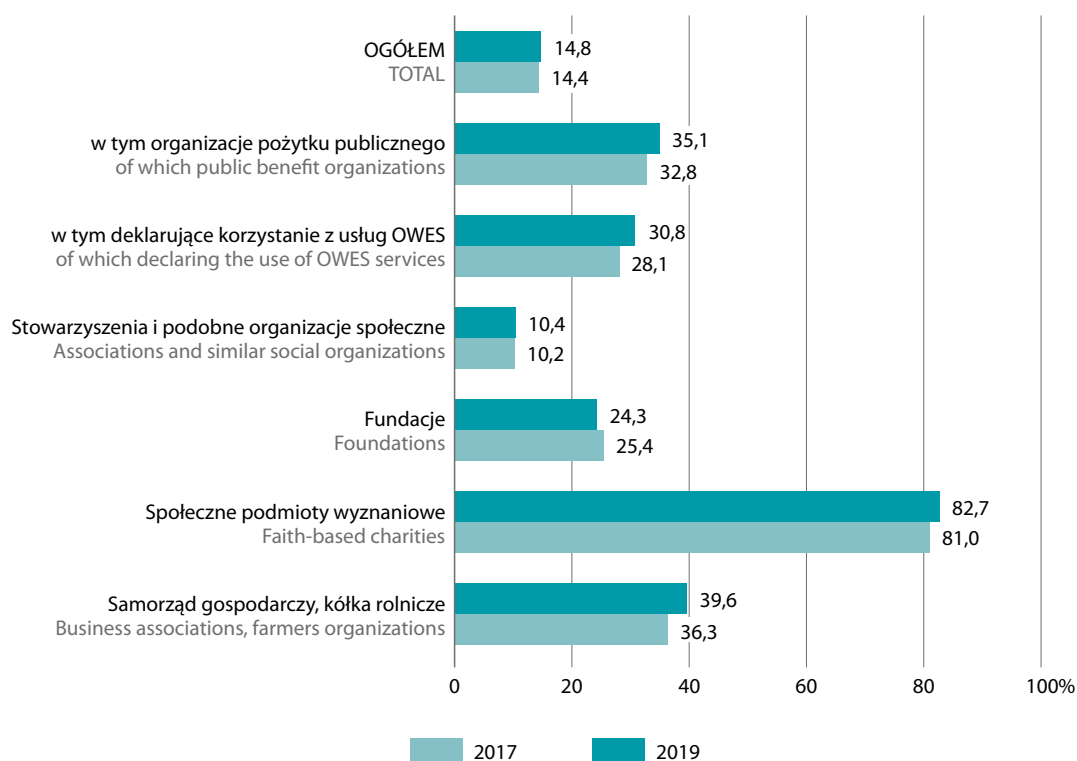
2.3. Employment and its reintegration aspects

Pracownicy etatowi są to pracownicy zatrudnieni na podstawie stosunku pracy tj. na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru lub stosunku służbowego.

W 2019 r. 14,8% organizacji non-profit zatrudniało pracowników etatowych. Najwyższy udział takich organizacji odnotowano wśród społecznych podmiotów wyznaniowych (82,7%). Ponadto pracowników etatowych relatywnie często zatrudniały organizacje prowadzące zarówno odpłatną działalność statutową, jak i działalność gospodarczą (56,2%), a także wskazujące jako główną dziedzinę swojej działalności rynek pracy, aktywizację zawodową (46,6%) lub sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe (35,7%).

Wykres 2.9. Odsetek organizacji non-profit zatrudniających pracowników etatowych według rodzaju organizacji

Chart 2.9. Percentage of non-profit organizations employing full-time employees by type of organization

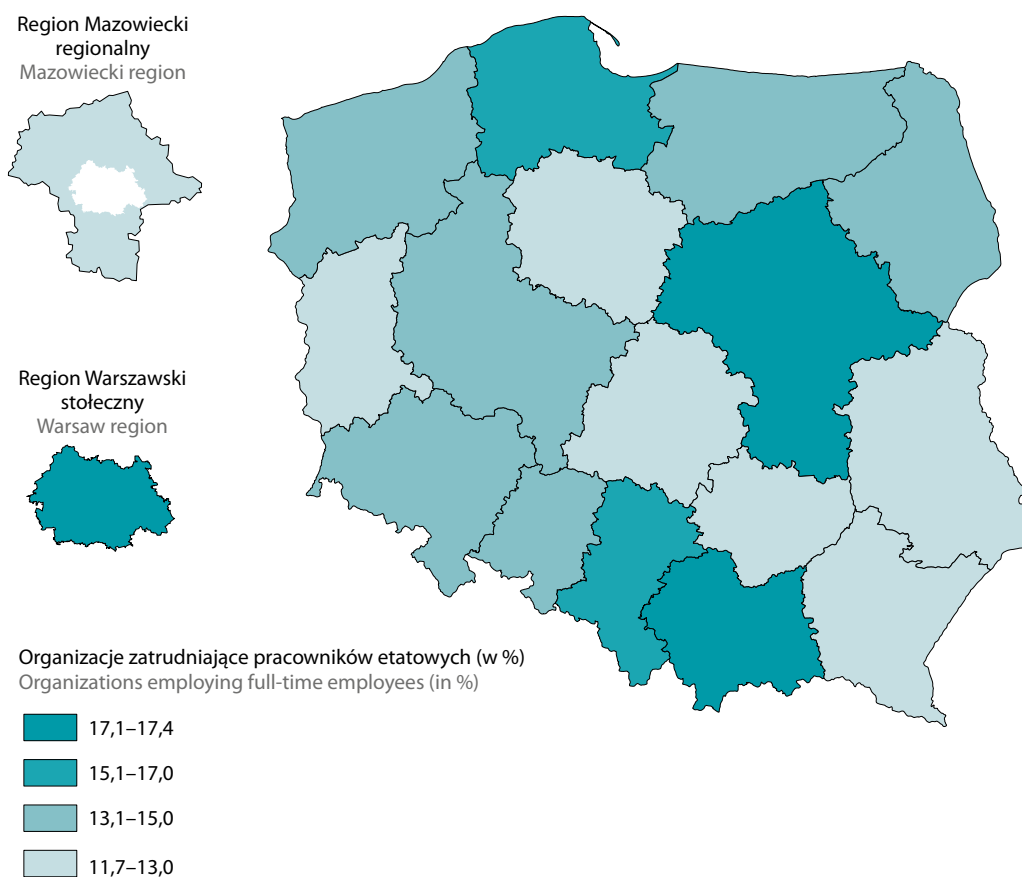

Między 2017 r. a 2019 r. odsetek organizacji zatrudniających nieznacznie się zwiększył (14,4% wobec 14,8%), wyraźnie wyższy wzrost odnotowano wśród samorządu gospodarczego, kółek rolniczych (o 3,3 p. proc.), organizacji korzystających z usług OWES (o 2,7 p. proc.) oraz organizacji pożytku publicznego (2,3 p. proc.).

Rozpowszechnienie zatrudniania pracowników etatowych było najwyższe wśród organizacji z regionu warszawskiego stołecznego – 20,9%. Relatywnie wysoki udział organizacji zatrudniających na podstawie stosunku pracy odnotowano również w województwie małopolskim (17,1%), pomorskim (16,5%) oraz śląskim (15,7%).

Mapa 12. Odsetek organizacji non-profit zatrudniających pracowników etatowych według województw i regionów w 2019 r.

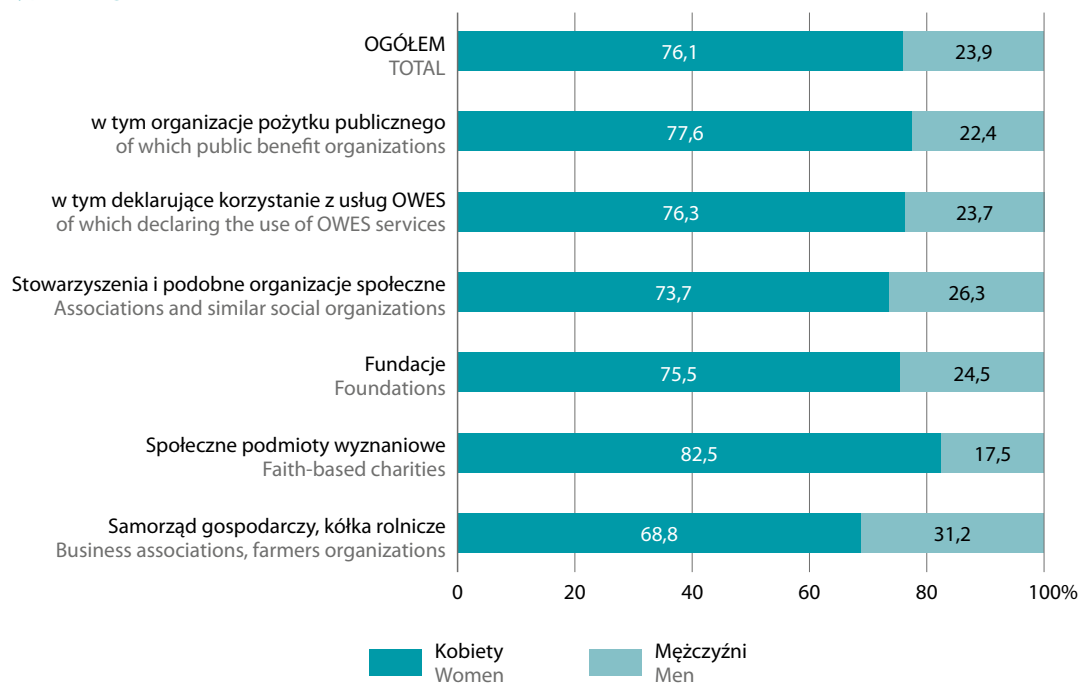
Map 12. Percentage of non-profit organizations employing full-time employees by voivodships and regions in 2019

Na koniec 2019 r. organizacje non-profit zatrudniały na podstawie stosunku pracy łącznie 167,3 tys. osób, w tym dla 133,0 tys. było to główne miejsce pracy. Liczba osób zatrudnionych była o 0,2 tys. niższa niż w 2017 r. Przeciętnie na jedną organizację zatrudniającą w ramach stosunku pracy przypadało około 12,8 pracowników etatowych, podczas gdy w 2017 r. było to 11,5 osoby. Wzrost średniej liczby pracowników, przy nieznacznym obniżeniu się ogólnej liczby osób pracujących wynikał ze zmniejszenia się liczby organizacji aktywnych, w tym zatrudniających pracowników etatowych. Mediana w 2019 r. pozostała na tym samym poziomie co w 2017 r. i wyniosła 3,0 pracowników.

Wykres 2.10. Odsetek kobiet i mężczyzn wśród pracowników etatowych zatrudnionych w organizacjach non-profit według rodzaju organizacji - stan na dzień 31.12.2019 r.

Chart 2.10. Percentage of women and men among full-time employees employed in non-profit organizations by type of organization - as of 31.12.2019

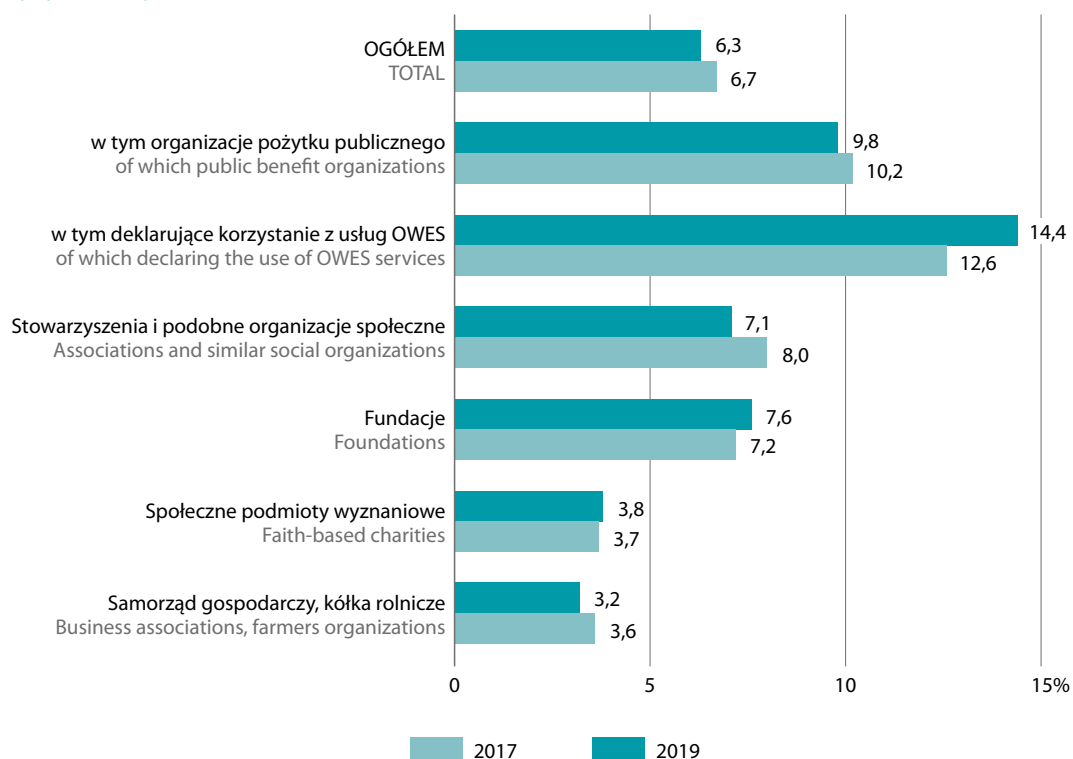

Kobiety stanowiły około 3/4 ogółu etatowych pracowników w organizacjach non-profit. Szczególnie wysoki udział kobiet wśród osób zatrudnionych odnotowano w społecznych podmiotach wyznaniowych (82,5%), a także w organizacjach działających w zakresie ochrony zdrowia (83,5%), pomocy społecznej i humanitarnej (79,7%) oraz edukacji i wychowania, badań naukowych (79,6%).

Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym to osoby, które w momencie podjęcia zatrudnienia w podmiocie należały do jednej z następujących grup: bezrobotni; osoby do 30. roku życia lub po ukończeniu 50. roku życia, jeśli posiadały status osoby poszukującej pracy; osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu lub niewykonujące innej pracy zarobkowej; osoby niepełnosprawne; bezdomni; uzależnieni od alkoholu lub innych środków odurzających; osoby z zaburzeniami psychicznymi; osoby zwolnione z zakładów karnych; uchodźcy; osoby podlegające ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym wymiarze, jeżeli ich dochód wynosi nie więcej niż dochód z 6 hektarów przeliczeniowych; osoby spełniające kryteria dochodowe umożliwiające przyznanie świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej; osoby usamodzielniane.

Wykres 2.11. Odsetek osób niepełnosprawnych wśród pracowników etatowych zatrudnionych w organizacjach non-profit według rodzaju organizacji - stan na dzień 31.12

Chart 2.11. Percentage of people with disabilities among full-time employees employed in non-profit organizations by type of organization - as of 31.12

Osoby niepełnosprawne zatrudniało na koniec grudnia 2019 r. 2,7% ogółu organizacji non-profit, co stanowiło 18,2% organizacji zatrudniających na podstawie stosunku pracy. Natomiast pracownicy z niepełnosprawnością stanowili 6,3% ogółu etatowych pracowników organizacji. Relatywnie wysoki udział takich pracowników odnotowano wśród organizacji deklarujących korzystanie z usług OWES (14,4%), organizacji pożytku publicznego (9,8%), jak również wśród podmiotów prowadzących dodatkowo działalność gospodarczą (9,5%). Osoby niepełnosprawne wśród etatowych pracowników szczególnie często zatrudniały organizacje działające na rzecz rynku pracy i aktywizacji zawodowej (20,8%), a następnie w pomocy społecznej i humanitarnej (11,1%).

W porównaniu z 2017 r., odsetek osób niepełnosprawnych wśród pracowników etatowych zatrudnionych w organizacjach non-profit, zmalał o 0,4 p. proc. Największy wzrost tego wskaźnika nastąpił wśród organizacji deklarujących korzystanie z usług OWES – o 1,8 p. proc., natomiast spadek odnotowano w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych – o 0,9 p. proc.

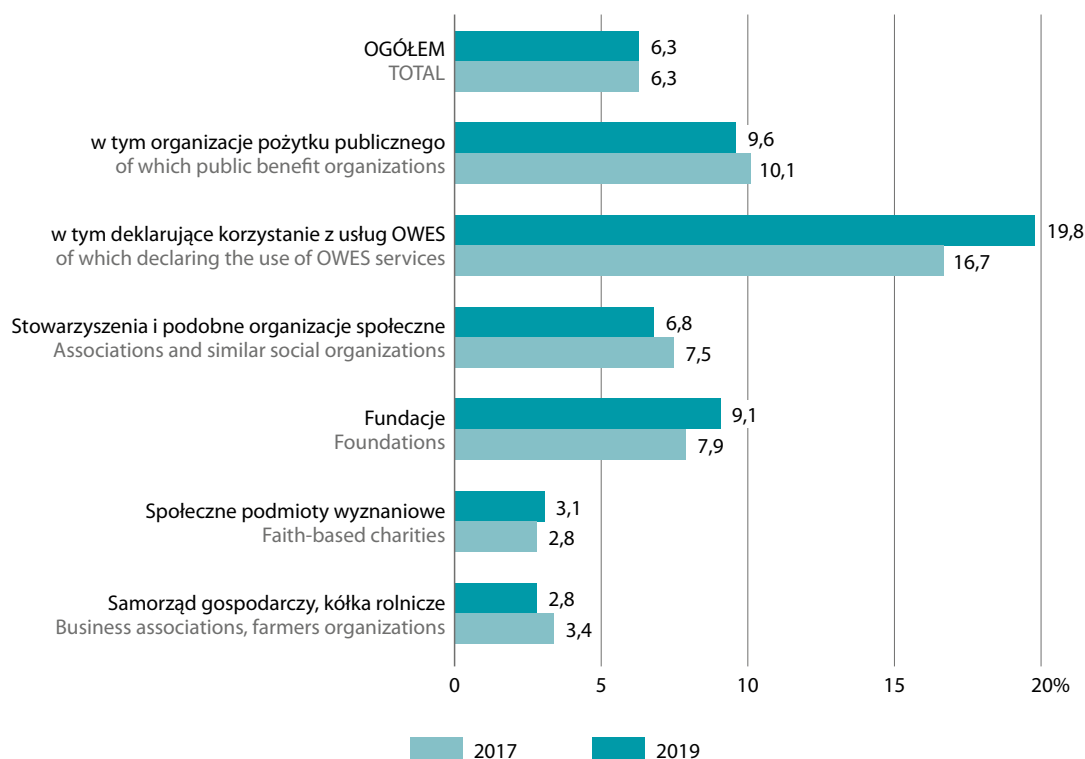
Analizując dane według dziedziny działalności w odniesieniu od 2017 r., w ramach działań na rzecz rynku pracy i aktywizacji zawodowej, odsetek organizacji zmalał o 3,6 p. proc., natomiast w przypadku pomocy społecznej i humanitarnej poziom jednostek pozostał praktycznie na tym samym poziomie (spadek o 0,1 p. proc.).

Wśród osób niepełnosprawnych ponad 3/5 stanowiły kobiety. Największy odsetek kobiet z orzeczoną niepełnosprawnością wystąpił w społecznych podmiotach wyznaniowych, natomiast w przypadku mężczyzn, największy odsetek odnotowano w organizacjach deklarujących korzystanie z usług OWES.

Posiadanie na koniec 2019 r. pracowników, którzy w momencie podjęcia zatrudnienia w organizacji non-profit przynależeli do jednej z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, zadeklarowało 19,1% podmiotów zatrudniających pracowników na umowę o pracę. Osoby te stanowiły 6,3% pracowników etatowych.

Wykres 2.12. Odsetek osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród pracowników etatowych według rodzaju organizacji – stan na dzień 31.12

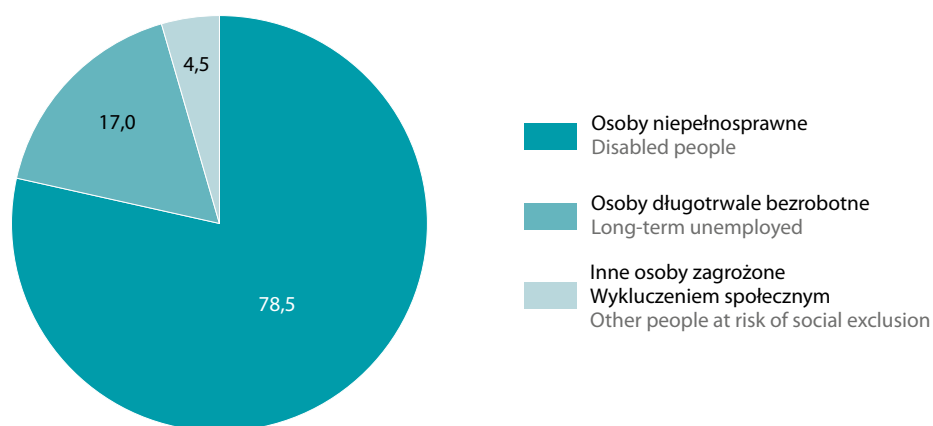
Chart 2.12. Percentage of people from groups at risk of social exclusion among full-time employees by type of organization - as at 31.12

Pracowników z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym relatywnie często zatrudniały organizacje non-profit korzystające z usług OWES (49,3% organizacji i 19,8% pracowników, względem wszystkich osób zatrudnionych na umowę o pracę), a następnie podmioty działające w obszarze rynku pracy, aktywizacji zawodowej (odpowiednio 35,3% i 23,6%) oraz pomocy społecznej i humanitarnej (33,9% i 10,7%). Wysokie udziały odnotowano także wśród OPP (odpowiednio 31,1% i 9,6%).

Wykres 2.13. Struktura zatrudnionych osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w organizacjach non-profit – stan na dzień 31.12.2019 r.

Chart 2.13. Structure of employed people from groups at risk of social exclusion in non-profit organizations - as at 31.12.2019

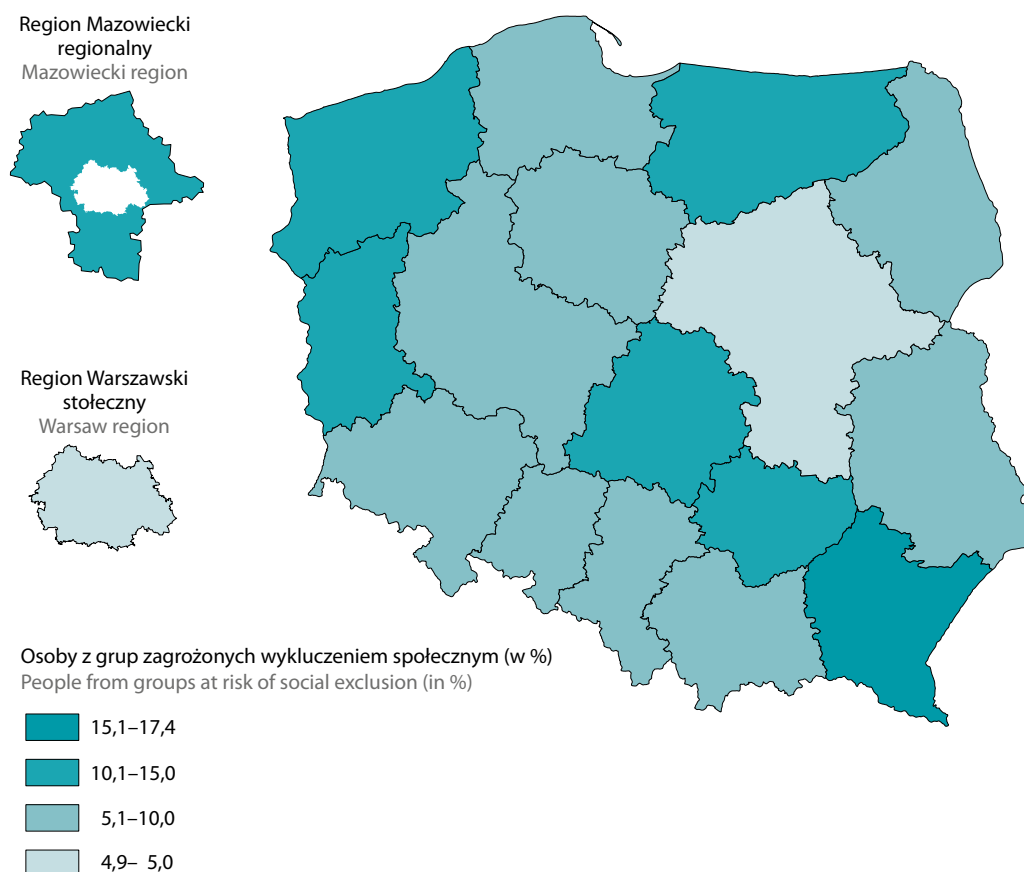
Odnosząc się do 2017 r. odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznym względem pracowników etatowych, w 2019 r. pozostał na tym samym poziomie. Natomiast największe różnice zaobserwowano wśród osób zatrudnionych w organizacjach deklarujących korzystanie z usług OWES – wzrost o 3,1 p. proc., w fundacjach – wzrost o 1,2 p. proc oraz stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych – spadek – 0,7 p. proc.

W strukturze zatrudnionych osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym dominowały osoby niepełnosprawne (78,5%).

Relatywnie wysokie udziały osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród zatrudnionych pracowników na umowę o pracę, odnotowano w województwach: podkarpackim, zachodniopomorskim, warmińsko-mazurskim i lubuskim. Z kolei małą część stanowili tacy pracownicy wśród personelu organizacji non-profit w województwie mazowieckim, a szczególnie w regionie warszawskim stołecznym.

Mapa 13. Odsetek osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród pracowników etatowych według województw i regionów – stan na dzień 31.12.2019 r.

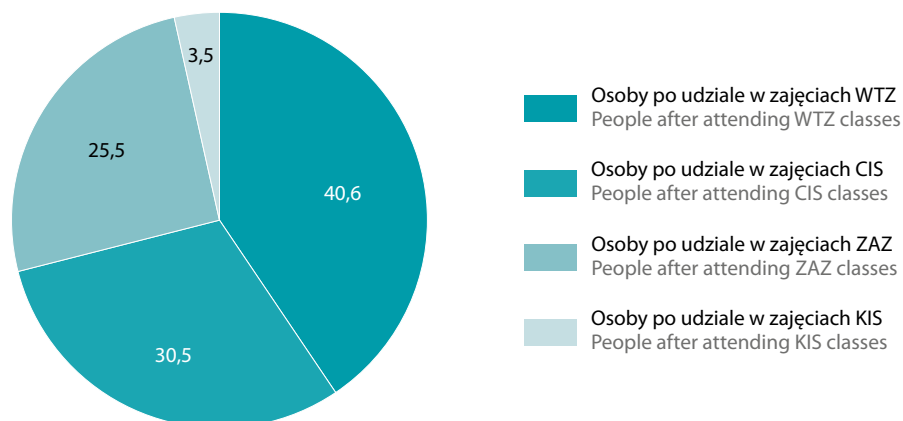
Map 13. Percentage of people from groups at risk of social exclusion among full-time employees by voivodships and regions - as at 31.12.2019

Wśród pracowników, zatrudnionych przez organizacje non-profit, na koniec grudnia 2019 r. znajdowały się także osoby zatrudnione po zakończeniu udziału w zajęciach jednostek reintegracji społeczno-zawodowej, takich jak centra lub kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej oraz zakłady aktywności zawodowej. Jednakże poziom zatrudnienia takich osób był relatywnie niski - jedynie 1,0% organizacji zatrudniających na umowę o pracę wykazało zatrudnienie pracowników będących po zakończeniu udziału w zajęciach w CIS, KIS, WTZ lub ZAZ. Natomiast udział takich pracowników wśród osób zatrudnionych na etat wyniósł 0,4%.

Wykres 2.14. Struktura zatrudnionych osób po zakończeniu udziału w zajęciach w jednostkach reintegracji społeczno-zawodowej w organizacjach non-profit według rodzaju placówki – stan na dzień 31.12.2019 r.

Chart 2.14. Structure of employed persons after completing participation in classes in socio-occupational reintegration units in non-profit organizations by type of institution - as at 31.12.2019

Podobnie, jak w przypadku zatrudniania osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, miejscem pracy dla osób po ukończeniu zajęć w CIS, KIS, WTZ lub ZAZ relatywnie często były organizacje działające na rzecz rynku pracy, aktywizacji zawodowej (6,5% organizacji i 2,2% pracowników etatowych) lub korzystające z usług OWES (odpowiednio 4,9% i 1,5%). Ponadprzeciętny udział wystąpił także wśród OPP (odpowiednio 2,2% i 0,8%) oraz organizacji zajmujących się pomocą społeczną i humanitarną (2,5% i 0,9%).

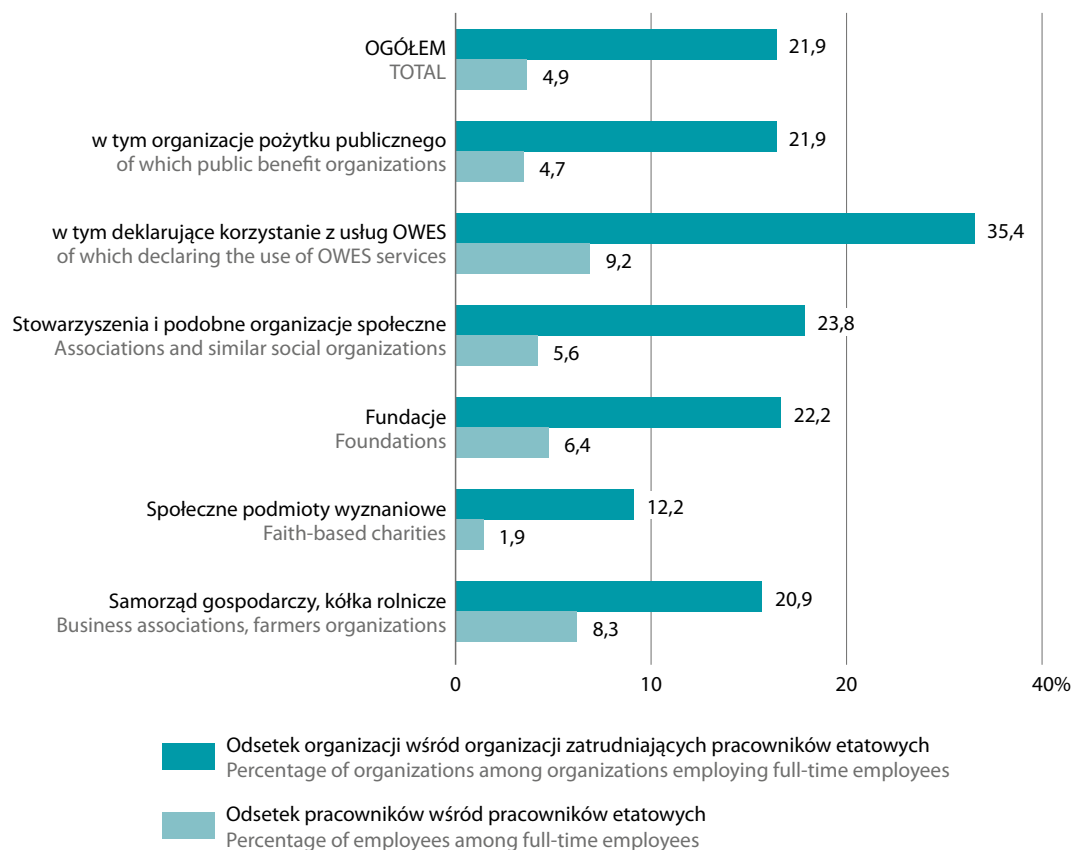
W strukturze osób zatrudnionych po zakończeniu udziału w zajęciach jednostek reintegracji społeczno-zawodowej przeważały osoby, które opuściły warsztaty terapii zajęciowej (40,6%), 30,5% stanowili pracownicy, którzy ukończyli zajęcia w centrum integracji społecznej, 25,5% – osoby po udziale w zajęciach w zakładach aktywności zawodowej, a jedynie 3,5% – osoby po udziale w klubie integracji społecznej.

Ponad co piąta organizacja zatrudniająca pracowników etatowych (21,9%) dała angaż co najmniej jednej osobie, która otrzymała za grudzień 2019 r. wynagrodzenie brutto nieprzekraczające wynagrodzenia minimalnego, tj. 2250 zł. Od 2017 r. odsetek organizacji, które zatrudniały pracowników z wynagrodzeniem nieprzekraczającym minimalnego, wzrósł o 3,1 p. proc. Łącznie, na dzień 31.12.2019 r., zatrudnionych było 8,2 tys. takich pracowników, co stanowiło 4,9% ogółu osób zatrudnionych w organizacjach non-profit na umowy o pracę. Pracownicy, którzy w momencie zatrudnienia w organizacji należeli do grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym stanowili 23,2% pracowników otrzymujących co najwyżej minimalne wynagrodzenie (w 2017 r. 24,0%).

Relatywnie wysokie udziały zarówno organizacji zatrudniających pracowników, którzy otrzymali wynagrodzenie nieprzekraczające wynagrodzenia minimalnego, jak i pracowników otrzymujących takie wynagrodzenie odnotowano wśród organizacji deklarujących korzystanie z usług OWES (odpowiednio 35,4% i 9,2%), a także prowadzących odpłatną działalność statutową bez działalności gospodarczej (23,1% i 4,8%) oraz działalność statutową z działalnością gospodarczą (22,1% i 3,9%). Często takich pracowników zatrudniały również organizacje zajmujące się łowiectwem (55,5%), ratownictwem (41,9%), czy działające w dziedzinie prawa i jego ochrony, prawa człowieka (30,7%).

Wykres 2.15. Odsetek organizacji non-profit zatrudniających pracowników, którzy otrzymali w grudniu wynagrodzenie brutto nieprzekraczające wynagrodzenia minimalnego^a oraz odsetek pracowników otrzymujących takie wynagrodzenie według rodzaju organizacji – stan na dzień 31.12.2019 r.

Chart 2.15. Percentage of non-profit organizations employing employees who received gross wages not exceeding the minimum^a wage in December and the percentage of employees receiving such remuneration by type of organization - as of 31.12.2019

^a W 2019 r. minimalne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło 2250 zł. Wynagrodzenia osób zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy należało przeliczyć na wynagrodzenie przysługujące w pełnym wymiarze czasu pracy i odnieść do kwoty 2250 zł brutto.
^a In 2019, the minimum monthly gross salary was PLN 2250. The salaries of part-time employees had to be converted into full-time remuneration and referred to the gross amount of PLN 2250.

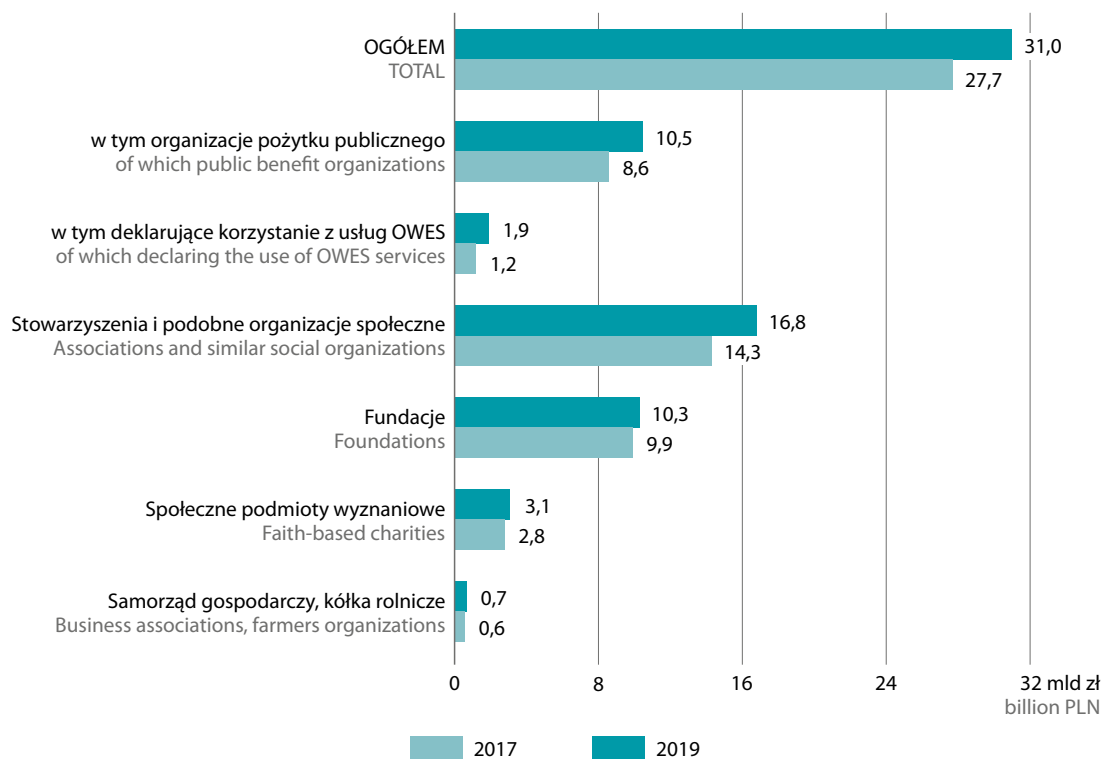
Pracowników z wynagrodzeniem nieprzekraczającym wynagrodzenia minimalnego najrzadziej zatrudniały społeczne podmioty wyznaniowe (12,2%), a także zajmujące się rozwojem lokalnym lub prawem i jego ochroną (12,2%), ochroną zdrowia (15,0%), edukacją i wychowaniem (15,9%). Natomiast analizując jednostki pod względem rodzaju prowadzonej działalności, to tacy pracownicy byli najrzadziej zatrudniani przez organizacje prowadzące wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (20,6%).

2.4. Przychody i ich źródła

2.4. Revenues and their sources

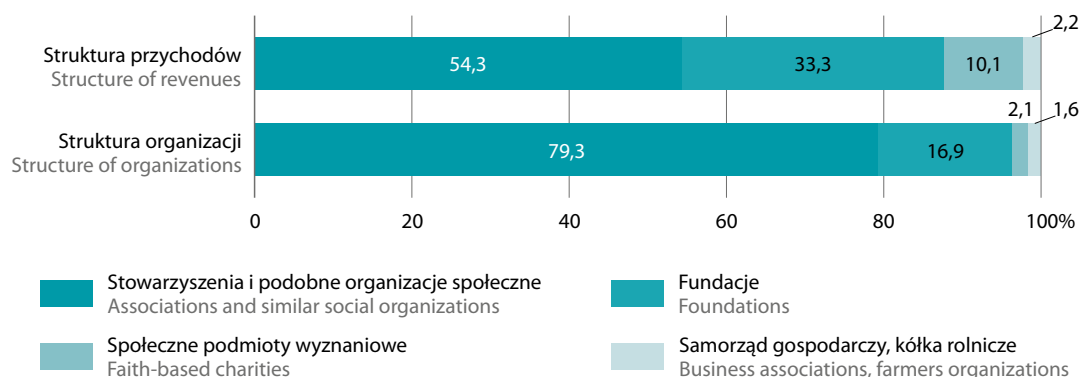
W 2019 r. 92,6% organizacji non-profit wykazało uzyskiwanie przychodów, a łączna wartość zgromadzonych przez nie środków finansowych wyniosła 31,0 mld zł. W stosunku do 2017 r. przychody organizacji non-profit wzrosły o 3,3 mld zł (10,7%). Największy wzrost wykazały stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne. Ich przychody w 2017 r. wyniosły 14,3 mld zł, a w 2019 r. 16,8 mld zł. W żadnej grupie badanych organizacji non-profit nie odnotowano spadku wartości przychodów w porównaniu z 2017 r.

Wykres 2.16. Przychody organizacji non-profit według rodzaju organizacji
Chart 2.16. Revenues of non-profit organizations by organization type

Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, stanowiące najliczniejszą grupę organizacji posiadających przychody, zebrały ponad połowę środków finansowych uzyskanych w 2019 r. Odsetek przychodów uzyskanych przez tę grupę podmiotów był jednak zdecydowanie niższy od ich udziału procentowego w badanej zbiorowości (54,3% w stosunku do 79,3%). Drugą, pod względem liczebności grupę organizacji posiadających przychody, stanowiły fundacje (16,9%). Ich wkład do sumy zgromadzonych środków finansowych był blisko 2-krotnie wyższy niż udział w liczbie podmiotów posiadających przychody i wyniósł 33,3%. Istotny udział w sumie wszystkich przychodów odnotowały także społeczne podmioty wyznaniowe (10,1%), mimo że stanowiły tylko 2,1% ogółu organizacji posiadających środki finansowe.

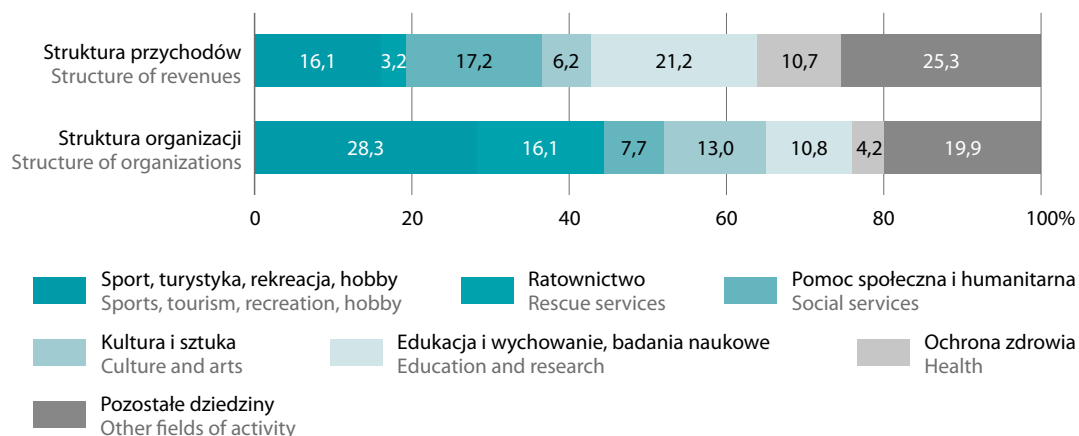
Wykres 2.17. Struktura przychodów i organizacji non-profit według rodzaju organizacji w 2019 r.
Chart 2.17. Revenue and non-profit organizations structure by type of organization in 2019

Z punktu widzenia głównego obszaru działalności organizacji non-profit największy udział w uzyskanych przychodach miały podmioty działające w zakresie edukacji i wychowania oraz badań naukowych. Suma zebranych przez nie środków finansowych stanowiła 21,2% ogółu przychodów, choć ich udział w ogólnej liczbie organizacji posiadających przychody był blisko 2-krotnie niższy (10,8%). W 2019 r. najliczniejszą grupę podmiotów z środkami finansowymi stanowiły organizacje działające głównie w dziedzinie sportu, turystyki, rekreacji, hobby (28,3%). Ich przychody wyniosły 5,0 mld zł, co stanowiło 16,1% wszystkich zgromadzonych środków finansowych. Druga co do wielkości grupa organizacji non-profit posiadających przychody – podmioty działające głównie w obszarze ratownictwa (16,1%) – wypracowała przychód stanowiący tylko 3,2% wszystkich wpływów w 2019 r.

Wykres 2.18. Struktura przychodów i organizacji non-profit według głównej dziedziny działalności statutowej w 2019 r.

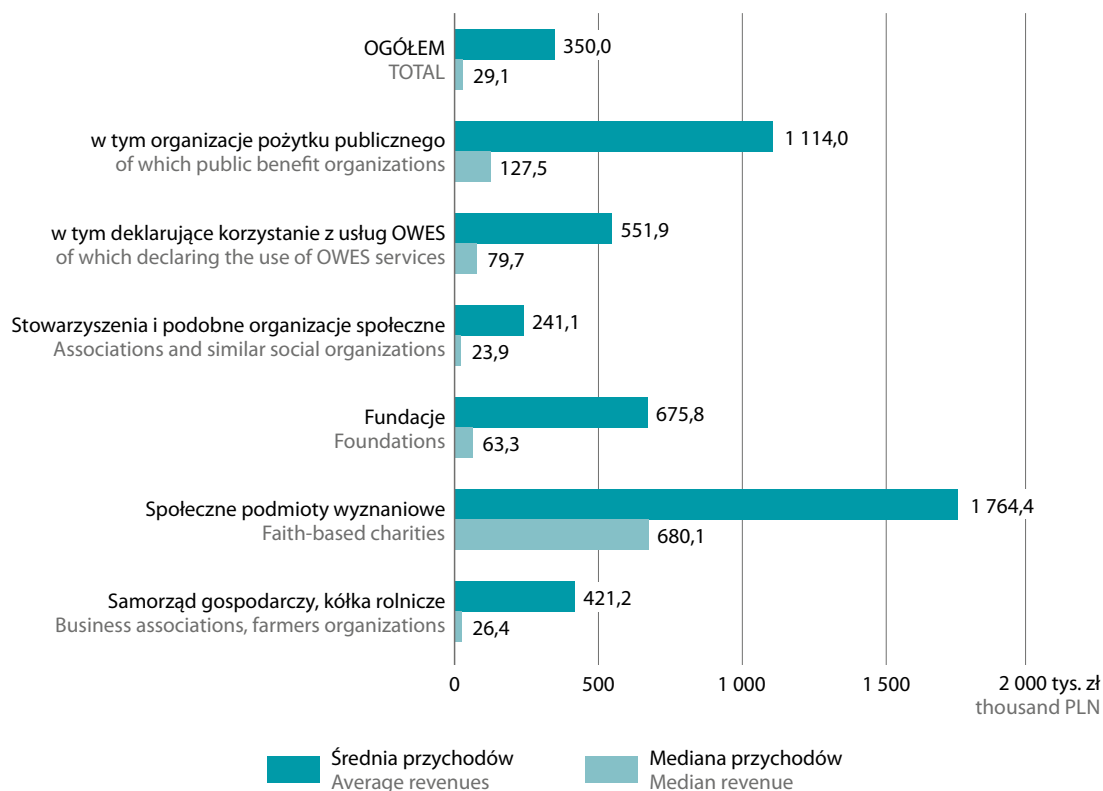
Chart 2.18. Structure of revenues and non-profit organizations by the main field of mission-activity in 2019

Organizacje non-profit charakteryzowały się znacznym zróżnicowaniem finansowym, czego dowodem jest duże rozwarstwienie pomiędzy wysokością średnich i median uzyskanych przychodów. Przeciętna wartość budżetu organizacji non-profit w 2019 r. wyniosła 350,0 tys. zł. Jednocześnie połowa badanych organizacji non-profit osiągnęła przychód nieprzekraczający 29,1 tys. zł. W 2017 r. zarówno wartość średniej jak i mediany była niższa i wyniosła odpowiednio 301,4 tys. zł i 19,9 tys. zł. Pod względem średniej wartości przychodów największe wpływy osiągnęły społeczne podmioty wyznaniowe – 1764,4 tys. zł, a najniższą średnią wartość przychodów odnotowano wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (241,1 tys. zł). Mediana przychodów również była najwyższa w społecznych podmiotach wyznaniowych (680,1 tys. zł). Przeciętne przychody organizacji korzystających z usług OWES wyniosły 551,9 tys. zł. W połowie organizacji deklarujących korzystanie z usług OWES wysokość przychodów nie przekroczyła 79,7 tys. zł. Największy wzrost średniej wartości przychodów wystąpił wśród organizacji pożytku publicznego (o

180,8 tys. zł w porównaniu z 2017 r.). Tylko w jednej grupie organizacji non-profit – w fundacjach – średnia wartość przychodów uległa zmniejszeniu (z 696,2 tys. zł w 2017 r. do 675,8 tys. zł w 2019 r.) Największa różnica pomiędzy medianą a średnimi przychodami została zaobserwowana wśród organizacji samorządu gospodarczego i kółek rolniczych (średnia była 16-krotnie wyższa od mediany). Warto zaznaczyć, że w stosunku do 2017 r. dysproporcje pomiędzy wartościami median a średnich zmniejszyły się we wszystkich badanych grupach organizacji non-profit.

Wykres 2.19. Średnie i mediany przychodów organizacji non-profit według rodzaju organizacji w 2019 r.
Chart 2.19. Average and median revenues of non-profit organizations by organization type in 2019

Ponad połowa z całkowitej sumy przychodów organizacji non-profit pochodziła ze źródeł o charakterze nierynkowym (60,6%). W tej kategorii największy udział miały środki publiczne (47,3%), wśród których istotne znaczenie miały dotacje pozyskane od administracji rządowej i samorządowej według liczby odbiorców (16,2%) oraz dotacje udzielone w ramach otwartych konkursów ofert (15,4%). Przychody z funduszy europejskich i publicznych środków zagranicznych stanowiły 1/10 ogółu przychodów. Z kolei dofinansowanie do wynagrodzeń lub składek na ubezpieczenia społeczne osób zatrudnionych niecały 1,0% łącznej sumy przychodów.

Tablica 2.1. Struktura przychodów organizacji non-profit według rodzaju organizacji w 2019 r.
 Table 2.1. Structure of non-profit organizations revenues by type of organization in 2019

Wyszczególnienie Specification				Forma prawna i organizacyjna Legal and organizational form			
	Ogółem Total	w tym OPP in which Public benefit organiza- tions	w tym korzy- stające z usług OWES of which using OWES services	stowarzy- szenia i podobne organizacje associa- tions and similar social organiza- tions	fundacje founda- tions	społeczne podmioty wyznani- owe faith-based charities	samorząd gospodar- czy, kółka rolnicze Business as- sociations, farmers organiza- tions
Ogółem przychody (mld zł) Total revenues (PLN billion)	31,0	10,5	1,9	16,8	10,3	3,1	0,7
	% w kolumnie % in column						
Przychody o charakterze rynkowym Market revenues	33,3	20,2	18,1	33,4	31,8	32,7	56,6
działalność gospodarcza unrelated business activity	13,5	7,4	7,7	12,0	15,5	9,5	37,9
odpłatna działalność statutowa paid missionrelated	17,7	11,0	9,2	19,1	14,0	22,1	17,2
zamówienia publiczne public procurement	0,9	0,5	0,7	1,1	0,7	0,3	0,4
odsetki i dywidendy interest and dividends	1,3	1,4	0,5	1,1	1,7	0,7	1,1
Przychody o charakterze nierynkowym Non-market revenues	60,6	76,5	79,6	57,1	67,1	66,3	23,7
publiczne, w tym: public funds, in which:	47,3	55,7	69,2	48,5	44,0	57,4	23,4
dotacje udzielane w trybie otwartego konkursu ofert subsidies awarded in the form of an open tender competition	15,4	18,0	22,4	19,5	9,7	15,2	2,7
dotacje przyznane według liczby odbiorców grants awarded according to the number of recipients	16,2	18,9	18,8	17,6	8,6	35,7	7,4
dofinansowanie do wynagrodzeń lub składek na ubezpieczenia społeczne co-financing of salaries or social security contributions	0,9	1,6	2,4	1,0	0,6	1,0	0,2
UE, zagranica EU, abroad	10,4	7,1	19,9	7,5	17,1	3,6	11,7

Tablica 2.1. Struktura przychodów organizacji non-profit według rodzaju organizacji w 2019 r. (dok.)
 Table 2.1. Structure of non-profit organizations revenues by type of organization in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	w tym OPP in which Public benefit organiza- tions	w tym korzystające z usług OWES of which using OWES services	Forma prawna i organizacyjna Legal and organizational form			
				stowarzy- szenia i podobne organizacje associa- tions and similar social organiza- tions	fundacje founda- tions	społeczne podmioty wyznaniowe faith-based charities	samorząd gospodarczy, kółka rolnicze Business as- sociations, farmers organiza- tions
niepubliczne private funds	13,2	20,9	10,3	8,6	23,1	8,9	0,3
Składki członkowskie i inne przychody Membership dues and other income	6,2	3,3	2,3	9,5	1,1	1,0	19,7

Udział środków finansowych pochodzących ze źródeł rynkowych kształtował się na poziomie 33,3%. W wyniku prowadzonej działalności gospodarczej wypracowano przychód stanowiący 13,5% wszystkich zgromadzonych środków, a odpłatnej działalności statutowej – 17,7%. Przychody z przetargów oraz zamówień na kwotę poniżej 30 tys. euro (zamówienia publiczne) stanowiły tylko 0,9% przychodów osiągniętych w 2019 r.

Środki finansowe o charakterze nierynkowym były głównym źródłem przychodów większości badanych grup organizacji non-profit. Najwyższy odsetek stanowiły wśród organizacji deklarujących korzystanie z usług OWES (79,6%). We wszystkich przypadkach środki pochodzące ze źródeł publicznych przeważały nad przychodami pozyskanymi ze źródeł niepublicznych. Wśród tych pierwszych największe znaczenie miały dotacje przyznane przez organy administracji publicznej według liczby odbiorców oraz w trybie otwartego konkursu ofert. Stanowiły one od 18,3% do 50,9% ogółu przychodów w zależności od rodzaju organizacji (wyjątkiem był samorząd gospodarczy wraz z kółkami rolniczymi, gdzie ich udział wyniósł 10,1% wszystkich przychodów). Warto zaznaczyć, że prawie 1/5 przychodów organizacji deklarujących korzystanie z usług OWES stanowiły środki z funduszy europejskich i publiczne środki zagraniczne. Dofinansowanie do wynagrodzeń lub składek na ubezpieczenia społeczne, pochodzące z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub Powiatowego Urzędu Pracy, oscyloowało głównie wokół 1,0%. Jego największy udział w sumie wszystkich przychodów odnotowano wśród organizacji deklarujących korzystanie z usług OWES (2,4%).

Przychody o charakterze rynkowym stanowiły dominujące źródło finansowania samorządu gospodarczego, kółek rolniczych (56,6%). Większość tych środków uzyskano w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej (37,9%). Tylko w jednej grupie organizacji – wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych – udział przychodów z zamówień publicznych przekroczył 1,0%.

Biorąc pod uwagę główną dziedzinę działalności, szczególną strukturą przychodów odznaczały się organizacje działające w obszarze wsparcia trzeciego sektora, dla których dominującym źródłem finansowania były środki o charakterze nierynkowym (80,4%), w szczególności pochodzące ze źródeł publicznych (65,0%). Z kolei przychody o charakterze rynkowym stanowiły ponad połowę budżetów organizacji zajmujących się głównie łowiectwem (66,0%), sprawami zawodowymi, pracowniczymi, branżowymi (61,8%) oraz kulturą i sztuką (52,2%). Najwyższy udział przychodów z zamówień publicznych odnotowano wśród organizacji, których głównym obszarem działalności było ratownictwo (11,5%). Przychody z funduszy europejskich i publicznych środków zagranicznych stanowiły ponad połowę budżetu organizacji zajmujących się w przeważającym zakresie wsparciem trzeciego sektora (55,6%). Dofinansowanie do wynagrodzeń lub składek na ubezpieczenia społeczne stanowiło 4,0% ogółu przychodów organizacji działających przede wszystkim

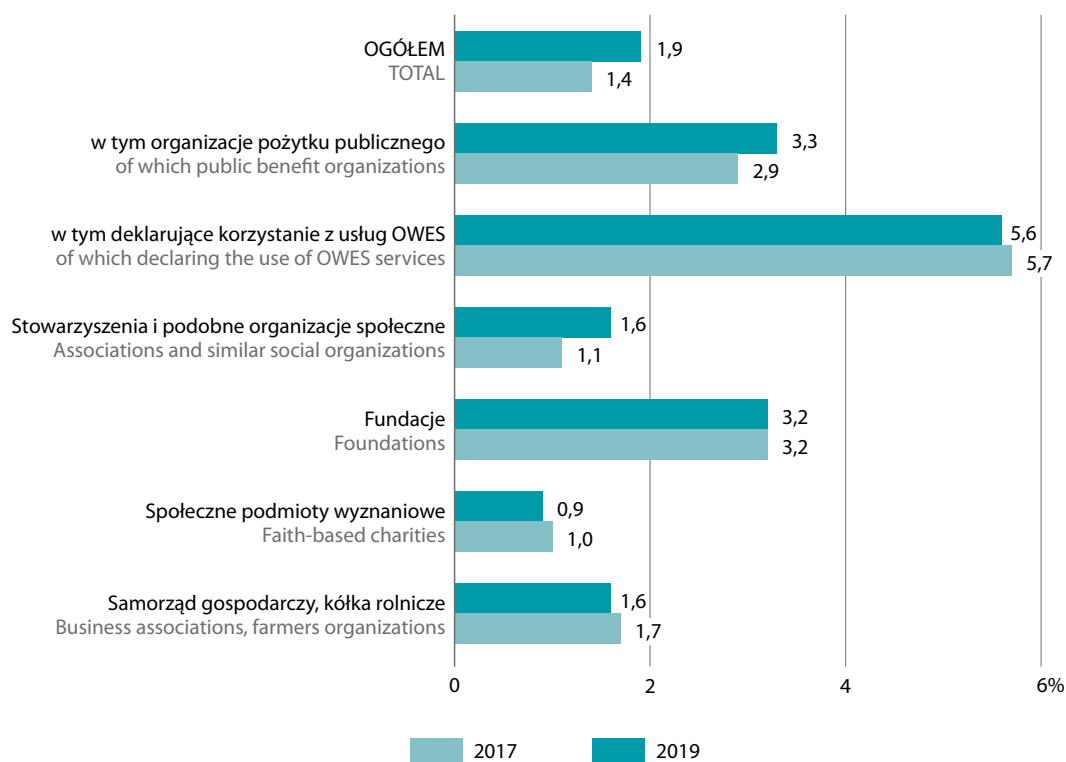
w obszarze rynku pracy oraz aktywizacji zawodowej i był to najwyższy odsetek wśród organizacji z punktu widzenia najważniejszej dziedziny działalności statutowej.

2.5. Pożyczki, kredyty

2.5. Loans, credits

W 2019 r. pożyczkę lub kredyt zaciągnęło 1,7 tys. organizacji non-profit, tj. 1,9% ogółu badanej zbiorowości. Na tym tle wyróżniają się organizacje korzystające z usług OWES, wśród których na dodatkowe wsparcie finansowe zdecydowało się 5,6% organizacji. W porównaniu z 2017 r. odsetek organizacji posiadających pożyczkę lub kredyt zwiększył się o 0,5 p. proc. Największy wzrost odnotowano w grupie stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (z 1,1% w 2017 r. do 1,6% w 2019 r.)

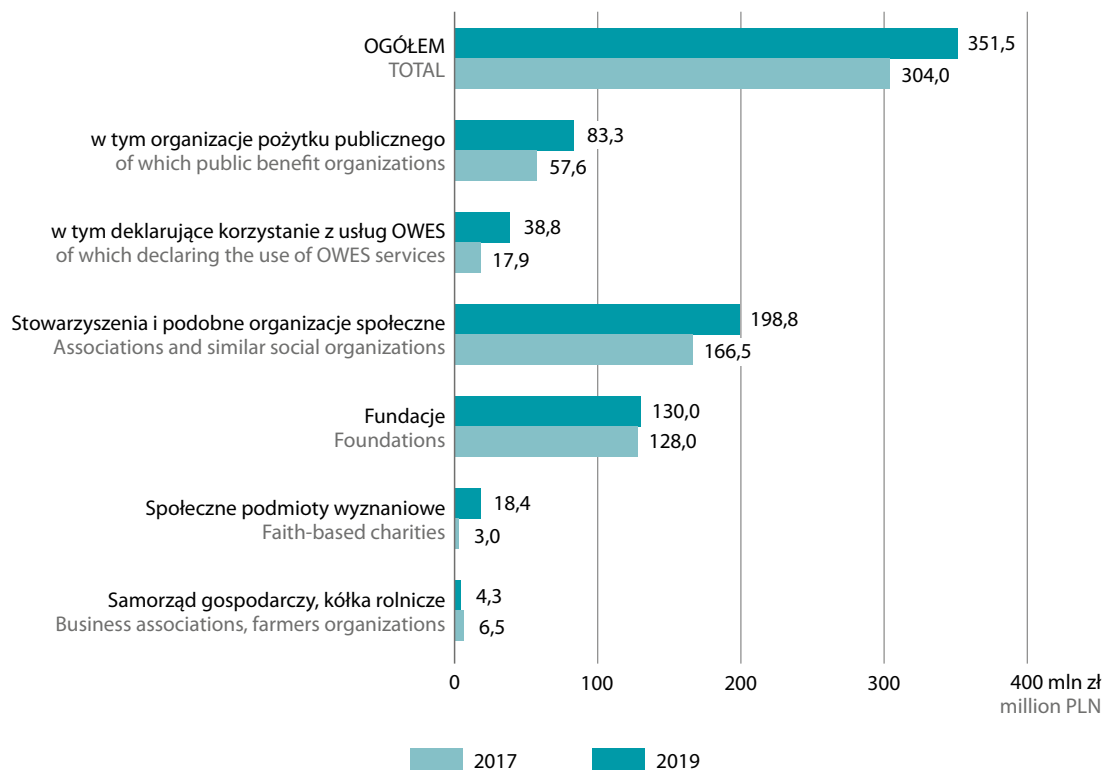
Wykres 2.20. Odsetek organizacji non-profit posiadających pożyczkę lub kredyt
Chart 2.20. Percentage of non-profit organizations holding a loan or credit

W 2019 r. suma pożyczek i kredytów zaciągniętych przez organizacje non-profit wyniosła 351,5 mln zł. W porównaniu z 2017 r. kwota ta wzrosła o 47,5 mln zł, a największy wzrost odnotowano wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (ze 166,5 mln zł w 2017 r. do prawie 200,0 mln zł w 2019 r.). Warto zaznaczyć, że w stosunku do 2017 r. społeczne podmioty wyznaniowe ponad 6-krotnie zwiększyły wartość zaciągniętych pożyczek i kredytów, a organizacje korzystające z usług OWES ponad 2-krotnie.

Wykres 2.21. Suma pożyczek i kredytów zaciągniętych przez organizacje non-profit

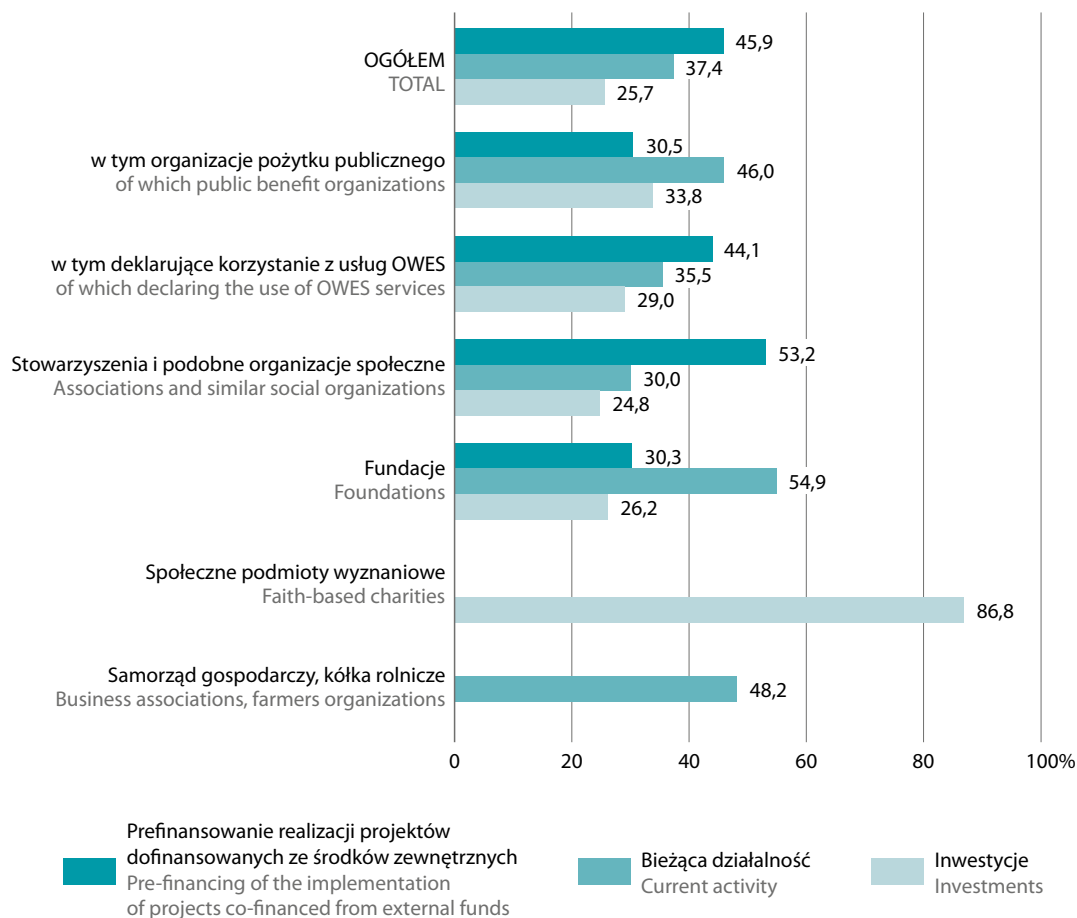
Chart 2.21. Sum of loans and credits taken out by non-profit organizations

Ponad połowę łącznej sumy pożyczek i kredytów w 2019 r. stanowiły zobowiązania stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (56,6%). Fundacje zadłużyły się na łączną kwotę 130,0 mln zł (37,0%), a zobowiązania społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i kółek rolniczych stanowiły 6,5% całkowitej sumy zaciągniętych pożyczek i kredytów.

Wykres 2.22. Odsetek organizacji non-profit według celu przeznaczenia środków finansowych z pożyczki lub kredytu w 2019 r.^{a,b,c}

Chart 2.22. Percentage of non-profit organizations by purpose of allocating funds from a loan or credit in 2019^{a,b,c}

a Dane nie sumują się do 100,0% ze względu na możliwość wskazania więcej niż jednego celu przeznaczenia środków finansowych z pożyczki lub kredytu.

a The data does not add up to 100.0% due to the possibility of indicating more than one purpose of using funds from a loan or credit.

b (0,0) – zjawisko wystąpiło, ale liczebność jednostek mniejsza niż 11 lub liczebność jednostek w przedziale >10 i <50 i jednocześnie odsetek mniejszy niż 0,5%.

b (0.0) – the phenomenon occurred, but the number of units is less than 11 or the number of units occurs in the range of >10 and <50 and at the same time the percentage is less than 0.5%.

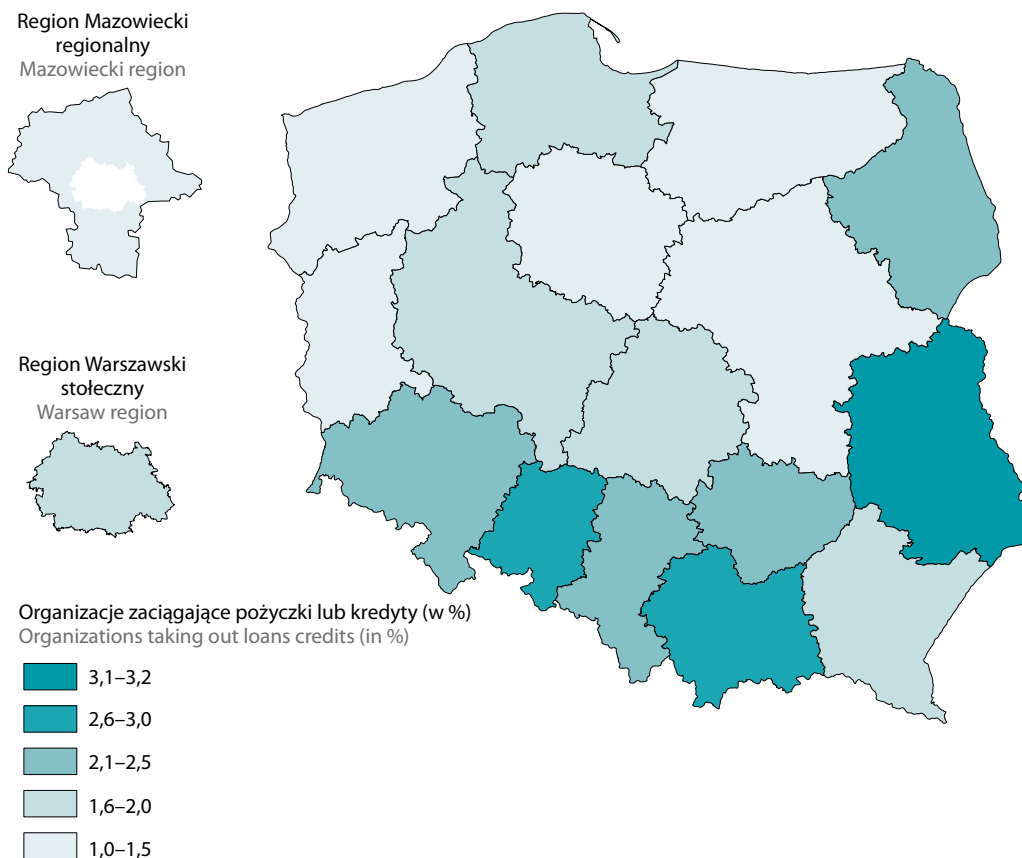
c Z uwagi na niski odsetek organizacji non-profit, które przeznaczyły środki z pożyczki lub kredytu na utworzenie nowych miejsc pracy (poniżej 1,0%), na wykresie nie wyszczególniono powyższego celu.

c Due to the low percentage of non-profit organizations that have allocated funds from a loan or credit to create new jobs (less than 1.0%), the graph does not specify the above objective.

Niespełna połowa organizacji non-profit przeznaczyła środki z pożyczki lub kredytu na prefinansowanie realizacji projektów dofinansowanych ze środków zewnętrznych (45,9%). Ponad 1/3 podmiotów (37,4%) wykorzystała je na opłacenie bieżącej działalności, a na ich zainwestowanie (zakup lub ulepszenie środków trwałych) zdecydowało się 25,7% organizacji. Niecały 1,0% podmiotów non-profit przeznaczył je na utworzenie nowych miejsc pracy. Warto zaznaczyć, że najwyższy odsetek organizacji przeznaczających środki na inwestycje wystąpił wśród społecznych podmiotów wyznaniowych (86,8%), a ponad połowa fundacji (54,9%) przeznaczyła środki z pożyczki lub kredytu na prowadzenie bieżącej działalności.

Mapa 14. Odsetek organizacji non-profit zaciągających pożyczki lub kredyty według województw i regionów w 2019 r.

Map 14. Percentage of non-profit organizations taking out loans by province and region in 2019

Najwyższy odsetek organizacji zaciągających pożyczki lub kredyty wystąpił w województwie lubelskim (3,2%). Warto zaznaczyć, że w 2017 r. odsetek ten wyniósł 0,8% i obok województwa wielkopolskiego (0,8%) był najniższy w całym kraju. W 2019 r. w większości województw udział organizacji posiadających tego rodzaju zobowiązania wahał się między 1,0% a 2,0%.

2.6. Prognozowana sytuacja w kolejnym roku¹³

2.6. Forecasted situation for the next year¹⁴

2.6.1. Prognozowana sytuacja finansowa w 2020 r.

2.6.1. Forecasted financial situation in 2020

Badanie wśród organizacji non-profit przeprowadzono w okresie kwiecień-sierpień 2020 r., w trakcie trwania w Polsce stanu epidemii w związku z rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej wywołanej wiru-

¹³ Zagadnienia związane z prognozowaną sytuacją finansową oraz prognozowanym zatrudnieniem w 2020 r. omówione zostały również w informacji sygnałnej *Organizacje non-profit w czasie epidemii COVID-19 (marzec – sierpień 2020)* dostępnej na stronie internetowej GUS <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/gospodarka-spoleczna-trzeci-sektor/organizacje-non-profit-w-czasie-epidemii-covid-19-marzec-sierpień-2020,20,1.html>

¹⁴ Issues related to the forecast financial situation and employment forecast in 2020 were also discussed in the signal information *Non-profit organizations during the COVID-19 epidemic (March – August 2020)* available on the website of Statistics Poland <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/gospodarka-spoleczna-trzeci-sektor/organizacje-non-profit-w-czasie-epidemii-covid-19-marzec-sierpień-2020,20,1.html>

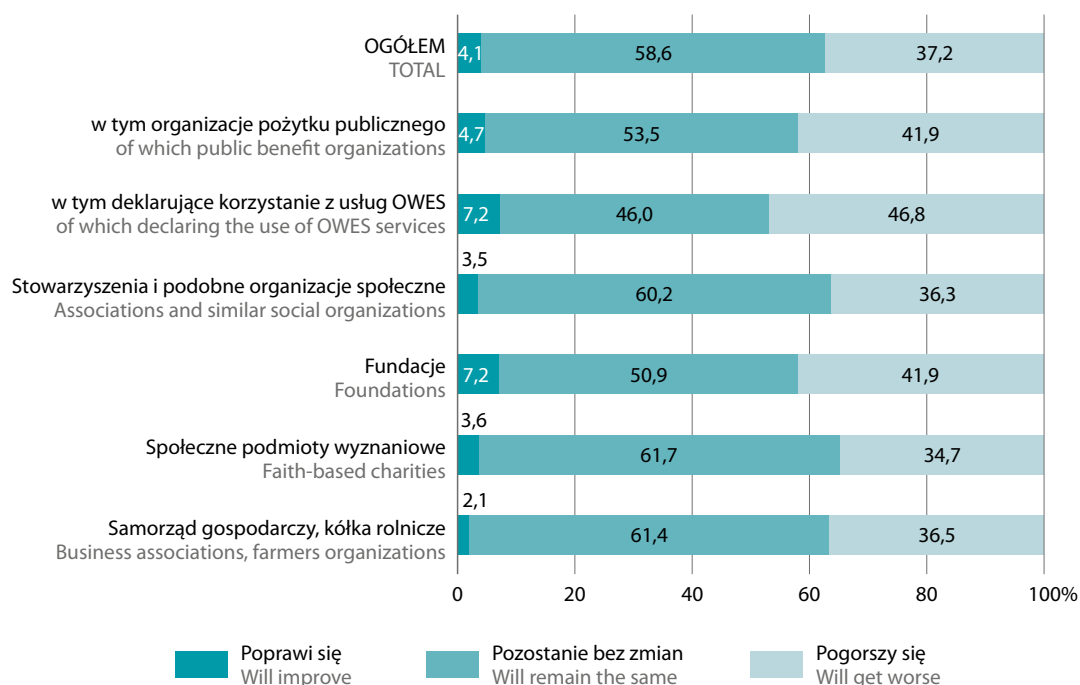
sem SARS-CoV-2, zwanej COVID-19. W okresie tym ponad 1/3 organizacji non-profit przewidywała, że ich sytuacja finansowa pogorszy się w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. (37,2%). Odsetek ten znacząco wzrósł w odniesieniu do prognoz z 2017 r., gdzie pogorszenia sytuacji finansowej w kolejnym roku spodziewało się 9,1% podmiotów.

Ponad połowa organizacji deklarowała, że ich sytuacja finansowa w 2020 r. pozostanie bez zmian (58,6%), a 4,1%, że poprawi się (w 2017 r. odsetki te wyniosły odpowiednio 72,7% oraz 18,2%).

Najczęściej na pogorszenie sytuacji finansowej w 2020 r. wskazywano wśród organizacji deklarujących korzystanie z usług OWES (46,8%), wśród których z kolei w trakcie pomiaru za 2017 r. w największym stopniu spodziewano się poprawy sytuacji finansowej w kolejnym roku (35,2%). Pogorszenia się sytuacji finansowej w 2020 r. oczekiwała również znacząca część organizacji pożytku publicznego i fundacji (po 41,9%), które w 2017 r. ponadprzeciętnie często deklarowały, że ich sytuacja finansowa w 2018 r. poprawi się (odpowiednio 22,7% i 27,9%).

Wykres 2.23. Struktura organizacji non-profit według prognozowanej sytuacji finansowej w 2020 r. w stosunku do 2019 r.

Chart 2.23. Structure of non-profit organizations according to the projected financial situation in 2020 compared to 2019

Odnotowano ujemne wartości wskaźnika¹⁵ przewidywanej sytuacji finansowej we wszystkich rodzajach organizacji non-profit, co świadczy o złej koniunkturze w tym obszarze. Dla porównania w 2017 r. prawie wszystkie podmioty charakteryzowały się dodatnią wartością wskaźnika.

Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej przez organizację działalności, najniższą wartość wskaźnika przewidywanej sytuacji finansowej odnotowano w 2019 r. wśród podmiotów prowadzących zarówno odpłatną działalność statutową, jak i działalność gospodarczą (minus 56,9). Dla porównania w 2017 r. ta grupa organizacji charakteryzowała się najwyższą koniunkturą, a wartość wskaźnika była dodatnia i wyniosła plus 17,9.

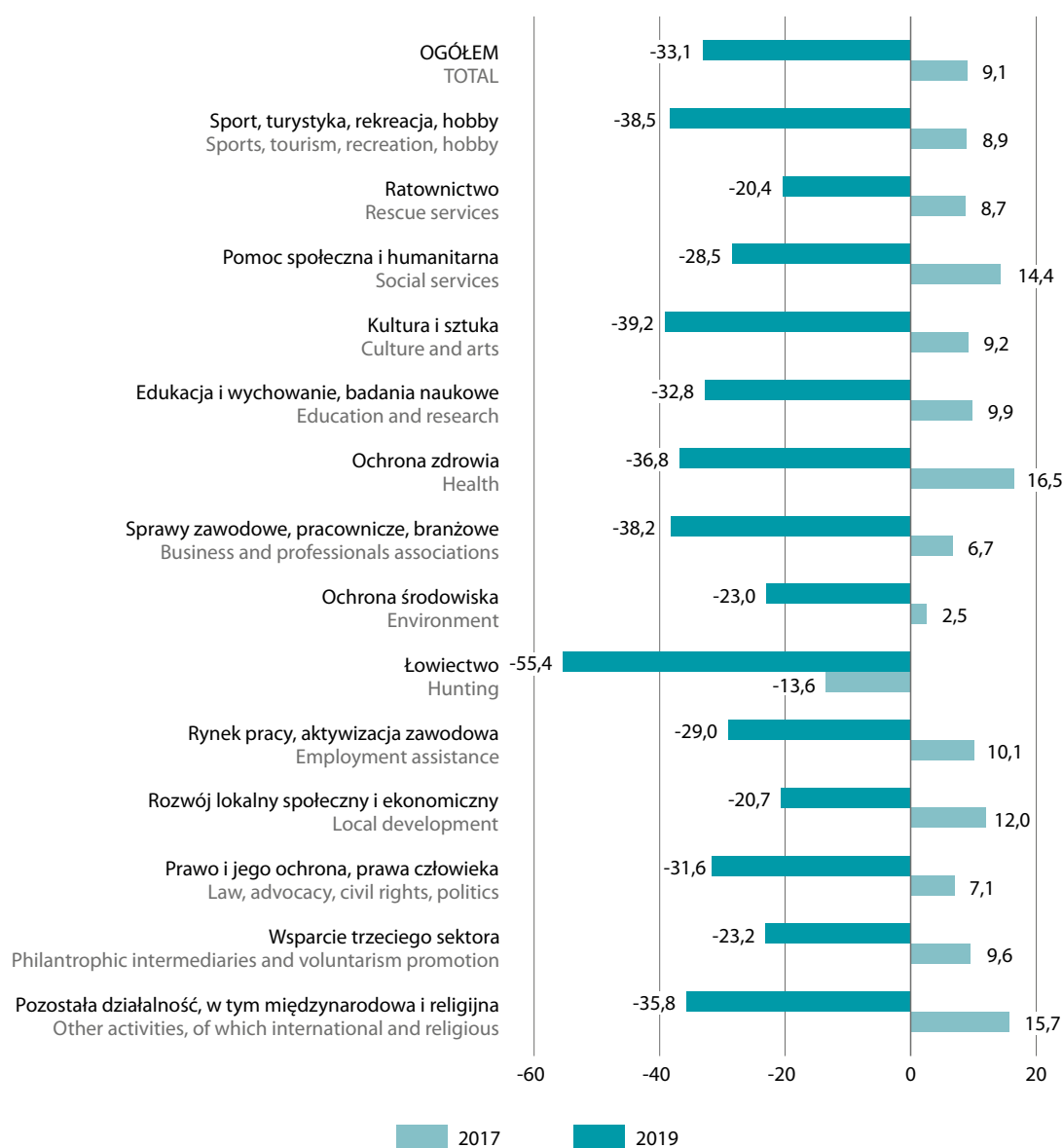
¹⁵ Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej oraz wskaźnik przewidywanego zatrudnienia liczone są jako saldo (różnica) między procentem podmiotów wybierających korzystny z punktu widzenia podmiotu wariant odpowiedzi a procentem jednostek zaznaczających niekorzystny wariant. Wskaźniki przyjmują wartości z przedziału od -100 do +100. Dodatnia wartość wskaźnika oznacza koniunkturę „dobrą”, zaś ujemna – „złą” z punktu widzenia organizacji sektora non-profit.

Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej osiągnął również ujemną wartość w 2019 r. w grupie organizacji prowadzących wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (minus 26,2). Ich sytuacja była jednak nieco lepsza niż organizacji prowadzących odpłatną działalność statutową i działalność gospodarczą. W organizacjach prowadzących wyłącznie nieodpłatną działalność statutową 65,8% prognozowało, że w 2020 r. ich sytuacja finansowa pozostanie bez zmian. Z kolei wśród podmiotów pozyskujących środki poprzez zarówno odpłatną działalność statutową, jak i działalność gospodarczą aż 60,9% spodziewało się pogorszenia sytuacji finansowej w 2020 r.

Ponadprzeciętnie niski poziom koniunktury odnotowano w 2019 r. wśród organizacji zajmujących się łowiectwem (minus 55,4). Organizacje te charakteryzowały się jednak ujemną wartością wskaźnika przewidywanej sytuacji finansowej również w 2017 r.

Wykres 2.24. Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej w organizacjach non-profit w kolejnym roku według głównej dziedziny działalności

Chart 2.24. Indicator of the expected financial situation in non-profit organizations in the following year by the main field of activity

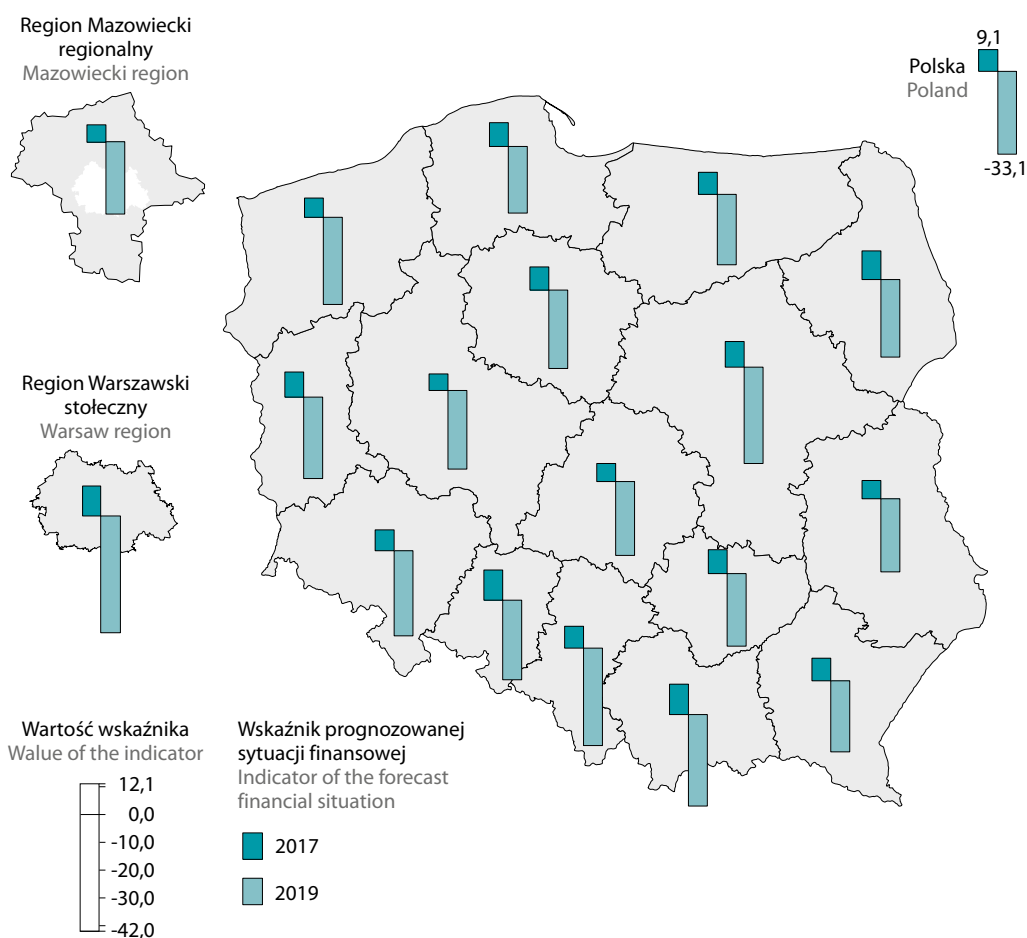

Istotne obniżenie koniunktury w 2019 r. dotyczyło także podmiotów, które w 2017 r. charakteryzowały się najwyższymi wartościami wskaźnika przewidywanej sytuacji finansowej. Przykładowo w organizacjach zajmujących się ochroną zdrowia w 2019 r. wskaźnik wyniósł minus 36,8, a 2017 r. – plus 16,5. Zbliżona sytuacja dotyczyła podmiotów prowadzących pozostałą działalność, w tym międzynarodową i religijną w 2019 r. (odpowiednio minus 35,8 oraz plus 15,7).

Nieco mniejszy spadek koniunktury w zakresie sytuacji finansowej dotyczył w 2019 r. organizacji zajmujących się ratownictwem (minus 20,4), rozwojem lokalnym, ekonomicznym lub społecznym (minus 20,7) lub ochroną środowiska (minus 23,0).

Mapa 15. Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej w organizacjach non-profit w kolejnym roku według województw i regionów

Map 15. Indicator of the expected financial situation in non-profit organizations in the following year by voivodships and regions

Wskaźnik przewidywanej sytuacji finansowej przyjmował w 2019 r. ujemne wartości we wszystkich województwach, podczas gdy w 2017 r. wszędzie odnotowano wartości dodatnie. Najniższy poziom wskaźnika wystąpił w województwie śląskim (minus 38,8), a następnie w województwie mazowieckim (minus 38,4), głównie za sprawą organizacji z regionu warszawskiego (minus 42,0). Na tym tle nieco lepiej wypadło województwo pomorskie (minus 26,5), warmińsko-mazurskie (minus 28,0), czy podkarpackie (minus 28,3).

2.6.2. Prognozowane zatrudnienie w 2020 r.

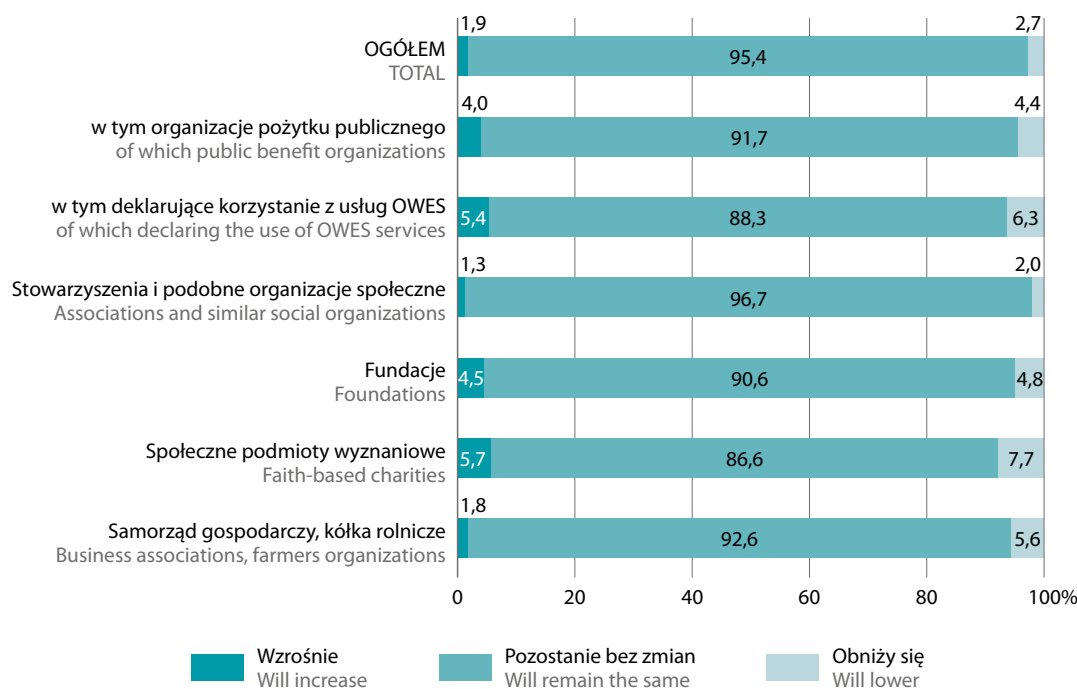
2.6.2. Forecast employment in 2020.

Deklaracje organizacji non-profit wskazują również na zmniejszenie się koniunktury w zakresie zatrudnienia w 2020 r. w stosunku do 2019 r. Niespełna 1,9% podmiotów zadeklarowało, że zatrudnienie w organizacji wzrośnie, a 2,7% przewidywało zmniejszenie liczby osób pracujących. Dla porównania w 2017 r. odsetki te wyniosły odpowiednio 4,9% i 1,3%.

Znaczące zmiany w postrzeganiu sytuacji pod względem zatrudnienia między pomiarem za 2017 r. a pomiarem za 2019 r. wystąpiły w przypadku organizacji korzystających z usług OWES. W 2017 r. w tej grupie podmiotów 17,4% deklarowało, że w kolejnym roku poziom zatrudnienia w organizacji wzrośnie. W 2019 r. udział ten zmniejszył się do 5,4%, a częściiej prognozowano obniżenie zatrudnienia (6,3%).

Wykres 2.25. Struktura organizacji non-profit według prognozowanego zatrudnienia w 2020 r. w stosunku do 2019 r.

Chart 2.25. Structure of non-profit organizations by projected employment in 2020 compared to 2019

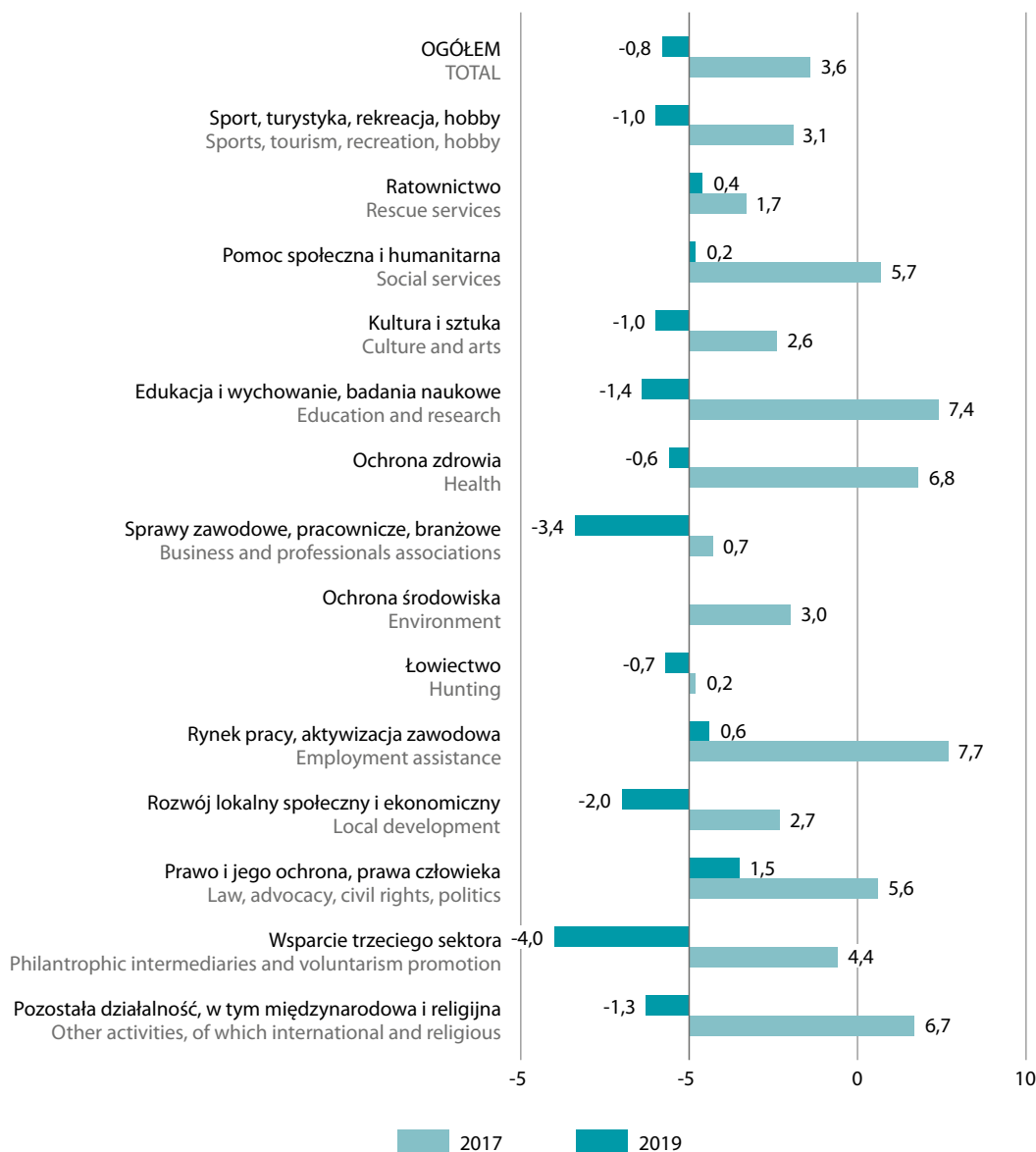
Wskaźnik przewidywanego zatrudnienia w 2019 r. również przyjmował głównie wartości ujemne, biorąc pod uwagę rodzaj organizacji, główną dziedzinę działalności czy rodzaj prowadzonej działalności. W 2017 r. wypowiedziano się bardziej optymistycznie na temat prognozowanego zatrudnienia, gdyż wskaźnik przyjmował w większości przypadków wartości dodatnie.

Wśród organizacji prowadzących zarówno odpłatną działalność statutową, jak i działalność gospodarczą wskaźnik przewidywanego zatrudnienia osiągnął wartość minus 4,7, podczas gdy w tej samej grupie w 2017 r. było to plus 6,7. Dla porównania w organizacjach prowadzących wyłącznie nieodpłatną działalność statutową wartości te wyniosły odpowiednio minus 0,4 oraz plus 3,1.

Wykres 2.26. Wskaźnik przewidywanego zatrudnienia w organizacjach non-profit w kolejnym roku według głównej dziedziny działalności.

Chart 2.26. Rate of expected employment in non-profit organizations in the following year by main field of activity

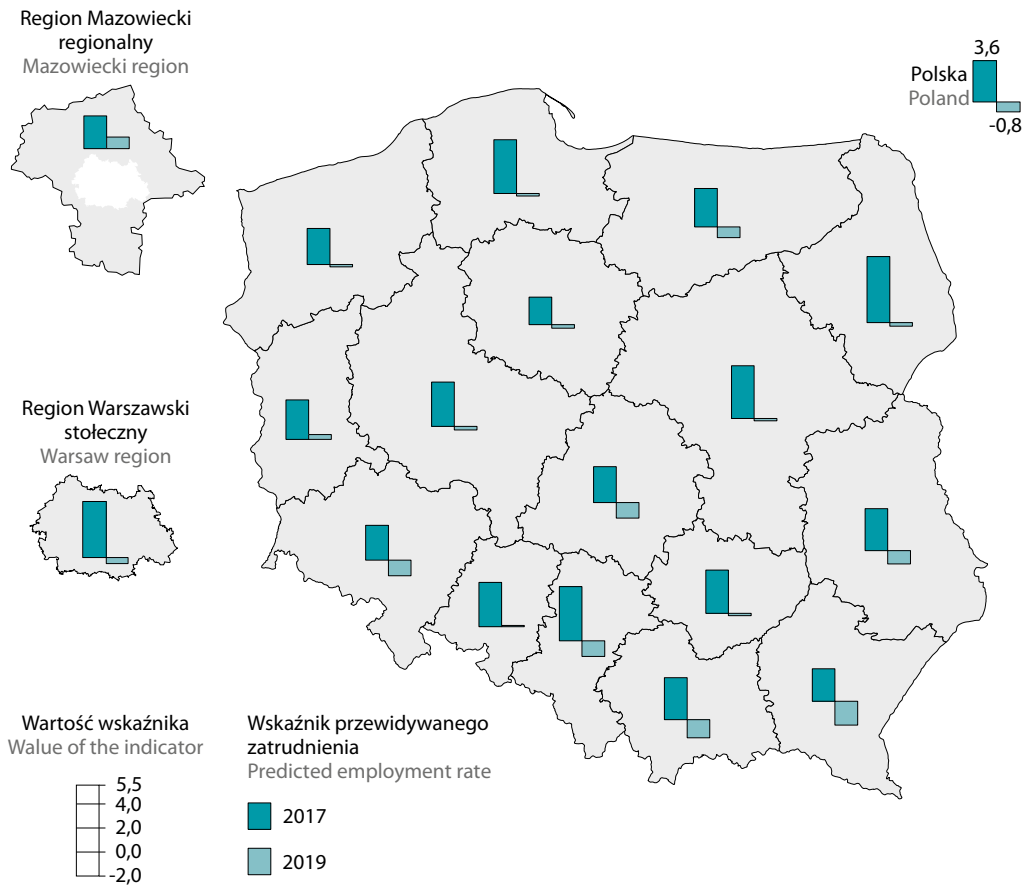

Ponadprzeciętnie niski poziom koniunktury w zakresie przewidywanego zatrudnienia wystąpił w 2019 r. wśród organizacji zajmujących się wsparciem trzeciego sektora (minus 4,0) oraz sprawami zawodowymi, pracowniczymi lub branżowymi (minus 3,4). Z kolei dodatnie wartości wskaźnika przewidywanego zatrudnienia odnotowano w 2019 r. w grupie podmiotów działających w zakresie prawa i jego ochrony lub praw człowieka (plus 1,5), rynku pracy lub aktywizacji zawodowej (plus 0,6), ratownictwa (plus 0,4), czy pomocy społecznej i humanitarnej (plus 0,2).

Dodatnią wartość wskaźnika przewidywanego zatrudnienia w 2019 r. odnotowano w dwóch województwach: lubuskim (plus 0,4) oraz opolskim (plus 0,1), a także w regionie mazowieckim regionalnym (plus 0,7). Dla porównania w 2017 r. we wszystkich województwach wartość wskaźnika była dodatnia. Najniższy poziom wskaźnika przewidywanego zatrudnienia w 2019 r. wystąpił w województwie podkarpackim (minus 2,0). Województwo to charakteryzowało się również niższą niż przeciętna koniunkturą w 2017 r. (plus 2,7).

Mapa 16. Wskaźnik przewidywanego zatrudnienia w organizacjach non-profit w kolejnym roku według województw i regionów.

Map 16. Rate of expected employment in non-profit organizations in the following year by voivodships and regions

Rozdział 3.

Chapter 3.

Działalność jednostek samorządu terytorialnego w zakresie rozwoju ekonomii społecznej

Activities of local government organizations in the development of social economy

W 2019 r. w około połowie obowiązujących strategii rozwoju lokalnego lub regionalnego była obecna problematyka ekonomii społecznej. Relatywnie niewielka grupa JST posiadała program rozwoju ekonomii społecznej – 2,9%.

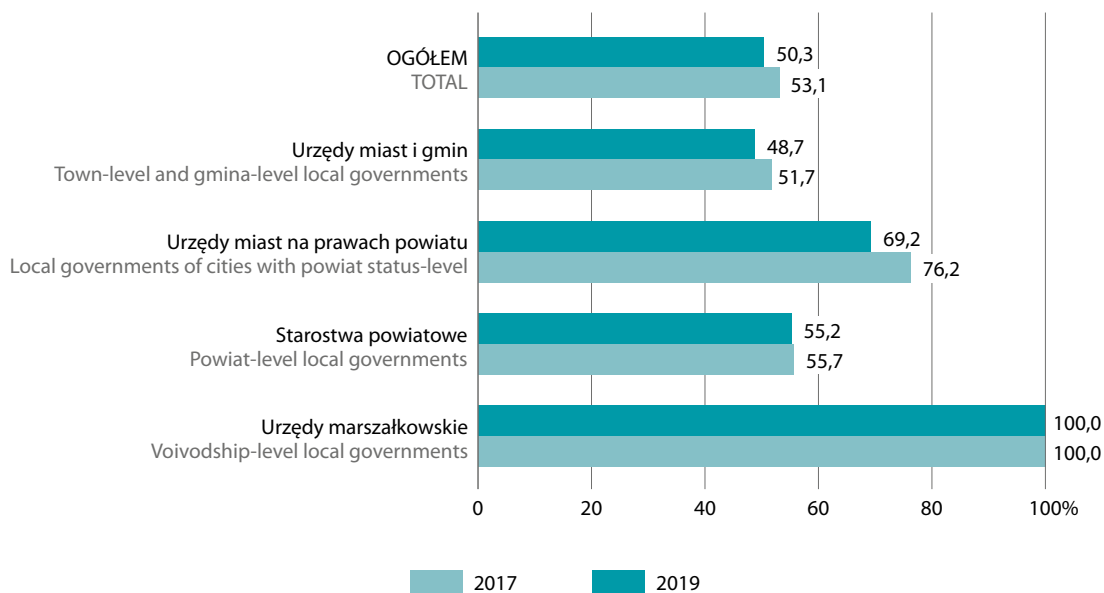
3.1. Ekonomia społeczna w dokumentach strategicznych

3.1. Social economy in strategic documents

W 2019 r. 88,2%¹⁶ jednostek samorządu terytorialnego posiadało obowiązującą strategię rozwoju (85,1% w 2017 r.), z czego w około połowie tych przypadków w strategii uwzględniono zagadnienia związane z rozwojem ekonomii społecznej (53,1% w 2017 r.).

Wykres 3.1. Odsetek jednostek samorządu terytorialnego posiadających obowiązującą strategię rozwoju, w której uwzględniono zagadnienia związane z rozwojem ekonomii społecznej

Chart 3.1. Percentage of local government units with a valid development strategy, which includes issues related to the development of the social economy

Na szczeblu wojewódzkim wszystkie urzędy marszałkowskie wskazały, że na ich terenie obowiązywała strategia rozwoju i w każdej takiej strategii poruszano tematykę rozwoju ekonomii społecznej. Strategie

¹⁶ W pytaniu dotyczącym obowiązywania strategii rozwoju nie uwzględniono w ogóle JST dzielnic m.st. Warszawy.

rozwoju miały również wszystkie miasta na prawach powiatu, jednakże zagadnienia dotyczące ekonomii społecznej uwzględniało 69,2% z nich. Strategie rozwoju lokalnego rzadziej obowiązywały w pozostałych miastach i gminach oraz w powiatach (odpowiednio 88,0% i 86,8% ogółu tych JST). Istotnie rzadziej odnosiły się one również do tematyki ekonomii społecznej (odpowiednio 48,7% i 55,2%).

Dla porównania strategie rozwoju lokalnego JST, podobnie jak w 2017 r., częściej uwzględniały zagadnienia związane z aktywizacją mieszkańców (89,1% JST posiadających strategię rozwoju) lub współpracą z organizacjami pozarządowymi (84,7%), rzadziej natomiast pojawiała się w nich tematyka stosowania społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych (22,0%).

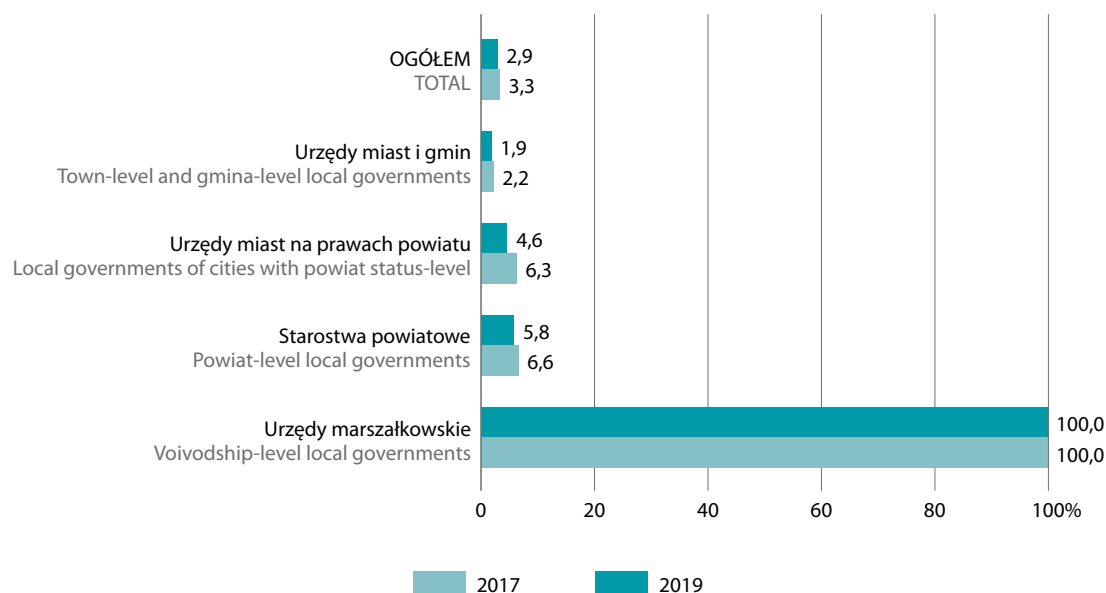
W 2019 r. 2,9% jednostek samorządu terytorialnego posiadało obowiązujący program rozwoju ekonomii społecznej. Dla porównania, w 2017 r. odsetek ten był zbliżony i wyniósł 3,3%.

Podobnie jak w 2017 r., dokument taki obowiązywał przede wszystkim na szczeblu wojewódzkim – regionalny program rozwoju ekonomii społecznej funkcjonował we wszystkich województwach. Rzadko natomiast taki program posiadały jednostki pozostałych szczebli. Lokalny program rozwoju ekonomii społecznej obowiązywał w 2019 r. na terenie 5,8% powiatów, 4,6% miast na prawach powiatu oraz zaledwie 1,9% pozostałych miast i gmin. Sytuacja w tym obszarze nie zmieniła się w sposób istotny w porównaniu do 2017 r.

Obowiązujące w 2019 r. programy rozwoju ekonomii społecznej w większości przypadków przed uchwaleniem były poddane konsultacjom społecznym. Sytuacja taka miała miejsce w 66,7% JST, które posiadały program rozwoju ekonomii społecznej.

Wykres 3.2. Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, w których obowiązywał program rozwoju ekonomii społecznej

Chart 3.2 Percentage of local government units having the social economy development program

Posiadanie zapisów dotyczących rozwoju ekonomii społecznej w obowiązującej strategii rozwoju lokalnego nie wiązało się w znaczący sposób z odsetkiem jednostek samorządu terytorialnego, które posiadały wyznaczoną osobę lub komórkę organizacyjną, której głównym lub dodatkowym zadaniem było wspieranie rozwoju ekonomii społecznej. Ogółem 21,1% JST zadeklarowało, że w 2019 r. posiadało osobę lub komórkę organizacyjną, wyznaczoną do wspierania rozwoju ekonomii społecznej. W grupie jednostek, które uwzględniły w strategii rozwoju zagadnienia związane z rozwojem ekonomii społecznej odsetek ten wyniósł 25,6%. Z kolei wśród JST, w których obowiązywał program rozwoju ekonomii społecznej, około połowa (50,6%) posiadała w 2019 r. wyznaczoną osobę lub komórkę, której głównym lub dodatkowym zadaniem było wspieranie rozwoju ekonomii społecznej.

3.2. Sposób realizacji usług społecznych

3.2. Method of providing social services

Jednostki samorządu terytorialnego realizują usługi społeczne w sposób zróżnicowany. Mogą świadczyć je samodzielnie, w tym przez podległe im jednostki organizacyjne, zlecać w trybach ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, udzielać zamówień w trybie ustawy Prawo Zamówień Publicznych lub zlecać je w odrębnych trybach (np. na podstawie ustawy o systemie oświaty, ustawy o sporcie, ustawy o ochronie przeciwpożarowej, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Na ogół podczas realizacji usług społecznych JST korzystają jednocześnie z więcej niż jednego sposobu. Ponadto przy różnych obszarach usług społecznych stosowane są różne rozwiązania.

Na potrzeby niniejszej notatki opracowano wskaźnik¹⁷ syntetyczny obrazujący, w ramach którego trybu według deklaracji JST wydatkowano¹⁸ przeciętnie najwięcej środków dla wszystkich obszarów usług społecznych, jakie były świadczone.

Według tego wskaźnika, największa część JST wskazała samodzielną realizację, w tym przez podległe jednostki organizacyjne jako tryb, w jakim wydatkowano przeciętnie najwięcej środków w 2019 r. - 78,3% ogółu JST. Taki sposób wskazywały jako dominujący w wydatkowaniu środków na realizację usług społecznych przede wszystkim urzędy miast i gmin z wyłączeniem miast na prawach powiatu (79,5%), a także starostwa powiatowe (74,7%). Biorąc pod uwagę rodzaj usług społecznych, to JST deklarowały, że najczęściej wydatkowały środki na samodzielną realizację usług z zakresu: wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (92,4%), edukacji (91,0%), przeciwdziałania bezrobociu (90,9%) i mieszkalnictwa (90,1%).

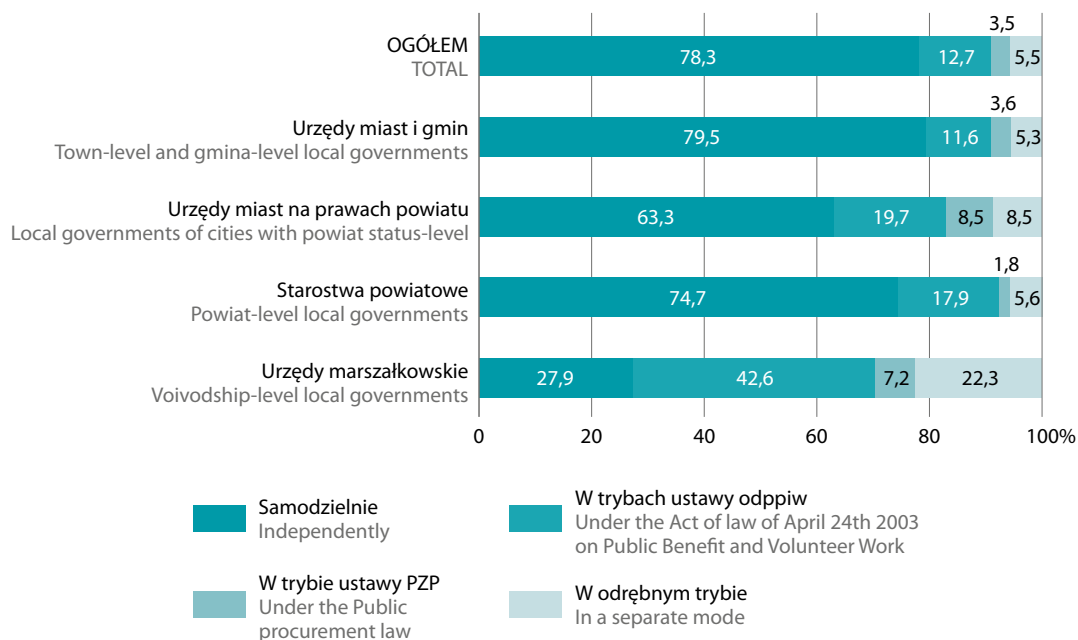
Kolejnym sposobem realizacji usług społecznych było zlecenie zadań w trybach ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W 2019 r. ten sposób jako tryb, w ramach którego wydatkowano najwięcej środków wskazało 12,7% ogółu JST. Największy udział jednostek samorządu terytorialnego, w których dominującym sposobem realizacji usług społecznych było zlecenie ich w trybach ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, wystąpił wśród urzędów marszałkowskich (42,6%), a następnie urzędów miast na prawach powiatu (19,7%) oraz starostw powiatowych (17,9%). Jednostki samorządu terytorialnego najczęściej wydatkowały środki poprzez zlecenie zadań w trybach ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w zakresie usług społecznych w obszarze kultury fizycznej, turystyki, krajoznawstwa (44,9%), kultury oraz ochrony zabytków (19,3%), wspierania osób niepełnosprawnych (18,8%), a także pobudzania aktywności obywatelskiej (17,6%).

¹⁷ Opis konstrukcji wskaźnika przedstawiony został w Informacji metodologicznej.

¹⁸ Tryb, w ramach którego wydatkowano najwięcej środków określany był na podstawie wskazania JST, a nie analizy danych dotyczących kwot wydatkowanych środków.

Wykres 3.3. Struktura jednostek samorządu terytorialnego według wartości syntetycznego wskaźnika trybu, w ramach którego wydatkowano najwięcej środków dla wszystkich obszarów usług społecznych w 2019 r.

Chart 3.3. The structure of local government units according to the value of the synthetic indicator of the mode under which the most funds were spent for all areas of social services in 2019

Zlecenie realizacji usług społecznych w odrębnych trybach niż ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz Prawo Zamówień Publicznych jako tryb, w jakim wydatkowano najwięcej środków w 2019 r. wskazało 5,5% JST. Szczególnie często wykorzystywany był w urzędach marszałkowskich (22,3%), rzadziej sięgały po niego urzędy miast na prawach powiatu (8,5%). W trybie odrębnym niż ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz Prawo Zamówień Publicznych JST wydatkowały najwięcej środków podczas realizacji usług społecznych w zakresie ochrony zdrowia (12,5%), opieki nad dziećmi do 3 lat (12,4%), czy kultury fizycznej, turystyki, krajoznawstwa (8,3%).

Najbardziej stosowanym sposobem zlecenia realizacji usług społecznych były zamówienia publiczne w trybie ustawy Prawo Zamówień Publicznych (3,5%). Największy odsetek JST wskazujących, że najwięcej środków wydatkowały na realizację usług społecznych w tym trybie odnotowano wśród urzędów miast na prawach powiatu (8,5%), a następnie urzędów marszałkowskich (7,2%). Jednostki samorządu terytorialnego zlecały realizację usług społecznych w trybie ustawy Prawo Zamówień Publicznych szczególnie z zakresu rewitalizacji (15,8%) lub ochrony środowiska, przyrody i gospodarki wodnej (13,7%).

Tablica 3.1. Realizacja usług społecznych według trybu w ramach, którego wydatkowano najwięcej środków w 2019 r.

Table 3.1. Implementation of social services according to the mode under which the most funds were spent in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Urzędy miast i gmin Town-level and gmina-level local governments	Urzędy miast na prawach powiatu Local governments of cities with powiat status-level	Starostwa powiatowe Powiat-level local governments	Urzędy marszałkowskie Voivodship-level local governments
POMOC SPOŁECZNA SOCIAL ASSISTANCE					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	2774	2382	65	311	16
	w % in %				
samodzielnie independently	88,1	89,9	81,5	79,1	25,0
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	8,9	7,3	15,4	17,4	62,5
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	1,7	1,7	3,1	1,3	6,2
w odrębnym trybie in a separate mode	1,2	1,1	0,0	2,3	6,2
ZATRUDNIENIE SOCJALNE SOCIAL EMPLOYMENT					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	1599	1420	49	124	6
	w % in %				
samodzielnie independently	89,7	90,5	75,5	89,5	16,7
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	3,1	2,7	12,2	3,2	0,0
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	0,8	0,8	2,0	0,0	16,7
w odrębnym trybie in a separate mode	6,4	6,0	10,2	7,3	66,7

Tablica 3.1. Realizacja usług społecznych według trybu w ramach, którego wydatkowano najwięcej środków w 2019 r. (cd.)

Table 3.1. Implementation of social services according to the mode under which the most funds were spent in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Urzędy miast i gmin Town-level and gmina-level local governments	Urzędy miast na prawach powiatu Local governments of cities with powiat status-level	Starostwa powiatowe Powiat-level local governments	Urzędy marszałkowskie Voivodship-level local governments
PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU COUNTERACTING UNEMPLOYMENT					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing t	1950	1616	61	262	11
	w % in %				
samodzielnie independently	90,9	90,5	83,6	96,2	63,6
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	2,2	2,3	6,6	0,0	9,1
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	1,0	0,9	3,3	1,1	9,1
w odrębnym trybie in a separate mode	5,9	6,4	6,6	2,7	18,2
OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3 CARE FOR CHILDREN UNDER AGE OF 3					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	1672	1510	62	95	5
	w % in %				
samodzielnie independently	83,7	83,0	95,2	89,5	20,0
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	3,0	3,0	1,6	2,1	20,0
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	1,0	1,1	0,0	0,0	0,0
w odrębnym trybie in a separate mode	12,4	12,8	3,2	8,4	60,0

Tablica 3.1. Realizacja usług społecznych według trybu w ramach, którego wydatkowano najwięcej środków w 2019 r. (cd.)

Table 3.1. Implementation of social services according to the mode under which the most funds were spent in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Urzędy miast i gmin Town-level and gmina-level local governments	Urzędy miast na prawach powiatu Local governments of cities with powiat status-level	Starostwa powiatowe Powiat-level local governments	Urzędy marszałkowskie Voivodship-level local governments
WSPIERANIE RODZINY I SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ FAMILY SUPPORT AND FOSTER CARE SYSTEM					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	2509	2131	64	299	15
	w % in %				
samodzielnie independently	92,4	94,0	76,6	88,0	20,0
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	4,9	3,6	18,8	9,4	53,3
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	0,4	0,3	3,1	0,3	6,7
w odrębnym trybie in a separate mode	2,2	2,1	1,6	2,3	20,0
EDUKACJA EDUCATION					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	2771	2382	65	311	13
	w % in %				
samodzielnie independently	91,0	91,9	80,0	88,1	46,2
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	5,1	4,4	15,4	6,8	38,5
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	1,6	1,4	3,1	2,6	0,0
w odrębnym trybie in a separate mode	2,4	2,3	1,5	2,6	15,4

Tablica 3.1. Realizacja usług społecznych według trybu w ramach, którego wydatkowano najwięcej środków w 2019 r. (cd.)

Table 3.1. Implementation of social services according to the mode under which the most funds were spent in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Urzędy miast i gmin Town-level and gmina-level local governments	Urzędy miast na prawach powiatu Local governments of cities with powiat status-level	Starostwa powiatowe Powiat-level local governments	Urzędy marszałkowskie Voivodship-level local governments
OCHRONA ZDROWIA HEALTH					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	2768	2378	65	311	14
	w % in %				
samodzielnie independently	70,7	71,4	44,6	72,3	28,6
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	14,7	14,3	16,9	16,4	35,7
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	2,2	2,1	4,6	2,6	0,0
w odrębnym trybie in a separate mode	12,5	12,3	33,8	8,7	35,7
WSPIERANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH SUPPORTING OF DISABLED PERSONS					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	2342	1966	65	296	15
	w % in %				
samodzielnie independently	75,8	76,4	64,6	76,7	26,7
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	18,8	19,0	24,6	15,2	33,3
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	1,0	1,0	0,0	1,0	6,7
w odrębnym trybie in a separate mode	4,4	3,6	10,8	7,1	33,3

Tablica 3.1. Realizacja usług społecznych według trybu w ramach, którego wydatkowano najwięcej środków w 2019 r. (cd.)

Table 3.1. Implementation of social services according to the mode under which the most funds were spent in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Urzędy miast i gmin Town-level and gmina-level local governments	Urzędy miast na prawach powiatu Local governments of cities with powiat status-level	Starostwa powiatowe Powiat-level local governments	Urzędy marszałkowskie Voivodship-level local governments
KULTURA ORAZ OCHRONA ZABYTKÓW CULTURE AND PROTECTION OF MONUMENTS					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	2533	2170	63	286	14
	w % in %				
samodzielnie independently	71,7	74,8	54,0	53,8	28,6
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	19,3	17,0	33,3	33,6	28,6
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	2,9	3,0	4,8	1,7	7,1
w odrębnym trybie in a separate mode	6,1	5,3	7,9	10,8	35,7
KULTURA FIZYCZNA, TURYSTYKA, KRAJOZNAWSTWO SPORTS, TOURISM					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	2615	2240	63	296	16
	w % in %				
samodzielnie independently	45,1	46,2	31,7	41,2	12,5
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	44,9	43,7	44,4	53,0	75,0
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	1,6	1,8	3,2	0,3	0,0
w odrębnym trybie in a separate mode	8,3	8,3	20,6	5,4	12,5

Tablica 3.1. Realizacja usług społecznych według trybu w ramach, którego wydatkowano najwięcej środków w 2019 r. (cd.)

Table 3.1. Implementation of social services according to the mode under which the most funds were spent in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Urzędy miast i gmin Town-level and gmina-level local governments	Urzędy miast na prawach powiatu Local governments of cities with powiat status-level	Starostwa powiatowe Powiat-level local governments	Urzędy marszałkowskie Voivodship-level local governments
OCHRONA ŚRODOWISKA I PRZYRODY, GOSPODARKA WODNA					
ENVIRONMENT, WATER MANAGEMENT					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	2461	2134	61	254	12
	w % in %				
samodzielnie independently	78,7	79,5	42,6	83,1	33,3
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	3,8	3,0	19,7	5,5	25,0
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	13,7	14,1	31,1	5,5	25,0
w odrębnym trybie in a separate mode	3,8	3,4	6,6	5,9	16,7
POBUDZANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ					
SUPPORTING OF CIVIC ACTIVITY					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	1976	1755	59	154	8
	w % in %				
samodzielnie independently	77,3	79,3	54,2	66,2	12,5
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	17,6	15,8	35,6	28,6	62,5
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	1,4	1,3	8,5	0,6	0,0
w odrębnym trybie in a separate mode	3,7	3,6	1,7	4,5	25,0

Tablica 3.1. Realizacja usług społecznych według trybu w ramach, którego wydatkowano najwięcej środków w 2019 r. (dok.)

Table 3.1. Implementation of social services according to the mode under which the most funds were spent in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Urzędy miast i gmin Town-level and gmina-level local governments	Urzędy miast na prawach powiatu Local governments of cities with powiat status-level	Starostwa powiatowe Powiat-level local governments	Urzędy marszałkowskie Voivodship-level local governments
MIESZKALNICTWO HOUSING					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	1864	1720	57	84	3
	w % in %				
samodzielnie independently	90,1	91,0	71,9	84,5	33,3
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	1,5	1,2	7,0	3,6	0,0
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	3,8	3,5	15,8	1,2	0,0
w odrębnym trybie in a separate mode	4,6	4,2	5,3	10,7	66,7
REWITALIZACJA REVITALIZATION					
Liczba JST realizujących zadania w obszarze Number of local government units implementing tasks in the area	1892	1738	61	87	6
	w % in %				
samodzielnie independently	78,0	79,2	44,3	80,5	50,0
w trybach ustawy odppiw under the Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work	1,4	0,7	16,4	3,4	0,0
w trybie ustawy PZP under the Public procurement law	15,8	15,8	32,8	4,6	0,0
w odrębnym trybie in a separate mode	4,8	4,3	6,6	11,5	50,0

3.3. Stosowanie aspektów społecznych w zamówieniach publicznych

3.3. Applying social aspects in public procurement

Instytucje publiczne zamawiając dobra i usługi mogą stosować klauzule zastrzeżone lub aspekty społeczne przewidziane w Prawie zamówień publicznych lub Ustawie o spółdzielniach socjalnych, które korespondują z celami polityki społecznej i rozwoju ekonomii społecznej.

Tablica 3.2. Stosowanie klauzul zastrzeżonych i aspektów społecznych w zamówieniach publicznych według rodzaju jednostki samorządu terytorialnego w 2019 r. (w %)

Table 3.2. Use of reserved clauses and social aspects in public procurement by type of local government unit in 2019 (in %)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Urzędy miast i gmin Town-level and gmina-level local governments	Urzędy miast na prawach powiatu Local governments of cities with powiat status-level	Starostwa powiatowe Powiat-level local governments	Urzędy marszałkowskie Voivodship-level local governments
W zamówieniach publicznych o szacunkowej wartości przekraczającej kwotę 30 tys. euro: In public procurement with an estimated value exceeding PLN 30,000, euro:					
przynajmniej jedna klauzula zastrzeżona/aspekt społeczny at least one reserved clause / social aspect	73,8	71,8	100,0	82,1	93,8
w tym: of which:					
klauzula zastrzeżona dla podmiotów, których działalność obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych, w tym zakładów pracy chronionej (art. 22 ust. 2 PZP) a clause reserved for entities whose activities include social and professional integration of people who are members of socially marginalized groups, including sheltered workshops (Article 22 (2) of the PPL)	3,2	3,0	10,9	1,7	31,3
klauzula zastrzeżona dla zamówień na usługi zdrowotne, społeczne oraz kulturalne (art. 138p PZP) a clause reserved for contracts for health, social and cultural services (art.138p PPL)	1,0	0,9	4,7	1,3	6,3
klauzula zatrudnieniowa (art. 29 ust. 4 PZP) employment clause (Article 29 (4) of the PPL)	6,1	5,2	26,6	6,0	56,3
wymóg zatrudnienia pracowników wykonawcy na umowę o pracę (aspekty społeczne zawarte w art. 29 ust. 3a PZP) the requirement to employ the contractor's employees under an employment contract (social aspects included in Article 29 (3a) of the PPL)	68,5	66,7	96,9	75,5	87,5

Tablica 3.2. Stosowanie klauzul zastrzeżonych i aspektów społecznych w zamówieniach publicznych według rodzaju jednostki samorządu terytorialnego w 2019 r. (w %) (dok.)

Table 3.2. Use of reserved clauses and social aspects in public procurement by type of local government unit in 2019 (in %) (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Urzędy miast i gmin Town- level and gmina-level local gov- ernments	Urzędy miast na prawach powiatu Local gov- ernments of cities with powiat status-level	Starostwa powiatowe Powiat-level local gov- ernments	Urzędy marszał- kowskie Voivodship- level local gov- ernments
W zamówieniach publicznych o szacunkowej wartości przekraczającej kwotę 30 tys. euro: In public procurement with an estimated value exceeding PLN 30,000, euro:					
wymóg dostępności dla osób niepełnosprawnych lub projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników (aspekty społeczne zawarte w art. 29 ust. 5 PZP) the requirement of accessibility for people with disabilities or design intended for all users (social aspects included in Article 29 (5) of the PPL)	17,9	16,4	60,9	17,9	62,5
wymóg określonego oznakowania (aspekty społeczne zawarte w art. 30a PZP) the requirement of specific labeling (social aspects included in Art.30a of the PPL)	1,5	1,3	9,4	1,3	6,3
zamówienia na usługi społeczne w trybie rozdziału 6 PZP contracts for social services under Chapter 6 of the PPL	11,2	7,2	70,3	26,5	62,5
W zamówieniach publicznych o szacunkowej wartości nieprzekraczającej kwoty 30 tys. euro: In public procurement with an estimated value not exceeding PLN 30,000, euro:					
klauzula zastrzeżona dla spółdzielni socjalnych (art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych) clause reserved for social cooperatives (Article 15a of the Act on social cooperatives)	1,1	0,9	6,6	0,7	12,5
społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne ^a socially responsible public procurement ^a	4,5	3,6	18,0	5,4	62,5

a Zamówienia publiczne, które uwzględniają jeden lub kilka następujących aspektów: promocja godnej pracy, poszanowanie praw człowieka i prawa pracy, wsparcie społecznego włączenia (w tym osób niepełnosprawnych), wsparcie ekonomii społecznej oraz małych i średnich przedsiębiorstw, promocja równych szans, zasada „dostępny i przeznaczony dla wszystkich”.

a Public procurement that takes into account one or more of the following aspects: promotion of decent work, respect for human and labour rights, support for social inclusion (including for people with disabilities), support for the social economy and small and medium-sized enterprises, promotion of equal opportunities, the principle of 'accessible and intended for all'.

W 2019 r. przynajmniej jedną klauzulę zastrzeżoną lub aspekt społeczny w zamówieniach publicznych prowadzonych w oparciu o przepisy ustawy PZP o szacunkowej wartości przekraczającej kwotę 30 tys. euro stosowało 73,8% jednostek samorządu terytorialnego. Dla porównania w 2017 r. było to 67,9% JST. Przynajmniej jedną klauzulę zastrzeżoną lub aspekt społeczny przewidziane w ustawie PZP w 2019 r. zastosowały wszystkie urzędy miast na prawach powiatu i prawie wszystkie urzędy marszałkowskie (15 z 16 urzędów). Rzadziej natomiast takie instrumenty wsparcia polityki społecznej i ekonomii społecznej w swoich zamówieniach publicznych wykorzystywały starostwa powiatowe (82,1%) czy też urzędy miast i gmin (71,8%).

W zamówieniach publicznych prowadzonych w oparciu o przepisy ustawy PZP o szacunkowej wartości przekraczającej kwotę 30 tys. euro najczęściej wymagano zatrudnienia pracowników wykonawcy w oparciu o umowę o pracę (aspekt społeczny, o którym mowa w art. 29 ust. 3a PZP). Stosowało go 68,5% wszystkich JST – o 5,2 p. proc. więcej niż w 2017 r. W dalszej kolejności wskazywano na aspekt społeczny wymagający dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników (art. 29 ust. 5 PZP) – 17,9%, tj. o 3,5 p. proc. więcej niż w 2017 r. Ponadto około co dziesiąta JST realizowała zamówienia na usługi społeczne w trybie rozdziału 6 PZP (o 2,2 p. proc. więcej niż w 2017 r.). Pozostałe klauzule i aspekty społeczne stosowane były rzadko.

W przypadku zamówień publicznych wyłączonych z obowiązku prowadzenia ich w oparciu o przepisy ustawy PZP (zamówienia o szacunkowej wartości nieprzekraczające kwoty 30 tys. euro) JST rzadko stosowały aspekty społeczne. W 2019 r. z klauzuli zastrzeżonej dla spółdzielni socjalnych (art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych) skorzystało 1,1% samorządów terytorialnych – o 0,3 p. proc. mniej niż w 2017 r. Nieco częściej deklarowano natomiast stosowanie społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych – 4,5% (o 1,2 p. proc. więcej niż w 2017 r.). Najwyższe udziały JST korzystających z tych dwóch instrumentów odnotowano na szczeblu wojewódzkim, a następnie w miastach na prawach powiatu.

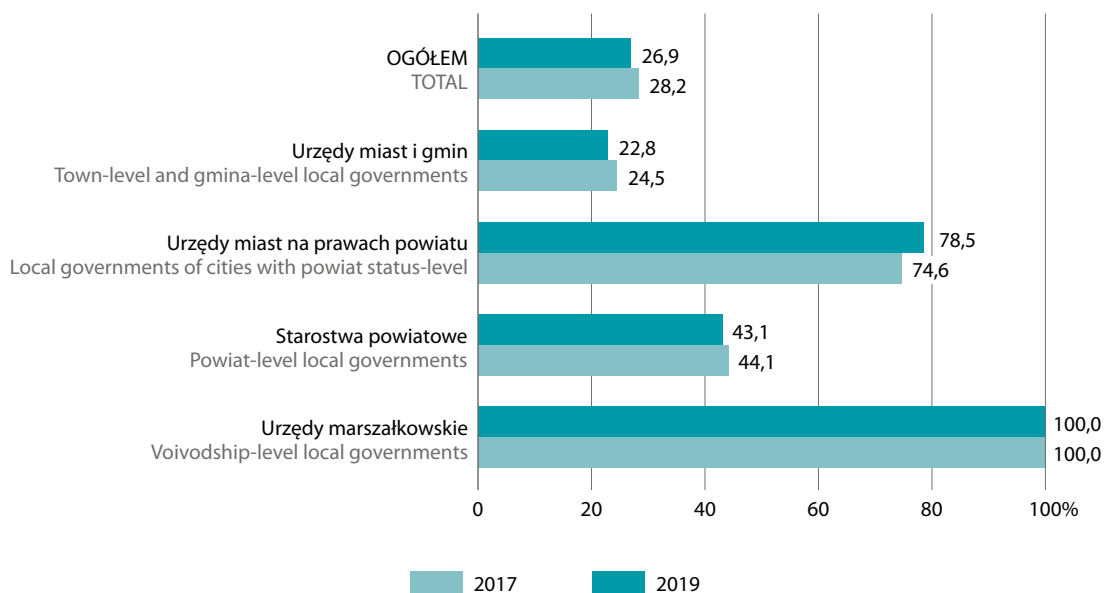
3.4. Współpraca z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej

3.4. Cooperation with Support Center for Social Economy

W 2019 r. z ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej współpracowało 26,9% jednostek samorządu terytorialnego. Dla porównania w 2017 r. było to 28,2%. Współpracę z co najmniej jednym OWES, podobnie jak w 2017 r., wykazały wszystkie urzędy marszałkowskie. Wysoki udział wystąpił też wśród urzędów miast na prawach powiatu 78,5% (o 3,9 p. proc. więcej niż w 2017 r.). Z kolei najniższy udział JST współpracujących z OWES wystąpił wśród urzędów miast i gmin (22,8% – o 1,7 p. proc. mniej niż w 2017 r.), w tym gmin wiejskich (18,2% – o 1,5 p. proc. mniej niż w 2017 r.).

Wykres 3.4. Odsetek jednostek samorządu terytorialnego współpracujących z co najmniej jednym ośrodkiem wsparcia ekonomii społecznej

Chart 3.4. Percentage of local government units cooperating with at least one social economy support center

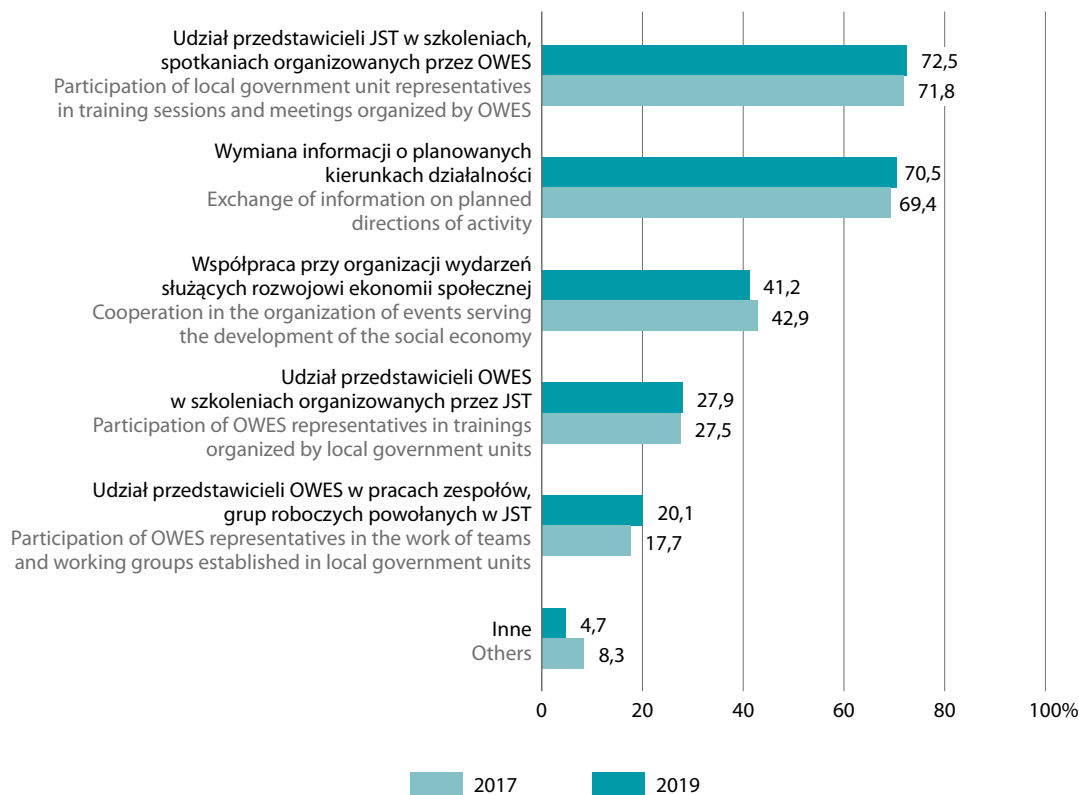
Ocena współpracy z OWES w 2019 r. była bardzo wysoka – 99,6% JST współpracujących z OWES, oceniło ją bardzo dobrze lub raczej dobrze. W 2017 r. odsetek ten wyniósł 98,9%. Zbliżone oceny odnotowano we wszystkich rodzajach JST.

Współpraca z OWES opierała się głównie na udziale przedstawicieli JST w szkoleniach i spotkaniach organizowanych przez Ośrodki (72,5% współpracujących JST) lub na wymianie informacji o planowanych kierunkach działalności (70,5%). Rzadziej natomiast jednostki samorządu terytorialnego współdziałały z OWES przy organizacji wydarzeń służących rozwojowi ekonomii społecznej (41,2%). Z kolei w 27,9% przypadków przedstawiciele OWES brali udział w szkoleniach organizowanych przez JST, a w 20,1% w pracach zespołów lub grup roboczych powołanych w JST.

Wykres 3.5. Jednostki samorządu terytorialnego współpracujące z co najmniej jednym ośrodkiem wsparcia ekonomii społecznej według form współpracy

Chart 3.5. Local government units cooperating with at least one social economy support center according to forms of cooperation

Najbardziej szeroki zakres współpracy z OWES wystąpił na szczeblu wojewódzkim – 15 z 16 urzędów marszałkowskich wskazało, że współpracowało z ośrodkami w co najmniej pięciu z wymienionych form. Z kolei w przypadku 2/3 urzędów miast i gmin współpraca z OWES dotyczyła nie więcej niż dwóch różnych form.

Między 2017 r. a 2019 r. deklaracje JST odnośnie form współpracy z ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej w większości przypadków nie zmieniły się w sposób istotny. Największa zmiana wystąpiła w przypadku udziału przedstawicieli OWES w pracach zespołów, grup roboczych powołanych przez JST – odsetek wskazujących tę formę wzrósł o 2,4 p. proc.

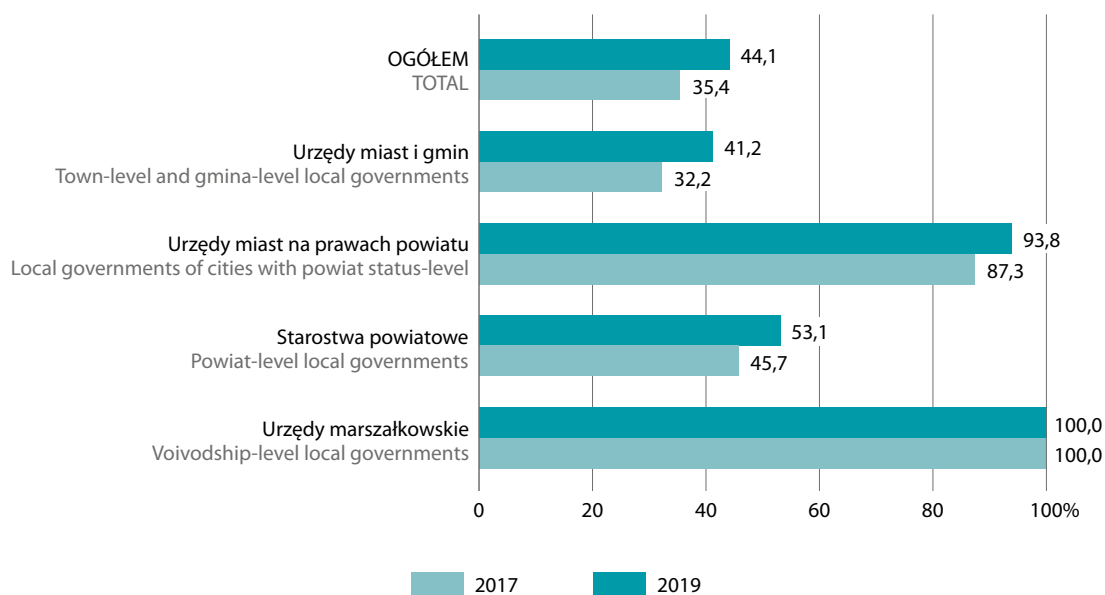
3.5. Sieciowanie podmiotów ekonomii społecznej

3.5. Networking of social economy organizations

W 2019 r. 44,1% jednostek samorządu terytorialnego prowadziło działania wspierające sieciowanie podmiotów ekonomii społecznej. Między 2017 r. a 2019 r. odsetek ten wzrósł o 8,7 p. proc. Działania wspierające sieciowanie PES prowadziły wszystkie urzędy marszałkowskie oraz prawie wszystkie urzędy miast na prawach powiatu (93,8%). Działalność taką wykazała ponad połowa starostw powiatowych (53,1%) oraz 41,2% urzędów miast i gmin.

Wykres 3.6. Odsetek jednostek samorządu terytorialnego wspierających sieciowanie podmiotów ekonomii społecznej

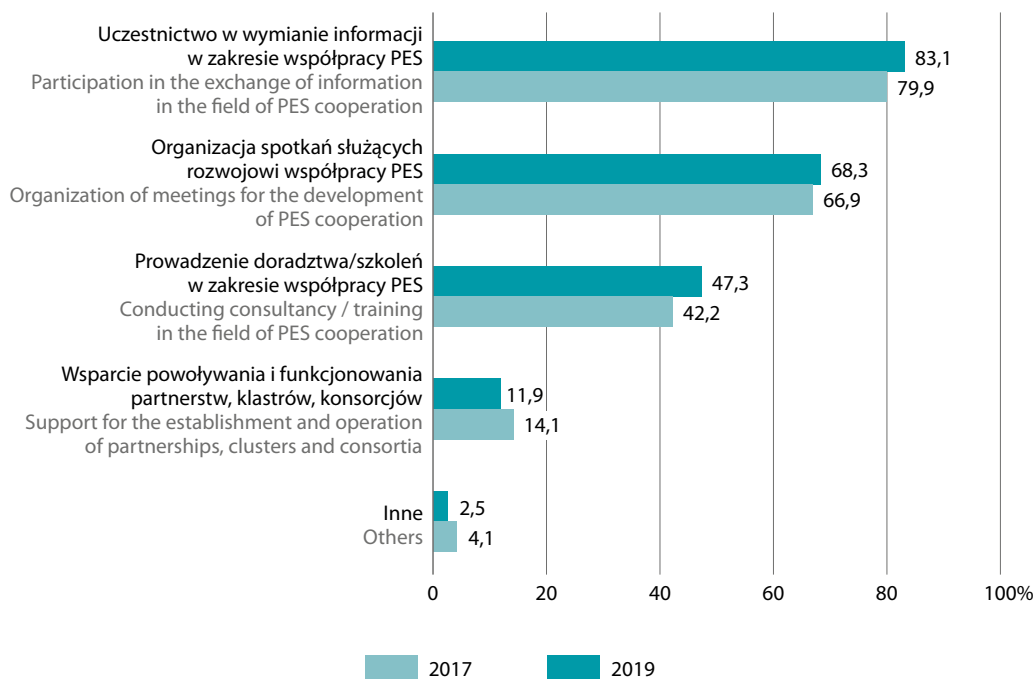
Chart 3.6. Percentage of local government units supporting the networking of social economy entities

Jednostki samorządu terytorialnego wspierające sieciowanie podmiotów ekonomii społecznej w 2019 r. najczęściej robiły to poprzez włączenie się w wymianę informacji w zakresie współpracy PES (83,1%). W dalszej kolejności organizowano spotkania służące rozwojowi współpracy między PES (68,3%). Rzadziej natomiast prowadzono doradztwo lub szkolenia dotyczące współpracy PES (47,3%), a dość rzadko wspierano powoływanie i funkcjonowanie partnerstw, klastrów czy konsorcjów, w których brałyby udział PES (11,9%).

Wykres 3.7. Jednostki samorządu terytorialnego wspierające sieciowanie podmiotów ekonomii społecznej według form sieciowania

Chart 3.7. Local government units supporting the networking of social economy entities according to forms of networking

W porównaniu do 2017 r. w największym stopniu wzrósł odsetek JST wspierających sieciowanie PES poprzez doradztwo czy szkolenia w zakresie współpracy – o 5,1 p. proc. Zmniejszył się natomiast odsetek jednostek, które wspierały powoływanie i funkcjonowanie partnerstw, klastrów czy konsorcjów – o 2,2 p. proc.

3.6. Zakładanie i finansowanie jednostek reintegracyjnych

3.6. Establishing and financing reintegration units

W 2019 r. 389 JST było założycielami jednostek reintegracyjnych takich jak: centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej lub zakłady aktywności zawodowej. W porównaniu do 2017 r. liczba ta zwiększyła się o 23 JST¹⁹.

Ponad co czwarta jednostka samorządu terytorialnego przekazała w 2019 r. środki finansowe na prowadzenie placówek reintegracyjnych (26,3%). Odsetek ten nie zmienił się znacząco w porównaniu do 2017 r. (26,1%). Najczęściej JST przekazywały środki finansowe na jeden rodzaj placówek (22,5% ogółu JST), przede wszystkim warsztaty terapii zajęciowej (19,8%).

Środki finansowe na prowadzenie jednostek reintegracyjnych przekazały w 2019 r. wszystkie urzędy marszałkowskie, głównie ze względu na ustawowe zapisy dotyczące sposobu finansowania działalności zakładów aktywności zawodowej²⁰. Ponadto sześć województw wskazało, że przekazało środki na prowadzenie CIS, dwa województwa – na KIS, a jedno województwo – na WTZ.

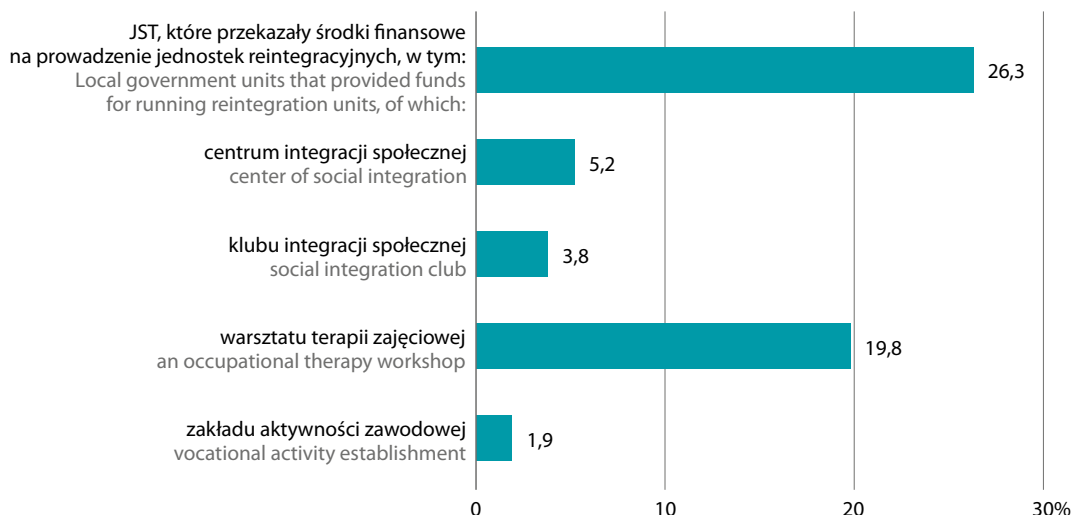
¹⁹ Informacja na podstawie danych pochodzących ze źródeł administracyjnych pozyskanych w ramach Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej: od wojewodów dotyczące CIS, KIS oraz ZAZ (w zakresie rejestrów i ewidencji placówek); z Systemu Przetwarzania Danych z Samorządów Powiatowych PFRON (w zakresie liczby WTZ oraz ich działalności).

²⁰ Zgodnie z art. 35 ust.1 pkt 6 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (j.t. Dz.U. 2020 poz. 426) do zadań samorządu województwa należy udzielanie dofinansowania kosztów tworzenia i działalności zakładów aktywności zawodowej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Wystąpił też wysoki udział urzędów miast na prawach powiatu (95,4%) oraz starostw powiatowych (95,5%), które przekazały środki finansowe na prowadzenie placówek reintegracji społeczno-zawodowej. W przypadku tego rodzaju JST wynikało to przede wszystkim z ustawowych zapisów dotyczących sposobu finansowania działalności warsztatów terapii zajęciowej²¹ – 90,8% urzędów miast na prawach powiatu oraz 95,5% starostw powiatowych przekazywało środki na prowadzenie WTZ. Natomiast pozostałe JST tj. urzędy miast i gmin, ze względu na brak ustawowych obowiązków, istotnie rzadziej przekazywały środki finansowe na prowadzenie jednostek reintegracyjnych – 14,9%.

Wykres 3.8. Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, które przekazały środki finansowe na prowadzenie jednostek reintegracyjnych według rodzaju placówki w 2019 r.

Chart 3.8. Percentage of local government units that transferred funds for running reintegration units by type of institution in 2019

W 2019 r. jednostki samorządu terytorialnego przekazały łącznie 503,5 mln zł na prowadzenie jednostek reintegracyjnych. Przeważająca część tych środków przekazana została placówkom prowadzonym przez zewnętrzne podmioty (78,4%, tj. 394,6 mln zł). Do placówek prowadzonych przez JST lub podległą jej jednostkę trafiło 109,0 mln zł.

Największa część środków przekazana została przez JST na prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej – 64,7% ogółu środków, tj. 326,0 mln zł, wynika to z faktu, że tego rodzaju placówek jest najwięcej spośród jednostek reintegracyjnych (w 2019 r. aktywnie działało 720 WTZ na 1289 aktywnych jednostek reintegracyjnych²²). Relatywnie dużą część środków finansowych przekazano do zakładów aktywności zawodowej (24,5% ogółu środków, tj. 123,2 mln zł).

²¹ Zgodnie z art. 10b ust. 2 pkt 2a ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych koszty działalności WTZ są finansowane ze środków samorządu powiatowego w wysokości co najmniej 10% tych kosztów.

²² Główny Urząd Statystyczny, Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej w 2019 r. Informacja sygnałowa, 17.12.2020 r.

3.7. Zaangażowanie w działalność spółdzielni socjalnych

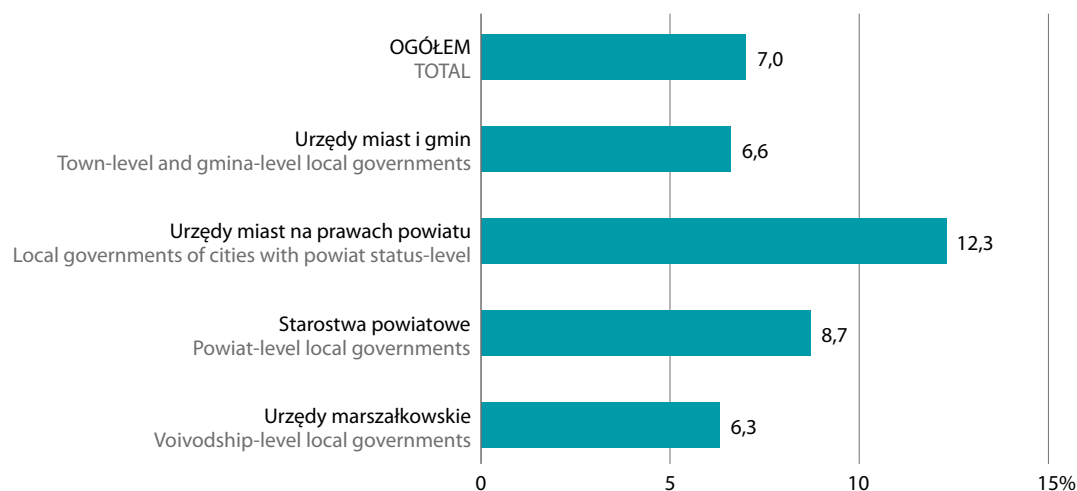
3.7. Involvement in activities of social cooperatives

Jednostki samorządu terytorialnego mogą być członkiem spółdzielni socjalnych oraz wspierać ich działalność na podstawie stosownych ustaw.

Według stanu na 31.12.2019 r. 7,0% JST (193 jednostki) było członkami spółdzielni socjalnych. W pomiarze za 2017 r. udział w założeniu spółdzielni socjalnych zadeklarowało 188 jednostek. W liczbach bezwzględnych najwięcej członków spółdzielni socjalnych to urzędy miast i gmin (157 jednostek), jednak wśród ogółu miast i gmin stanowiły one jedynie 6,6%. Drugą pod względem liczebności grupą założycieli spółdzielni socjalnych były starostwa powiatowe – 27 jednostek, stanowiąc 8,7% ogółu tego rodzaju JST.

W przypadku 223 spółdzielni wśród członków znajdowały się jednostki samorządu terytorialnego, z czego 25 spółdzielni to były podmioty założone w 2019 r.

Wykres 3.9. Odsetek jednostek samorządu terytorialnego będących członkiem spółdzielni socjalnej w 2019 r.
Chart 3.9. Percentage of local government units that were members of a social cooperative in 2019

Jednostki samorządu terytorialnego mogą przekazywać bezzwrotne środki finansowe dla spółdzielni socjalnych na realizację zadań publicznych na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W 2019 r. w trybie otwartych konkursów ofert (na podstawie art. 11) 70 JST zawarło umowy ze spółdzielniami socjalnymi i przekazało im środki. Wśród tych JST 64,3% stanowiły urzędy miast i gmin. Łącznie zawarto ze spółdzielniami socjalnymi 218 umów i przekazano 15 mln zł. Stanowiło to odpowiednio 0,4% ogółu zawartych umów i 0,7% ogółu przekazanych środków w trybie otwartych konkursów ofert. Następnie 22 JST zawarły umowy i przekazały środki spółdzielniom socjalnym z pominięciem otwartego konkursu ofert, w tym 63,6% to były urzędy miast i gmin. W tym trybie JST zawarły 73 umowy ze spółdzielniami i przekazały 0,6 mln zł. Stanowiło to odpowiednio po 0,7% ogółu zawartych umów i ogółu przekazanych środków z pominięciem otwartego konkursu ofert.

W 2019 r. jedynie 6 JST przekazało spółdzielniom socjalnym dotacje na dofinansowanie inwestycji na podstawie art. 221 ustawy o finansach publicznych. Dla porównania takich dotacji ogółem udzieliły 223 jednostki samorządu terytorialnego. Łączna kwota dotacji na dofinansowanie inwestycji przekazanych spółdzielniom socjalnym wyniosła 0,8 mln zł. Spółdzielniom socjalnym przekazano 10 dotacji, co stanowiło 1,7% ogółu dotacji przekazanych w 2019 r. organizacjom pozarządowym i podmiotom zrównanym z nimi w prawach.

Jednostki samorządu terytorialnego w 2019 r. rzadko przekazywały spółdzielniom socjalnym środki na podstawie innych ustaw niż ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawa Prawo Zamówień Publicznych. Dokonało tego 1,3% JST – najwięcej urzędów miast i gmin (20 jednostek). Dla porównania, ogólnie 35,6% JST przekazało w taki sposób środki podmiotom ekonomii społecznej.

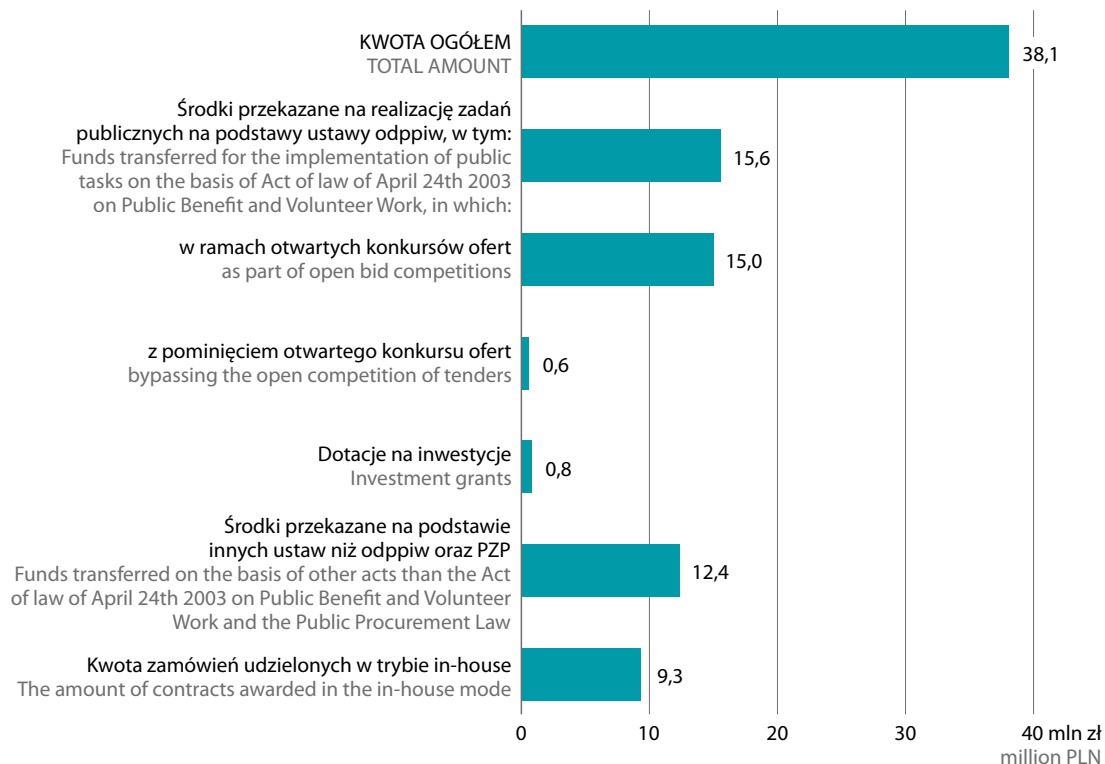
W 2019 r. spółdzielnie socjalne złożyły 90 ofert na pozyskanie środków w takim trybie, a w 76 przypadkach JST podpisały ze spółdzielniami socjalnymi umowy na przekazanie środków. Stanowiło to odpowiednio 0,7% i 0,8% liczby ofert i zawartych z PES umów w trybach innych niż ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawa Prawo Zamówień Publicznych. Spółdzielniom socjalnym przekazano łącznie 12,4 mln zł, co stanowiło 1,2% ogółu kwot przekazanej PES w taki sposób.

JST mogą również udzielać spółdzielniom socjalnym zamówień z wolnej ręki, w tzw. trybie in-house (na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 12 ustawy PZP). Dotyczy to tych spółdzielni socjalnych, w których jednostka samorządu terytorialnego jest członkiem. W 2019 r. w taki sposób przekazało środki 11,9% JST, które były członkiem spółdzielni socjalnej tj. 23 jednostki. Były to głównie urzędy miast i gmin (22 jednostek). Łącznie zlecono w ten sposób spółdzielniom 146 zamówień na kwotę 9,3 mln zł. Średnio na JST, które udzieliło zamówień z wolnej ręki spółdzielniom socjalnym, przypadało 6 zamówień na kwotę 0,4 mln zł.

Jednostki samorządu terytorialnego przekazały spółdzielniom socjalnym w 2019 r. w omówionych powyżej trybach łącznie 38,1 mln zł.

Wykres 3.10. Kwoty środków przekazanych przez jednostki samorządu terytorialnego spółdzielniom socjalnym według trybu przekazania w 2019 r.

Chart 3.10. Amounts of funds transferred by local government units to social cooperatives according to the transfer procedure in 2019

Oprócz przekazywania bezzwrotnych środków finansowych jednostki samorządu terytorialnego mogą wspierać spółdzielnie socjalne poprzez udzielanie pożyczek, poręczeń czy gwarancji (na podstawie art. 5 ust. 8 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz art. 15 ustawy i spółdzielniach socjalnych). W 2019 r. JST udzieliły spółdzielniom socjalnym 8 pożyczek na kwotę 0,7 mln zł, jak również dały 7 poręczeń na kwotę 1,3 mln zł. Natomiast żadna z jednostek samorządu terytorialnego, które złożyły sprawozdanie, nie udzieliła spółdzielniom socjalnym gwarancji.

3.8. Budżet obywatelski

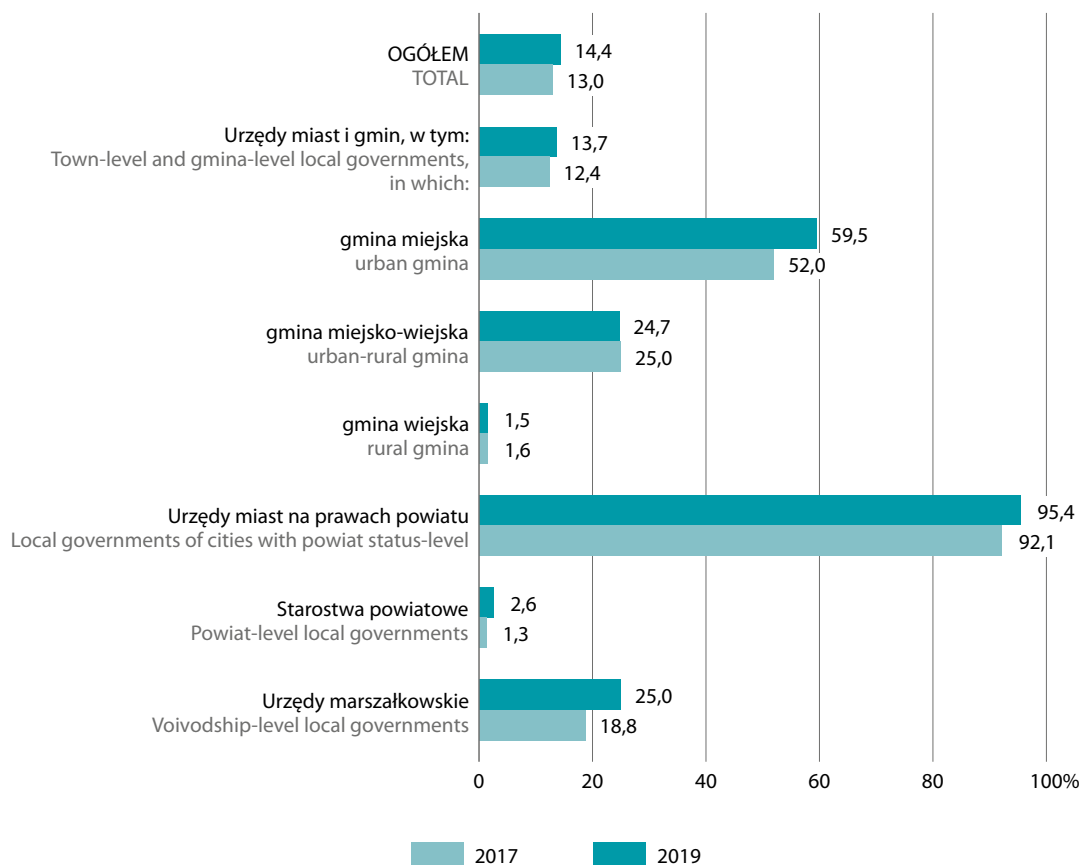
3.8. Citizen's budget

W 2019 r. 14,4% ogółu jednostek samorządu terytorialnego wyodrębniło w swoim budżecie kwotę na budżet obywatelski. Dla porównania w 2017 r. było to 13,0%. Kwestia wydzielenia kwoty na budżet obywatelski była zróżnicowana w zależności od rodzaju JST. Najczęściej ten mechanizm stosowały urzędy miast na prawach powiatu (95,4%), a następnie urzędy miast w gminach miejskich (59,5%). W obu przypadkach odsetki jednostek wydzielających kwoty na budżet obywatelski wzrosły w porównaniu do 2017 r. – odpowiednio o 3,3 p. proc. oraz 7,5 p. proc. Budżety obywatelskie natomiast sporadycznie wyodrębniały, podobnie jak w 2017 r., urzędy gmin wiejskich (1,5%) oraz starostwa powiatowe (2,6%).

Łącznie w 2019 r. zgłoszono w ramach budżetu obywatelskiego 21,5 tys. projektów, tj. o 2,5 tys. więcej niż w 2017 r. Spośród nich do realizacji wybrano 5,7 tys. projektów, co stanowiło 26,4% wszystkich zgłoszonych projektów. Podobny odsetek odnotowany został w 2017 r. – 26,5%. Średnio w jednej JST, która wyodrębniła budżet obywatelski, wybrano do realizacji w jego ramach 14 projektów, ale w połowie JST nie więcej niż 6 projektów. Takie same wartości wystąpiły w 2017 r.

Niespełna połowa wszystkich projektów wybranych do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego w 2019 r. przypadła na miasta na prawach powiatu (45,7%). Średnio na jedno miasto na prawach powiatu, które wyodrębniło budżet obywatelski, przypadły 42 projekty wybranych do realizacji w 2019 r., ale w połowie z nich nie więcej niż 23 projektów. Z kolei na urzędy miast i gmin przypadło 49,9% łącznej liczby projektów wybranych do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego. Jednakże przeciętnie na jedną gminę było 9 projektów, a mediana wyniosła 5 projektów.

Wykres 3.11. Odsetek jednostek samorządu terytorialnego, które wyodrębniły kwotę na budżet obywatelski
Chart 3.11. Percentage of local government units that separated the amount for the civic budget

Łączna wartość kosztorysowa projektów wybranych do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego w 2019 r. wyniosła we wszystkich JST 665,8 mln zł, przy czym 63,7% tej kwoty przypadło na miasta na prawach powiatu. Dla porównania w 2017 r. kwota ta wyniosła 486,7 mln zł.

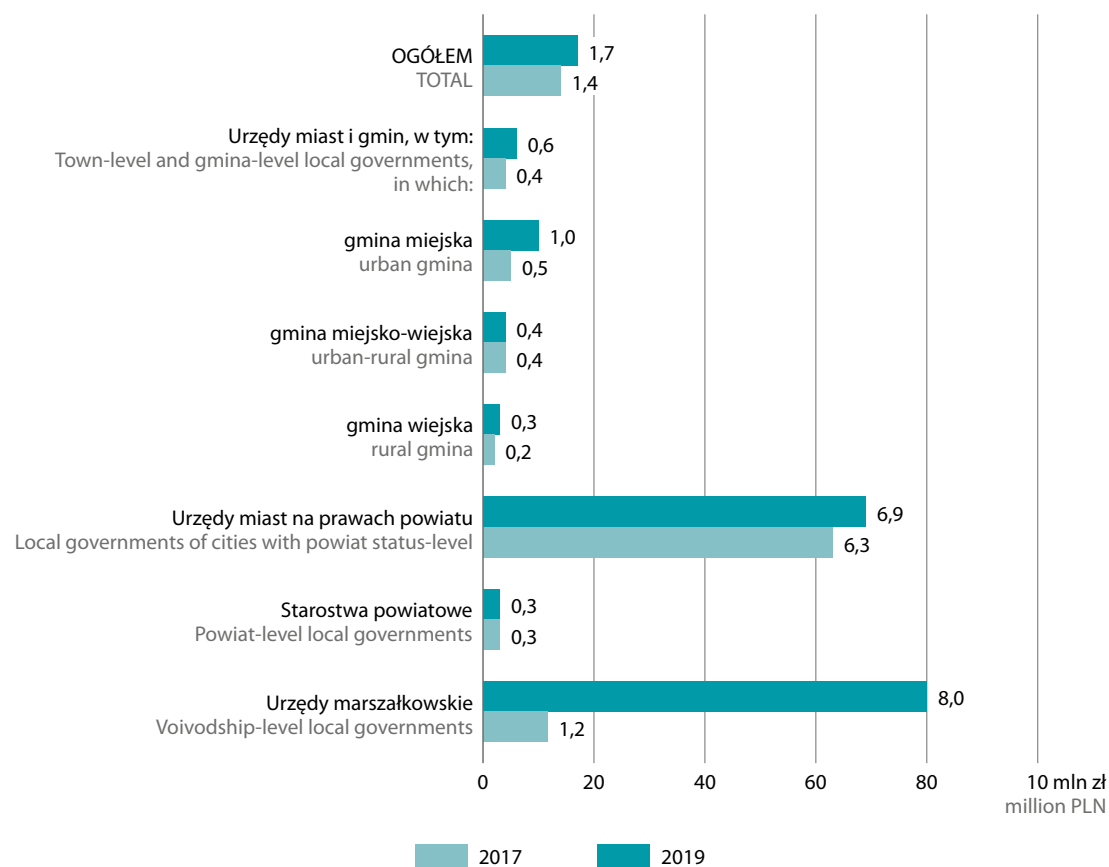
Średnia łączna wartość projektów wybranych do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego przypadająca na jednostkę samorządu terytorialnego wyniosła w 2019 r. 1,7 mln zł, czyli o 0,3 mln zł więcej niż w 2017 r. Należy zwrócić uwagę na znaczne zróżnicowanie w tym obszarze, co jest związane z różną wielkością JST i budżetem, jakim dysponuje. W połowie JST, które wyodrębniły budżet obywatelski, średnia wartość projektów wybranych do realizacji nie przekraczała 0,4 mln zł (w 2017 r. – 0,3 mln zł).

W 2019 r. najwyższą średnią wartość projektów wybranych do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego na jedną JST odnotowano wśród urzędów marszałkowskich – 8,0 mln zł. W tej grupie jednostek nastąpił znaczący wzrost tego parametru w porównaniu do 2017 r., co jest związane z faktem, że wzrosła liczba urzędów marszałkowskich, które wyodrębniły budżet obywatelski (z 3 do 4 urzędów), a także wzrosła deklarowana kwota projektów wybranych do realizacji w tych jednostkach.

W porównaniu do 2017 r. wzrosła również średnia wartość projektów wybranych do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego w urzędach miast na prawach powiatu (o 0,7 mln zł) i w pozostałych urzędach miast i gmin (o 0,2 mln zł), w tym szczególnie w gminach miejskich (o 0,5 mln zł).

Wykres 3.12. Średnia łączna wartość projektów wybranych do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego w jednostkach samorządu terytorialnego

Chart 3.12. Average total value of projects selected for implementation under the civic budget in local government units

Uwagi metodologiczne

Methodological notes

Źródła danych

Data sources

Badania, których wyniki są prezentowane w niniejszej publikacji zrealizowano w ramach projektu partnerskiego Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Głównego Urzędu Statystycznego pt. *Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej*, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Badanie działalności spółdzielni: pracy, socjalnych i inwalidów i niewidomych

Research on the activities of cooperatives: work, social, disabled and blind people

W pierwszym rozdziale publikacji prezentowane są dane zebrane w ramach dwóch edycji badania pilotażowego na formularzu ES-S *Sprawozdanie o działalności spółdzielni: pracy, socjalnych, inwalidów i niewidomych*, który składał się z 8 działów: Rodzaj i zasięg działalności spółdzielni, Członkowie, osoby pracujące społecznie, Zarządzanie spółdzielnią, Pracujący na podstawie umowy o pracę oraz umów cywilnoprawnych, Kondycja finansowa spółdzielni, Przychody i koszty spółdzielni, Usługi świadczone przez OWES, Prognozowana sytuacja spółdzielni.

Badania za 2017 r. i 2019 r. zostały przeprowadzone przez pracowników Urzędu Statystycznego w Krakowie odpowiednio w 2018 r. w 2020 r. na pełnej zbiorowości spółdzielni pracy, spółdzielni socjalnych oraz spółdzielni inwalidów i niewidomych, uznanych za aktywne na podstawie źródeł administracyjnych. Badanie miało charakter dobrowolny, w związku z tym kompletność była niższa niż w badaniach objętych obowiązkiem sprawozdawczym GUS.

Wypełniony formularz ES-S za 2017 r. przesłało łącznie 0,9 tys. spółdzielni (51,8%). Brak aktywności zadeklarowało w 2017 r. 0,2 tys. jednostek (14,0%), a udziału odmówiło 23,0% podmiotów. Z kolei formularz ES-S za 2019 r. złożyło łącznie 1,1 tys. spółdzielni (65,7%). Brak aktywności w 2019 r. zadeklarowało również 0,2 tys. jednostek (10,8%), a udziału w badaniu odmówiło 16,5% spółdzielni. Nie udało się nawiązać kontaktu z 0,1 tys. podmiotów (5,7%), a 21 jednostek zostało błędnie dobranych do kartoteki.

Tablica I. Ostateczna kompletność badania na formularzu ES-S wg rodzaju podmiotu
 Table I. Final completeness of the study on the ES-S form by type of entity

Wyszczególnienie Specification	Liczba jednostek w kartotece Number of units in the file		Sprawozdania złożone pozytywne ^a Positive reports submitted ^a		Sprawozdania niezłożone Non-submitted reports					
					nieaktywne inactive		aktywne, które odmówiły udziału w badaniu active, which refused to participate in the study		brak kontaktu lack of contact	
	2017	2019	2017	2019	2017	2019	2017	2019	2017	2019
	w tys. in thousand		w % in %							
Ogółem Total	1,7	1,6	51,8	66,6	14,0	10,9	23,0	16,7	10,8	5,8
spółdzielnie inwalidów i niewidomych cooperatives of blind and disabled people	0,1	0,1	78,5	91,5	5,6	2,6	13,9	6,0	1,4	0
spółdzielnie pracy labor cooperative	0,5	0,4	68,9	83,6	9,7	6,9	14,9	6,7	5,5	2,7
spółdzielnie społeczne social cooperative	1,1	1,1	39,9	57,6	17,2	13,3	28,2	21,5	14,7	7,5

a Jednostki, które wypełniły sprawozdanie (RA=01), z wyłączeniem tych, które zaznaczyły wyłącznie informację o braku aktywności.
 a Units that completed a report (RA = 01), excluding those reporting inactivity only.

Dane zostały zebrane w formie elektronicznej przez Portal Sprawozdawczy GUS oraz za pomocą formularzy papierowych. Celem optymalizacji formularza elektronicznego wprowadzono szereg filtrów upraszczających i ograniczających czas jego wypełniania. Ponadto, spółdzielnie uczestniczące w badaniach realizowanych na formularzach SP, SP-3 i Z-06 za 2019 r., zostały zwolnione od udzielania odpowiedzi na część pytań dotyczących zatrudnienia i kondycji finansowej. Dane wykazane na tych formularzach zostały przeniesione do bazy danych ES-S.

Wyniki uzyskane podczas badań zostały przygotowane z wykorzystaniem wag analitycznych, gdyż nie uzyskano danych dla wszystkich aktywnych spółdzielni. Zostały wydzielone następujące warstwy: województwa (16), rodzaje spółdzielni (3) oraz klasy zatrudnienia (5).

Badanie organizacji non-profit Research on non-profit organizations

W drugim rozdziale zostały wykorzystane dane zebrane w ramach badania pilotażowego na formularzu SOF-5ES (Załącznik do sprawozdania SOF-5 na potrzeby monitorowania rozwoju sektora ekonomii społecznej), zrealizowanego jako moduł do badania GUS pt. *Współpraca, zarządzanie i działalność informacyjna wybranych organizacji non-profit przy użyciu formularza SOF-5 (Sprawozdanie o współpracy, zarządzaniu i działalności informacyjnej wybranych organizacji non-profit)*.

Pytania na formularzu SOF-5ES zostały podzielone na 5 działów tematycznych: Dodatkowe aspekty zarządzania, Usługi świadczone przez OWES, Pracujący na podstawie stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych, Przychody i koszty jednostki, Obecna i prognozowana sytuacja jednostki.

Publikacja obejmuje wyniki z dwóch edycji badań za 2017 r. i 2019 r. Badanie miało charakter panelowy, a w jego kartotece znalazły się jednostki z kartoteki SOF-1 (*Sprawozdanie z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych*) i SOF-4s (*Sprawozdanie z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego*), które rok wcześniej złożyły sprawozdania. Ze względu na to, że kartoteki do badań SOF-5 były tworzone na podstawie kartotek SOF-1 i SOF-4s za poprzedni rok, do uogólnienia wyników konieczne było uwzględnienie zmian w operacje, które nastąpiły pomiędzy edycjami badań. Do tego celu wykorzystano dane z Bazy Jednostek Statystycznych według stanu na 31 grudnia oraz dane ZUS.

Dane zostały zbierane przez Urząd Statystyczny w Krakowie w formie elektronicznej przez Portal Sprawozdawczy GUS oraz za pomocą formularzy papierowych.

Do zbiorów wynikowych zostały skonstruowane wagi, które umożliwiły uogólnienie pozyskanych danych na całą populację aktywnych jednostek. Badanie miało charakter dobrowolny i nie wszystkie jednostki, które wypełniły sprawozdanie SOF-5 wzięły w nim udział. W związku z tym wagi zostały przygotowane osobno dla jednostek, które wypełniły sprawozdanie SOF-5 i załącznik SOF-5ES.

Tablica II. Ostateczna kompletność badania na formularzu SOF-5ES wg rodzaju organizacji
 Table II. Final completeness of the study on the SOF-5ES form by type of organizations

Wyszczególnienie Specification	Liczba jednostek w kartotece Number of units in the file		Sprawozdania złożone pozytywne ^a Positive reports submitted ^a		Sprawozdania niezłożone Non-submitted reports					
					nieaktywne inactive		aktywne, które odmówiły udziału w badaniu active, which refused to participate in the study		brak kontaktu lack of contact	
	2017	2019	2017	2019	2017	2019	2017	2019	2017	2019
	w tys. in thousand		w % in %							
Ogółem Total	26,7	23,4	89,8	87,2	3,5	3,8	5,7	8,2	0,8	0,7
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne Associations and similar social organizations	16,1	13,2	90,7	88,1	2,7	2,9	5,8	8,3	0,7	0,7
Fundacje Foundations	6,7	6,6	85,3	83,0	5,8	5,6	7,3	10,5	1,5	0,9
Społeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	1,8	1,6	95,2	93,2	1,4	3,0	3,0	3,5	0,1	0,2
Samorząd gospodarczy i zawodowy Business associations, farmers organization	2,1	2,0	92,7	80,9	4,3	4,9	2,7	4,3	0,3	0,9

a Jednostki, które wypełniły sprawozdanie (RA=01), z wyłączeniem tych, które zaznaczyły wyłącznie informację o braku aktywności.
 a Units that completed a report (RA = 01), excluding those reporting inactivity only.

W 2017 r. badaniem na formularzu SOF-5 objęto 26,7 tys. organizacji non-profit. Wypełnione sprawozdanie SOF-5 przesłało 91,9% jednostek, a załącznik SOF-5ES 89,8%. Odmowę udziału w badaniu na formularzu

SOF-5 zgłosiło 3,7% organizacji non-profit. W przypadku załącznika SOF-5ES odsetek takich jednostek wyniósł 5,7%.

Wypełnione sprawozdanie SOF-5 za 2019 r. przesłało łącznie 20,7 tys. organizacji objętych badaniem (88,3%), a SOF-5ES – 20,4 tys. jednostek (87,2%). Brak aktywności w 2019 r. zadeklarowało 0,9 tys. podmiotów (3,8%). Udziału w badaniu na sprawozdaniu SOF-5 odmówiło 1,6 tys. organizacji (7,0%), a SOF-5ES – 1,9 tys. jednostek (8,2%). Nie udało się nawiązać kontaktu z 0,2 tys. podmiotów non-profit (0,7%).

Badanie jednostek samorządu terytorialnego

Research of local government units

Rozdział trzeci poświęcony jest prezentacji wyników badania jednostek samorządu terytorialnego zrealizowanego przy wykorzystaniu formularza statystycznego ES-JST: *Rozwój ekonomii społecznej w jednostkach samorządu terytorialnego*.

W 2019 r. badaniem objęto wszystkie jednostki samorządu terytorialnego: 16 województw, 314 powiatów, 2495 gmin (w tym 66 miast na prawach powiatu i 18 dzielnic miasta stołecznego Warszawy). Udział w badaniu był dobrowolny. Formularz przygotowano w trzech wersjach, odpowiadających kompetencjom jednostki samorządu terytorialnego (dla urzędów miast i gmin ES-G, starostw powiatowych ES-P i urzędów marszałkowskich ES-W).

Formularz składał się z 4 działów tematycznych: Działalność związana z rozwojem ekonomii społecznej, Realizacja zadań publicznych, Zamówienia publiczne, Wybrane formy partycypacji lokalnej.

Badanie realizowano na Portalu Sprawozdawczym za pomocą elektronicznej wersji formularza z zachowaniem możliwości przesłania do Urzędu Statystycznego we Wrocławiu sprawozdania wypełnionego w formie papierowej.

Zrealizowano dwie edycje badania – wiosną 2018 r. za 2017 r. i wiosną 2020 r. za 2019 r.

Tablica III. Ostateczna kompletność badania na formularzu ES-JST wg rodzaju organizacji
Table III. Final completeness of the study on the ES-JT form by type of organizations

Wyszczególnienie Specification	Liczba jednostek w kartotece Number of units in the file		Sprawozdania złożone pozytywnie razem Positive reports submitted Total		Sprawozdania niezłożone Non-submitted reports			
	2017	2019	2017	2019	odmowa udziału w badaniu refusal to participate in the study		brak kontaktu lack of contact	
					2017	2019	2017	2019
w szt. in pcs.		w % in %						
Ogółem Grand total	2826	2825	96,5	98,2	3,5	1,8	0	0
Gminy (w tym miasta na prawach powiatu i urzędy dzielnic m. st. Warszawa) Gminas (including cities on powiat rights and district offices of the capital city Warsaw)	2496	2495	96,4	98,1	3,6	1,9	0	0
Powiaty Powiats	314	314	96,8	99,0	3,2	1,0	0	0
Województwa Voivodships	16	16	100	100	0	0	0	0

Otrzymano wysoki zwrot formularzy. Sprawozdanie wypełniły 2774 jednostki (98,2%): 2447 gmin i miast na prawach powiatu (98,1%), 311 powiatów (99,0%) i 16 województw (100,0%). Dla porównania w badaniu za rok sprawozdawczy 2017 r. sprawozdanie wypełniło 2726 jednostek (96,5%): 2406 gmin i miast na prawach powiatu (96,4%), 304 powiaty (96,8%) i 16 województw (100%).

W niniejszej publikacji dane zostały zaprezentowane w podziale na cztery rodzaje JST ze względu na różnice w posiadanych kompetencjach. Urzędy miast na prawach powiatu wydzielono jako oddzielną grupę jednostek, w związku z czym dane pochodzące z tych JST nie zawierają się w grupie urzędów miast i gmin.

Ponadto należy mieć na uwadze, że dla następujących zagadnień wprowadzono w formularzu za 2019 r. zmiany, które skutkują brakiem porównywalności tych danych do pomiaru przeprowadzonego za 2017 r.:

- dodano pytanie o tryb realizacji zadań publicznych, w ramach którego wydatkowano najwięcej środków;
- zrezygnowano z pytania o liczbę zamówień wyłączonych z obowiązku stosowania ustawy PZP;
- zrezygnowano z pytania o liczbę centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej i spółek-non-profit, których JST była założycielem;
- przeformułowano treść pytań o formę prowadzonych konsultacji społecznych.

Konstrukcja wskaźnika syntetycznego trybu, w ramach którego wydatkowano najwięcej środków przez JST

Construction of the synthetic mode indicator under which the most funds were spent by local government units

JST w sprawozdaniu wskazywały oddzielnie dla każdego obszaru usług społecznych wszystkie tryby, w jakich świadczone usługi, a następnie określały tryb, w ramach którego wydatkowano najwięcej środków. Określenie trybu, w ramach którego wydatkowano najwięcej środków, opierało się zatem na wskazaniu JST, a nie analizowaniu kwot wydatkowanych w poszczególnych trybach.

By pokazać zatem skalę wykorzystania poszczególnych trybów łącznie we wszystkich obszarach, które były świadczone w JST przygotowano wskaźnik, w którym uśredniono odpowiedzi dotyczące wszystkich obszarów, które były w danej JST świadczone.

Przy każdej JST najpierw sumowano wystąpienia poszczególnych trybów w pozycji „w ramach którego trybu wydatkowano najwięcej środków” dla obszarów, które były w danej JST świadczone, a następnie podzielono przez ich liczbę. Tak przeliczone dane w ramach poszczególnych trybów zsumowano dla wszystkich JST, a następnie policzono strukturę, gdzie podstawą procentowania był ogół JST.